

© T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı
Kùtùphaneler ve Yayınlar
Genel Mùdùrlùđù

Eser Adı: Yâver Dîvânı
Mùellifi: Enderunlu Hasan Yâver
Hazırlayan: Kaplan Ùstüner
Yayın Yılı: 2017
ISBN: 978-975-17-3627-7
Ana Yayın Numarası: 3365/ Kùltür Eserleri
Dizisi- 505

Adres: Anafartalar Mahallesi,
Cumhuriyet Caddesi, No: 4, B-Blok,
06030 Ulus/ANKARA
Telefon: 00 90 312 3099001 Faks: 00 90
312 3098998
e-posta: yaphaz@kulturturizm.gov.tr

www.kulturturizm.gov.tr-
http://ekitap.kulturturizm.gov.tr

ENDERUNLU HASAN YÂVER

DİVAN

Hazırlayan
Dr. Kaplan ÜSTÜNER

Ankara
2017

KISALTMALAR

AKM	: Atatürk Kùltür Merkezi
bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
DTCF	: Dil ve Tarih Coğrafya Fakùltesi
Fak.	: Fakùlte(si)
G	: Gazel
H.	: Hicri
Haz.	: Hazırlayan(lar)
KB	: Kùltür Bakanlığı
Kt	: Kıt'a
KTB	: Kùltür ve Turizm Bakanlığı
M	: Medhiye(ler)
M.	: Miladi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
Mr	: Murabba
ö.	: Ölümlü
S.	: Sayı
TDEA	: Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi
TDVİA	: Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
Th	: Tahmis
Tr	: Tarih
Trk	: Terkîb-bend
TTK	: Türk Tarih Kurumu
TY.	: Türkçe Yazmalar
Ünv.	: Üniversite(si)
vb.	: Ve benzeri
vd.	: Ve diđerleri
vr.	: Varak
Yay.	: Yayınlayan
yty	: Yayın tarihi yok
Yz.	: Yazma

GİRİŞ

Yâver Mahlaslı Şairler

Edebiyat tarihimizde kimi zaman aynı mahlası taşıyan şairlerin biyografik bilgileri ve şiirleri birbirine karıştırılmış; bir şairin divanı diğerine mal edilmiştir. Yâver mahlaslı şairler de bu kaderi paylaşmışlardır. Biyografik kaynaklarda aynı mahlası taşıyan Trabzonlu Yâver Efendi ile Enderunlu Hasan Yâver'in hayat hikâyeleri ve İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Bölümü'nde 5458 numarada kayıtlı bulunan divan nüshasının hangi şaire ait olduğu konusu birbirine karıştırılmıştır. Biz bu bölümde, kaynakların verdiği bilgileri değerlendirerek, söz konusu divanın hangi Yâver'e ait olduğunu ve şairlerin biyografilerini ortaya koyduk.

Tespitlerimize göre, adı geçen şairlerin ve divanlarının karıştırılması; Akif'in *Mir'ât-ı Şi'r* ve Esad Efendi'nin *Bâğçe-i Safâ-endüz* adlı tezkirelerinde anlattıkları Yâver ile Fatin'in *Hâtimetü'l-Eş'âr*'ında anlattığı Yâver'in daha sonraki kaynaklarda aynı şairmiş gibi değerlendirilmesinden kaynaklanmıştır.¹

“Yâver” başlığı altında, daha sonraki kaynakların verdiği bilgileri şu şekilde değerlendirebiliriz.

Ârif Hikmet Tezkiresi'nde, Yâver'in adı fihristte belirtilmekle birlikte eserin içinde herhangi bir bilgiye rastlanılmamaktadır.² Bundan dolayı müellifin hangi Yâver'i anlatacağı konusunda kesin bir bilgiye sahip değiliz.

Atâ Tarihi'nde, Enderunlu Hasan Yâver hakkında bilgi verilmiş, Trabzonlu Yâver Efendi'den söz edilmemiştir.³

Sicilli-i Osmânî'de, Fatin'in *Hâtimetü'l-eş'âr*'ı esas alındığından sadece Trabzonlu Yâver Efendi hakkında bilgi verilmiştir.⁴

Tuhfe-i Nâilî'de, Yâver mahlasını taşıyan iki şairin olduğu tespit edilmiş ve her ikisi de ayrı başlıklar altında anlatılmıştır.⁵

İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Katalogu'nda ise Yâver mahlaslı şairler birbirine karıştırılmıştır.⁶ Çünkü, bu çalışmada hayatı anlatılan Yâver ile özellikleri verilen divan aynı şaire ait değildir. Bu hataya, Akif ve Esad Efendi'nin tezkirelerinin görülmemesi

¹ Akif. *Mir'ât-ı Şi'r*. İstanbul: Millet Kütüphanesi Ali Emiri. Tarih. No: 773. vr. 10a-13a; Rıza Oğraş (2001). *Esad Mehmed Efendi ve Bağçe-i Safâ-endüz'u (İnceleme-Tenkitleli Metin-Dizin)*. Burdur: Emirdağ Ofset Yay. 263; Fatin (1271). *Hâtimetü'l-Eş'âr*. İstanbul: 455-456.

² Ârif Hikmet. *Tezkire*. İstanbul: Millet Kütüphanesi Ali Emiri. Tarih. No: 789. vr. 68b.

³ Tayyazâde Ahmed Atâ (1293). *Tarih-i Atâ*. C. 5. İstanbul: 358-359.

⁴ Mehmed Süreyya (1996). *Sicill-i Osmânî*. (Haz. Nuri Akbayar). C. 1-5. İstanbul: 85, 1681.

⁵ Nâil Tuman (1999). *Tuhfe-i Nâilî*. (Haz. Cemâl Kurnaz- Mustafa Tatçı). C. 1-2. Ankara: MEB Yayınlar Dairesi Nüshasından Tıpkı Basım: 1211-1212.

⁶ *İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Katalogu* (1969). (Haz. Komisyon). C. IV. İstanbul: 1062.

sebebe olmuştur. Zira katalogun kaynakçasında bu iki tezkirecinin eserleri bulunmamaktadır. Trabzonlu Yâver Efendi'nin hayatıyla ilgili verilen bilgiler Fatin Tezkiresi'nden aktarılmıştır; ancak tavsifi verilen 5458 numara ile kayıtlı divanda Fatin'in verdiği örnek şiir yoktur. Çünkü, söz konusu divan, Trabzonlu Yâver Efendiye değil, Enderunlu Hasan Yâver'e aittir. Katalogu hazırlayanlar durumun garipliğini hissederek konuyu şu ifadelerle açıklamaya çalışmışlardır: “Şiirlerinden örnek olmak üzere Fatin'in tezkiresine aldığı gazel divanında bulunmamakla beraber, şair olduğu bilindiğine göre, divan kendisine mal edilmiştir.” Katalog hazırlanırken eğer konuyla ilgili bütün tezkireler görülebilseydi, aynı mahlası taşıyan iki şairin varlığı anlaşılacak, tavsifi verilen divanın şairinden emin olunacak ve karışıklığa sebebiyet verilmeyecekti.

Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde,⁷ “Yâver” başlığı altında Trabzonlu Yâver Efendi'nin hayatı özetlenmiştir. Eserde Akif, Ârif Hikmet ve Fatin'in tezkireleri kaynak gösterilmiş; ama aynı mahlası taşıyan iki şairin ayrımı yapılamamıştır.

Son dönemde yazılan ansiklopedik kaynaklarda ise⁸ Fatin'in eseri esas alınarak “Yâver” başlığı altında sadece Trabzonlu Yâver Efendi anlatılmış, Enderunlu Hasan Yâver hiç söz konusu edilmemiştir.

Görüldüğü gibi kaynaklarda Trabzonlu Yâver Efendi ile Enderunlu Hasan Yâver'in biyografileri ve İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Bölümü'nde 5458 numarada kayıtlı bulunan divanın kime ait olduğu karıştırılmıştır. Biz her iki şairin hayatına dair bilgileri tespit ve tasnif etmemiz sonucunda, söz konusu divanın Enderunlu Hasan Yâver'e ait olduğunu belirledik. Konunun açıklığa kavuşması için, Trabzonlu Yâver Efendi'nin hayatına aşağıda değindikten sonra, asıl çalışma konumuz olan Enderunlu Hasan Yâver'in hayatı, eserleri ve divanı üzerinde ayrıntılı olarak duracağız.⁹

Trabzonlu Yâver Efendi

Biyografik kaynakların “Yâver” başlığı altında söz ettikleri Trabzonlu Yâver Efendi'nin hayat hikayesi şöyledir: Fatin'in¹⁰ anlattığına göre şair, Trabzonludur. Bir müddet Divan-ı Hümâyûn kalemine devam ettikten sonra, bazı vezirlerin divan kâtipliğini yapmıştır. Uzun süre çeşitli yerlerin Tahrîrât Kâtipliği görevinde bulunmuş; Hâcegân rütbesini kazanmış; daha sonra da Yanya Tahrîrât Kâtibi olmuştur. Çok sayıda şiiri vardır. Sicill-i Osmânî'ye¹¹ göre de

⁷ Haluk İpekten vd. (1988). *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. Ankara: KB Yay: 536.

⁸ Murat Yüksel (1993). *Geçmişten Günümüze Trabzon Şairleri I Osmanlı Dönemi*. Trabzon: Yunus Dergisi Yay: 65-66; *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi* (1981). “Hasb-i hal”. C. 4. İstanbul: 567; N. Ünver (2007). “Yâver”, *Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*. C. 8. Ankara: AKM Yay: 591.

⁹ Milli Kütüphane'de bulunan bir şiir mecmuasında (*Mecmua-i Eş'âr*. Ankara: Milli Kütüphane. Yz. A 1793. vr. 3a, 39a, 97b), “Yusuf Paşazade İbrahim Yâver” (vr. 3a), “Yâver İbrahim bin Yusuf Paşa” (vr. 39a) ve “İbrahim Yâver Yusuf Paşazade” (vr. 97b) gibi isimlerle anılan, Yâver mahlaslı bir başka şairin de şiirleri yer almaktadır. Bu şair hakkında araştırmalarımız sürmektedir.

¹⁰ Fatin (1271). *Hâtimetü'l-Eş'âr*. İstanbul: 455-456.

¹¹ Mehmed Süreyya (1996). *Sicill-i Osmânî*. (Haz. Nuri Akbayar). C. 1,5. İstanbul: 85, 1681.

Sultan Abdülmecid devrinde (1839-1861) vefat etmiştir. Şairin divanı ya da başka eserleri olup olmadığı bilinmemektedir.

Fatin Tezkiresi, Sicill-i Osmânî ve Tuhfe-i Nâilî’de Trabzonlu Yâver Efendi’nin asıl adının Hasan olduğuna dair herhangi bir bilgi yoktur.¹²

Fatin ve Nâil Tuman, Trabzonlu Yâver Efendi’nin aşağıdaki şiirini örnek olarak vermişlerdir:

Ey rûyı verd-i hande-i gülzâr-ı zîb-edâ
Âdâb-ı nâz-ı mevhibe olmak gerek sana
Alsın olur mı sîh-i firâkında bâr-ı derd
Derdâ ki derd-i hicrine kes bulmadı devâ
Od yakdı cângâhına ‘uşşâkın ey dirîğ
Gayrı vidâd-ı hûbda yokdur dilâ bekâ
İkbâl dîn u baht denî tâli’im yaman
Nâmım utârid ansa yanar encüm-i semâ
Emsem lebinî ‘aynıma gelmez şarâb-ı huld
Dil-haste şübhe var mı bulur dil-berâ şifa

¹² Fatin (1271). *Hâtimetü'l-Eşâr*. İstanbul: 455-456; Mehmed Süreyya (1996). *Sicill-i Osmânî*. (Haz. Nuri Akbayar). C. 1-5. İstanbul: 85, 1681; Nâil Tuman (1999). *Tuhfe-i Nâilî*. (Haz. Cemâl Kurnaz-Mustafa Tatçı). C. 1-2. Ankara: MEB Yayınlar Dairesi Nüshasından Tıpkı Basım: 1211-1212.

I. ENDERUNLU HASAN YÂVER'İN HAYATI, EDEBİ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

A. HAYATI

Şairin asıl adı, Hasan'dır.¹³ Hasan, H. 1179/M. 1765 yılında doğmuştur. Babası Silahdar Abdurrahman Ağa, Enderun'da¹⁴ yetişmiş, Sultan III. Mustafa zamanında kilâr-ı hâssa ve hazîne-i hümâyûn kethudalığı yapmıştır. Daha sonra rikâbdar, çuhadar ve silahdarlık görevinde bulunan Abdurrahman Ağa, silahdarlık görevinde iken azledilmiş, H. 1184/M. 1770 yılında vefat etmiştir. Üsküdar'da "Yanık Ömer" kabri yanına defnedilmiştir.¹⁵

Beş yaşlarında yetim kalan Hasan, Enderun'daki Kiler Odası'na alınmıştır. Şairin çocukluk ve ilk gençlik yılları burada geçer. Bir süre on iki kişiden ibaret "bıçaklı" denilen sınıfa dâhil olan şair, H. 1204/M. 1789/1790'da padişahın ihsanıyla Enderun kademelerinin sonuncusu olan Has Oda'ya kadar yükseltilmiştir.

Atâ Tarihi¹⁶ ve Tuhfe-i Nâil¹⁷'de "rikâbdar" ünvanıyla anılan şair, Has Oda'da rikâbdarlık görevinde de bulunmuştur.

Hasan Yâver, kendisini koruyup gözeten Sultan III. Selim zamanında güzel günler geçirmiş ve refâh içinde yaşamıştır. Şair de yüzyılın genel özelliğine uygun şekilde davranarak, hakkında kaside yazmadığı sultanın adını divanında anmış, onun için övgü dolu sözler söylemiş ve dua etmiştir:

Şehenşâh-ı zamân Sultân Selîm Hân-ı kerem-bahşâ
Cihânı eyledi ihyâ o kim şâh-ı cihân oldu (Kt 1/1)

Kemâliyle ne mümkün vasfın itmek ol şehenşâhun
Hulâsa lutf u ihsânıyla 'âlem kâm-rân oldu (Kt 1/2)

Cenâb-ı Hazret-i şâh-ı cihân Sultân Selîm Hân'a

¹³ Âkif. *Mir'ât-ı Şi'r*. İstanbul: Millet Kütüphanesi Ali Emiri. Tarih. No: 773. vr. 10a-13a; Rıza Oğraş (2001). *Esad Mehmed Efendi ve Bağçe-i Safâ-endûz'u (İnceleme-Tenkitledirgin)*. Burdur: Emirdağ Ofset Yay. 263; Tayyazâde Ahmed Atâ (1293). *Tarih-i Atâ*. C. 5. İstanbul: 358-359; Nâil Tuman (1999). *Tuhfe-i Nâilî*. (Haz. Cemâl Kurnaz- Mustafa Tatçı). C. 1-2. Ankara: MEB Yayınlar Dairesi Nüshasından Tıpkı Basım: 1211-1212.

¹⁴Enderun, Osmanlı Devleti'nde medrese dışındaki en önemli resmi eğitim kurumudur. Bu mektepte daha ziyade mülki ve askeri idareciler yetiştirilmiştir. Enderun'daki eğitim Büyük ve Küçük odalar; Doğancı Koğuşu, Seferli Koğuşu, Kiler Odası, Hazine Odası ve Has Oda olmak üzere yedi kademe üzerine kurulmuştur (Mehmet İpşirli (1995). "Enderun". *İslam Ansiklopedisi*. C. 11. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay.185-187.)

¹⁵ Mehmed Süreyya (1996). *Sicill-i Osmânî*. (Haz. Nuri Akbayan). C. 1-5. İstanbul: 85, 1681.

¹⁶ Tayyazâde Ahmed Atâ (1293). *Tarih-i Atâ*. C. 5. İstanbul: 358-359.

¹⁷ Nâil Tuman (1999). *Tuhfe-i Nâilî*. (Haz. Cemâl Kurnaz- Mustafa Tatçı). C. 1-2. Ankara: MEB Yayınlar Dairesi Nüshasından Tıpkı Basım: 1211-1212.

Açup bay u gedâ subh u mesâ destin du'â eyler (Kt 2/1)

Du'â-yı devletin yirde beşer cehr ile itdükçe
Sürûşân-ı semâ âmînini gökden nidâ eyler (Kt 2/2)

Şecâ'at anda hüsn ü hulk u lutf u merhamet anda
Bütün halk-ı cihân ol şâh-ı zî-şânı senâ eyler (Kt 2/4)

Süleymân-ı zamândur mûrun istifsâr ider hâlin
Re'âyânun refâhın gûş idüp kesb-i safâ eyler (Kt 2/5)

Şeh Selîm'ün Yâverâsâ hep du'â-hânı olup
Kalsa ol şâha açup destin sezâdur lâleler (G 49/9)

Şairin öğrenimi konusunda kaynaklarda çok az bilgi vardır. Bu bilgilere göre, şiire hevesli ve şiir yazma konusunda yetenekli olan Hasan, ilk zamanlar “Pertev” mahlasıyla şiirler yazmıştır. Dönemin divan şairlerinden Muvakkit-zâde Pertev Efendi (1746-1808), bu genç şaire yardım elini uzatmıştır. Şairlik konusunda ona rehberlik yapmış; Farsçanın inceliklerini ve şiir yazmanın kurallarını öğretmiş; ünlü Fars şairlerinden Hâfız ve Kelîm'in divanlarını talim ettirmiş; mahlaslarının karışmaması için de “Yâver” mahlasını vermiş ve bir de mahlasname yazmıştır.¹⁸

Pertev Efendi, Yâver'e yazdığı mahlasnameyi divanına da almıştır.¹⁹ “Mahlas-nâme-i Rikâbdâr-ı Şehryârî Hasan Yâver Beg” başlığını taşıyan mahlasname, beş beyitten oluşmuş ve aruzun “Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilâtün Fe'ilün” kalıbıyla yazılmıştır. Yâver hakkında övgü dolu sözlerin yer aldığı mahlasname şöyledir:

Nâzım-ı lü'lü'-i manzûm-ı letâfet-güster
Dürr-i yek-dâne-i deryâ-dil o pâkîze-güher
Mecma'-ı hulk-ı hasen ya'ni Hasan Mîr-i be-nâm
Sa'y u kûşîşle bulup kân-ı ma'ânîye zafer
Her ne ma'nâyı ki nazm itmege himmet itse
Hâsılı istediği kâlebe ifrâğ eyler
Oldı tahsîne sezâ akmişe-i eş'ârı
Zeyl-i kâlâ-yı hüner mahlas-ı tamgâ ister
Her husûsında mu'în olup ana Pertev-i Hak
Nâm-ı nâmî-i ma'ârifleri olsun Yâver

¹⁸ Âkif. *Mir'ât-ı Şi'r*. İstanbul: Millet Kütüphanesi. Ali Emiri Tarih. No: 773. vr. 10a-13a; Rıza Oğraş (2001). *Esad Mehmed Efendi ve Bağçe-i Safâ-endûz'u (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin)*. Burdur: Emirdağ Ofset Yay. 263.

¹⁹ Ekrem Bektaş (2007). *Muvakkit-zâde Pertev Divanı*. Malatya: Öz Serhat Yay: 639.

Yâver'in herhangi bir tarıkata intisap edip etmediğini bilmiyoruz. Pertev Efendi'nin, çağının tarikat ve tasavvuf düşüncesini, tasavvuf neşvesiyle yetişen şairlerin şiirlerinden örnekler vermesinin etkisiyle Yâver, Mevlevilik yolunun öncüsü Mevlana'ya sevgi beslemiş ve onun ruhaniyetinden yardım dilemiştir.²⁰ Şairimizin Mevlevilik yoluna sülûk ettiği konusunda kaynaklarda bir bilgi yoktur. Divanda, sadece Mevlana övgüsünü içeren bir mütekerrir murabba yer almakta; Mevlevilik düşüncesini çağrıştıracak başka şiir bulunmamaktadır. Bundan dolayı şairin, Mevlevi muhibbi olduğundan söz edilebilir.

Şairin ömrünün sonlarını nasıl geçirdiği ile ilgili kaynaklarda herhangi bir bilgiye rastlamıyoruz. Eserlerinden anlaşıldığına göre Hasan Yâver, hayatının son yıllarını sıkıntı ve hastalıklarla geçirmiştir. Önceleri yüksek mertebede olan şair, feleğin iktizasıyla zelil duruma düşmüştür. Bu duruma katlanamayan şair, insanlardan uzaklaşarak تنها köşeleri tercih etmiş; Hakk'a sığınmış; insanlardan yardım dilemeyi onurlu bir davranış olarak görmemiştir:

Yine mekkâre felek hâlümü tağyîr itdi
Devr-i ma'kûs ile idbâruma tedbîr itdi (G 181/1)

Refâh-ı hâlümüz var iken evvel
Fakîr oldukda biz bî-gâne düşdük (G 103/2)

Yâverâsâ ülfet ü ünsiyyeti terk itdi dil
Nâsdan vahşet idüp tenhâyı eyler ittihâz (G 48/5)

Evvelâ 'izzet ü rif'atde iken
Yâverâ sonra tezellül güç olur (G 69/5)

Dergeh-i Hakk'a varup yalvaragör ey Yâver
Devr-i ebvâb idersen sana 'izzet gelmez (G 78/5)

Yâver, Gül-i Sad-berg eserinin telif sebebi kısmında, ömrünün sonlarına doğru çok yemekten kaynaklanan bir hastalığa yakalandığını şöyle anlatmıştır:²¹

Sağlıklı bir şekilde hayatını sürdürürken Allah'ın hikmetiyle hastalanır. Uzun süre yatağından kalkamaz. Gözlerinden kanlı yaşlar akar. Kendisini doktorlar tedaviye, dostları da teselliye çalışırlar. Çok zahmet ve sıkıntı çeker. Her şeyi besleyip büyüten Allah, rahmetini gösterir ve birçok sırrından haberdar eder. Hastalık, şifanın ta kendisi olur. Acılar içinde düşünüp dururken, çektiği bütün bu sıkıntıların neden kaynaklandığını anlar:

Eyler iken 'unsurumuz imtizâc
Hikmet-i Hakk ile bozuldu mizâc

Hayli zamân oldum esîr-i firâş
Dîdeden akdı niçe dem kanlı yaş

²⁰ Âkif. *Mir'ât-ı Şi'r*. İstanbul: Millet Kütüphanesi Ali Emiri. Tarih. No: 773. vr. 10a-13a.

²¹ Kaplan Üstüner (2009b). "Enderunlu Hasan Yâver'in Gül-i Sad-Berg'i". *Gazi Türkiyat Türkoloji Araştırmaları Dergisi*. (6): 261-283.

İtdi etibbâ-yı zamân terbiyet
Virdi ahıbbâ dahı çok tesliyet
Gerçi ki çok zahmete oldum duçâr
İtdi karîn lutfını Perverdgâr
Eyledi çok sırrına vâkıf Hudâ
Oldı bu ‘illet bana ‘ayn-ı şifâ

Haste iken zâr u hazîn ü gamîn
Fıkr idüp endîşe iderken hemîn
Geldi o dem yâda bu bîmârlık
Hastegi vü ‘illet ü bîzârlık
Et’imenün kesreti imiş sebeb
Çok yimedenmiş çekilen bu ta’ab

Divanda yer alan aşağıdaki şiirlerde de şair, yaşadığı psikolojiyi dışa vurur. Yâver, hastalığından dolayı geçmiş olsun dileklerinde bulunan ve teselliye gelen dostlarını gördüğü zaman mutlu olur; kendini arayıp sormayan dostlarına da sitemde bulunur:

Tesellî itmek isterler bana yârân gelmişler
Ki bilmezler cigergâhumda zahm-ı hûn-feşân ağlar (G 57/2)

O mahzûnum ki ‘âlemde benüm bir çâre-sâzum yok
Bana bir merhamet eyler bulunmaz oldı yârândan (G 143/3)

Kim bakar hâlüme cânâ nıgehümden gayrı
Hem-dem olmaz bana baht-ı siyehümden gayrı (G 195/1)

Şairin ölüm tarihi hakkında kaynaklarda herhangi bir bilgi bulunmamaktadır. Divanında bulunan iki tarih kıtasının H. 1210/M.1795 ve H. 1212/M.1797 yıllarını vermesinden, şairin bu yıllarda hayatta olduğunu anlıyoruz. Hayatının son yıllarını hastalıkla geçirmesinden hareketle, şairin fazla yaşamadığını ve 18. yüzyılın sonunda H. 1212-1213/M. 1797-1798 yıllarında genç yaşta iken vefat ettiğini söyleyebiliriz.

B. EDEBİ KİŞİLİĞİ

Enderun'da yetişen şairlerden²² biri olan Yâver, genç yaşta hayata veda etmesinden dolayı çok fazla tanınmamıştır. Edebiyat tarihlerinde de adından fazla söz edilmeyen şairin edebi kişiliği hakkında sadece Akif'in tezkiresinde değerlendirme yapılmıştır. Akif, özentili bir dil ve sanatkârane üslupla kaleme aldığı tezkiresinde, Yâver hakkında övgü dolu nitelermelerde bulunur. Akif'e göre, latif yaratılışlı, nazik mizaçlı ve övülen sıfatlara sahip bir kişiliği olan Yâver'in, akranları arasında seçkin bir yeri vardır. Yâver, duru ve yalın bir üslubu olan (pâkize-edâ) bir şairdir. Mazmunları yerinde kullanmış ve yeni mazmunlar icat etmiştir. Kendine özgü "tarz-ı pesendide"si, beğenilen tarzı vardır. Şiirlerini, kılı kırk yararçasına bir hayal ile (nessâc-ı hayâl-i mû-şikâfi) halı gibi dokumuştur. "Âb-dâr", "rengîn" ve "dil-nişîn" şiirler yazmıştır. Fuzûlî gibi aşk vadisinde koşturmuştur. Belâgat örneği sayılabilecek (belâgat-şî'âr/belâgat-nişân) şiirler kaleme almıştır (Âkif, Mir'ât-ı Şî'r: vr. 11a-12b).

Yâver'den söz eden kaynaklar, şairin divanında bulunan 3 gazel ve 2 beytini örnek olarak vermişlerdir.²³ Biyografi yazarlarının beğenisini ve Yâver'in şiirine verilen önemi göstermesi bakımından dikkat çeken bu şiirleri aşağıya alıyoruz:

²² Enderunlu şairler hakkında, Enderunlu Ahmed Refî'nin kendi hattıyla H. 1131/ M. 1719'da tertip ettiği "Enderunlu Şairler, Hattatlar ve Musiki Sanatkârları Tezkiresi" ile yine bir Enderun müntesibi olan Mehmed Âkif'in "Mir'ât-ı Şî'r" (H. 1211/M. 1796) adlı tezkirelerinde bilgi verilir.

İlk eserde üçü münşi, üçü hattat, biri sâzende, biri tarih-şinas, biri âlim olmak üzere 10 Enderunlu şairden bahsedilmiştir. Bu şairlerin isim ve mahlasları şu şekildedir: Kâtibü's-sır Ali Ağa (Fâ'iz, ö. H. 1142/M. 1729), Mir Ebu Bekr Ferîd (Şâhid, ö. H. 1181/M. 1767), Kapdan-ı Derya Mahmud Paşa (Mâcid, ö. H. 1159/M. 1746), Seyyid Ahmed Ağa (Vesîm), Mir Hüseyin (Hüsni), Mir İbrahim Sıdkı Bey (Sıdkî), Sîm Ahmed Ağa (Lebîb, ö. H. 1174/M. 1760), Mehmed Çavuş (Reşîd), Derviş Ömer Çelebi (Ömer), Ebu Bekr Çelebi (Eyyûbî) (Rahşan Gürel (yty). *Enderunlu Vâsıf Divanı*. İstanbul: Kitabevi Yay: 126-127).

Âkif'in daha muhtevalı olan tezkiresinde ise kendisiyle birlikte 24 şairin biyografisi ve şiirleri hakkında bilgi vardır:

Hazîne-i Hassa'dan yetişen şairler: Âkif, Yâver, Nazîf, Rif'at, Nâşid, Râik.

Hazîne-i Hümayun'dan yetişen şairler: Şâkir, İbâdî, Nedîm, İbrahim Ferîd, Nasfet, Fâzıl, Es'ad, Reşîd.

Kilâr-ı Hassa'dan yetişen şairler: Hâmid, Fennî, Vâsıf, Feyzî, Ârif, Râif, Hâmid.

Seferli'den yetişen şairler: Râsîh, Kâmil, Âkif (Tezkire sahibi).

²³ Atâ tarihinde, Yâver'e ait olarak gösterilen; ancak hazırladığımız divan metninde yer almayan 2 beyitlik kıt'a ve bir beyit örnek olarak verilmiştir (Tayyarzâde Ahmed Atâ (1293). *Tarih-i Atâ*. C. 5. İstanbul: 358-359). Bu durum, divanın başka bir nüshasının olabileceğini düşündürdüğü gibi, Trabzonlu Yâver Efendiye ait olabileceğini de akıllara getirmektedir. Söz konusu şiirler şunlardır:

Ey kaşî yâ gâlibâ bağrum hedef zanneyledün
Sînem üzre bin kadar ok var geçenden mâ'adâ

Nice câm olmuş şikeste nice Cem olmuş harâb
Kalmamış bezm-i cihânda az içenden mâ'adâ

1.

Ne cânlar yakdugın ol âfetün dil-gîr olandan sor

Nasil sihr itdüğın ‘uşşâkına teshîr olandan sor

Ne bilsün zâhid-i nâ-dân anun nakş-ı dil-ârâsın

O şuhun sûretin bir kalbine tasvîr olandan sor

Felâtûnlar olur ‘âciz bilinmez ‘akl ile hâlüm

Benüm rüsvâlıgum ‘aşk içre pür-tedbîr olandan sor

Degil nân-hârgân gam-hârgânun ekseri bilmez

Bu ‘aşkun mâyesin sen ‘aşk ile tahmîr olandan sor

Çekilmez bir kemân-ı sahtdur Yâver belâ-yı ‘aşk

Felek hamyâzesin çekmiş anı bir pîr olandan sor

2.

Ey hasret-i cânân senün yandum elünden

Yakdun beni el-ân senün yandum elünden

‘Aşkun beni bîmâr ideli hayli zamândur

Ey derdüme dermân senün yandum elünden

Gördükçe tutarsın beni destün yüze cânâ

Ey mihr-i dırahşân senün yandum elünden

Urdun dil-i mecrûhumı açdun yine yâre

Ey nâvek-i müjgân senün yandum elünden

Dil-sûzi-i firkatle dil-i Yâver'i yakdun

Ey âteş-i hicrân senün yandum elünden

3.

Zuhûr-ı mûy-ı nev-hîzün ruhunda nûrdan gördüm

Şikest ol hurde hattı ‘aynek-i billûrdan gördüm

O meh-rûnun hilâl-i yek-şebe bârîk-i ebrûsın

Yakın gelmezden evvel kimseye ben dûrdan gördüm

Meger bûs-ı leb-i sâkî sabûh-ı subh-ı ‘işretmiş

Bu tarz-ı tâzeyi bir müdmin-i mahmûrdan gördüm

Didüm yâre dehân-ı tengini gördükde hat-âver

O şekker-pâreyi hâlâ hücûm-ı mûrdan gördüm

*

Bî-cân olayum gamze-i hûn-rîz-i müjenle

Cânum gibi sevmezsem eger ben seni cânâ

Hemân gûyâ ki Yâver kadre irdüm nûra gark oldum
Beyâz ol gerdeni kim ol siyeh semmûrdan gördüm

4.

İhtiyârumla kazandum senün ‘aşkun cânâ
Ne kadar cevr ü cefâ eyler isen az bana

5.

El-amân ey çeşm-i hasret bir gice olsun n’olur
Hâba varsan belki rü’yâda görürsin ol mehi

C. ESERLERİ

Yâver'in bilinen 3 eseri vardır. Divanda yer alan bir beyitte şair, eserlerinin kitap haline gelmesinin özlemini çeker. Aşağıda tavsifini verdiğimiz İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY. 5458 numarada kayıtlı nüshada üç eserin bir arada bulunması, bizi şairin isteğinin ölümünden sonra gerçekleştiği sonucuna götürmektedir:

Gazeller ihtirâ' itdün belî 'aşkıyla cânânun
'Aceb Yâver senün de bir kitâb olmaz mı âsârun (G 110/5)

1- Fenniyye-i Eş'âr

Fenniyye-i Eş'âr, Yâver'in şiir, şair ve edebi kurallara dair yazdığı önemli bir eseridir. Yâver, usta bir şairin konuyla ilgili bir eser yazması konusunda ısrar etmesi üzerine, H. 27 Recep 1211/M. Aralık 1796 yılında Fenniyye-i Eş'âr'ı kaleme almıştır. Müellif eserinde, şiir yazmanın incelikleri ve şairin dikkat etmesi gereken kurallarla ilgili çok önemli tespitler yapmıştır. Eserde, edebi sanatlar ve nazım şekilleri gibi edebi konular hakkında bilgi verilmiş ve açıklayıcı örnekler sunulmuştur. Konuyla ilgili manzum tarzda yazılmış bilinen tek eser olma özelliği taşımaktadır.

Fenniyye-i Eş'âr, mesnevi nazım şeklinde kaleme alınmıştır. Mesnevilerin genel planına uygun olarak giriş bölümü, konunun işlendiği bölüm ve bitiş bölümü olmak üzere üç bölümden meydana gelmiştir. Toplam 429 beyitten meydana gelen eserde sade bir dil kullanılmıştır. Aruzun serî bahrinin "Müfte'ilün Müfte'ilün Fâ'ilün" kalıbıyla yazılan eserin adı şu şekilde geçer:²⁴

Kâ'ide-i nazmı çün iş'ârdur
İsmi de *Fenniyye-i Eş'âr* 'dur

Fenniyye-i Eş'âr'ın bilinen tek nüshası, aşağıda tavsifini verdiğimiz İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY. 5458 numarada, 59b-78b varakları arasında kayıtlı bulunmaktadır.

Yâver'in bu önemli eseri, kapsamlı bir inceleme ile tarafımızdan bilim dünyasına tanıtılmıştır.

2- Gül-i Sad-berg

Gül-i Sad-berg, Yâver'in, ölümünden bir süre önce, H. 1212/M. 1797 yılında kaleme aldığı bir eseridir. Çok yemekten kaynaklanan bir hastalığa yakalanan şair, bu durumunun insanlar tarafından bilinmesi için eserini yazmıştır. Eserde, çok yemenin zararları ve az yemenin yararları anlatılır.

²⁴ Kaplan. Üstüner (2009a). "Şiir, Şair ve Edebi Kurallara Dair Yazılmış Bir Mesnevi: Fenniyye-i Eş'âr". *Turkish Studies International Periodical For the Languages Literature and History of Turkish or Turkic*. - *Klâsik Türk Edebiyatında Mesnevî -Prof. Dr. Halûk İPEKTEN Anısına*. (4 /7): 826-892.

Mesnevi nazım şekli ile kaleme alınan Gül-i Sad-berg, 100 beyitten oluşmuştur. Eserde, mesnevilerin genel yazılış planına uyulmakla birlikte, bölüm başlıkları bulunmamaktadır. Hasbihal türünde yazılan eserde, sade ve yalın bir dil kullanılmıştır. Anlatım samimi ve içten olup sohbet havası sezilir. Aruzun serî bahrinin “Müfte’ilün Müfte’ilün Fâ’ilün” kalıbı ile kaleme alınmıştır.

Yâver, eserini “yüz yapraklı gül” anlamına gelen Gül-i Sad-berg’e misal eylediğini şu beyitte belirtir:

Nazmumı ben hoşca makâl eyledüm
Bir *Gül-i Sad-berg*'e misâl eyledüm

Gül-i Sad-berg’in bilinen tek nüshası, aşağıda tavsifini verdiğimiz İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY. 5458 numarada, 79b-83b varakları arasında kayıtlı bulunmaktadır.

Gül-i Sad-berg, kapsamlı bir inceleme ile tarafımızdan bilim dünyasına tanıtılmıştır.²⁵

3- Divan

Çalışmamıza konu olan Enderunlu Hasan Yâver Divanı’nın bildiğimiz tek nüshası, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY. 5458 numarada kayıtlıdır.²⁶ Divan, bu nüshanın 1b-55b varakları arasında bulunmaktadır.

Yazma nüshanın tavsifi şöyledir: Talik hatla yazılı, 83 varak, 219x128 mm. ölçüsünde, 13 satırlı, mavi renkte Avrupa kâğıt, söz başları kırmızı diğer yazılar siyah mürekkeple. Kahverengi meşin, şemseli, zencirekli, miklepli cilt.

Nüshanın müstensih ve istinsah tarihi belli değildir. Ancak, yukarıda da zikredildiği gibi, istinsah tarihi şairin ölümünden sonra olduğu söylenebilir.

Başta kütüphanenin resmi mührü basılı olup Mesnevî şârihi İsmail Ankaravî’nin şu iki beyti yazılıdır:

“Sît-ı nâya didiler ba’zan harâm ba’zan helâl
Müstedillün hallehu fi dîni ashâbü’ş-şagaf

Gel Rüsûhi’nün sözün tut gir semâ’a ‘âşik ol
Key tekûne-beyne ehli’l-’aşki min ehli’ş-şeref”

Yazmanın başı:

Meded senden İlâhî ‘âcizâne

²⁵ Kaplan Üstüner (2009b). “Enderunlu Hasan Yâver’in Gül-i Sad-Berg’i”. *Gazi Türkiyat Türkoloji Araştırmaları Dergisi*. (6): 261-283.

²⁶ Yukarıda da söz edildiği gibi, Milli Kütüphane’de bulunan bir şiir mecmuasının (*Mecmua-i Eş’âr*. Ankara: Milli Kütüphane. Yz. A 1793. 3a.) muhtevası, “Yâver’in divan müsveddesi” şeklinde kaydedilmiştir. Yaptığımız incelemede, mecmuada adı geçen şairin Yusuf Paşa oğlu İbrahim Yâver olduğu anlaşılmıştır. Bu şair hakkında bilgi sahibi değiliz. Ayrıca mecmuada yer alan şiirler ile hazırladığımız divandaki şiirleri karşılaştırdığımızda benzer olmadıklarını tespit ettik. Mevcut bilgilerimize göre, Enderunlu Hasan Yâver Divanı’nın tek nüshası vardır.

Gedâ-yı müstmend ü bî-kesâne

Yazmanın sonu:

Nutk-ı gühervârımı itdüm tamâm

Dikkat idüp fehm idesin ey hümâm

Yazma nüshada kimi zaman med ve imale yapılacak yerler işaretle belirtilmiştir: “Az” kelimesi (vr. 3b; G 3/2), “nâz” kelimesi (vr. 24b; G 91/1) ve “gibi” kelimesinin ilk hecesi (vr. 8a; G 23/3) vb.

Yazma nüsha, kelimelerin doğru okunabilmesi amacıyla kimi zaman harekelenmiştir: “Umarum” (vr. 9a; G 27/5) vb. Bir yerde de (G 88/4) “bî-gaş” şeklinde harekelenen “bî-gış” kelimesini, kafiyeyi bozmamak düşüncesiyle harekelenildiği şekilde okuduk.

Yazma nüshada, bazı kelimeler klasik imlaya aykırı olarak ikili şekilde yazılmıştır.

Örneğin “sakın” kelimesi bazı beyitlerde (G 89/7, G 109/1, G 168/3, G 201/1) “kef” ile yazılırken, bir beyitte de (G 120/4) “nun” ile yazılmıştır. Biz bu kelimeyi, metinde birlik sağlamak amacıyla klasik imlaya uygun şekilde “nun” olarak okuduk.

“An-” fiilinin yazımı da ikilik gösterir. Bazı beyitlerde (G 90/4, G 81/3, G 158/1, G 167/1, G 174/2, G 179/2, G 201/5) klasik imlaya uygun olarak “kef” ile yazılırken, bazı beyitlerde ise (G 126/1, G 112/5, G 172/4, Th 3/2) “nun” ile yazılmıştır. Biz yine metinde birliği sağlamak amacıyla klasik imlaya uygun şekilde “nazal n” ile; ancak bir yerde (Th 3/2) kafiye gereği “nun” olarak okuduk.

“On-” fiili de ikili şekilde yazılmıştır. İki yerde (G 81/2, G 164/1) klasik imlaya uygun olarak “kef” ile yazılırken, bir yerde de (G 127/4) kafiye gereği “nun” ile yazılmıştır. Biz de kafiye uygunluğu bakımından değişikliğe gitmedik.

Yazma nüshadaki imla konusunda görülen bu ikili yazım, 18. yüzyılın genel eğilimine uygun şekilde bir değişikliğe/yeniliğe doğru mu gidiliyor yahut kafiyenin göz için mi kulak için mi tartışmasını daha erken tarihlere mi götürmek gerekir, sorularını akıllara getirmektedir.

METİN KURULURKEN TUTULAN YOL

1. Metinde vezin ve anlam eksikliklerini tamamlamak için eklediğimiz hece ve kelimeleri [] içerisinde gösterdik.
2. Bütün gayretimize rağmen çözemediğimiz vezin kusuru bulunan mısralar, dipnotta belirtilmiştir.
3. İnceleme kısmında medhiye içerikli şiirler “M”, gazeller “G”, Terkîb-bend “Trk”, tahmisler “Th”, murabba “Mr”, kıt’alar “Kt” kısaltması ile verilmiştir.
4. “Ne” ve “ve” ile yapılan birleşmelerde düşen ünlü harf, ilmî eserlerde kullanılageldiği gibi apostroflarla “n’ola” ve “v’ey” şeklinde gösterilmiştir.
5. Metinde, aslında uzun okunması gerekirken vezin gereği kısa okunan Arapça ve Farsça asli uzunluklar, vezne uygun şekilde kısa okunmuştur.
6. XVII. yüzyıldan itibaren karşılaşılan, XVIII. yüzyılda da devam eden fonetik farklılıklar konusu, bilimsel çalışmalarla kesin biçimde ortaya konmadığından metnin seslendirilmesinde klasik şekiller tercih edilmiştir.
7. Metinde Arapça, Farsça kelime ve eklerin yazımında Prof. Dr. İsmail Ünver’in “Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler” adlı makalesindeki esaslara elden geldiğince uyulmaya çalışılmıştır.

SONUÇ

Çalışmamızda vardığımız sonuçları şu şekilde sıralayabiliriz:

Edebiyat tarihimizde aynı mahlası taşıdığı için birbirine karıştırılan Trabzonlu Yâver Efendi ile Enderunlu Hasan Yâver'in biyografilerini açıklığa kavuşturduk.

Çalışmalarımız sonucunda, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi Türkçe Yazmalar Bölümü'nde 5458 numarada kayıtlı bulunan yazma nüshasının, Enderunlu Hasan Yâver'e ait olduğu kesinleşti.

Enderunlu Hasan Yâver'in, hayatı, edebi kişiliği, eserleri hakkında verdiğimiz bilgilerle, edebiyat tarihindeki yerini belirledik.

Asıl adı Hasan olan ve şiirlerinde Yâver mahlasını kullanan şair, Enderun'da yetişmesi sebebiyle Enderunlu olarak anılmıştır. Yâver, H. 1179/M. 1765 yılında doğmuştur. Şairin babası, Enderun'da çeşitli görevlerde bulunan ve H. 1184/M. 1770 yılında vefat eden Silahdar Abdurrahman Ağa'dır. Beş yaşlarında yetim kalan şair, önce Enderun'daki Kiler Odası'na alınmış, H. 1204/M. 1789/1790 yılında da Sultan III. Selim'in ihsanıyla Enderun kademelerinin sonuncusu olan Has Oda'ya yükseltilmiştir. Bu dönemde güzel günler geçiren Yâver, hayatının son yıllarında hastalık ve sıkıntılarla mücadele etmek zorunda kalmıştır. Yâver, 18. yüzyılın sonunda H. 1212-1213/ M. 1797-1798 yıllarında vefat etmiştir.

Enderun'da yetişen şairlerden biri olan Yâver, latif ve nazik bir yaratılışa sahiptir. Akranları arasında seçkin bir yeri vardır. Genç yaşta vefat ettiğinden, devrinde hak ettiği şöhrete ulaşamamıştır. Yalın ve duru bir üsluba sahip olan şair, ince hayallerle ördüğü şiirlerinde yeni mazmunlar icat etmiş, yeni söyleyişler denemiştir.

Yâver'in, eserlerinde şiir ve şaire dair görüşlerini ortaya koyduğunu gördük. Ona göre şiir, akıcı, sağlam, doğal olmalı; edebi sanatlarla süslenmeli; söz ve anlam bütünlüğü sağlanmalıdır. Şairde, şiir söyleme yeteneği olmalı, usta şairlerden yararlanmalı; fakat onları taklit etmemelidir.

Yâver, 18. yüzyılın genel eğilimine uygun olarak, sade Türkçe ile kaleme aldığı Divan'ında, halk söyleyişlerini ustaca şiirine yerleştirmiştir. Özgün hayaller içeren şiirler yazmıştır.

Yâver, büyük Türk şairi Nedim'den etkilenmiş; Pertev, Enderunlu Nedim ve Raif gibi devrin şairleriyle de etkileşim içinde olmuştur.

Şairin bilinen 3 eseri vardır: Fenniyye-i Eş'âr, Gül-i Sad-berg ve Divan. Bu eserler, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY. 5458 numarada kayıtlı yazma nüshada bulunmaktadır. Fenniyye-i Eş'âr, şiir, şair ve edebi kurallara dair, mesnevi tarzında yazılmış önemli bir eserdir. Gül-i Sad-berg, çok yemenin zararları ve az yemenin yararları anlatıldığı hasbihal türünde bir mesnevidir.

Şairin üçüncü eseri olan Divan'da ise, 2 münacat, 5 naat, 1 Mevlana övgüsü; 203 gazel, 1 terkîb-bend, 3 tahmis, 1 murabba ve 2 tarih kıt'ası olmak üzere toplam 218 şiir yer almıştır. Gazellerin büyük bir çoğunluğu beş beyitten oluşmuştur. 14 değişik aruz kalıbının kullanıldığı bu şiirlerde hemen hemen hiç aruz hatasına rastlanmaz. Divandaki manzumelerde -ân (56

kez), -âr (22 kez), -et (18 kez) ve -â (18 kez) en çok kullanılan kafiyeler olarak dikkat çekerler. 203 gazelin 199'u rediflidir. Redifler, daha çok Türkçe kelime ve eklerden seçilmiştir. Özgün redife de yer verilmiştir.

Yâver Divanı'nın muhtevasında din-tasavvuf, sosyal hayat ve aşk dikkat çeker.

Tanrı'ya edilen dualar, Hz. Peygambere beslenen sevgi, Mevlana'ya duyulan hayranlık; marifet, fakr, şarap ve meyhane gibi tasavvufî kavram ve mecazlar; zahit tipinin çeşitli özellikleri şiirlerde dile getirilmiştir.

Divanda israf, kanaatsizlik, rüşvet ve insanlar arasında güvensizliğin yayılması gibi sorunlara dikkat çekilmiş; insanların, paralarını boş yere harcamayıp iktisat etmeleri ve zenginlerin fakirlere yardımcı olmaları gerektiği söylenmiş; bayramlarda güzel elbiselerin giyilmesi, küçüklerin büyüklerinin ellerini öpmesi gibi sosyal âdetlere değinilmiştir.

Nedim'in etkisiyle divanda, maddi aşk işlenmiştir. Bu şiirlerde âşık, her cefaya razı olmaz; bedenî zevklerin peşinde koşar; sevgiliye nazlanır; yeni sevgili bulmaktan söz açar. Sevgili ise, âşığına iltifat eder; ona öpücük verir; evden dışarıya çıkar; gül bahçesinde gezinir; içki meclisine gider; sarhoş olur. Aşka dair yazılan bu şiirlerde bayağılaşmaya düşülmemiş, argoya kaçılmamış, ince ve zarif bir üslup kullanılmıştır.

Yâver Divanı'nda, içinde yaşanan toplumun dinî-tasavvufî düşüncesi, sosyal hayata dair çeşitli unsurları ve yenileşen aşk anlayışı dile getirilmiş; devrin genel karakteristik özelliği yansıtılmıştır.

KAYNAKÇA

- Âkif. *Mir'ât-ı Şi'r*. İstanbul: Millet Kütüphanesi Ali Emiri. Tarih. No: 773. vr. 10a-13a.
- Akyüz, Kenan, Süheyl Beken-Sedit Yüksel- Müjgan Cunbur (1990). *Fuzûlî Divanı*. Ankara: Akçağ Yay.
- Ârif Hikmet, *Tezkire*, İstanbul: Millet Kütüphanesi Ali Emiri, Tarih, No: 789. vr. 68b.
- Batıslam, Hanife Dilek (2003). *Hasbihal-i Sâfi İnceleme-Metin-Tıpkıbasım*. İstanbul: Kitabevi Yay.
- Bektaş, Ekrem (2007). *Muvakkit-zâde Pertev Divanı*. Malatya: Öz Serhat Yay.
- Bilgegil, Kaya (1989). *Edebiyat Bilgi ve Teorileri*. İstanbul: Enderun Yay.
- Cebecioglu, Ethem (1997). *Tasavvuf Terimleri ve Deyimleri Sözlüğü*. Ankara: Rehber Yay.
- Ceylan, Ömür (2007). *Kuşlar Divanı -Osmanlı Şiir Kuşları-*. İstanbul: Kapı Yay.
- Coşkun, Menderes (2007). *Sözün Büyüsü Edebi Sanatlar*. İstanbul: Dergah Yay.
- Çeltik, Halil (2008). *Divan Sahibi Rumeli Şairlerinin Şiir Dünyası*. Ankara: MEB Yay.
- Derdiyok, İ. Çetin (1996), "Gül-i Sad-berk". *İslam Ansiklopedisi*. C. 14. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 225-226.
- Dilçin, Cem (1995). *Örneklerle Türk Şiir Bilgisi*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yay.
- Doğan, Muhamet Nur (2005). *Eski Şiirin Bahçesinde*. İstanbul: Alternatif Düşünce Yay.
- Erdoğan, Mustafa (2002). *Türk Edebiyatında Muhammes*. Ankara: KTB Yay.
- Fatin (1271). *Hâtimetü'l-Eşâr*. İstanbul: 455-456.
- Gürel, Raşan (yty). *Enderunlu Vâsıf Divanı*. İstanbul: Kitabevi Yay.
- İpekten, Haluk (1991). *Nâilî Hayatı Sanatı Eserleri*. Ankara: Akçağ Yay.
- İpekten, Haluk (1994). *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*. İstanbul: Dergah Yay.
- İpekten, Haluk, Mustafa İsen, Recep Toparlı, Naci Okçu ve Turgut Karabey (1988). *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. Ankara: KB Yay.
- İpşirli, Mehmet (1995). "Enderun". *İslam Ansiklopedisi*. C. 11. İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı Yay. 185-187.
- İstanbul Kütüphaneleri Türkçe Yazma Divanlar Katalogu* (1969). (Haz. Komisyon). C. IV. İstanbul.
- Kartal, Ahmet (2008). *Şiraz'dan İstanbul'a Türk-Fars Kültür Coğrafyası Üzerine Araştırmalar*. İstanbul: Kriter Yay.
- Köksal, M. Fatih (2005). *Klâsik Türk Şiiri Araştırmaları*. Ankara: Akçağ Yay.
- Kurnaz, Cemâl (1997). *Türküden Gazele Halk ve Divan Şiirinin Müştarekleri Üzerine Bir Deneme*. Ankara: Akçağ Yay.
- Levend, Ağâh Sırrı (1988). *Türk Edebiyatı Tarihi*. C. 1. İstanbul: TTK Yay.
- Macit, Muhsin (1996). *Divan Şiirinde Ahenk Unsurları*. Ankara: Akçağ Yay.
- Macit, Muhsin (1997). *Nedim Divanı*, Ankara: Akçağ Yay.
- Mecmua-i Eş'âr*. Ankara: Milli Kütüphane. Yz. A 1793. vr. 3a, 39a, 97b.
- Mehmed Süreyya (1996). *Sicill-i Osmânî*. (Haz. Nuri Akbayar). C.1,5. İstanbul: 85, 1681.
- Mengi, Mine (2000). *Divan Şiiri Yazıları*. Ankara: Akçağ Yay.

- Muallim Naci (2004). *Istılâhât-ı Edebiye Edebiyat Terimleri*. (Haz. M. A. Yekta Saraç). İstanbul: Gökkuşbu Yay.
- Nâil Tuman (1999). *Tuhfe-i Nâilî*. (Haz. Cemâl Kurnaz- Mustafa Tatcı) C. 1-2. Ankara: MEB Yayınlar Dairesi Nüshasından Tıpkı Basım.
- Oğraş, Rıza (2001). *Esad Mehmed Efendi ve Bağçe-i Safâ-endüz'ü (İnceleme-Tenkitle Metin-Dizin)*. Burdur: Emirdağ Ofset Yay.
- Özgül, M. Kayahan (2006). *Dîvan Yolu'ndan Pera'ya Selâmetle- Modern Türk Şiirine Doğru*. Ankara: Hece Yay.
- Saraç M. A. Yekta (2007). *Klâsik Edebiyat Bilgisi Belâgat*. İstanbul. 3 F Yay.
- Saraç, M. A. Yekta (2007a). *Klâsik Edebiyat Bilgisi Biçim-Ölçü-Kafiye*. İstanbul: 3 F Yay.
- Şentürk, Ahmet Atillâ (1996). *Klâsik Osmanlı Edebiyatı Tiplerinden Sûfî yahut Zâhid Hakkında*. İstanbul: Enderun Yay.
- Tâhirü'l-Mevlevî (1994). *Edebiyat Lügati*. İstanbul: Enderun Yay.
- Tanpınar, Ahmet Hamdi (1997). *19 uncu Asır Türk Edebiyatı Tarihi*. İstanbul: Çağlayan Yay.
- Tarlan, Ali Nihad (1981). *Edebiyat Meseleleri*. İstanbul: Ötüken Yay.
- Tayyazâde Ahmed Atâ (1293). *Tarih-i Atâ*. C. 5. İstanbul: 358-359.
- Tolasa, Harun (2002). *Sehî, Latîfî ve Âşık Çelebi Tezkirelerine Göre 16. Yüzyılda Edebiyat Araştırma ve Eleştirisi*. Ankara: Akçağ Yay.
- Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi* (1981). "Hasb-i hal". C. 4. İstanbul.
- Unat, Faik Reşat (1994). *Hicrî Tarihleri Milâdî Tarihe Çevirme Kılavuzu*. Ankara: TTK Yay.
- Ünver, İsmail (1993). "Çevriyazıda Yazım Birliği Üzerine Öneriler". *DTCF Türkoloji Dergisi*. XI (1): 51-89.
- Ünver, N. (2007). "Yâver", *Türk Dünyası Edebiyatçıları Ansiklopedisi*. C. 8. Ankara: AKM Yay. 591.
- Üstüner, Kaplan (2007). *Divan Şiirinde Tasavvuf (14. ve 15. yy. Divanlarına Göre*. Ankara: Birleşik Yay.
- Üstüner, Kaplan (2009a). "Şiir, Şair ve Edebi Kurallara Dair Yazılmış Bir Mesnevi: Fenniyye-i Eş'âr". *Turkish Studies International Periodical For the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic. -Klâsik Türk Edebiyatında Mesnevî -Prof. Dr. Halûk İPEKTEN Anısına*. (4 /7): 826-892.
- Üstüner, Kaplan (2009b). "Enderunlu Hasan Yâver'in Gül-i Sad-Berg'i". *Gazi Türkiyat Türkoloji Araştırmaları Dergisi*. (6): 261-283.
- Yâver. *Divan*, İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY. 5458. vr. 1b-55b.
- Yâver. *Fenniyye-i Eş'âr*. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY. 5458. vr. 59b-78b.
- Yâver. *Gül-i Sad-berg*. İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi TY. 5458. vr. 79b-83b.
- Yetiş, Kâzım (2006). *Belâgattan Retoriğe*. İstanbul: Kitabevi Yay.
- Yüksel, Murat (1993). *Geçmişten Günümüze Trabzon Şairleri I Osmanlı Dönemi*. Trabzon: Yunus Dergisi Yay.

METİN ve ÇEVİRİ

[MEDHİYELER]

1

Münâcât be-dergâh-ı Kâdi'ü'l-hâcât

Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Fe'ülün

Hezec: . - - -/ . - - -/ . - - -

- 1 Meded senden İlâhî 'âcizâna
Gedâ-yı müstmend ü bî-kesâna
- 2 Olursa senden olur lutf u ihsân
Kulun Yâver garîb ü nâ-tüvâna

2

Rubâ'î

Mef'ûlü/ Mefâ'ilü/ Mefâ'ilün/ Fâ

Hezec: - - -/ . - - -/ . - - -/ -

- 1 Yâ Rab dil-i mahzûnumı mesrûr eyle
Envâr-ı İlâhî ile pür-nûr eyle
- 2 Oldum ise ben her ne kadar da 'âsî
'İsyânımı 'afv eyle de magfûr eyle

3

Na't-ı Şerîf

Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün

Hezec: . - - -/ . - - -/ . - - -/ . - - -

- 1 En evvel 'âşıkun olmuş Hudâ'dur yâ Resûlallâh
Ki sonra 'âşıkânun enbiyâdur yâ Resûlallâh
- 2 Cemâl-i bâ-kemâlün tâb-ı mihri olsa 'aks-endâz
Riyâz-ı cennete behcet-nümâdur yâ Resûlallâh

¹ 1b.

¹ Ey Allah'ım! Âcizlere, zavallı ve kimsesiz kullarına meded sendendir.

² Garip ve kimsesiz kulun Yâver'e iyilik ve ihsan olursa ancak senden olur.

² 1b. Derkenar.

¹ Ey Rabbim! Hüzünlü gönlümü sevindir. İlahi nurlar ile aydınlat.

² Ben her ne kadar asi olduysam da isyanımı affet ve bağışla.

³ 1b-2a.

¹ Ey Allah'ın resulü! Sana ilk önce âşık olan Hak'tır. Daha sonraki âşıkların ise peygamberlerdir.

- 3 Şeb-i târik-i hicrânunda da bî-nûr kalamam ben
Hayâlün kalbüme nûr u ziyâdur yâ Resûlallâh
- 4 Nizâr u zâr u nâlân ise de redd itme lutf eyle
Sana cân u dil-i zârum fidâdur yâ Resûlallâh
- 5 ‘Înâyet kıl efendim Yâver’ün ‘isyânına bakma
Cenâbundan kulun pür-ilticâdur yâ Resûlallâh

4

Na’t-ı Şerîf

Mefâ’îlün/ Mefâ’îlün/ Mefâ’îlün/ Mefâ’îlün

Hezec: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 İder ihyâ kelâmun mürdegânı yâ Resûlallâh
Sözün nutk-ı Hudâ’dur bildüm anı yâ Resûlallâh
- 2 Salât ile selâmun hep zalâm-ı zenbi mahv eyler
İder rûşen kulûb-ı mü’minânı yâ Resûlallâh
- 3 Tuyup bûy-ı gül-i rûyun gelen bülbül bu gülşende
Kesilmez haşre dek âh u figânı yâ Resûlallâh
- 4 Eger peyk-i sabâ ile nesîm-i lutfun olmazsa
Açılmaz goncenün beste dehânı yâ Resûlallâh
- 5 Dil-i pür-sûzuma dûzah eger kim vâkıf olsaydı
Cehennem nârı yakmaz mücrimânı yâ Resûlallâh

-
- 2 Ey Allah’ın resulü! Zirveye ulaşmış güzellik güneşinin ışığı gibi aks etse, cennet bahçesine güzelliğin ne olduğunu gösterir.
 - 3 Ey Allah’ın resulü! Ben, ayrılığımın karanlık gecesinde de ışısız kalamam. Senin hayalin kalbime nur ve ışıktır.
 - 4 Ey Allah’ın resulü! Ağlayıp inleyerek huzuruna geleni geri çevirme; iyilik et. Ağlayıp sızlayan gönül ve canım sana feda olsun.
 - 5 Ey Allah’ın resulü! Ey efendim! Kulun Yâver, (bütün varlığıyla) sana sığınmıştır. Onun kusurlarına bakma, ona yardım et!
 - 4 2a.
 - 1 Ey Allah’ın resulü! Hak’tan gelen sözlerinin cana can verdiğini/ölüleri dirilttiğini anladım.
 - 2 Ey Allah’ın resulü! Senin dua ve selamın, günah karanlıklarını yok eder; müminlerin kalplerini aydınlatır.
 - 3 Ey Allah’ın resulü! Senin gül yüzünün kokusunu duyup gelen bülbülün, bu gül bahçesinde, ah edip inlemesi haşre kadar kesilmez.
 - 4 Ey Allah’ın resulü! Saba postacısı ile lütfunun esintisi olmasa, goncanın kapalı ağzı açılmaz.

- 6 Ma'âzallâh eger dûzahda kalsaydum bu âteşle
Mu'azzeb eylemezdi 'âsiyânı yâ Resûlallâh
7 Şefâ'at eyle lutfundan anı şâd eyle mahşerde
Kulun Yâver garîb ü nâ-tüvânı yâ Resûlallâh

5

Ve lehü [Na't-ı Şerîf]

Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün

Hezec: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Dönerler şevkun ile nüh felekler yâ Resûlallâh
Salât eyler sana gökde melekler yâ Resûlallâh
2 Görenler Yûsuf'un hüsnün bütün hep yedlerin kesdi
Seni görse kesilür hep yürekler yâ Resûlallâh
3 Lisân-ı hâl ile anlar sana dâ'im salât eyler
Yüzerken ka'r-ı deryâda semekler yâ Resûlallâh
4 Der-i devlet-me'âbuna kulun da intisâb itse
Olur hâsıl niçe yüz bin dilekler yâ Resûlallâh
5 Şefî' olmaz isen rûz-ı cezâda Yâver-i zâra
Sırât üzre geçemez ol emekler yâ Resûlallâh

-
- 5 Ey Allah'ın resulü! Cehennem ateşi, eğer ateşler içinde yanan gönlümden haberdar olsaydı, suçluları yakmaz.
6 Ey Allah'ın resulü! Allah korusun, eğer bu ateşle cehennemde kalsaydım, (cehennem) isyan edenleri cezalandırmazdı.
7 Ey Allah'ın resulü! Zayıf, güçsüz ve kimsesiz Yâver kuluna, mahşer gününde lutfundan şefaât et, onu sevindir.
5 2a. Derkenar.
1 Ey Allah'ın resulü! Dokuz felek senin şevkin ile döner; melekler de sana gökyüzünde salat ederler.
2 Ey Allah'ın resulü! Yusuf peygamberin güzelliğini görenler, ellerini kestiler. Eğer seni görselerdi yüreklerini parça parça ederlerdi.
3 Ey Allah'ın resulü! Balıklar, denizin derinliklerinde yüzerlerken, hal dili ile sana sürekli dua ederler.
4 Ey Allah'ın resulü! Kutluluğun kaynağı olan kapına, kulun da sığınsa, yüz binlerce dilek kabul olur.
5 Ey Allah'ın resulü! Ahiret gününde, zavallı Yâver'e şefaâtçi olmazsan o, sırat köprüsünden geçemez, çabalayıp durur.

6

Kıt'a Der-Na't-ı Şerîf

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Remel: - . - -/ - . - -/ - . - -/ - . -

- 1 Ey şeh-i peygamberân v'ey fahr-ı 'âlem Mustafâ
Ey Hudâ'nun nûr-ı zâtından mücessem Mustafâ
- 2 Yâver-i bî-çâregânsın bâ'is-i gufrânsın
Ey salât ile selâmı farz u elzem Mustafâ

7

Kıt'a Der-Na't-ı Şerîf

Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilün

Remel: . . - -/ . . - -/ . . - -/ . . -

- 1 Senün ey şâh-ı rüsül cümle kelâmun hakdur
Âsmân ile zemîn olsa mutî' elyakdur
- 2 Nazar-ı rahmetün ey hazret-i mahbûb-ı Hudâ
Anadan hem babadan ümmetüne eşfakdur

8

Der-İstimdâd-ı Hazret-i Mevlânâ

Mef'ûlü/ Mefâ'ilün

Hezec: - - . / . - - -

- 1 Dergâhuna geldüm ben
Yâ Hazret-i Mevlânâ
Lutf eyle meded senden
Yâ Hazret-i Mevlânâ

⁶ 2a-2b.

1 Ey peygamberlerin sultanı ve ey âlemlerin övücü Mustafa! Ey Hakk'ın zatının nurundan tecessüm eden Mustafa!

2 Ey dua ile selamı farz ve çok gerekli olan Mustafa! Sen, çaresizlerin yardımcısı ve bağışlanmaya sebep olansın.

⁷ 2b.

1 Ey peygamberlerin sultanı! Senin bütün sözlerin doğru ve gerçektir. Yerler ve gökler sana itaat etse çok yakışır.

2 Ey Hakk'ın sevgilisi Hz. Muhammed! Ümmetine rahmet nazarın, anne ve babadan daha şefkatlidir.

⁸2b-3a.

1 Ey Hz. Mevlana! Ben senin dergahına geldim. Bana iyilik et. Yardım sendendir.

- 2 Ben bî-kes ü bî-tâbum
Var mı benüm ahbâbum
Zâhirde yok esbâbum
Yâ Hazret-i Mevlânâ
- 3 Sen kân-ı mürüvvetsin
Erbâb-ı şefâ'atsın
Sultân-ı velâyetsin
Yâ Hazret-i Mevlânâ
- 4 Nutkun ise Rahmânî
Pür-neş'e-i rûhânî
Âgâh ider insânı
Yâ Hazret-i Mevlânâ
- 5 Efgende-i nâlânun
Bîmâri-i hicrânun
Hiç bulmadı dermânun
Yâ Hazret-i Mevlânâ
- 6 Her vakt sehergâhum
'Ayyûka çıkar âhum
Yanmışdı cigergâhum
Yâ Hazret-i Mevlânâ
- 7 Dil 'âlem-i hasretde
Her dem gam u mihnetde
Kılsan beni vuslatda
Yâ Hazret-i Mevlânâ
- 8 Dil bülbül-i nâlândur
Gülşen bana zindândur

-
- 2 Ey Hz. Mevlana! Ben kimsesiz ve âcizim. Benim dostlarım var mı? Görünürde hiç sebepim yok.
 - 3 Ey Hz. Mevlana! Sen, iyilik kaynağı, şefaata sahibi ve velayet sultanısın!
 - 4 Ey Hz. Mevlana! Ruhlara neşe veren sözlerin Rahmanidir; insanları (gafletten) uyandırır.
 - 5 Ey Hz. Mevlana! İnleyenin zavallısı ve ayrılığının hastası senin dermanını hiç bulmadı.
 - 6 Ey Hz. Mevlana! Gönlüm ateşler içinde yandığından, seher vaktinde her an âhım göklere çıkar.
 - 7 Ey Hz. Mevlana! Gönül, hasret âleminde her an gam ve keder içindedir. Beni vuslata kavuştursan (ne iyi olur)!

Didemden akan kandur
Yâ Hazret-i Mevlânâ
9 Yâver gibi bîmârum
Bir derde giriftârum
'Uşşâk-ı dil-efgârum
Yâ Hazret-i Mevlânâ

-
- 8 Ey Hz. Mevlana! Gönül inleyen bülbül, gül bahçesi zindan gibidir.
Gözlerimden akan ise yaş değil kandır.
9 Ey Hz. Mevlana! Yâver gibi hastayım. Öyle bir derde tutuldum ki gönlü yaralı
âşıklar gibiyim.

[GAZELLER]

Gazeliyyât-ı der-harfü'l-elif

1

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Remel: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Dâgdâg-ı 'aşk ile bu sîne gülşendür bana
Hârhâr-ı gamla dil pür-sûz-ı külhendür bana
- 2 Berg-i gülden câme-hâbum olsa cânâ hâr olup
Mûy-ı ser-tâ-pây-ı cismüm nevk-i sûzendür bana
- 3 Bir nigâhum ol gazâli itdi vahşet-pîşe âh
Âh kim kendi nigâhum dahi düşmendür bana
- 4 Nâzenînum nâr-ı dûzahdan eşeddür firkatün
Derd-i firkat çekmedense ölmek ehvendür bana
- 5 Yâverâ mâtem gülidür verd-i handân yârsüz
Nâle vü feryâd-ı bülbül savt-ı şîvendür bana

2

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Remel: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Berg-i gülden olsa câmem hâr-ı firkatdür bana
Bâg-ı cennet sensüz ey gül nâr-ı hasretdür bana

¹ 3a.

1 Bu göğüs, bana aşkın yaraları ile gül bahçesi gibi görünür. Gönül, çektiği üzüntüyle yanıp tutuşmuş hamam ocağını andırır.

2 Ey can (sevgili)! Gül yaprağından yatağım olsa bile, o yapraklar diken olur ve vücudumun bütün kılları bana iğne ucu gibi batar.

3 Ah! Bir bakışım, o ceylan gözlüyü تنها bir köşede yaşamaya sevk etti. Ah! Kendi bakışım dahi bana düşmandır.

4 Ey narin ve ince yapılı (sevgilim)! Senin ayrılığın, cehennem ateşinden daha şiddetlidir. (Bundan dolayı) ayrılık derdi çekmektense ölmek bana daha kolaydır.

5 Ey Yâver! Gülen gül, sevgili olmadan bana yas gülü; bülbülün feryat edip inlemesi de yas törenindeki bağırıp çağırımlar gibi geliyor.

² 3a-3b.

- 2 Ülfetün mümkün degildür vaslunı itmem ümîd
Nâ-ümîd olmak dahı bir gûne râhatdur bana
- 3 Âhsuz bir kerre ârâm idemem hicrûnle ben
Derd ü gam çünkim ezelden âh kısmetdür bana
- 4 El-amân kesme dirîg itme nigâh-ı hışmını
Zahm-ı tîg-ı çeşm-i şûhun dahı ni'metdür bana
- 5 Yâver-i bîmâr-ı dil gibi nedendür ey hakîm
Hîç devâ itmez eser bilmem ne hikmetdür bana

3

Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilün

Remel: . . - -/. . - -/. . - -/. . -

- 1 Âh kim n'eyledi ol dil-ber-i tannâz bana
Çeşm-i mahmûrı güzel gamzesi gammâz bana
- 2 İhtiyârımla kazandım senün 'aşkun cânâ
Ne kadar cevr ü cefâ eyler isen az bana
- 3 Nâz u refâtârı da eyler dil ü cânım meftûn
Yalunuz çeşmi degil sihr ü fûsûn-sâz bana

-
- 1 Ey gül (yüzlü sevgili)! Bana, sensiz cennet bahçesi özlem ateşi; elbisem, gül yaprağından da olsa ayrılık dikenini gibi gelir.
 - 2 (Ey sevgili!) Dostluğun mümkün değildir. Kavuşmayı ümit etmem. Ümitsiz olmak dahi bana bir çeşit rahatlık veriyor.
 - 3 (Ey sevgili!) Senin ayrılığınla bir an olsun ah etmeden duramam. Çünkü ezeli meclisinde, dert ve gam arasından bana kısmetim olarak "ah" düştü.
 - 4 (Ey sevgili!) Aman, ne olur! Öfkeli bakışımı benden esirgeme, kesme! Şuh gözlerinin keskin bakışlarının kılıç gibi açtığı yaralar dahi benim için bir nimettir.
 - 5 Ey hekim! Gönlü yaralı Yâver'e ilaç tedavisi hiç tesir etmez. Bunun hikmeti nedir, bilmiyorum.
- 3
3b.
- 1 Ah! Herkesle eğlenen o sevgili bana neler yaptı! Sarhoş gözleri ve güzel gamzesi bana iftira attı.
 - 2 Ey can (sevgili)! Senin aşkını kendi istek ve irademle kazandım. Ne kadar eza ve cefa etsen de bana az gelir!
 - 3 (Sevgilinin) sadece gözleri beni büyülemiyor, nazı ve salınarak yürüyüşü de gönül ve canımı kendine hayran bırakıyor.

4 İşte hûn oldı dilüm gamzelerün zahmından
Merhamet itme misin ey nîgeh-i nâz bana

5 Giceler tâ-be-seher nâleler itdüm Yâver
Âh feryâd-ı hezâr olmadı dem-sâz bana

4

Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilün

Remel: . . - -/ . . - -/ . . - -/ . . -

1 Bir nigâh eyledi ol dil-ber-i nâzende bana
'Aklımı alur iken eyledi bir hande bana

2 O benim pâdişehümdür ben anun bendesiyem
Ol mehün pâyine yüz sürmek ise kanda bana

3 Nush u pendün beni tekdîr idiyor pek nâsîh
Hâl-i dil böyle iken virme keder sen de bana

4 Öyle rûsvây idiyor kim beni bu mihnet-i 'aşk
Güliyor hâlüme 'âlem acıram ben de bana

5 Yâverâ çünkü ben üftâdesiyem dil-dârun
N'ola dirlerse eger 'âşık-ı efgende bana

5

Müfte'ilün/ Müfte'ilün/ Fâ'ilün

Serî: - . . - / - . . - / - . . -

4 Ey naz bakışı, süzgün bakışlarımın açtığı yaralardan dolayı gönlüm kana bulandı! Bana hiç acımıyor musun?

5 Yâver, seher vaktine kadar, geceleri inleyip durdum. Ah! Bülbülün feryadı bana eşlik etmedi.

4 3b-4a.

1 O nazlı dilber, bana baktı. Bakışıyla aklımı başımdan alırken bir de gülcük verdi.

2 O, benim padişahımdır; ben ise onun kölesiyim. O ay yüzlü güzelin ayaklarına yüz sürmek nerede?

3 Ey nasihat edip duran kişi! Öğütlerin beni çok incitiyor. Gönlüm böyle bir durumdayken, sen de bana sıkıntı verme.

4 Bu aşk belası beni öyle rezil ediyor ki dünya halime gülüyor. Ben bile kendime acıyorum!

5 Ey Yâver! Bana zavallı âşık derlirse ne olur! Çünkü ben gönlümü alan bir güzelin tutkunuyum.

5 4a.

- 1 Hem-çü perî sanki nihândur bana
Gelmeyeli hayli zamândur bana
- 2 Gamzeleri zahm-zen ü haste-dil
Mihr-i ruhı sînedi cândur bana
- 3 Şîve vü reftâr idişi ol şehün
Sanki hemân âb-ı revândur bana
- 4 Dîde-i gûyâsınun ol âfetün
Her müjesi tîg-ı zebândur bana
- 5 Yâre kızan diyü hemân Yâverâ
Dîde-i dâgum nigerândur bana

6

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Remel: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Zerrece gelmez ferah ey mâh-ı mihr-ârâ bana
Hasret-i rûyun ile zindân olur dünyâ bana
- 2 Öyle deryâ-nûş-ı sahbâ-yı mey-i 'aşkam ki ben
Neş'e virmez sâkiyâ destündeki sahbâ bana
- 3 Devlet-i 'aşkunda ben kâf-ı kanâ'at beklerüm
Öyle bir müstagniyem kim reşk ider 'ankâ bana
- 4 Câygâhum Kaysveş kûh u beyâbân oldı âh
N'eyledi gördün mi ey Leylâveşüm sevdâ bana

-
- 1 Uzun zamandır bana gelmeyen (sevgili), sanki peri gibi görünmez olmuştur.
 - 2 (Sevgilinin) gamzeleri, gönlü yaralamakta ve üzmettedir; ancak onun yanağının sevgisi, benim için sinede can gibidir.
 - 3 O sultan (olan sevgilinin), naz ve salına salına yürüyüşü, bana sanki hayat kaynağıdır.
 - 4 O âfet olan sevgilinin konuşan gözlerinin her bir kirpiği beni yaralıyor.
 - 5 Ey Yâver! Sevgiliye kızarsın diye, göğsümdeki yaraların gözleri hemen bana baktılar.
 - 6 4a.
 - 1 Ey yıldızların süsü olan ay (yüzlü sevgili)! Yüzünün özlemi ile dünya bana zindan olur, zerre kadar sevinç gelmez.
 - 2 Ey içki sunan güzel! Ben o kadar çok aşk şarabını içerek sarhoş olmuşum ki elindeki kadeh bana neşe vermez.
 - 3 (Ey sevgili!) Ben senin aşk devletinde kanaatin kaf dağını beklerim. O kadar istiğna sahibiyim ki anka kuşu bile beni kıskanır.

5 Sâyesinde hâb u râhat mı görür Yâver ‘aceb
‘İşve-gerlik eylese ol kâmet-i zîbâ bana

7

Fâ`ilâtün/ Fâ`ilâtün/ Fâ`ilâtün/ Fâ`ilün

Remel: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Esmerü'l-levnün olur şîrîn edâsı vâkı'â
Pek güzel semt-i Hicâz'un dil-rübâsı vâkı'â
- 2 Olsa Lokmân u Felâtûn çâre-sâzı n'eylesün
Derd-i 'aşkun olmayınca bir devâsı vâkı'â
- 3 Serserî vü der-be-der olmak mukarrerdür hele
Öyle şûh-ı pür-cefânun mübtelâsı vâkı'â
- 4 Cân fidâ eyler imiş herkes metâ'-ı vuslata
Ben harîdâr olmadum yokdur bahâsı vâkı'â
- 5 Bî-vefâ bir dil-rübâ dirler idi gerçek imiş
Yâver'e yok gayrıya vardur vefâsı vâkı'â

8

Fâ`ilâtün/ Fâ`ilâtün/ Fâ`ilâtün/ Fâ`ilün

Remel: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Oldı 'âdet derdün ile derdnâk olmak bana
Sûz-ı hicrânunla cânâ sûznâk olmak bana

-
- 4 Yerim, Kays/Mecnun gibi dağlar ve çöller oldu. Ah! Ey Leyla (gibi güzel olan sevgilim)! Sevda bana ne yaptı, gördün mü?
- 5 O güzel ve uzun boylu (sevgili) bana naz etse, Yâver acaba onun sayesinde/gölgesinde uyku uyuyup rahat edebilir mi?
- 7 4a. Derkenar.
- 1 Hicaz bölgesinin çok güzelleri olduğu ve karayağızların da tatlı bir caka sattığı gerçektir.
- 2 (Âşık,) Lokman Hekim ve Eflatun gibi dertlere çare bulanları ne yapsın? Çünkü aşk derdinin bir ilacı olmadığı gerçektir.
- 3 İşi gücü eziyet etmek olan şuh bir güzelin tutkunu olan kişinin, başıboş ve perişan halde düşünülmesi gerçektir.
- 4 Vuslat metasını alabilmek için herkes canını feda edermiş. Ben ise onun alıcısı olmadım; çünkü vuslatın, hiçbir şeyle ölçülemeyecek kadar değerlidir.
- 5 (Sevgiliye), “sözünde durmayan, uçarı bir güzel” derlerdi; bu söz gerçekmiş. Evet, onun vefası Yâver'e yok ama başkalarına vardır.
- 8 4b.

- 2 Sîne-i sâfun temâşâsıyla Mecnûn olmuşam
Bu gam-ı ‘aşkunla azdur sîne-çâk olmak bana
- 3 Pençe-i cevrun beni gâyet ile itdi zebûn
Çok görünmez derd ile böyle helâk olmak bana
- 4 Zîr-i pâyun belki bu takrîb ile bûs eylerem
Dergahünde iktizâ eyler ki hâk olmak bana
- 5 Şâneye reşk iderek şimdi gelür hep hâtıra
Perçemi fikriyle Yâver çâk çâk olmak bana

9

Mef’ûlü/ Fâ’ilâtü/ Mefâ’ilü/ Fâ’ilün

Muzâri: - - ./- . - ./- - - ./- . -

- 1 Hayfâ o nâzenîn ise râm olmadı bana
Gönlümce âh neyl-i merâm olmadı bana
- 2 İtdi sükût hâl-i perîşânımı görüp
Bilmem niçün ki feth-i kelâm olmadı bana
- 3 Ben neş’e-yâb-ı câm-ı leb-i la’lün olalı
Mey-hânelerde zevk devâm olmadı bana
- 4 Sâkî piyâleyi mey ile ben pür isterem
Sahbâ getür ki neş’e tamâm olmadı bana

-
- 1 Ey can (kadar değerli sevgili)! Senin derdin ile dertlenmek ve ayrılığının ateşiyle yanmak bana âdet oldu.
 - 2 (Ey sevgili!) Temiz göğsünün seyriyle Mecnun gibi olmuşum. Aşkının kederiyle, sinemin param parça olması bana az bile gelir.
 - 3 (Ey sevgili!) Cefa pençen beni o kadar zayıflattı ki dert ile böyle helak olmak bana çok görünmez.
 - 4 (Ey sevgili!) Senin dergahında toprak olmam gerekiyor. Çünkü bu vesile ile belki ayağının altını öpebilirim.
 - 5 A Yâver! Tarağı kıskanarak sevgilinin perçeminin düşüncesiyle parça parça olmak, her zaman hatıra gelir.
 - 9
4b.
 - 1 Ne yazık ki o cilveli güzel, bana “evet” demedi! Gönlümce isteğime ulaşamadım. Ah!
 - 2 Perişan halimi görüp sustu. Söze başlayamadım. Niçin böyle olduğunu ben de bilmiyorum.
 - 3 Ben senin kırmızı dudağının kadehiyle neşeleneli, meyhanelerde alınan zevk bana sürekli olmadı.

5 Yâver dilüm o şûha gidüp kaldı gelmedi
Bâd-ı sabâ ilen de peyâm olmadı bana

10

Fe'îlâtün/ Fe'îlâtün/ Fe'îlâtün/ Fe'îlün

Remel: . . - -/ . . - -/ . . - -/ . . -

- 1 'Arz ider mihr ü mehi ruhları nûreyni bana
İki âhû görünür sihr ile 'ayneyni bana
- 2 Matlab u maksad-ı dil sensin efendim sensin
Virseler istemezem devlet-i kevneyni bana
- 3 Her dakîka seni görsem de firâk el virse
Yine bin yılca gelür hâsılı mâ-beyni bana
- 4 'Âşıkânunı alup zevk u safâya gidicek
Didi agyâruna takdun mı o karneyni bana
- 5 Pây-mâl olmagıla buldı şeref Yâver-i zâr
Zillet-i 'aşkı virür 'izzet-i dâreyni bana

11

Fâ'îlâtün/ Fâ'îlâtün/ Fâ'îlâtün/ Fâ'îlün

Remel: - . - -/ - . - -/ - . - -/ - . -

- 1 Âh kim ol nâzenînüm mihrbân olmaz bana
Cânımı alur benüm ârâm-ı cân olmaz bana

-
- 4 Ey içki sunan güzel! Ben kadehi şarap ile dolu isterim. Bana şarap getir! Neşe tamamlanmadı!
- 5 Yâver! Gönlüm o güzele gidip kaldı, gelmedi. Sabah meltemi ile de bana haber gelmedi.
- 10 5a.
- 1 (Sevgili), güneş ve ay gibi parlak iki yanağını bana sunar. İki gözü de sihir ile bana iki ceylan gözü gibi görünür.
- 2 Gönlün istek ve arzusu sensin efendim sen! İki dünya mutluluğunu bana verseler istemem.
- 3 (Ey sevgili!) Her dakika seni görsem de bir an ayrılık olsa, ikisinin arası bana bin yıl gibi gelir.
- 4 Âşıklarını alıp gülüp eğlenmeye gidince bana, "Rakiplerine o iki boynuzu taktın mı?" dedi.
- 5 Ağlayıp inleyen Yâver, ayaklar altında kalıp ezilmekle şeref buldu. Aşkın zilleti, bana iki dünyanın izzetini verir.
- 11 5a.

- 2 Öyle olmuş kim hayâli çeşm-i dilde mürtesem
Kanda baksam ol mehün şekli nihân olmaz bana
- 3 Merhametsüz böyle zâlim hiç görülmüş mi ‘aceb
Zahm-ı dil pür-hûn iken merhem-resân olmaz bana
- 4 Firkatinde dâğlarla sînemi zeyn eyledüm
Sensüz ey nev-reste seyr-i gülsitân olmaz bana
- 5 Ketm ider esrâr-ı ‘aşkı söylemez bir ferde hiç
Yâver-i nâlerdenün hâli ‘ıyân olmaz bana

12

Mefâ'ilün/ Fe'ilâtün/ Mefâ'ilün/ Fe'ilün

Müctes: . . . - / . . . - - / . . . - / . . . -

- 1 Çün oldı saht-ı dilüm puhte bir kebâb sana
Benüm sirişk-i dü çeşmüm yeter şarâb sana
- 2 Yolunda çünki senün hâk-pâydur ‘uşşâk
Neden düşer ‘acebâ böyle ictinâb sana
- 3 Düşürdün ‘âlemi ‘aşka terahhumun yokdur
Fütâde hakkını ister nedür cevâb sana
- 4 Henûz mest yatarsun o dîdeler mahmûr
Bakındı n'eyledi mâhum bu rütbe hâb sana

-
- 1 Ah! O narin (sevgilim) bana şefkatli davranmaz. Benim canımı alır; canın rahatını düşünmez.
 - 2 Gönül gözünde hayali o derece resmolmuş ki, nereye baksam, o ay parçası güzelin sureti bana görünür.
 - 3 Gönül yarası kanlar içinde dururken bana hiç merhem ulaştırmaz. Acımasız böyle bir zalim hiç görülmüş mü acaba?
 - 4 Ey körpe (sevgili)! Ayrılığında sinemi yaralarla süsledim. Sensiz gül bahçesinin seyri bana zevk vermez.
 - 5 Aşkın sırlarını gizler, hiç kimseye söylemez. İnleyip duran Yâver'in hali bilinmez.
 - 12 5a-5b.
 - 1 Benim sert, katı gönlüm, sana pişmiş bir kebab gibi oldu. İki gözümden akan yaşlar sana şarap olarak yeter.
 - 2 (Ey sevgili!) Âşıklar senin yolunda ayaklar altında çiğnenirken, acaba sen onlardan neden böyle uzak duruyorsun?
 - 3 (Ey sevgili!) Âlemi aşka düşürdün; merhametin yoktur; âşıklar hakkını ister. Bütün bunlara ne diyeceksin?

5 Gamun uyutmıyor ey şüh Yâver'i bir şeb
Virür mi nâleleri bilmem ıztırâb sana

13

Mef'ûlü/ Fâ'ilâtü/ Mefâ'ilü/ Fâ'ilün

Muzâri: - - ./- . - ./- - - ./- . -

- 1 'Âşkun rehünde cân u dil üftâdedür sana
Haylî zamân bende vü dil-dâdedür sana
- 2 Murg-ı revân lâne-i dâg-ı derûndan
Pervâza bâl açdı vü âmâdedür sana
- 3 Nâ-refte râh-ı semt-i V/vefâ esb-i nâzuna
Gûyâ tarîk-ı cevride bir câddedür sana
- 4 Bak tîg-ı gamzeler sana ey dil ne iş keser
Bu iltifât bir nigeş-i sâdedür sana
- 5 Yâver gibi teşekkür ider var mı cevruine
Agyâr durma hâlini şekvâdadur sana

14

Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilün

Remel: . . - -/ . . - -/ . . - -/ . . -

- 1 'Âşıkam 'âşık efendim sana ey yâr sana
Eylerem râz-ı nihân-ı dili ikrâr sana

-
- 4 (Âşık) bakındı, gözlerin mahmur bir vaziyette olduğunu görünce, "Ay (yüzlü sevgilim)! Hâlâ sarhoş yatıyorsun. Bu kadar uyku seni ne hallere düşürdü?" dedi.
 - 5 Ey şüh güzel! Verdiğin üzüntü, Yâver'i bir gece olsun uyutmuyor. Onun iniltileri sana ıstırap veriyor mu, bilmiyorum.
 - 13 5b.
 - 1 (Ey sevgili!) Can ile gönül, aşkın uğruna sana tutulmuş; uzun süreden beri senin âşığın ve kölen olmuştur.
 - 2 (Ey sevgili!) Yaralı vaziyette yuvasından uçan gönül kuşu, uçmaya hazırlandı ve emrine hazır hale geldi.
 - 3 (Ey sevgili!) Daha önce hiç gidilmemiş V/vefa semtinin yolu, senin naz atına, sanki cefa yolunda bir cadde gibidir.
 - 4 Ey gönül! Bak! Yan bakış kılıçları, sana nasıl kötülük eder, nasıl keserler! Bu iltifat sana sade bir bakıştır.
 - 5 (Ey sevgili!) Yâver gibi senin eziyetine teşekkür eden başka biri var mı? Agyâr, hallerini sürekli sana şikâyet ediyorlar.
 - 14 5b-6a.

- 2 Derd-i ‘aşk ile görüp künc-i gamında haste
O tabîb-i dil ü cân itmedi tîmâr sana
- 3 Yine pek serseri-i vâlih ü ser-gerdânsın
Yine sihr itdi mi ol dîde-i sehîhâr sana
- 4 Seni pek çok severem bu da güneş mi ‘acebâ
İtdüğüm cürmümi ben eylemem inkâr sana
- 5 Kendi hâlünde gezerken niçün oldun böyle
Yâverâ n’eyledi gör ülfet-i dil-dâr sana

15

Fâ’ilâtün/ Fâ’ilâtün/ Fâ’ilâtün/ Fâ’ilün

Remel: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Âh kim bir âfet-i dil-cûya oldum mübtelâ
Çeşmi bir sehîhâra vü câdüya oldum mübtelâ
- 2 Dâne-i hâl ile ol virmezden evvelce firîb
Murg-ı dil sayd eyleyen gîsûya oldum mübtelâ
- 3 Bir nefes mümkün değil olmak cemâlınden cüdâ
Sâyeveş bir dil-ber-i meh-rûya oldum mübtelâ

-
- 1 Ey sevgili! Âşğım sana âşık! Efendim! Gönlün gizli sırlarını sana açıkça söylüyorum.
 - 2 O gönül ve can doktoru, aşk derdiyle gam köşesinde hasta yatan âşığı gördüğü halde tedavi etmek için gayret göstermedi.
 - 3 Yine şaşkın ve perişan bir vaziyette gezen serseriler gibisin. O büyüdü gözler sana yine sihir mi yaptı?
 - 4 (Ey sevgili!) Seni çok seviyorum! Acaba bu da günah mı? Sana karşı yaptığım hatayı inkâr etmiyorum.
 - 5 Ey Yâver! Gönlünü alan sevgilinin dostluğu, sana ne yaptı? Gör! Kendi halinde gezerken niçin bu hallere düştün?
 - 15 6a.
 - 1 Ah! Gönül çeken, cazibeli ve gözleri büyüleyici bir güzele âşık oldum.
 - 2 O (sevgili), yüzündeki siyah benleri/taneleri vererek aldatmadan önce, gönül kuşunu avlayan uzun saçlara tutuldum.
 - 3 Ay yüzlü bir dilbere gölge gibi müptela oldum. Bir an dahi güzelliğinden ayrılmak mümkün değildir

- 4 Sünbül ü reyhân gibi gâhî nihân geh âşikâr
Zîr-i fesde zülf-i ‘anber-bûya oldum mübtelâ
- 5 Taglara düşmek mukarrerdür ne çâre Yâverâ
Âh kim bir gözleri âhûya oldum mübtelâ

16

Fâ’ilâtün/ Fâ’ilâtün/ Fâ’ilâtün/ Fâ’ilün

Remel: - . - -/- . - -/- . - -/- . . -

- 1 Bir fidâkâra kazârâ oldı cânım mübtelâ
Mübtelâ oldı bu cân-ı nâ-tüvânım mübtelâ
- 2 Girye vü zâr-ı dem-â-demden bu nâ-bînâlığa
Hem-çü Ya’kûb oldı çeşm-i hûn-feşânım mübtelâ
- 3 ‘Ayb olunmaz itsem efgân kumri-i kû kû gibi
Sana oldum âh ey serv-i çemânım mübtelâ
- 4 Saklamam râzum bütün ‘âlem duyarsa gam degil
Hâsılı oldum sana nev-res fidânım mübtelâ
- 5 Hân mân-ı sabrumı yagmaya virdüm Yâverâ
Bir fidâkâra kazârâ oldı cânım mübtelâ

17

Fe’ilâtün/ Fe’ilâtün/ Fe’ilâtün/ Fe’ilün

Remel: . . - -/. . - -/. . - -/. . -

-
- 4 Sünbül ve fesleğen gibi kimi zaman gizli kimi zaman açık bir şekilde, fes altındaki amber kokulu saçlara müptela oldum.
- 5 Ey Yâver! Ahu gözlü bir güzele âşık oldum. Ah! Dağlara düşmem artık kesinleşti. Başka çare var mı?
- 16
6a-6b.
- 1 Gönlüm, yanlışlıkla, kişisel çıkarlarını düşünmeden malını ve canını feda eden birine düştü. Bu zayıf gönlüm müptela oldu müptela!
- 2 Sürekli ağlama ve gözyaşından dolayı, kan çanağına dönen ve kan saçan gözlerim Yakup gibi görmez oldu.
- 3 Ey naz ile salınarak yürüyen selvi boylum! “Nerede nerede” diyen kumrular gibi feryat edip bağırıp çağırırsam, beni ayıplama. Çünkü ben sana âşık oldum. Ah!
- 4 Sırrımı saklamam. Bütün âlem duyarsa duysun, önemli değil! Ey körpe fidanım! Kısacası sana âşık oldum!
- 5 Ey Yâver! Gönlüm, yanlışlıkla kişisel çıkarlarını düşünmeden malını ve canını feda eden birine düştüğünden dolayı sabır evimi yağmaladım.
- 17
6b.

- 1 Çekdiğüm derd ü elemden haberün var mı sabâ
Ta'n-ı agyâr u sitemden haberün var mı sabâ
- 2 Gerçi kim gonce-güşâlîklarını duydum hep
'Aceb ol gonce-i femden haberün var mı sabâ
- 3 Bâd-ı âhum yine bâdî mi perîşânlığına
Zülf-i pür-pîçîş ü hamdan haberün var mı sabâ
- 4 Kûy-ı dil-dâra türâb olmaga hasret-keş imiş
Gülşen ü bâg-ı İrem'den haberün var mı sabâ
- 5 Yâver'e var mı 'aceb niyyeti teşrîfe yine
Meded ol kân-ı keremden haberün var mı sabâ

18

Fe'ilâtün / Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilün

Remel: . . - -/. . - -/. . - -/. . -

- 1 Yalunuz yâr dil-i zâra ider istignâ
Dil ise yâre vü agyâra ider istignâ
- 2 Bâ'is-i dest-res-i vuslat iken bezl-i sirişk
Çeşmümüz nakdini îsâra ider istignâ

-
- 1 Ey sabah meltemi! Çektiğim eziyet ve başkalarının kınamasından haberin var mı?
 - 2 Ey sabah meltemi! Senin goncaları açtığını her zaman işitmiştim. Acaba ağzı gonca gibi olan sevgiliden haberin var mı?
 - 3 Ey sabah meltemi! Kıvrım ve bükümlerle dolu saçlardan haberin var mı? Ahımın rüzgârı, yine onun perişanlığına sebep oldu mu?
 - 4 Ey sabah meltemi! Sevgilinin bulunduğu yere toprak olmaya özlem duyan, İrem bağ ve bahçelerinden haberin var mı?
 - 5 Ey sabah meltemi! Cömert sevgiliden haberin var mı? Acaba Yâver'e yine dönme niyeti taşıyor mu? Bana bu konuda yardım et!
- 18
6b-7a.
- 1 Sevgili, sadece ağlayıp inleyen gönüle istiğna eder. Gönül ise hem sevgiliyi hem de başkalarını umursamaz.
 - 2 Dökülen/saçılan gözyaşları, kavuşmamızı sağlayacak bir sebep iken, gözlerimiz bu servetini harcamaktan çekinir.

- 3 Çâre-sâz olmaga kasdı o tabîb-i cânun
Dilümüz derdini izhâra ider istignâ
- 4 Seng ü hâk-i ser-i kûyun ile me'lûf olalı
Serümüz bâliş-i zer-târa ider istignâ
- 5 Yâverâ buldı harâbâtda âbâdânî
Dil-i vîrân-şode mi'mâra ider istignâ

19

Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün

Hezec: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Olur günden güne efzûn figân u âh u vâ-veylâ
Beni bu hâle koymışken bana rahm eylemez hâlâ
- 2 O tîr-endâz gamzen mi 'aceb çeşmün midür bilmem
Olur her bir nigâhundand cigerde şerhalar peydâ
- 3 Ferâgat itmege tedbîr arar şûhum seni lîkin
Nasıl tedbîr nasıl temkîn kalur 'âşıkda âh ammâ
- 4 İnanma i'timâd itme rakîb-i bed-menişdür o
Dürûg-ı maslahat-âmîz içündür sözleri cânâ
- 5 Ana bakmaga yokdur tâkatum Yâver gibi billâh
Beni bu hâle koymışken bana rahm eylemez hâlâ

-
- 3 O can doktorun tedavi etmeyi düşünürken, dilimiz derdini söylemekten kaçınır.
- 4 (Ey sevgili!) Başımız, senin bulunduğun yerin toprak ve taşlarına alışalı, altın işlemeli yastığı umursamaz.
- 5 Ey Yâver! Çok üzgün ve adeta yıkılmış bir durumda olan gönül, neşeyi meyhanelerde bulduğundan dolayı, mimara karşı umursamaz bir tavır içindedir.
- 19 7a.
- 1 Feryadım ve bağırp çağırma larım günden güne artıp beni tanınmayacak hale getirmişken, (sevgilim) bana hâlâ acıyıp şefkat göstermez.
- 2 (Ey sevgili!) O ok atan süzgün bakışın mı yoksa gözlerin mi sebep oluyor, bilmiyorum; ama her bir bakışında ciğerde yaralar açılıyor.
- 3 Uçarı güzelim, özveride bulunmaya yollar arıyor; ama âşıkta ağırbaşlılık ve tedbir nasıl kalır? Ah!
- 4 Ey can! O, kötü huylu rakiptir. İş bitiren; ama insanları kandıran sözler söyler. Ona inanma, güvenme!
- 5 (Sevgilim,) beni tanınmayacak hale getirmişken bana hâlâ acıyıp şefkat göstermez. Allah için söylemek gerekirse, Yâver gibi ona bakmaya gücüm kalmamıştır.

20

Fe'îlâtün/ Fe'îlâtün/ Fe'îlâtün/ Fe'îlün

Remel: . . - -/. . - -/. . - -/. . - -

- 1 Ben idersem leb-i cân-bahşun için cânı fidâ
Hele sen eyleme bu 'âşık-ı nâlânı fidâ
- 2 Ol siyeh zülf-i semen-bûyı hayâl eyler isem
Çeşm-i giryânum ider hâb-ı perîşânı fidâ
- 3 Gerdeni tavr-ı muhabbetle mukayyed olalı
İtmedi murg-ı dilüm serv-i hırâmânı fidâ
- 4 Terk-i âh eyleme mümkün mi efendim 'uşşâk
'Andelîbân ide mi nâle vü efgâmı fidâ
- 5 Eyledüm ben dahı nâ-mümkün iken ey Yâver
Havf-ı agyâr iderek meclis-i cânânı fidâ

21

Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün

Hezec: . - - -/. - - -/. - - -/. - - -

- 1 O serv-endâm olan kaddün katı mevzûndur cânâ
Lebün bir bâde-i sâfî ruhun gülgûndur cânâ
- 2 Mukavves ebruvânun fikri bükdi kâmet-i sabrum
Cigergâhum müjen zahmı ile pür-hûndur cânâ

²⁰ 7a-7b.

1 (Ey sevgili!) Ben cana canlar katan dudakların için canımı feda ederim. Sen ise bu inleyen aşığı feda etme!
2 O siyah ve yasemin kokulu saçları hayal edersem, ağlayan gözlerim perişan uykuyu feda eder.
3 Boynu sevgi gerdanlığıyla süsleneli, gönül kuşum, nazla salınan selvi boylu güzeli feda etmedi.
4 Efendim! Âşıkların ahı terk etmeleri mümkün müdür? Bülbüller feryat ile ötüşlerini hiç feda ederler mi?
5 Ey Yâver! Hiç mümkün değilken, ben de rakiplerin korkusundan sevgilinin meclisini terk ettim.

²¹ 7b.

1 Ey can (sevgili)! O servi boyun, çok düzgün ve ölçülüdür; dudağın, duru bir şarap gibidir; yanağın da gül renklidir.
2 Ey can (sevgili)! Eğri kaşlarının düşüncesi, çok sabretmeme rağmen belimi bükte. Ciğerlerim, kirpiklerinin açtığı yaralardan kanlar içinde kaldı.

- 3 Ne tedbîr idebilsün ‘akl u fikrüm yog iken başda
Dil ü cânım o çeşm-i fitneye meftûndur cânâ
- 4 Senün ol künc-i gamda hüzn-i ‘aşkun ile üftâden
Görürse iltifâtun yâ nasıl memnûndur cânâ
- 5 Nigâh-ı iltifât u lutfuna mazhar iken Yâver
Ne hikmetdür anı gördüm ki ben mahzûndur cânâ

22

Mefâ’ilün/ Mefâ’ilün/ Mefâ’ilün/ Mefâ’ilün

Hezec: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Urıldım tîr-i müjgâna dilüm pür-pâredür cânâ
Amân gel virme ruhsat gamzene hûn-hâredür cânâ
- 2 ‘Aceb bilmem dökinmez mi gözümde eşk-i hasretle
Dü çeşmüm çifte havz olmuş akar fevvâredür cânâ
- 3 Egerçi tarz u tavrın sûfiyâne gösterür ammâ
Nigâh-ı çeşm-i mestün ise pek sehâredür cânâ
- 4 O zülf-i ham-be-ham âşiyân itmişken olmuşdur
Kebûtervâri murg-ı dil yine âvâredür cânâ
- 5 Ferâmûş eyledün hiç sormadun sen Yâver-i zârı
Ne rütbe derd-i ‘aşkunla senün bî-çâredür cânâ

-
- 3 Ey can! Akıl ve fikrim başımda değilken, neyi düşünebilirsin? Gönül ve canım, o fitneci göze tutkundur.
 - 4 Ey can (sevgili)! Âşığım, o gam köşesinde senin aşkının üzüntüsü ile acı çekerken iltifatını görse, nasıl memnun olur!
 - 5 Ey can! Yâver, (sevgilinin) lütuf ve iltifatkar bakışına nail olduğu halde, gördüğüm zaman üzgündü. Sebebi nedir?
 - 22 7b.
 - 1 Ey can (sevgili)! Kirpik oklarıyla vurulan gönlüm param parça olmuştur. Aman, ne olur! Kan dökücü süzgün bakışına izin verme!
 - 2 Ey can! İki gözüm, bir havuzdaki iki fıskiye gibi olmuştur. Gözümde akan hasret yaşları gibi acaba dökülmez mi?
 - 3 Ey can! Gerçi tavır ve hareketlerin, seni sufi gibi gösterir ama sarhoş gözünün bakışı pek büyüleyicidir!
 - 4 Ey can! Gönül kuşu, o büklüm büklüm saçları mesken tutmuşken, yine güvercin gibi başıboş uçmaktadır.
 - 5 Ey can (sevgili)! Ağlayıp duran Yâver’in halini hiç sormadın? Unuttun! Hâlbuki o, senin aşkının üzüntüsü ile acınacak bir hale düşmüştür.

23

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Remel: - . - -/- . - -/- . - -/- . . -

- 1 Ez-kazâ oldum ne çâre nâzlı yârümden cüdâ
Olmadum bir lahza hayfâ âh u zârümdan cüdâ
- 2 Bir gönül vardı yanumda ol da gitdi yâr ile
Künc-i gamda oldum âhir gam-güsârümdan cüdâ
- 3 Aglaram ben çeşm-i giryânüm elinden zâr zâr
İtdi lü'lü gibi eşk-i dür-nisârümdan cüdâ
- 4 Meskenümde bir cüvâna mübtelâ olmuşdum âh
Eyledi âhir beni dâr u diyârümdan cüdâ
- 5 Bâg-ı hüsnün yâd idüp bülbül misâli aglaram
Olmışam Yâver gibi ol gül-'izârümdan cüdâ

24

Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilün

Remel: . . - -/. . - -/. . - -/. . -

- 1 İtdürür mi işini herkese tedbîr-i kazâ
Ne murâd itse ider âdeme takdîr-i kazâ
- 2 Ben senün 'âşık-ı dîdârun olup kalmış iken
Metn-i hüsnün yine şerh itmede tefsîr-i kazâ

23

8a.

- 1 Nazlı yârımdan yanlışlıkla ayrı düştüm. Ne çare! Bir an olsun ah edip inlemekten vazgeçmedim. Ne yazık!
- 2 Yanımda bir gönül vardı; o da sevgili ile gitti. Sonunda üzüntü köşesinde sıkıntılarımı paylaşan gönülden de ayrıldım.
- 3 Ben, ağlayan gözlerimin elinden zâr zâr ağlarım. Çünkü beni gözyaşı incilerimden ayırdı.
- 4 Ah! Oturduğum çevrede bir güzele tutulmuşum. Sonunda o da beni yerimden yurdumdan ayırdı.
- 5 Güzellik bahçeni hatırlayıp bülbül misali ağlarım. Yâver gibi o gül yanaklı (sevgilimden) ayrılmışım.

24

8a.

- 1 Olacağı ezelden Hak tarafından takdir olunan şeylerin vukua gelmesi demek olan kazâ, herkese işinin çaresini buldurur mu? Kazâ, insana istediğini takdir eder.
- 2 (Ey sevgili!) Ben senin yüzüne âşık olup kalmışken kazâ tefsiri, güzelliğinin metnini yine şerh edip açıklamaktadır.

- 3 Müjenün zahmı görünmez beni ol yâreledi
Harem-i cânuma geçdi aman ol tîr-i kazâ
- 4 Ez-kazâ ‘aşkına düşdüm senün ammâ bilmem
Çeşm-i mestünde mi gamzende mi teshîr-i kazâ
- 5 Halka ta’lîm idiyorken reh-i zühdi Yâver
Vâdi-i ‘aşka düşürdi beni takdîr-i kazâ

25

Fâ’ilâtün/ Fâ’ilâtün/ Fâ’ilâtün/ Fâ’ilün

Remel: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Ketm idersin sırr-ı ‘aşkı râygân olmaz mı yâ
Sen bu keyfiyyetdesin hâlün ‘ıyân olmaz mı yâ
- 2 İztırâb-ı dilden eyler dem-be-dem cûş u hurûş
Eşk-i çeşm-i hasretüm âb-ı revân olmaz mı yâ
- 3 Hicr-i ruhsârunla cânâ çihresi ‘âşıklarun
Nâr-ı firkatden solup berg-i hazân olmaz mı yâ
- 4 Şerha şerha yâreler açdun efendim sîneme
Dâglarla sînemüz çün gülsitân olmaz mı yâ
- 5 Meclis-i rindâna gelse Yâverâ sıklet olup
Zâhidün her sohbeti halka girân olmaz mı yâ

-
- 3 (Ey sevgili!) Beni yaralayan kirpiğinin yarası en azından görünmez. O kazâ oku ise, canımın en mahrem yerine geçti. Aman, yardım edin!
 - 4 Senin aşkına yanlışlıkla düştüm; ama bu olayın/kazânın büyüğü, sarhoş gözünden mi yoksa süzgün bakışından mı kaynaklandı? Bilmiyorum.
 - 5 Yâver, zühd yolunu insanlara ders verirken, İlahi takdir, beni aşk vadisine düşürdü.
 - 25 8a-8b.
 - 1 Aşk sırrını saklarsın. Ucuz olmaz mı ya! Sen bu niteliktesin. Durumun ortaya çıkmaz mı ya!
 - 2 Gönül ıstırabından zaman zaman coşup çağlar. Hasret gözyaşları, ırmak olup akmaz mı ya!
 - 3 Ey can (sevgili)! Âşıklarının yüzü, yanağının ayrılığıyla, hicran ateşinden solup sonbahar yapraklarına benzemez mi ya!
 - 4 Efendim! Göğsüme dilim dilim yaralar açtın! Sinemiz, açtığın yaralarla gül bahçesi gibi olmaz mı ya!
 - 5 Ey Yâver! Zahit, rintlerin meclisine gelse sıkıntı olur (hoş karşılanmaz). Onun, sohbette söyleyeceği her söz halka ağır gelmez mi ya!

Gazeliyyât-ı harfû'l-bâ

26

Fe'îlâtün / Fe'îlâtün/ Fe'îlâtün/ Fe'îlün

Remel: . . - -/. . . - -/. . . - -/. . . -

- 1 Fakr ile fahr ideyüm kalbe gınâ vir yâ Rab
Kâmet ü hâlûme çesbân kabâ vir yâ Rab
- 2 Hasret-i yâr eleme eyledi dil-haste beni
Kerem it derdüme vasl ile devâ vir yâ Rab
- 3 Künc-i gamda katı çokdan beridür gamgîndür
Dil-i mahzûnuma lutfunla safâ vir yâ Rab
- 4 Bî-vefâlıkla misâl olsa sezâdur billâh
Sen o hercâyi vü bî-rahma vefâ vir yâ Rab
- 5 Ne kadar sâde ise Yâver-i zârün suhanı
Hoşca ta'bir ideyüm hüsn ü edâ vir yâ Rab

27

Mef'ûlü/ Mefâ'îlü/ Mefâ'îlü/ Fe'ûlün

Hezec: - - ./. - - ./. - - ./. - -

- 1 Dûzahda koma firkat ile cânımı yâ Rab
Çekdürme bana hasret-i cânânımı yâ Rab
- 2 Söndürmege bir vech ile çâre bulamam hiç
Sînemde olan âteş-i sûzânımı yâ Rab

26

8b.

- 1 Ey Rabbim! Kalbime zenginlik; boyuma ve halime uygun elbise ver. Fakirliğimle övüneyim.
- 2 Sevgilinin hasretinin eleme, gönlümü hastalandırdı. Ey Rabbim! Lütufta bulun! Derdime vuslat ile deva ver.
- 3 Ey Rabbim! Uzun zamandan beri gam köşesinde sıkıntılarla yaşıyorum. Hüzünlü gönlüme lütfunla temizlik ve neşe ver.
- 4 Allah için doğru söylemek gerekirse, (sevgili) “vefasız” olarak adlandırılabilir. Ey Rabbim! Sen o hercai, kararsız ve acımasız vefa ver.
- 5 Ey Rabbim! Zavallı Yâver'in şiirleri ne kadar sade ise de güzellik ve eda ver; güzel bir şekilde ifade edeyim.

27

8b-9a.

- 1 Ey Rabbim! Canımı, ayrılık ile cehennemde yakma. Bana sevgilimin hasretini çektirme.
- 2 Ey Rabbim! Gönlümde yanan yakıcı ateşi söndürmeye hiçbir şekilde çare bulamam.

48

- 3 Sensin idecek bendene imdâd u i'ânet
Kimden bulayum derdüme dermânımı yâ Rab
- 4 Meczûb idiyor bir güzelün cezbe-i 'aşkı
Aldı benüm 'aklum ile iz'ânımı yâ Rab
- 5 Yâver gibi lutfun umarum kesmem ümîdüm
'Afv eyle benüm cürm ile 'isyânımı yâ Rab

28

Mef'ûlü/ Mefâ'ilü/ Mefâ'ilü/ Fe'ûlün

Hezec: - - ./ . - - ./ . - - ./ . - -

- 1 Kârum benüm âh ile figân eyleme yâ Rab
Seyl-âb-ı sirişk-âbumı kan eyleme yâ Rab
- 2 Bu bâd-ı semûm u tef-i sûz-ı cigerümle
Gül-ber[g]-i ruh-ı yâri hazân eyleme yâ Rab
- 3 Ben her ne kadar 'âsi vü mücrim de olursam
Setr eyle benüm 'aybum 'ıyân eyleme yâ Rab
- 4 Oldı dil ü cân gamze-i cânân ile mecrûh
Tîr ü tig-ı agyâra nişân eyleme yâ Rab
- 5 Bir kimseyi bâr-ı gam u hicrân u sitemle
Yâver gibi bî-tâb ü tüvân eyleme yâ Rab

-
- 3 Ey Rabbim! Kuluna imdat ve yardım edecek olan sensin. (Sen yardım etmezsen,) derdime dermanı kimden bulayım?
- 4 Ey Rabbim! Akıl ile izanımı bir güzelin aşkı aldı. Bu aşkın çekiciliği, beni meczup ediyor.
- 5 Ey Rabbim! Yâver gibi iyilik ve ihsanını beklerim. Hiçbir zaman ümidimi kesmem. Benim hata ve günahlarımı affet.
- 28
9a.
- 1 Ey Rabbim! Benim işimi, ah ile ağlayıp sızlamak yapma. Sel gibi akan gözyaşlarımı kana çevirme.
- 2 Ey Rabbim! Bu sıcak rüzgâr ve ciğerimin yakıcılığıyla, sevgilinin gül yapraklarını andıran yanaklarını soldurma.
- 3 Ey Rabbim! Ben her ne kadar asi ve günahkâr isem de, benim ayıplarımı ortaya çıkarma, gizle.
- 4 Ey Rabbim! Sevgilinin süzgün bakışları ile yaralanan can ve gönlü, rakiplerin kılıç ve oklarına deneme tahtası yapma.
- 5 Ey Rabbim! Bir kimseyi sıkıntı, ayrılık ve gam yükü taşımakta Yâver gibi zayıf ve âciz duruma düşürme.

29

Mefâ'ilün/ Fe'ilâtün/ Mefâ'ilün/ Fe'ilün

Müctes: . - . - / . . - - / . - . - / . . -

- 1 Hazân-ı bâg-ı dilümde bahâr olur mı 'aceb
O gül-nihâl ile zevk-i hezâr olur mı 'aceb
- 2 Niyâz-ı bûse iderken o gonca-i femden
'Aceb bu giryelerüm de medâr olur mı 'aceb
- 3 Selâmeti bula mı bahr-ı gamda keşti-i dil
Bu kulzüm ü yem-i 'aşka kenâr olur mı 'aceb
- 4 Sabâh-ı haşre degin dil kalur mı kim bî-hûş
Sabûh-ı neş'e ile bî-humâr olur mı 'aceb
- 5 Hemân gider turamaz semt-i yâre dil-i Yaver
Gönül didükleri şeyde karâr olur mı 'aceb

30

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Remel: - . - - / - . - - / - . - - / - . -

- 1 Nâliš ü efgânuma murg-ı hoş-elhândur sebab
Sînemün sad çâkine gül-berg-i handândur sebab
- 2 Gönümün pür-şûri-i meftûnluğun sanma tehî
Gamze-i gammâzun ile çeşm-i fettândur sebab

²⁹ 9a-9b.

- 1 Gönümün hazana dönmüş bahçesinde bahar olur mu acaba? O gülfidanı (sevgili) ile uzun süre mutluluk olur mu acaba?
- 2 Ağzı gonca gibi olan sevgiliden öpücük için yalvarırken, acaba bu gözyaşlarım vasıta olur mu?
- 3 Gönül gemisi, keder denizinde sahile çıkabilir mi? Acaba bu aşkın engin denizlerinin sahili olur mu?
- 4 Gönül, haşır sabahına kadar kendinden geçmiş bir vaziyette kalabilir mi? Acaba sabahleyin mahmurluğu bozmak yudumlanan şaraptan sonra içmeden durulur mu?
- 5 Yâver'in gönlü, sevgilinin semtine hemen gider, hiç durmaz. Acaba gönül dedikleri şeyde karar olur mu?

³⁰ 9b.

- 1 Güzel sesli kuş, inleme ve feryadıma neden oldu. Sinemin yüz parçaya ayrılmasının sebebi ise gülen gül yaprağı yani dudaktır!
- 2 Gönümün tutkunluğunun karışıklıklarla dolu olmasını boşuna zannetme. Bu durumun sebebi, sevgilinin dedikoducu yan bakışı ile fitneci gözüdür.

- 3 Âteşüm ihfâ iderdüm halka itmezdüm ‘ıyân
Cân u dille yanmaga bu nâr-ı hicrândur sebab
- 4 Sen beni ta’yîb idersin zâhidâ bilmem niçün
Halka rüsvây olmama hep yine cânândur sebab
- 5 Sen niçün sa’y eylemezsün ma’rifet tahsîline
‘İzzet-i dâreyne Yâver ‘ilm ü irfândur sebab

31

Mefâ’ilün/ Fe’ilâtün/ Mefâ’ilün/ Fe’ilün
Müctes: . . . -/. . . -/. . . -/. . . -

- 1 Füsûnı yâda gelür eyleyince niyyet-i hâb
O âhuvâne nigâh itdi çeşmi hasret-i hâb
- 2 Düşinmeden gece gündüz cihânı görmez olur
Olur mı ‘âşık-ı zârün gözinde râhat-ı hâb
- 3 Huzûra hasret olur tâ sabâh-ı haşr gözüm
Eger ki düzd-i nigâhı iderse gâret-i hâb
- 4 O gece gözleri kem düş görür mi ‘uşşâkun
İderse dîde-i merdüm-şikârı ragbet-i hâb
- 5 Sürûr-ı vasl ile şeb-zindedâr olur Yâver
Deründe dîdelerüm hiç ider mi minnet-i hâb

-
- 3 Ateşimi gizler, halka göstermek istemezdim. Ayrılık ateşi, can ve gönülle yanmanın sebebi oldu.
- 4 Ey zahit! Sen beni niçin ayıplıyorsun? Bilmiyorum. İnsanlara rezil olmamın sebebi, her zaman olduğu gibi yine sevgilidir.
- 5 Yâver, sen marifet tahsiline niçin çalışmıyorsun? İlim ve irfan, iki dünyanın izzetine sebeptir.
- 31 9b-10a.
- 1 Uykuya niyet edince akla (sevgilinin) sihri gelir. O ahu gibi bakan gözleri, (âşığı) uykuya hasret bıraktı.
- 2 Gece gündüz düşünmekten dolayı dünyayı (gözüm) görmez olur. Ağlayan âşığın gözünde uyku rahatlığı olur mu?
- 3 Bakışı hırsız gibi olan sevgili, eğer uykuyu darmadağın ederse, gözüm haşır sabahına kadar huzura hasret kalır.
- 4 (Sevgilinin) insanı avlayan gözleri uykuyu isterse, âşıkların gözü o gece kötü rüya görür mü?
- 5 Yâver, kavuşma sevinci ile geceleri uyumaz. (Ey sevgili!) Gözlerim, senin kapında uykuya hiç minnet eder mi?

Gazeliyyât-ı harfü't-tâ

32

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Remel: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Serv-kaddün seyr iden Tûbâ'ya itmez iltifât
La'l-i gül-fâmün gören sahbâya itmez iltifât
- 2 Nâz iderse 'âşık-ı zârün sana sanma tehî
Vakt olur Mecnûn dahı Leylâ'ya itmez iltifât
- 3 Birbiriyle ceng ider 'âşıklarun ey mehveşüm
Çeşm-i mestânun senün gavgâya itmez iltifât
- 4 Nâzenînüm taglara düşdüm gam-ı 'aşkunla ben
Dîde-i âhûlarun sahrâyâ itmez iltifât
- 5 Bahr-ı eşküm eylerem her dem temâşâ Yâverâ
Çeşm-i giryânun benüm deryâyâ itmez iltifât

33

Mef'ûlü/ Mefâ'ilü/ Mefâ'ilü/ Fe'ûlün

Hezec: - - ./. - - ./. - - ./. - -

- 1 Düşdi dil-i bî-tâbuma efkâr-ı muhabbet
Düşmenlerüm olmaya giriftâr-ı muhabbet
- 2 Hattun gelicek düşmen ile dostı bilürsin
Herkes sana şimdi ider izhâr-ı muhabbet

32

10a.

- 1 (Ey sevgili!) Senin servi boyunu seyreden, Tuba ağacına iltifat etmez; gül renkli dudağını gören de şaraba yüzünü çevirip bakmaz.
- 2 (Ey sevgili!) Ağlamaktan usanan âşığın sana naz ederse, boşuna olduğunu sanma. Mecnun'un da Leyla'ya iltifat etmediği zamanlar olmuştur.
- 3 Ey ay gibi (parlak sevgilim)! Seni sevenler, senin için savaşıp dururken, sarhoş gözlerin bu mücadeleye hiç dönüp bakmaz.
- 4 Ey nazik ve narin (sevgilim)! Ben senin aşkının üzüntüsüyle dağlara düştim. Senin ahu gözlerin çöllere iltifat etmez.
- 5 Ey Yâver! Her an akıttığım gözyaşlarından oluşan denizi seyrediyorum. Ağlayan gözlerim deryaya iltifat etmez.

33

10a-10b.

- 1 Aşk düşüncesi, zayıf gönlüme düştü. Düşmanlarım, aşka tutulmasınlar.
- 2 (Ey güzel!) Herkes şimdi sana sevgi gösterisinde bulunur; ayva tüylerin çıkınca dost ile düşmanı anlarsın!

- 3 Ben ‘aşka giriftâr olalı âteşe düşdüm
Sûzân idiyor cismümi bu nâr-ı muhabbet
- 4 Cân nakdin alup kâle-i vaslın virecekmiş
Senden bana oldu yine bâzâr-ı muhabbet
- 5 Yâver gibi mehcûr olalı âh o gülümden
Dîdemden akar kan ile enhâr-ı muhabbet

34

Mef’ûlü/ Mefâ’ilü/ Mefâ’ilü/ Fe’ûlün

Hezec: - - . / . - - . / . - - . / . - -

- 1 Yoklar beni her gün gam u âlâm-ı muhabbet
Derd-i dilüm oldu bana ikrâm-ı muhabbet
- 2 Sen ‘aşka düşüp derdine dermân mı ararsın
Merg ü ecel olmaz mı ser-encâm-ı muhabbet
- 3 Nûş-ı mey idüp giryen içün gam mı çekersin
Handân idecek miydi seni câm-ı muhabbet
- 4 Bir cür’ a-i câmı bize degmez tatalum kim
La’l-i lebün olmuş mey-i gül-fâm-ı muhabbet
- 5 Yâver seher-i vasla çıkarmaz beni tâli’
Şem’-i dilümi rûşen ider şâm-ı muhabbet

-
- 3 Ben aşka tutulalı ateşe düştüm. Bu aşk ateşi cismimi yakıyor.
 - 4 (Sevgili,) can akçesini alıp vuslat kumaşını verecekmiş. Senden bana yine sevgi pazarı oldu.
 - 5 Ah! O gül (yüzlü sevgilimden) Yâver gibi ayrılalı, gözümden sevgi seli kanlı akar.
 - 34 10b.
 - 1 Beni her gün sevginin üzüntü ve sıkıntıları yoklar. Gönül derdim bana sevginin bir ikramı oldu.
 - 2 Sen âşık olup derdine derman mı arıyorsun? Aşkın sonu ölüm ve ecel olmaz mı?
 - 3 Gözyaşların için şarap içip gam mı çekersin? Sevgi kadehi seni güldürecek miydi?
 - 4 Dudağının kırmızısı, sevginin gül renkli şarabı gibi olmuş. Varsayalım ki bir yudumu bile bize nasip olmaz!
 - 5 A Yâver! Talih, beni vuslat sabahına çıkarmaz; sevgi akşamı, gönül mumunu aydınlatır.

35

Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün

Hezec: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Derûnında keder tutma gam-ı cânânunı hoş tut
Safâ-yı hâtır istersen hemân yârânunı hoş tut
- 2 Enîs-i nâ-sezâyân olmadur bâdî-i rüsvâyî
Erâzilden tehâşî eyle nâm u şânunı hoş tut
- 3 En evvel meşrebinde mezhebinde vüs'at it peydâ
Her emrinde mutî' ol dil-ber-i fettânunı hoş tut
- 4 Düketme mâl ü emvâlünü itlâf ü izâ'âtle
Te'emmül ile sarf it servet ü sâ mânunı hoş tut
- 5 Ne buldun gayrılarla itdüğün bu üns ü ülfeden
Biraz da ey cefâ-cû Yâver-i nâlânunı hoş tut

36

Mef'ûlü/ Mefâ'îlü/ Mefâ'îlü/ Fe'ûlün

Hezec: - - . / . - - . / . - - . / . - -

- 1 Kaddün var iken kâmet-i Tûbâ'ya ne minnet
La'lün var iken bâde-i hamrâya ne minnet
- 2 Cân-dâdelik ey âfete tarz-ı nigeş-âmûz
Râhunda senün 'âşık-ı şeydâya ne minnet

³⁵

10b. Derkenar.

- 1 İçinde keder değil sevgilinin üzüntüsünü hoş tut. Gönlün neşesini istersen daima dostlarını hoş tut.
- 2 Rezil rüsva olmamın sebebi uygun olmayan dostlardır. Rezillerden kendini sakın; şan ve şöhretini hoş tut.
- 3 İlk önce karakterinde ve mezhebinde/gittiğin yolda genişlik göster. Cazibeli güzelini hoş tut ve onun her emrine uy.
- 4 Gelirini boş yere harcayarak bitirme. Harcamalarını çok dikkatle yap. Servet ve zenginliğini güzel şekilde değerlendir.
- 5 Başkalarıyla arkadaş olup görüşüp konuşmaktan ne buldun? Ey cefa eden (güzel)! Biraz da acılar içinde kıvranan Yâver'in gönlünü hoş tut.

³⁶

10b-11a.

- 1 (Ey sevgili!) Senin boyun varken Tuba ağacının kametine minnet edilir mi? Al dudakların varken kırmızı şaraba minnet edilir mi?
- 2 Ey büyüleyici güzele can vermeyi öğreten bakış! Senin yolunda çılgın âşığa minnet edilir mi?

- 3 ‘Âlem tutalum şûh-ı cihân ile pür olmuş
Sen kim olasın gayrı dil-ârâya ne minnet
- 4 Gâhıce temâşâ-yı leb-i bahre giderdüm
Şimden girü bu eşk ile deryâya ne minnet
- 5 Ta’yîb olınur mı cedel-i gayr ile Yâver
Ol şûh için agyâr ile gavgâya ne minnet

37

Müstef’ilâtün/ Müstef’ilâtün

Recez: - - - - / - - - - -

- 1 Kalbe toğınca mihr-i muhabbet
Geldi berâber derd ile mihnet
- 2 Cânum seni âh pek sevdi gâyet
Vaslun bize âh olmaz mı kısmet
- 3 Bir çeşmi âhû bir kaddi dil-cû
Yok misli yâ Hû bir böyle âfet
- 4 Eyler cihânı fitneyle ihlâk
Hışm-ı nigâha gel virme ruhsat
- 5 Şi’r-i selisün yârâna ‘arz it
Yâver olur ol bâdî-i ülfet

-
- 3 (Ey sevgili!) Her taraf dünya güzelleriyle dolu olsa da senden başka gönül alan (güzele) minnet edilir mi?
- 4 Zaman zaman sahile gezintiye çıkardım. (Döktüğüm gözyaşlarını gördükten) sonra, denize minnet edilir mi?
- 5 Yâver! Başkasıyla kavga etmek ayıplanır mı? O şuh güzel için, rakiplerle kavgaya tutuşmak ne minnet!
- 37 11a. Derkenar.
- 1 Kalbe sevgi güneşi doğunca, dert ve sıkıntısı da beraber geldi.
- 2 (Ey güzel!) Ah! Canım seni çok sevdi. Ah! Kavuşmamız kısmet olmayacak mı?
- 3 Gözü ceylan gibi, boyu ise çekicidir. Ey Allah’ım, böyle bir güzelin dünyada benzeri yoktur.
- 4 Dünyayı fitneyle yok eder. Öfkeli bakışa gel izin verme.
- 5 Yâver, selis/akıcı şiirini dostlara arz et. Bu durum dostluğu ilerletme sebebi olur.

38

Mef'ûlü/ Mefâ'ilü/ Mefâ'ilü/ Fe'ûlün

Hezec: - - . / . - - . / . - - . / . - -

- 1 'Aks eylese mir'ât-ı cemâlindeki hâlet
Eylerdi helâk kendüsini dâde-i âfet
- 2 Mânend-i kıyâmet dile bir gulgule viridi
Bir velvele-ârâ-yı cihân kadd-kıyâmet
- 3 Hüsn-i hatına safha-i ruhsârına söz yok
Tasvîrini yazmış ne güzel hâme-i kudret
- 4 Sarsar mı anı âh benüm sarsar-ı âhum
Nev-reste fidandur dahı Allâh'a emânet
- 5 Yâver ne 'aceb olsa metîn şî'r-i musanna'
Lâzım mı degil şî'rde san'atla metânet

39

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Remel: - . - -/ - . - -/ - . - -/ - . -

- 1 Her ne hâletdür kim olmuş âfet-i devrân mest
Gamzeler ser-hoş 'işve hem yine müjgân mest
- 2 İhtizâz-ı nâz ile ser-hoş iderdi 'âlemi
N'eyleyem güftâr-ı nâzı olmasa yârân mest
- 3 Bezm-i dilde 'ayş u nûş-ı yâri eylerken hayâl
'Âlem-i âb içre gördüm sînem içre cân mest

³⁸

11a.

- 1 Güzellik aynasındaki durum yansısa, güzel göz kendisini helak ederdi.
- 2 Dünyayı gürültüye veren düzgün boylu (sevgili), gönüle kıyamet gibi bir ses verdi.
- 3 (Ey sevgili!) Ayva tüylerinin güzelliğine ve yanağının beyaz sayfasına söz yok. Kudret kalemi seni ne güzel resmetmiş!
- 4 Benim ahımın rüzgarı onu sarsar mı? O daha körpe fidandır! Allah'a emanet!
- 5 Yâver, sanatlı şiir metin/sağlam olsa şaşılır mı? Şiirde sanat ile sağlamlık gerekmez mi?

³⁹

11a-11b.

- 1 Nasıl bir durumsa devrin güzeli sarhoş olmuş. Onun cilve, gamze ve kirpikleri de mest olmuş.
- 2 Nazını hafifçe göstermekle/titretmekle âlemi sarhoş ederdi. Dostlar, sarhoş olmasa cilveli sözleri ne yapayım?

- 4 Bezm-i dilde yâd-ı la'lün ile dil mey-nûş iken
'Aks-i mir'ât-ı kadehde görmişem cânân mest
- 5 Sen bu nâz u şîve-i güftâr ile ey nâzenîn
Olmasın mı meclisünde Yâver-i hayrân mest

Gazel-i harfû's-sâ

40

Mef'ûlü/ Mefâ'ilü/ Mefâ'ilü/ Fe'ûlün

Hezec: - - ./. - - ./. - - ./. - -

- 1 Olmaz mı niyâzum 'aceb ihsânına bâ'is
Gûyendeligüm sebzi-i bûstânına bâ'is
- 2 'Âşıklarınun katre-i nîsân-ı sirişki
Gülzâr-ı cemâlün gül-i handânına bâ'is
- 3 Hûb oldugı bu şehrumüzün âb u havâsı
Olmış gibi gül-çihre-i hûbânına bâ'is
- 4 'Aks itdügidür tâb u teb-i sûz-ı derûnum
Ol sîm-tenün sîne-i 'uryânına bâ'is
- 5 Yâver sana kul oldugı bakma efendim
Olmaz mı senün şöhretine şânına bâ'is

-
- 3 Gönül meclisinde sevgili ile yeyip içip eğlenmeyi hayal ederken, içki âleminde, sinemdeki canın sarhoş olduğunu gördüm.
 - 4 Gönül meclisinde sevgilinin dudağını hatırlayıp şarap yudumlarken, cananın kadeh aynasına aksettiğini görmüş gibi oldum.
 - 5 Ey nazlı (sevgili)! Naz ve işveli sözlerle kendine hayran bıraktığın Yâver, senin meclisinde sarhoş olmasın mı?
 - 40 11b.
 - 1 (Ey sevgili!) Sana yalvarıp yakarmam, acaba senin bana iyilik etmene; söyleyciliğim de bahçenin yeşillenmesine sebep olmaz mı?
 - 2 Âşıklarının nisan ayında döktükleri gözyaşı damlaları, senin güzellik gül bahçesinin gülen güllerinin açılmasına sebep olmaz mı?
 - 3 Bu şehrimizin ikliminin güzelliği, güzellerin gül yüzüne sebep olmuştur.
 - 4 Gönül ateşimin harareti ve gücünün yansıması, o gümüş tenli güzelin göğsünü açmasına sebep olmuştur.
 - 5 Efendim! Yâver'in sana kul olduğuna bakma! O, senin şan ve şöhretine sebep olmaz mı?

Gazeliyyât-ı harfî'l-cîm

41

Mef'ûlü/ Mefâ'ilü/ Mefâ'ilü/ Fe'ûlün

Hezec: - - ./ . - - ./ . - - ./ . - -

- 1 Hîç la'l-i revân-bahşun 'ıyân eylemedün hîç
Bir kerre bize lutf-ı nihân eylemedün hîç
- 2 Şem' -i ruh ile gerçi ki yandun şeb-i vuslat
Pervâne gibi sen de figân eylemedün hîç
- 3 Dil mülketin itdün 'alev-i 'aşk ile sûzân
İzhâr-ı şerer-pâş u duhân eylemedün hîç
- 4 Ol mûy-ı miyânun dime ey dil beli vardur
Bir kerre der-âgûş-ı miyân eylemedün hîç
- 5 Çokdan beri kilk-i hünerün sen dahı Yâver
Zibiş-figen-i silk-i beyân eylemedün hîç

42

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Remel: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Terk-i 'aşk itmek de müşkil cevrine tâkat de güç
Bir nefes ol dil-rübâsuz olmamız gâyet de güç
- 2 Hem-nişîn olmaz bizümle ol şeh-i âlî-cenâb
Hem-dem-i bezm-i ekâbir yâr ile ülfet de güç

⁴¹ 11b-12a.

1 (Ey sevgili!) Can bağışlayıcı dudaklarını hiç göstermedin. Bir kez olsun bize gizli lütufta bulunmadın.

2 (Ey âşık!) Vuslat gecesinde sevgilinin yanağının mumu ile yandın ama pervane gibi hiç feryat etmedin.

3 Gönül ülkesini aşkın alevi ile yaktın; kıvılcım ve dumanlarını hiç göstermedin.

4 Ey gönül! Beli kıl gibi ince olan (güzelin) "Beli vardır." deme. Bir kez olsun onu sarıp kucaklamadın.

5 Ey Yâver! Sen de usta kaleminle yazdığın şiirlerini, çoktan beri, beyan ilminin gerektirdiği tarzda edebi sanatlarla süslemedin.

⁴² 12a.

1 Aşkî terk etmek de zor, cefasına katlanmak da güç. O gönül alan güzel olmaksızın bir nefes dahi yaşamamız son derece zordur.

2 O asil ve şerefli sultan, bizimle oturmaya tenezzül etmez. Büyüklerin meclisinde oturup sevgili ile sıkı fıkı olmak da zordur.

- 3 Rûyını görmek ne mümkün ol nâzikterün
Kesret-i agyârdan ol mâh ile sohbet de güç
- 4 Yâr ise pek bî-vefâ ‘aşkı ise derd ü belâ
Bir gedâ-yı bî-nevâya böyle çok mihnet de güç
- 5 İhtirâ’-ı şî’ri Yâver sen kolay zanneyleme
Herkesün tab’ınca eş’âr söylemek gâyet de güç

Gazel-i harfû’l-hâ

43

Fâ’ilâtün/ Fâ’ilâtün/ Fâ’ilâtün/ Fâ’ilün

Remel: - . - -/ - . - -/ - . - -/ - . -

- 1 Çâşnî-senc-i leb-i meygûn-ı cânândur kadeh
Anun için cây-gîr-i bezm-i rindândur kadeh
- 2 Âftâb-ı rûy-ı sâkî olmuş ‘aks-endâz ana
Kim nazarda böyle çün mihr-i dıraşândur kadeh
- 3 Meclisündür bâde-i telha halâvet-bahş olan
Firkatünle sevdüğüm gûyâ tolu kandur kadeh
- 4 Vâyedâr oldu leb-i rûh-âveründen ey perî
Sanki tâs-ı çeşmesâr-ı âb-ı hayvândur kadeh
- 5 Her ne dem tutsa tehî Yâver olur bî-zîb ü fer
Dest-i sâkîde nigîn-i la’l-i rümmândur kadeh

-
- 3 O çok nazik (güzelin) yüzünü görmek mümkün değildir! Âşıklarının çokluğundan o ay yüzlü güzel ile sohbet etmek de güçtür.
 - 4 Sevgili, çok vefasız; aşkı ise tam bir âfet ve beladır. Zavallı bir dilenci konumundaki âşığa bu kadar eziyet zor gelir.
 - 5 Yâver, eşi benzeri görülmemiş bir şiir yazmayı sen kolay zannetme. Herkesin hoşuna gidecek şiirler yazmak son derece zordur.
 - 43 12a-12b.
 - 1 Kadeh, sevgilinin şarap rengindeki dudağının lezzetini tatmış, rintlerin meclisinde başköşeyi tutmuştur.
 - 2 İçki sunan güzelin yüzünün ışığı kadehe yansımıştır. Bu nedenle kadeh, nazarlarda parlak bir güneş gibi görünür.
 - 3 Sevdğim! Acı şaraba tatlılık veren senin meclisindir. Ayrılığınla kadeh sanki dolu bir kandır.
 - 4 Ey peri (gibi güzel sevgili)! Cana can katan dudağından nasiplenen kadeh, sanki ölümsüzlük suyunun çeşmesinin bir tasıdır.

Gazel-i harfü'l-hâ

44

Mef'ûlü/ Fâ'ilâtü/ Mefâ'ilü/ Fâ'ilün

Muzâri: - - ./ - . - ./ . - - ./ - . -

- 1 İtse ne var nezârem ile iftihâr ruh
Buldı benüm nigâhum ile iştihâr ruh
- 2 Pûşîde itdi rûyına zülf-i siyâhımı
Her bir nigehten olmaya tâ şermsâr ruh
- 3 Gül-berg-i rûy-ı yâre müşâbih görilmedi
Bu gülsitânda gerçi görildi hezâr ruh
- 4 Hatt-ı benefşegûnına sünbüllerin döküp
Üşkûfesin çıkardı yüze nev-bahâr ruh
- 5 Yâver cemâl-i yârda gördükde rûyumı
Mir'ât-ı sâfdur sanurum tâb-dâr ruh

Gazeliyyât-ı harfü'd-dâl

45

Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilün

Remel: . . - -/ . . - -/ . . - -/ . . -

- 1 Eşk-i çeşmüm ki ider âb-ı ruh-ı yâra meded
Âteş-i 'aşkum ider şu'le-i ruhsâra meded
- 2 Nâza âgâz idicek ol büt-i Çînî-hüsnum
Çeşm-i gûyâsı ider şîve-i güftâra meded

5 Kadeh, sakinin elinde nar kırmızısı bir yüzük gibidir. Yâver ise onu boş tuttuğu zaman, zayıf ve süssüz olur.

44 12b.

- 1 Yanak, bakışım ile övünse ne olur? O, benim bakmamla ünlendi.
- 2 Yanak, bakışlardan utandığı için siyah zülüflerini yüzüne örtü yaptı.
- 3 Bu gül bahçesinde binlerce güzel yanaklı görüldü ise de onlardan hiçbiri sevgilinin gül yaprağını andıran (yanağına) benzemez.
- 4 Yanak, menekşe renkli ayva tüylerine sümbüllerini döküp bahar çiçeklerini yüze çıkardı.
- 5 A Yâver! Sevgilinin güzelliğinde yüzümü görünce, onun parlak yanağını temiz bir ayna zannettim.

45 12b-13a.

- 1 Gözyaşlarım, bazen sevgilinin yanağının parlaklığından yardım ister. Aşk ateşim de yanağın parlaklığından medet diler.

- 3 Midhatinde o kadar tûl-ı dırâz itmeyelüm
Zülf-i şeb-bûyı ider nâfe-i Tâtâr'a meded
- 4 Kanda bulurdı bu keyfiyeti ger eylemese
Neş'e-i la'l-i lebün sâgar-ı ser-şâra meded
- 5 Bana ger itmez isen Yâver'e lutf it zâlim
Kalmadı sabra tahammül yeter âzâra meded

46

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Remel: - . - -/ - . - -/ - . - -/ - . -

- 1 Gül-nihâl-i kâmetün hayret-fezâ ey serv-kad
Şîve-i reftâruna cânlar fidâ ey serv-kad
- 2 Oldı dil-efgende nâvekinde bîmârün senün
Olmıyor sâyen gibi senden cüdâ ey serv-kad
- 3 Bâg-ı dilde eşk-i hûn-âlûd ile besler idüm
Buldı kadd-i nev-resün neşv ü nemâ ey serv-kad
- 4 Muntazır teşrîfüne üftâdegânun bekliyor
Gel hırâm-ı nâz ile itme edâ ey serv-kad
- 5 Kaddini itmiş dü-tâ 'aşkunla böyle var mıdur
Hâsılı Yâver gibi bir mübtelâ ey serv-kad

-
- 2 O Çin putu gibi güzelliğe (sahip olan sevgili) naza başlayınca, konuşan gözleri, sözünün işvesine yardım eder.
 - 3 (Sevgilinin) övgüsünü o kadar da uzatmayalım. Şebboy kokulu saçları, Tatar'ın misk kokusuna yardıma koşar.
 - 4 Al dudaklarının neşesi, dolu kadehe yardım etmeseydi, kadeh bu niteliği nerede bulurdu?
 - 5 A zalim! Bana değilse de Yâver'e iyilik et. Sabra tahammül kalmadı. Yeter! Kalbini kırdıklarına yardımda bulun!
 - 46 13a.
 - 1 Ey servi boylu (sevgili)! Gülfıdanı gibi olan boyun ne kadar güzel ve şaşırtıcı! Salınan nazlı yürüyüşüne canlar feda olsun.
 - 2 Ey servi boylu (sevgili)! Attığın oklardan âşığının gönlü yaralandı. Gölgen gibi senden de ayrılmak olmuyor.
 - 3 Ey servi boylu (sevgili)! Seni, gönül bahçesinde kanla karışık gözyaşlarıyla beslerdim. Yeni yetişen körpe fidanın, birden büyüüp serpildi.
 - 4 Sevenlerin, senin buraya gelip şeref vermeni dört gözle bekliyor. Ey servi boylu! Naz edip durma, gel!

Gazeliyyât-ı harfü'z-zâî

47

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Remel: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Meşrebümce bir kadeh nûş eyledüm gâyet lezîz
Buldu ol demde dilümde başka bir hâlet lezîz
- 2 Tatlı tatlı ol mehün güftârını dinler iken
Halk ile şimden girü gelmez bana sohbet lezîz
- 3 Ol mehün mihri dilinde cây-gîr olmak için
İbtidâlarda olur cânân ile ülfet lezîz
- 4 Kanmadı hûn-ı dilüm nûş itmeden ol mest-i nâz
Dîde-i mahmûrına gelmiş mey-i nahvet lezîz
- 5 Bend-i gamdan kendini âzâd için Yâver gibi
Müdmîn-i lâ-ya'kıla her dem gelür 'işret lezîz

48

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Remel: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Derd-i hasret bu dil-i şeydâyı eyler ittihâz
Dil ise bu âh u vâ-veylâyı eyler ittihâz
- 2 Hûn-ı dil nûş itmege kanmaz o çeşmânun senün
Gerçi kim mahmûrlar sahbâyı eyler ittihâz

5 Ey servi boylu (sevgili)! Senin aşkınla boynunu böyle iki büklüm eden Yâver gibi bir müpteladan başkası var mıdır?

47 13a-13b.

1 Kendi tabiatımca bir kadeh yudumladım; son derece lezizdi. O anda gönlümde tatlı başka bir halet buldum.

2 Tatlı tatlı o ay yüzünün sözlerini dinledikten sonra, diğer insanlarla yaptığım sohbet bana zevk vermez oldu.

3 O ay (yüzlü güzelin) sevgisinin gönülde yerleşmesi için, ilk zamanlarda görüşüp konuşmak iyi olur.

4 O naz sarhoşu (güzel), üzüntümü görmeken/gönül kanımı içmeken kanmadı. Gurur şarabı mahmur gözlerine tatlı gelmiş.

5 Yâver gibi üzüntü zincirinden kendini kurtarmak için gece gündüz sarhoş olana, işret etmek her an lezzetli gelir.

48 13b.

1 Hasret derdi, bu divane gönülü; gönül ise ah edip çılgılık atmayı gerektirir.

- 3 Çeşm-i âhûlar ile Leylâ'sına nisbet ider
Kaysveş âvâre-dil sahrâyı eyler ittihâz
- 4 Kaddi 'ar'ar bir güzel görmez ki dil meyl eylesün
Her zamân ol kâmet-i bâlâyı eyler ittihâz
- 5 Yâverâsâ ülfet ü ünsiyyeti terk itdi dil
Nâsdan vahşet idüp tenhâyı eyler ittihâz

Gazeliyyât-ı harfû'r-râ

49

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Remel: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Nâr-ı 'aşkun şu'lesidür pür-ziyâdur lâleler
Tâb-ı mihr-i rûy-ı yâre âşinâdur lâleler
- 2 Cümlesi bir peyker ü hey'etde olmuşken bedîd
Birbirine benzemez sun'-ı Hudâ'dur lâleler
- 3 'Arz-ı gülşen eylemiş gûyâ ki hûbân-ı zamân
Surh u sebzîn câmelerle dil-rübâdur lâleler
- 4 Çâk çâk-i sînesinden iltihâbın 'arz ider
Nûr-ı bîdârî-i şeble rûşenâdur lâleler
- 5 Dâg dâg olmuş derûnı nâr-ı hasretle yanar
Hem yine sîr-âb çün tîg-ı kazâdur lâleler

-
- 2 (Ey güzel!) Senin o gözlerin, (âşığm) gönül kanını içmeye kanmaz. Gerçi sarhoşlar, şarap dolu kadeh isterler.
 - 3 Avare gönül, Kays/Mecnun gibi çölü arzular; ahu gözlüler ile Leyla'sına nisbet eder, kıskançlık verir.
 - 4 Gönül, boyu ardıç ağacına benzeyen bir güzel görmez ki meyletsin; her zaman o uzun boyluyu düşünür.
 - 5 Gönül, Yâver gibi görüşüp konuşmayı terk etti. İnsanlardan uzaklaşıp ıssız bir yer istedi.
 - 49 13b-14a.
 - 1 Laleler, senin aşkının ateşinin alevidir, ışık doludur; sevgilinin güneş gibi yüzünün parlaklığına aşinadır.
 - 2 Lalelerin tamamı tek şekle sahipmiş gibi görünürken, gerçekte Hakk'ın birbirine benzemeyen sanat eserleridir.
 - 3 Laleler, sanki devrin güzelleri gibi gül bahçesinde boy gösterip, kırmızı ve yeşil elbiseleriyle gönlü cezbediyorlar.
 - 4 Laleler, parça parça olmuş sinesinden yarasını gösterir. Gecenin uyanıklık nuru ile parlaktır.

- 6 San nümû-dâr-ı riyâz u sebzezâr-ı hulddur
Eyle bir kerre nazar 'ibret-nümâdur lâleler
- 7 Başda reng-â-reng ü reng-âmîz ser-pûş-ı levend
Bu müsellemler tarz ile pek hoş-edâdur lâleler
- 8 Gülşen ü bâg-ı İrem'dür ravza-i şâh-ı cihân
Hâkine yüz sürdügümçün dil-güşâdur lâleler
- 9 Şeh Selîm'ün Yâverâsâ hep du'â-hânı olup
Kalsa ol şâha açup destin sezâdur lâleler

50

Mefâ 'ilün/ Mefâ 'ilün/ Mefâ 'ilün/ Mefâ 'ilün

Hezec: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Dimem cânâ dil-i 'uşşâk-ı zâra şefkatün yokdur
Rakîbânun gulüvvi hep sanadur ruhsatun yokdur
- 2 Gönül hâl-i dil-i zârı o şâha 'arz-ı hâl eyle
Cemâl-i pür-celâle zannum ol kim tâkatun yokdur
- 3 Dimâgumdan gider mi lezzet-i didârun ey mâhum
Bana hiç bundan a'lâ nâzenînum ni'metün yokdur

-
- 5 Vücudu/içi özlem ateşiyle yanan ve dağ dağ olan laleler, kaza kılıcı gibi suya doymuşlardır.
 - 6 Laleler, sanki cennet bahçeleri ve yeşilliklerine örnektir. İbret veren lalelere bir kez dikkatle bak.
 - 7 Laleler, başında çeşit çeşit ve renk renk olan leventlerin başlıkları gibi çok güzel görünmektedir.
 - 8 Cihan padişahının bahçesi, İrem bağ ve gülbahçesi gibidir. Laleler, toprağına yüz sürdügüm için gönül açıp kalbe ferahlık vermektedirler.
 - 9 Laleler, Yâver gibi Sultan Selim'in her zaman duacısı olup, padişah için el açıp niyaz etseler yakışır.
 - 50
14a.
 - 1 Ey can (sevgili)! Ağlayıp sızlayan âşıkların gönüllerine acıman yoktur, demem. Rakiplerin haddini aşip ileri gitmelerine iznin yoktur.
 - 2 A gönül! Ağlayan yüreğinin durumunu o sultana arz et. Kanaatimce haşmetli cemale halini söylemeye gücün yoktur.
 - 3 Ey ay (gibi parlak güzelim)! Güzel yüzünü görmekten aldığım lezzet, aklımdan hiç gider mi? Ey nazlı (sevgilim)! Bana bundan daha güzel bir nimet olamaz.

- 4 Kapunda hâkim ü vâlî senün üftâden olmuşdur
Benüm gibi hezârân mübtelâya ragbetün yokdur
- 5 Ne rütbe eylemiş Yâver seni meftûn ol zâlim
Bu ‘âlemde anunçündür ki aslâ râhatun yokdur

51

Fe’ilâtün/ Fe’ilâtün/ Fe’ilâtün/ Fe’ilün

Remel: . . - -/ . . - -/ . . - -/ . . - -

- 1 Kanda baksam bana ol ruhları gülgûn görünür
Kâmeti serv-i sehîden dahı mevzûn görünür
- 2 Dil-i nâ-çâr olalı haste-i çeşm-i bîmâr
Dermendün ne ‘aceb hâli diger-gûn görünür
- 3 Beni bir rütbede müstagra-ı ‘aşk itmiş kim
Ana bu halk-ı cihân cümlesi meftûn görünür
- 4 Nutka geldükde nisâr itmededür dürr ü güher
Hande-fermâ olıcak lü’lü-i meknûn görünür
- 5 Gayr ile cilve-künân ülfet ider de Yâver
Niçün ol gülşen-i cânım bana mahzûn görünür

52

Mefâ’ilün/ Mefâ’ilün/ Mefâ’ilün/ Mefâ’ilün

Hezec: . - - -/ . - - -/ . - - -/ . - - -

- 1 Hicâzî bir melek-sîmâ güzel bugdayı esmerdür
‘Îzârı sebz-i tih gülgündür bir verd-i ahmerdür

4 (Ey güzel!) Senin kapında hâkim ve valiler âşığın olmuş bekliyorlar. Bu sebeple benim gibi binlerce tutkuna ilgi göstermiyorsun.

5 A Yâver! O zalim (sevgili), seni kendine âşık ederek yüksek dereceler kazanmış. Onun için bu dünyada sana asla rahat yoktur.

51 14b.

1 Nereye baksam yanakları, gül renkli; boyu, düzgün serviden daha ölçülü olan (sevgili) görünür.

2 (Ey güzel!) Zavallı gönül, güzel gözlerine hasta olalı, dertli âşığın hali şaşılacak derecede değişmiş görünür.

3 Beni öyle bir derecede aşka gark etmiş ki, ona bütün insanlar tutkun görünür.

4 Konuşmaya başlayınca ağzından inci ve elmaslar saçılır. Gülünce de değerli inciler gibi dişleri görünür.

5 A Yâver! O canımın gül bahçesi, başkalarıyla cilveleşir de bana gelince niçin üzgün görünür?

52 14b.

- 2 Beni pek nâ-tüvân itdi tecâhül-güne etvârun
Senün kârün tegâfüldür benüm hâlüm mükedderdür
- 3 Tahammül eylesün mi dil nigâh-ı çeşm-i hûn-rîze
Cigergâhumda her bir nâvek-i müjgân hancerdür
- 4 Perî-zâdân u melek nâz u istignâ kulundur hep
Letâfette ten-i nâzikterün rûh-ı musavverdür
- 5 Leb-i rengîn-i yâri Yâverâ yâkûta benzetme
Ki ol nâ-yâb u nâ-dîde ‘aceb pâkîze gevherdür

53

Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilün

Remel: . . - -/ . . - -/ . . -

- 1 Meded ol nûr-ı mücessem geliyor
Savılun şûh-ı müsellemler geliyor
- 2 Balsa çok mı yine mevtâsı hayât
Ne var ol 'İsi-i Meryem geliyor
- 3 Oldı ol şûh-ı nemek-rîz-i şütüm
Yine zahm-ı dile merhem geliyor
- 4 Dest-i sâkîde gül oldu sâgar
Revnağ-ı bezm-i mey-i Cem geliyor

-
- 1 (Sevgili,) Hicaz bölgesinden melek yüzlü, buğday tenli, esmer bir güzeldir. Yanağı çöllerin yeşilliğinde, pembe renkli, kırmızı bir güldür.
 - 2 (Ey Sevgili!) Bilmezlikten gelme tavırların beni pek zayıflattı. Senin işin anlamazlıktan gelme, benim halim ise gam çekmektir.
 - 3 (A sevgili!) Gönül, kan döken gözlerinin bakışına tahammül etsin mi? Her bir kirpik oku, ciğerimde hançer gibidir.
 - 4 (A sevgili!) Peri çocukları ve melekler, naz ve tokgözlülükte her zaman kulun; letafette ise çok nazik olan tenin, cisimleşmiş ruh gibidir.
 - 5 Ey Yâver! Sevgilinin güzel, parlak dudağını yakuta benzetme. Çünkü o dudak, eşi benzeri görülmemiş derecede çok değerli ve şaşılacak derecede güzel, halis bir elmadır.
- ⁵³ 14b-15a.
- 1 Medet! O cisimleşmiş nur geliyor! Çekilin! Güzelliği herkes tarafından tasdik edilen uçarı güzel geliyor!
 - 2 Ölülere, tekrar canlansa çok mu? Ne var? O Meryem oğlu İsa geliyor.
 - 3 Küfürleri bile tatlı olan o şuh güzel, yine de gönül yarasına merhem gibi geliyor.
 - 4 Sakinin elinde kadeh gül oldu. Cem'in içki meclisinin süsü geliyor.

5 Eşk-i çeşmânuma nisbet Yâver
Âb-ı deryâ gözüme nem geliyor

54

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Remel: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Bûse-i la'l-i lebün üftâdeni dil-sîr ider
Lîk düşnâmun efendim gâhice dil-gîr ider
- 2 Zâhidânun almadan ise du'â-yı hayrını
'Âşıkun da'vâtını al kim güzel te'sîr ider
- 3 Bâde-i la'l-i leb-i şîrîn-güvârın nûş idüp
'Âşık oldur kim dehân-ı yârini zih-gîr ider
- 4 Bir 'aceb hâlet-fezâdur kim beyân mümkün degil
'Aşk geldükde dile rûbâh-ı kûhî şîr ider
- 5 Kâmverlikde felek bir tünd-hûdur Yâverâ
Bir karâr üzre degil geh zûd u gâhî dîr ider

55

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Remel: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Her kaçan kim akladup 'uşşâkını cânân güler
Bülbülün giryân idüp sankim gül-i handân güler
- 2 Gülse eşk-i çeşmümi gördükde ol dil-ber ne var
Kûhlarda cûlar aklar kebg-i kûhsârân güler

5 Yâver, denizin suları, gözyaşlarına kıyasla gözüme nem gibi geliyor.

54 15a.

1 Efendim, kırmızı dudaklarından alınan bir öpücük gönlü doyurur; fakat söylediğin kötü sözler alttan alta beni incitir.

2 Zahitlerin hayır duasını almaktansa âşığım dualarını al; çünkü, daha güzel tesir eder.

3 Sevgilinin tadı çok güzel kırmızı dudak şarabını yudumlayıp, ağzını yüzük gibi hayal edene "âşık" derler.

4 Aşk, gönle gelince dağların tilkisini aslan eder! Bu, anlatılması mümkün olmayan şaşılacak bir durumdur.

5 Ey Yâver! Felek, insanı isteğine kavuşturmakta çok titizdir. Bir karar üzerinde değildir. Kimi zaman acele etmekte kimi zaman ise geciktirmektedir.

55 15a-15b.

1 Sevgili, her zaman âşıklarını ağlatıp kendisi güler. Sanki gülen gül, bülbülüne gözyaşı döktürüp kendisi gülmektedir.

- 3 Güldürür 'uşşâk-ı zârı şevk-ı 'aşk-ı dil-berân
Şem'-i bezmün sûzına pervâneler pinhân güler
- 4 Jâlelerle dîdesi nemnâk olunca güllerün
Kahkaha ile gülistân içre san murgân güler
- 5 Yâverâ hâl-i gül ü bülbül gelür hep yâduma
Her kaçan kim agladup 'uşşâkını cânân güler

56

Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün

Hezec: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Ne cânlar yakdugın ol âfetün dil-gîr olandan sor
Nasıl sihr itdüğün 'uşşâkına teshîr olandan sor
- 2 Ne bilsün zâhid-i nâ-dân anun nakş-ı dil-ârâsın
O şûhun sûretin bir kalbine tasvîr olandan sor
- 3 Felâtunlar olur 'âciz bilinmez 'akl ile hâlüm
Benüm rüsvâlıgum 'aşk içre pür-tedbîr olandan sor
- 4 Degil nân-hârgân gam-hârgânun ekseri bilmez
Bu 'aşkun mâyesin sen 'aşk ile tahmîr olandan sor
- 5 Çekilmez bir kemân-ı sahtdur Yâver belâ-yı 'aşk
Felek hamyâzesin çekmiş anı bir pîr olandan sor

-
- 2 Dağlardaki keklikler, dağın eteklerinde ağlar vaziyette akan ırmakları görünce güler. O dilber de, gözlerimden akan yaşları görünce gülse ne olur?
 - 3 Gönül alan güzellerin aşkının şevki, ağlayan âşıkları güldürür. Pervaneler, meclisin mumunun alevine gizlice gülerler.
 - 4 Güllerin gözleri çiğ taneleriyle ıslanınca, kuşlar sanki gül bahçesinde kahkaha ile güler.
 - 5 Ey Yâver! Âşıklarını ağlatıp kendisi gülen sevgiliyi görünce, her zaman aklıma gül ve bülbülün hali gelir.
- 56
15b.
- 1 O büyüleyici güzelin ne canlar yaktığını canı yanmışlardan, âşıklarına nasıl sihir yaptığını büyülenenlerden sorunuz.
 - 2 Cahil zahit, uçarı güzelin yüzündeki gönül alan nakışlarını bilmez. Onun suretini, kalbine resmetmiş olan birine sorunuz.
 - 3 Benim halim akıl ile bilinmez; Eflatunlar dahi âciz kalır. Rüsvalığının sebebini, aşk içinde çareler arayanlardan sorunuz.
 - 4 Bu aşkın aslını, ekmek yiyenler değil, gam çekenlerin çoğu da bilmez. Bu aşkın esasını, hamuru aşk ile yoğrulanlardan sorunuz.

57

Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün

Hezec: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Firâk-ı yâre sabr itmez dem-â-dem dîde kan aglar
Begüm hasret-keş-i dîdârun olmuşdur hemân aglar
- 2 Tesellî itmek isterler bana yârân gelmişler
Ki bilmezler cigergâhumda zahm-ı hûn-feşân aglar
- 3 Ne rütbe yakdı ey meh-rû beni bu âteş-i 'aşkun
Teb ü tâb-ı muhabbetden bu cism-i nâ-tüvân aglar
- 4 Belâ-dîde olanlar hep görüp hâl-i diğere-gûnum
Unutdı kendünün derdin benümçün 'âşıkân aglar
- 5 Beyâna hâlini Yâver ne mümkün ol büt-i Çîn'e
Belî ifrât-ı hüznümden yanumda tercemân aglar

58

Mefâ'ilün/ Fe'ilâtün/ Mefâ'ilün/ Fe'ilün

Müctes: . - . - / . . - - / . - . - / . . - -

- 1 Cefâyı 'âşık-ı zâra 'ıyân 'ıyân eyler
Vefâyı gayrıya ammâ nihân nihân eyler
- 2 'Adûya lutf u 'atâyı cihân cihân eyler
Bana gelince o zâlim yegân yegân eyler

5 Yâver! Aşk belası çekilmesi zor bir yay gibidir. Onu, feleğin çarkından geçmiş yaşlı birinden sorunuz.

57 15b-16a.

1 Beyim! Sevgilinin yüzünü özlediği için ağlayıp durur; onun ayrılığına sabretmez; gözler sürekli kan aglar.

2 Dostlar bana gelip beni teselli etmek isterler. Onlar, ciğerimde kan saçan yaraların dahi ağladığını bilmezler.

3 Ey ay yüzlü (sevgili)! Aşkının ateşi beni ne derece yaktı? Sevginin sıcaklığı ve kuvvetinden dolayı, bu zayıf cisim ağlayıp duruyor.

4 Benim değişmiş halimi, bela çekenlerin hepsi gördü. O âşıklar, kendi dertlerini unutup benim için ağlarlar.

5 Yâver, o Çin putuna halini anlatmak ne mümkün? Evet, aşırı üzüntümden yanımdaki tercüman da ağlıyor!

58 16a.

1 (Sevgili,) inleyen âşığa cefayı açık açık eder; ama başkasına vefayı gizli gizli gösterir.

- 3 Benüm o sayf u şitâ ‘andelîb-i nâlišâ[r]
Figânı bülbül-i şeydâ zamân zamân eyler
- 4 Yeniçeri güzelidür ki sîm bâzûsın
Çenâr dalı [gibi] hep nişân nişân eyler
- 5 Eger ki kûh-ı gama eyler ise ‘aks âhum
Mu’în olup bana Yâver figân figân eyler

59

Mefâ’ilün/ Fe’ilâtün/ Mefâ’ilün/ Fe’ilün

Müctes: . . . - / . . . - - / . . . - / . . . -

- 1 Kirişme mest-i nigâhun beni harâb idiyor
Senün bu âteş-i ‘aşkun ciger kebâb idiyor
- 2 Açılmaz oldı tekellüm idüp o gonca-femüm
Görince ‘âşık-ı zârı hemân hicâb idiyor
- 3 Tutıldı dâm-ı hat u mûy-ı rûyuna çünkim
Girifte-dil ser-i zülfünde pîçtâb idiyor
- 4 Fütâdegânını ağlatmayup ider küşte
Benüm o nâzlı efendim güzel sevâb idiyor
- 5 Nedür bu Yâver-i bî-cürme itdüğün bî-dâd
Senün bu âteş-i ‘aşkun ciger kebâb idiyor

-
- 2 O zalim (sevgili), iyilik ve ihsanı düşmana dünyalar kadar, bana gelince ise tek tek yapar.
 - 3 Yaz kış demeden inleyen o bülbül benim. Çılgın bülbül zaman zaman feryat eder.
 - 4 Yeniçeri güzeli, gümüş (gibi beyaz) pazılarını çınar dalı gibi hep nişan nişan eder.
 - 5 “Ah” çığlıklarım eğer gam dağına aksederse, Yâver bana yardımcı olup (o da) feryada başlar.
 - 59 16a-16b.
 - 1 (A sevgili!) Cilveli sarhoş bakışın beni harap ediyor. Aşkının ateşi de ciğer kebab gibi yakıyor.
 - 2 O gonca ağızlım konuşup açılmaz oldu. Ağlayan âşığı görünce hemen utanıyor.
 - 3 (Ey sevgili, âşık senin) yüzünün kıllarına ve ayva tüyelerinin tuzağına tutuldu. Çünkü saçının tellerinin ucunda tutsak kalan gönül sıkıntı çekiyor.
 - 4 Benim o nazlı efendim, âşıkların ağlatmayıp öldürür; güzel sevap işliyor.
 - 5 (Ey sevgili!) Bu suçu olmayan Yâver’e ettiğin zulüm nedir? Aşkının ateşi de ciğer kebab gibi yakıyor.

60

Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün

Hezec: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Gülistân-ı dilümde cilve-ger serv-i hırâmândur
‘Îzârı gül gül olmuşdur ruhı bir verd-i handândur
- 2 Nigâh-endâz-ı nâz olsa cihânı eyler âşüfte
O şûhun fitne-i çeşm-i suhan-sâzı ne fettândur
- 3 Ana müjgânı çün i’râb eger kim sâye-rîz olsa
Ruhı ol hurde hatlarla sanursın levh-i Kur’ân’dur
- 4 Dirîg itme amân ol merhem-i kâfûrveş sînen
Cigergâhum benüm sad şerha iden tîg-ı hicrândur
- 5 Katı bî-rahm imişsin böyle bilmezdim seni cânâ
Nigâh-ı merhamet kıl [çeşm-i] Yâver'den akan kandur

61

Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilün

Remel: . . - - / . . - - / . . - -

- 1 Kaddüne ‘ar’ar-ı ser-keş didiler
Zülf-i zencîrüne dil-keş didiler
- 2 Çâr-deh-sâlesin ey bedr-i ruhum
O vechden sana mehveş didiler

⁶⁰

16b.

- 1 Gönümün gül bahçesinde görünen, salınan servidir; yanakları da gül gül olmuş gülen bir güldür.
- 2 Nazlı sevgilinin bakışları, dünyayı baştan çıkarır. O şuh güzelin, konuşan gözlerinin fitnesi ne kadar cazibelidir!
- 3 Kirpikleri ona düzgün konuşma ve hakikati öğretse, yardım etse/gölge saçsa; yanağı, o ince hatlarla Kur’ân sayfası zannedersin.
- 4 Güzel kokulu o merhemi aman göğsünden esirgeme. Benim ciğerimi yüz parça eden ayrılık kılıcıdır.
- 5 Ey canım (sevgili)! Seni böyle bilmezdim. Ne kadar acımasızmışsın! Yâver’in gözlerinden akan kandır. Şefkatli bakışını gönder.

⁶¹

16b-17a.

- 1 (Ey güzel!) Boyuna “dik başlı dağ servisi”, zincir gibi olan saçına “gönül çekici” dediler.
- 2 Ey yanağı dolunay (gibi olan sevgilim)! Ayların on dördüsün. Bu nedenle sana “ay gibi” dediler.

- 3 Gamzene sehm-i kazâ nâm koyup
Müjene nâvek-i terkeş didiler
- 4 Hattuna mûris-i ekdâr-ı humâr
Lebüne bâde-i bî-gış didiler
- 5 Her yanan tâbişine çün Yâver
Ruhuna şu'le-i âteş didiler

62

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Remel: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Rü'yet-i rûyun ile 'aşkum mezîd olsun da gör
Tur hele tur âteş-i 'aşkum şedîd olsun da gör
- 2 Böyle mi feryâd u zâr eyler benüm gönlüm meger
Hasretünde vuslatundan nâ-ümîd olsun da gör
- 3 Katre katre yaşuma rahm itmiyorsun sevdüğüm
Seyl-i eşküm âh kim bahr-ı sefîd olsun da gör
- 4 Cân fidâlar sevdüğüm kurbâniyân-ı 'îdveş
Ser-be-ser 'îd-i visâlünde şehîd olsun da gör
- 5 Sabr ider derd-i dilin Yâver egerçi söylemez
Râz-ı pinhân-ı dili güft ü şinîd olsun da gör

63

Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün

-
- 3 (Ey güzel!) Gamzene "kaza oku" adını verip, kirpiğine "sadaktaki ok" dediler.
 - 4 (Ey güzel!) Ayva tüyelerine "sarhoşluk bulanıklığını miras bırakan", dudağına "saf şarap" dediler.
 - 5 Her yanan parıldayışına "Yâver gibi", yanağına "ateş kıvılcımı" dediler.
 - 62 17a.
 - 1 (Ey sevgili!) Senin yüzünü görmekle aşkım artsın da gör. Dur hele dur!
Aşkımın ateşi şiddetlensin de gör.
 - 2 (Ey sevgili!) Benim gönlüm, senin hasretinde böyle mi feryat edip çığlık atar?
Sana kavuşmaktan ümidini kaybetsin de gör!
 - 3 Sevdüğim! Damla damla akan gözyaşlarıma hiç acımıyorsun. Ah! Gözyaşı
selim Akdeniz olsun da gör.
 - 4 Sevdüğim! Bayramdaki kurbanlıklar gibi canım sana feda olsun. Vuslat
bayramında baştan başa şehit olsun da gör.
 - 5 Gerçi Yâver, gönül derdini sabredip söylemez; ama sen gizli sırları açığa çıkıp
dedikoduya dönüşsün de gör.
 - 63 17a.

Hezec: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 O şûhun çeşm-i mesti 'âşıkâ gâhî nihân söyler
O hûnî gamzeler tîg elde ammâ kim 'ıyân söyler
- 2 İnanma i'timâd itme ne kâfir kişidür ol şûh
Visâlün va'd ider gerçek gibi ammâ yalan söyler
- 3 Nigâh-ı iltifât itdüklerin ol ketm ider ammâ
İşâret itdüğün agyâr-ı dûna ebruvân söyler
- 4 Çü zâhid mescidi terk itmez ol nev-reste tıfl ammâ
Anun bî-gânelerle 'işretin pîr-i mugân söyler
- 5 Dehânı gerçi kim hâmûş ol gül-goncenün Yâver
Lisân-ı hâl ile her bir müje hem-çün lisân söyler

64

Müfte 'ilün/ Müfte 'ilün/ Fâ 'ilün

Serî: - . . - / - . . - / - . . -

- 1 Her nigehi sihr-i nev-îcâd olur
Her müjesi hancer-i cellâd olur
- 2 Sana fütâde olan ey serv-kad
Kayd-ı cihândan dahı âzâd olur
- 3 Cân u dilüm ey ruhı gül-i nevân
Her ne vakit görse seni şâd olur

1 O neşeli güzelin sarhoş gözleri âşığa bazen gizli söyler. O kan dökmeye eğilimli süzgün bakışlar ise elindeki kılıçla açık bir şekilde söyler.

2 O uçarı güzel ne kâfirdir! Ona inanma ve güvenme. Gerçek gibi vuslat vaat eder; ama yalan söyler.

3 (Sevgili) alçak rakiplere, iltifatkâr bakışlar attığını saklar; ama işaret ettiğini kaşlar söyler.

4 O yeni yetme (körpe sevgili), zahit gibi mescidi terk etmez; ama onun başkalarıyla yiyip içip eğlendiğini meyhaneci söyler.

5 Yâver! Gülgoncası gibi olan (sevgilinin) ağzından gerçi söz çıkmaz; ancak hal dili ile bütün kirpikleri konuşur.

⁶⁴ 17b.

1 (Sevgilinin) her bakışı, yeni icat edilmiş bir sihir; her kirpiği, celladın kılıcı gibidir.

2 Ey servi boylu (güzel)! Sana tutkun olan, dünya zincirinden de kurtulmuş olur.

3 Ey yanağı yeni yetişen gül (gibi olan sevgili)! Can ve gönlüm, seni ne vakit görse mutlu olur.

- 4 Her kim ola şâ'ir-i ashâb-ı 'aşk
Nâmı cihân içre begüm yâd olur
- 5 Yâver-i âvârenün 'aşkun ile
Kârı hemân nâle vü feryâd olur

65

Mef'ûlü/ Fâ'ilâtü/ Mefâ'ilü/ Fâ'ilün

Muzâri: - - ./- . - ./- - - ./- . -

- 1 Güftâr-ı nâzı ol büt-i ra'nâ güzel bilür
Dil-keş hırâmı kâmet-i zîbâ güzel bilür
- 2 'Uşşâk-ı dil-figârı dil-ârâ güzel bilür
Mecnûn-ı mübtelâsını Leylâ güzel bilür
- 3 Bağrı yanar bu 'âşık-ı zârın neler çeker
Dâg-ı derûnı lâle-i hamrâ güzel bilür
- 4 Her bir sadâ idince virür başka nagmeyi
Feryâd u zârı bülbül-i gûyâ güzel bilür
- 5 Herkes devâ-yı derdi bilür mi ki Yâverâ
Hâzık tabîb olursa müdâvâ güzel bilür

66

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Remel: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Hancer-i ser-tîz-i gamzen dilde yalmân gösterür
Lîk zâhirde ne zahm u yâre ne kan gösterür

4 Beyim! Aşk şairi olanın şöhreti dünyaya yayılır ve her zaman hatırlanır.

5 (Ey sevgili!) Divane Yâver, senin aşkın ile sürekli inleyip feryat ediyor.

⁶⁵ 17b.

1 Naz sözlerini, o put gibi güzel iyi bilir. Gönlü cezbeden salına salına gidişi, güzel boylu iyi bilir.

2 Gönlü yaralı âşıkları, gönlü okşayan sevgili; müptela olmuş Mecnun'u Leyla güzel bilir.

3 Bağrı yanan bu zavallı âşık neler neler çeker! (Ah çeker!) İçteki yaraları kırmızı laleler güzel bilir.

4 Feryat edip çılgılık atmayı, konuşan bülbül güzel bilir; her ötüşünde başka bir ahenk verir.

5 Ey Yâver! Herkes derdin devasını bilir mi? İşinin ehli doktor olursa, hastayı tedavi etmeyi güzel bilir.

⁶⁶ 17b-18a.

- 2 Geh helâk eyler tegâfûl ile hem-çün ‘Azra’îl
Geh nigâh-ı rûh-bahşun derde dermân gösterür
- 3 Hey’et-i hüsn ile memlû olmasın mı cân u dil
‘Aks-i mir’ât-ı ruhun gönlümde cânân gösterür
- 4 Âh kim bilsen ne zâlimdür ne kâfirdür o şûh
Zulm ider ‘uşşâka hem kendin peşîmân gösterür
- 5 Bu cihân bir özge gülşendür ki baksan Yâverâ
Niçe ‘ar’ar niçe bin serv-i hırâmân gösterür
- 6 Kasd-ı tanzîr-i zemîn-i Mîr Râ’if eylesem
Kilk-i şî’rüm kendüsin nâlân u giryân gösterür

67

Fâ’ilâtün/ Fâ’ilâtün/ Fâ’ilâtün/ Fâ’ilün

Remel: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Gamzen ile mest-i nâzum çeşm-i fettân söyleşür
Ey kemân-ebrû müjenle tîr-i müjgân söyleşür
- 2 Sanma ey Leylîveşüm tenhâ kalur ‘âşıklarun
Gâhice Mecnûn ile sahrâda murgân söyleşür
- 3 Birbiriyle âşinâlıklar ezelde var imiş
Dâmenümle eldeki çâk-i girîbân söyleşür

-
- 1 (Ey sevgili!) Senin keskin uçlu yan bakış kılıcın, gönülde (kılıcın) ucunu gösterir; fakat görünüşte ne yara ne de kan vardır!
 - 2 (Sevgili,) kimi zaman anlamazlıktan gelerek Azrail gibi öldürür, kimi zaman da can bağışlayan bakışlarını derde derman gösterir.
 - 3 Can ve gönül, güzelliğin bütün unsurlarıyla dolu olmasın mı? Yanağının aynadaki yansıması, gönlümde sevgili gösterir.
 - 4 Ah! O cilveli güzelin nasıl bir zalim, nasıl bir kafir olduğunu bilsen! Hem âşıklara zulm eder hem de pişmanmış gibi davranır.
 - 5 Ey Yâver! Bu dünya bir başka gül bahçesidir. (Dikkatli bir şekilde) baksan, birçok ardıç ağacı, binlerce salınan servi gösterir.
 - 6 Râif beyin yazdığı şiire nazire yazmayı kastetsem, kalemim kendini ağlayıp inleyen bir durumda gösterir.
- 67
18a.
- 1 (Ey sevgili!) Senin süzgün bakışın ile nazdan sarhoş olan fitneci göz söyleşir. Ey keman kaş! Kirpiğin ile kirpik okları söyleşir.
 - 2 Ey Leyla’ya benzeyen (sevgilim)! Senin âşıkların yalnız kalır sanma. Mecnun, çölde kimi zaman kuşlarla sohbet etmiştir.

- 4 Gonceler eyler tebessüm bülbül-i şeydâlara
Gülsitân-ı ‘âlem içre ‘andelîbân söyleşür
- 5 Yâverâ gördün mi sen meclisde olmuş leb-be-leb
Mehveşân bir yire gelmiş râz-ı pinhân söyleşür

68

Fe’ilâtün/ Fe’ilâtün/ Fe’ilâtün/ Fe’ilün

Remel: . . - -/. . - -/. . - -/. . -

- 1 Bâg-ı dilde salınan serv-i dil-ârâ mı gelür
Bilemem yohsa ki bir ‘ar’ar-ı bâlâ mı gelür
- 2 Hande-rîz olmagıla ol gül-i ter ‘uşşâka
O tebessümden ‘aceb neş’e-i sahbâ mı gelür
- 3 Heves-i zülf-i siyâhun ne belâlar getirür
Kâkülün fikri ile başuma sevdâ mı gelür
- 4 Bu gelen râyiha bûy-ı ser-i zülfün mi ‘aceb
Cân dimâgına yahûd sünbül-i bûyâ mı gelür
- 5 Bir zamân vaslını Yâver anun itmişdi hayâl
Dil-i nâ-şâduma bilmem ki o hûlyâ mı gelür

69

Fe’ilâtün/ Fe’ilâtün/ Fe’ilün

Remel: . . - -/. . - -/. . -

-
- 3 Birbiriyle tanışıklıklar ezel meclisinde varmış. Eteğimle eldeki yaka yırtmacı söyleşir.
 - 4 Goncalar, deli divane bübüllere gülümserler. Dünya gül bahçesi içinde bübüller söyleşir.
 - 5 Ey Yâver! Sen, mecliste bir araya gelen ay gibi yüzlülerin, gizli sırları konuştuklarını hiç duydun mu?
 - 68 18a-18b.
 - 1 Gönül bahçesinde salınan, gönül okşayan servi mi yoksa yüksek ardıç ağacı mı var? Bilmiyorum.
 - 2 O taze gül yanaklı, âşıklara gülmekle, acaba şarap mutluluğu mu tadıyor?
 - 3 (Ey güzel!) Siyah zülüflerinin hevesi ne belalar getirir? Kakülünün düşüncesi ile başıma sevda mı gelir?
 - 4 (Ey güzel!) Can dimağına gelen bu koku, acaba senin saçının ucundaki koku mu yahut güzel kokulu sümbülden mi geliyor?
 - 5 Yâver, bir zamanlar sevgilinin vuslatını hayal etmişti. Acaba mutluluğu tatmamış gönlüme bu hayal mi geliyor? Bilmiyorum.
 - 69 18b.

- 1 ‘Âşıka sabr u tahammül güç olur
Böyle etvâra tahammül güç olur
- 2 Şöyle bir serv-i dil-ârâ var iken
Gayrı mahbûba temâyül güç olur
- 3 Hâlümi söyler iken fehm idemez
Sözi nâ-dâna ta’akkul güç olur
- 4 Mey-i ikbâl ile pür-neş’e iken
Kâr-ı encâmı te’emmül güç olur
- 5 Evvelâ ‘izzet ü rif’atde iken
Yâverâ sonra tezellül güç olur

70

Mefâ’ilün/ Mefâ’ilün/ Mefâ’ilün/ Mefâ’ilün

Hezec: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Ser-â-pâ kâmetüm ol kâmet-i cânâna hasretdür
Dü çeşmüm de benüm ol dîde-i fettâna hasretdür
- 2 Harîm-i zahm-ı cânâ hiç hadengün olmadı vâsıl
Dil-i mecrûh-ı zârüm nâvek-i müjgâna hasretdür
- 3 Anunçündür ider Beytü’l-hazende zâr u efgânlar
Züleyhâ-yı dilüm bir Yûsuf-ı Ken’ân’a hasretdür
- 4 Gönülde âteş-i hicrân u gam pür-hârhâr oldı
Letâfet gülşeninde bir gül-i handâna hasretdür

-
- 1 Âşığa sabır ve tahammül etmek; böyle tavırlara dayanmak güç olur.
 - 2 Gönüle hoş gelen servi boylu bir (güzel) varken, başka sevgiliye meyl etmek güçtür.
 - 3 Cahile söz anlatmak zor olur. Halimi söylerken anlamaz.
 - 4 Keyif şarabı ile neşe içinde iken, işin sonunu düşünmek güçtür.
 - 5 Ey Yâver! Önceleri izzet sahibi ve yüksek makamlarda iken, sonra zelil olmak ve aşağı mertebelere düşmek çok zor olur.
 - 70 18b-19a.
 - 1 Baştan ayağa kadar bütün tenim o sevgilinin boyuna hasrettir. Benim iki gözüm de o cazibeli göze özlem duyar.
 - 2 (Ey sevgili!) Canın yarasının içine hiçbir okun ulaşmadı. Ağlayan yaralı gönlüm, kirpik okuna hasrettir.
 - 3 Gönül Züleyha’m, bir Kenanlı Yusuf’a özlem duyduğundan Hüzün Evi’nde ağlayıp çılgınlıklar atar.
 - 4 Gönülde, ayrılık ateşi, gam ve üzüntü doludur. Nezaket gül bahçesinde bir gülen güle hasrettir.

5 Ne mümkündür o şuhun vaslını fikr eylesün Yâver
Visâli mümteni' bir âfet-i devrâna hasretdür

71

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Remel: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Bâde-i 'aşkunla mestem bilmezem 'işret nedür
Sâki-i gül-çihrelerle itdügüm ülfet nedür
- 2 Hasret-i vuslat bana kan agladur her subh u şâm
Sorsalar bilmem yine ol yâr ile vuslat nedür
- 3 Gerçi çeşmün haste ammâ eylemiş halkı harâb
Ol nigâh-ı Kahramânunda olan kudret nedür
- 4 Bir devâ bilmez misin derd-i dilüm oldı füzûn
Ey tabîb-i cân-perver bende bu 'illet nedür
- 5 Sen misin üftâde âyâ yohsa herkes böyle mi
Hâlün olmuşdur perîşân Yâverâ hikmet nedür

72

Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün

Hezec: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Sırışk-i hasreti çeşmüm hayâl-i yâr için saklar
Nukûd-ı vâfirin ehl-i kerem îsâr için saklar

5 Yâver, o şuh güzelin vuslatını düşünsün! Bu nasıl mümkün olabilir? Çağın,
kendisine ulaşamayan en güzeline özlem duymaktadır!

71 19a.

1 (Ey sevgili!) Senin aşkının şarabıyla sarhoş olmuşum. İşret nedir, bilmiyorum.
Gül yüzlü sakilerle ettiğim dostluk nedir?

2 Kavuşma özlemi, bana her sabah ve akşam kan ağlatır. O sevgili ile vuslat
nedir diye sorsalar, bilmem.

3 Gözün her ne kadar hasta ise de insanları harap etmiş. Kahraman gibi
bakışında olan kuvvet nedir?

4 Ey ruh terbiyecisi doktor! Gönül derdim arttı. Bir çare bilmiyor musun?
Bendeki bu hastalık nedir?

5 Ey Yâver! Âşık olan sen misin yoksa acaba herkes böyle mi? Halin perişan
olmuştur. Bunun sebebi nedir?

72 19a-19b.

1 Gözüm, hasret gözyaşlarını sevgilinin hayali için saklar. Cömert insanlar da
paralarının çoğunu ikram ve bahşiş için saklar.

78

- 2 Suhan-sencân olan güftârını eş'âr için saklar
Kelâm-ı hikmet-âmîzin kişi âsâr için saklar
- 3 Rakîbâna olan çesbân degildür 'âşîka lâyık
Libâs-ı nâzını ol nâzenîn agyâr için saklar
- 4 Sana 'âşîk olan cânâ cihâna iltifât itmez
Garîbâne nigâhın rû'yet-i dîdâr için saklar
- 5 Nigâ[h]-ı hışmını senden dirîg eyler kıyâs itme
O bir sehm-i kazâdur Yâver-i gam-hâr için saklar

73

Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün

Hezec: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Ne cellâd-ı kazâdur kim bilinmez nice kan eyler
Kimin ihyâ ider gamzen kimin ihlâk-i cân eyler
- 2 Beni rüsvâ-yı 'âşk itdün duyıldı 'âleme vak'am
Rakîbün hâlümü bir bir cihâna dâstân eyler
- 3 Çemende 'andelîbân eyledükçe nâle vü feryâd
Derûn-ı sînede cânâ dil-i zârüm figân eyler
- 4 Sitem-kâ[r] oldugin ol nâzenînün sen tehî sanma
Gürûh-ı 'âşîkânı cevri ile imtihân eyler

-
- 2 Söz söylemesini bilen insanlar, güzel sözlerini şiirleri için, hikmetli sözlerini de eserleri için saklar.
 - 3 Rakiplere yakışan, âşığa yakışmaz. O narin sevgili, naz elbisesini başkaları için saklar.
 - 4 Ey canım (sevgili)! Sana âşık olan, dünyaya iltifat etmez; garibane bakışımı, sevgilinin yüzünü görmek için saklar.
 - 5 (Sevgili,) öfkeli bakışımı senden esirger; gam çeken Yâver için saklar. İkisini kıyaslama! O bir İlahi nasip meselesidir.
 - 73 19b.
 - 1 (Ey sevgili!) Senin gamzen, öyle bir kaza celladıdır ki nasıl kan döktüğü bilinmez. Kimini diriltir, kiminin canını alır.
 - 2 (Ey sevgili!) Beni aşk rezili ettin. Olayım/rüyam dünyaya duyuldu. Rakip, halimi insanlara tek tek anlatıyor.
 - 3 Ey can! Bülbül, ağaç ve çiçeklerin olduğu yerde inleyip çılgılık attıkça, göğüste bulunan ağlayan gönlüm de feryat ediyor.
 - 4 O nazlı (sevgilinin) eziyet etmesini sen boşuna sanma! Âşıklar topluluğunu cefası ile imtihan eder.

- 5 Begüm bak dikkat it bu şi'rümün mazmûn-ı ebyâtı
Lisân-ı hâl ile Yâver kulun hâlin beyân eyler

74

Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilün

Remel: . . - -/ . . - -/ . . - -/ . . -

- 1 Yalunuz sanma tarâvet ruh-ı hoy-kerdede var
Jâle-âlûde olan berg-i gül-i terde de var
- 2 Lutf-ı hoş-bûyına tercih olur mı hâlün
Gerçi kim bûy-ı latîf 'ûd ile 'anberde de var
- 3 Özge bir neş'e virür sâgar-ı la'lün câna
Gerçi keyfiyyet-i neş'e mey-i sâgarda da var
- 4 Yokdur ol mâhveşün hüsn-i Hudâ-dâdına söz
Ancak esbâb-ı hasen zîb ile zîverde de var
- 5 'Aşkum ikrâr idüp ol şûh-ı cefâ-pîşe dimiş
Dâg-ı pür-hûn-ı firâkum dil-i Yâver'de de var

Gazeliyyât-ı harfû'z-zâ

75

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Remel: - . - -/ - . - -/ - . - -/ - . -

- 1 Ol gül-i ter hem-dem-i hâr oldugın bilmez miyüz
Ey dil-i şeydâ senün zâr oldugın bilmez miyüz

5 Beyim! Bak! Dikkat et! Bu şiirimin beyitlerinin mazmunları, hal dili ile Yâver kulunun durumunu anlatıyor.

74 21b. Derkenar.

1 Tazelik, yalnız terlemiş yanakta var zannetme; çiğ tanesinin üzerine düştüğü taze gül yaprağında da vardır.

2 Yüzündeki siyah nokta, hoş kokulu iyiliğine tercih edilir mi? Gerçi hoş koku, öd ağacı ile amberde de vardır.

3 (Ey Sevgili!) Neşe hali şarapta da olmasına karşılık, senin şarap gibi kırmızı dudakların cana başka bir mutluluk veriyor.

4 O ay gibi (parlak sevgilinin) Allah vergisi güzelliğine söz yoktur. Ancak güzellik vasıtaları süs ile bezekte de vardır.

5 Aşkımı tasdik eden o zalim güzel, "Ayrılığımın kan ile dolu yaraları, Yâver'in gönlünde de var." demiş.

75 19b-20a.

1 O taze gülün dikenle arkadaş olduğunu bilmez miyiz? Ey deli divane gönül! Senin ağlayıp inlediğini bilmez miyiz?

- 2 İltifât-ı gâh gâhun ile olmam dil-firîb
Ey felek-meşreb sitem-kâr olduğın bilmez miyüz
- 3 Hâba varsa gözlerün şimşîrin itmez der-niyâm
Tîg-ı gamzen bir kazâ kâr olduğın bilmez miyüz
- 4 Meh-cemâlün olmadukça mâh-tâb itmez gönül
Biz şeb-i hicrânınun târ olduğın bilmez miyüz
- 5 Nâle vü zâr itmemüz nâ-çârdur Yâver bizüm
Yohsa bizden cümle bîzâr olduğın bilmez miyüz

76

Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilün

Remel: . . - -/. . - -/. . - -/. . -

- 1 Çeşm-i hasret-zede her nûr ile tenvîr olmaz
Degme müjdeyle dil-i gam-zede tebşîr olmaz
- 2 Beni der-bend-i 'ubûdiyyet-i hüsn eylemege
Târ-ı zülfün gibice boynuma zencîr olmaz
- 3 Kime şekvâ ideyüm olmadı bir çâre meded
Söylesem hâl-i dilüm kâl ile takrîr olmaz
- 4 Söylesem ölürüm söyler isem râz açılır
Sabrı güç çâresi yok hâsılı tedbîr olmaz

-
- 2 Ey felek meşrepli (güzel)! Zaman zaman ettiğin iltifatlara aldanmam. Eziyet ettiğini bilmez miyiz?
 - 3 Gözlerin uyusa da kılıcın kımına girmez. Gamze kılıcının İlahi bir kaza işi olduğunu bilmez miyiz?
 - 4 (Ey sevgili!) Senin ay gibi güzelliğin olmadıkça, gönlün ay ışığı doğmaz. Biz senin ayrılığının gecesinin karanlık olduğunu bilmez miyiz?
 - 5 Yâver, biz ağlayıp inlemek zorundayız. Yoksa herkesin bizden rahatsız olduğunu bilmez miyiz?
- 76
20a.
- 1 Hasrete düşmüş göz, her ışık ile aydınlanmaz. Üzüntülü gönül de sıradan bir müjdeyle müjdelenmez.
 - 2 (Ey sevgili!) Beni güzelliğine kulluk için bağlamaya, saçının teli gibi boynuma zincir olmaz.
 - 3 Kime şikâyet edeyim. Bir çare bulunmadı. Gönlümün halini söylesem dile gelmez ki!
 - 4 Söylesem ölürüm; söylesem sır açığa çıkar. Sabrı güç, çaresi ise yoktur. Kısacası bu durumun başka yolu yoktur.

5 Safvet-i rûy ile üns eyleyen âyîne-i dil
Keder-i yâr ile Yâver nice tekdîr olmaz

77

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Remel: - . - -/ - . - -/ - . - -/ - . -

- 1 Ben ne hâle girdüğüm bilmez mi sultânüm henûz
İntizâr-ı vuslat ile zâr u giryânüm henûz
- 2 Hâk-pây u pâ-y-mâl oldum reh-i 'aşkunda ben
Sâye-endâz olmadı serv-i hrâmânüm henûz
- 3 Yine ağlatmak mı kasdun başladun cevri itmege
Dinmedi çeşmümden ey zâlim akan kanum henûz
- 4 'Akl u fikr ü zihnümi başumdan itdün târ-mâr
Hüsnini 'arz itdi ol kâkül-perîşânüm henûz
- 5 Yâver-i nâlende hâlin ana 'arz itmek 'abes
Ben ne hâle girdüğüm bilmez mi sultânüm henûz

78

Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilün

Remel: . . - -/ . . - -/ . . - -/ . . -

- 1 Mustalah sözler ile şi're halâvet gelmez
Tab'a tahsîl-i 'ulûm ile selâset gelmez

5 Yâver! Yüzün saflığı ile dostluk kuran gönül aynası, sevgilinin tozu/kederi ile nasıl üzülmez?

77 20a-20b.

1 Kavuşma beklentisi ile ağlayıp sızıyorum. Benim ne hale girdiğimi sultanım hâlâ bilmiyor mu?

2 Ey naz ile salınan servi (boylum)! Ben, senin aşkın uğruna ayaklar altında kaldım, ezilip çiğnendim. Sen ise şimdiye kadar gölgeni salıp koruyuculuk etmedin.

3 Ey zalim (güzel)! Gözlerimden akan kanlar henüz dinmedi. Yine eziyet etmeye başladın. Amacın beni ağlatmak mı?

4 O perişan kaküllü (sevgilim) güzelliğini arz eder etmez, akıl, fikir ve zihnimi başımdan aldı!

5 Ey derdinden inleyen Yâver! Halini ona arz etmek boşunadır. Benim ne hale girdiğimi sultanım hâlâ bilmiyor mu?

78 20b.

1 İçinde çok terim olan sözlerle şiire tatlılık; ilim öğrenmekle şairlik yaratılışına selâset/akıcılık gelmez.

- 2 Hırs ile mâl yığıyup itmek iledür sandûk
Her fûrû-mâye gedâ çeşme kanâ'at gelmez
- 3 Ne kadar olsa dahı 'ilm ü hünerde mâhir
Ser-nigûn tâli' olan kimseye devlet gelmez
- 4 Saymayan âhîret ü dînini bî-gayret olur
Vâsi'ü'l-mezhebe hîç 'âr u hamîyyet gelmez
- 5 Dergeh-i Hakk'a varup yalvaragör ey Yâver
Devr-i ebvâb idersen sana 'izzet gelmez

79

Mef'ûlü/ Mefâ'ilü/ Mefâ'ilü/ Fe'ûlün

Hezec: - - . / . - - . / . - - . / . - -

- 1 Yûsuf gibi her dil-ber-i ra'nâ güzel olmaz
Ya'kûb nebî hüznine hîç bir bedel olmaz
- 2 Tûl-ı emel-i zülfün ile fikrete düşmüş
'Uşşâk-ı dil-efgâruna gayrı emel olmaz
- 3 Zahm urmag için 'âşîka hancer be-kef olma
Ser-tîz-i nigâhun gibi tîg-ı ecel olmaz
- 4 Gülşen ne gerek bende-i efgendene cânâ
Kapun gibi 'uşşâkuna ra'nâ mahal olmaz

-
- 2 Hırs ile sandıklarla mal biriktiren aşağılık kişinin gözüne kanaat etmek gelmez.
 - 3 İlim ve sanatta ne kadar maharetli olsa da talihi ters dönmüş kişiye mutluluk ve zenginlik gelmez.
 - 4 Öte dünya düşüncesine ve dinine değer vermeyen kişi, gayretsiz olur. Mezhebi geniş olana, hiç ar, namus ve hamiyet duygusu gelmez.
 - 5 Ey Yâver! Hakk'ın dergahına varıp, yalvarıp yakarmaya devam et. Kapı kapı gezip dolaşırsan sana izzet gelmez.
 - 79 20b-21a.
 - 1 Her cazibeli dilber Yusuf gibi güzel olmaz. Yakup peygamberin hüznüne hiçbir şey karşılık gelmez.
 - 2 (Ey sevgili!) Saçların gibi uzun emeller ile düşünceye dalan gönlü yaralı âşıklarının başka amacı yoktur!
 - 3 (Ey sevgili!) Âşığı yaralamak için hançeri eline alma. Bakışlarının keskinliği gibi ecel kılıcı olmaz.
 - 4 Ey canım (sevgili)! Zavallı, çaresiz kuluna gül bahçesi gerekmez. Âşıklarına, kapından daha güzel yer olmaz.

5 Nâ-dân ile Yâver sakınup itme keş-â-keş
Güç bahs ile sen bilme misin kim cedel olmaz

80

Mef'ûlü/ Mefâ'ilü/ Mefâ'ilü/ Fe'ûlün

Hezec: - - . / . - - . / . - - . / . - -

- 1 Kim dir dil-i 'uşşâka derûnında teb olmaz
Yâ külhen-i sûzânun içinde leheb olmaz
- 2 Matlûb için ey 'âciz-i nâ-çâr u dil-efgâr
Yalvar kader-i Hazret-i Hakk'a sebep olmaz
- 3 Feryâd u figân ile tolarsa n'ola 'âlem
Mâtem-kede-i dehr-i denîde tarab olmaz
- 4 Güstâh-ı mahabbet ne kim eyler ise ma'zûr
Etvâr-ı mecâzibde efendim edeb olmaz
- 5 Bûs-ı lebûni itse taleb Yâver 'aceb mi
Dîvâne gönül her ne iderse edeb olmaz

81

Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Fe'ûlün

Hezec: . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Elif kaddüne bir nokta konulmaz
Hırâm-ı nâzınun misli bulunmaz

5 Yâver, bir cahil ile sakın münakaşaya girme! Zor konularda tartışma
olmadığını sen bilmiyor musun?

80 21a.

1 Âşıkların gönlüne, "İçte hararet olmaz yahut yanan ocaklarda alev olmaz."
diye kim söylemiş?

2 Ey çaresiz ve gönlü yaralı aciz! İsteklerin için Hakk'ın kaderine yalvar. Ona
sebep olmaz.

3 Dünya, feryat ve çığlıklarla dolarsa ne olur? Alçak dünyanın yas evinde
eğlence olmaz!

4 Sevgi küstahı ne yaparsa mazurdur. Efendim, cezbeye tutulmuş kişilerin
hareketlerinde edep olmaz.

5 (Ey sevgili!) Yâver, dudaklarından bir öpücük istese şaşılır mı? Deli divane
gönül işte! Yaptığı işlerde edep kuralları aranmaz!

81 21a.

1 (Ey sevgili!) Elif boyuna bir nokta konulmaz. Nazlı salınışının benzeri
bulunmaz.

- 2 Ne çâre eylesem bilemem aslâ
O hûnî gamzenün zahmı onılmaz
- 3 Sana ben sırr-ı ‘aşkı anladurdum
Rakîbânı gibi sînen öpilmez
- 4 Lebün bûsı gıdâ-yı rûh u cândur
O zevk-i cân-fezâya hiç toyılmaz
- 5 Yeter ‘uryân-ı ‘aşkun oldı cânâ
Sana şimden girü Yâver soyılmaz

82

Fe’îlâtün/ Mefâ’ilün/ Fe’ilün

Haftf: . . - -/ . . - -/ . . -

- 1 Şöyle bir kâm-kâr-ı ‘aşkuz biz
Gûyiyâ şeh-r-yâr-ı ‘aşkuz biz
- 2 Bir karâr üzre olmazuz dâ’im
Devr ider rûzgâr-ı ‘aşkuz biz
- 3 Rûtbe-i fakra olmuşuz vâsıl
O vecihden kibâr-ı ‘aşkuz biz
- 4 Sarılur âşiyân-ı murg-ı dile
Kâkül-i târ-mâr-ı ‘aşkuz biz
- 5 Derdümüzdür bizi bu hâle koyan
Böyle hâl-i nizâr-ı ‘aşkuz biz

2 (Ey sevgili!) O kan dökücü gamzenin yarası asla iyileşmez. Ne tedavi uygulasam? Hiç bilmiyorum.

3 (Ey sevgili!) Ben sana aşk sırrını anlattırdım. Rakiplerin yaptığı gibi senin göğsün öpülmez.

4 (Ey sevgili!) Dudağının öpücüğü can ve ruhun gıdasıdır. Gönüle ferahlık veren o zevke hiç doyulmaz.

5 Ey can (sevgili)! Yâver, aşkının çıplağı oldu. Sana bundan sonra soyunmaz! Yeter!

82
21b-22a.

1 Biz, aşkta isteğimize ulaştık; sanki aşk padişahıyız.

2 Biz, sürekli bir karar üzere olmayan ve dönüp duran aşk rûzgârıyız.

3 Biz, fakr derecesine ulaştığımız. Bundan dolayı aşk büyüklerinden sayılırız.

4 Biz, gönül kuşunun yuvasına sarılan, aşktan dolayı darmadağın olan kakülleriz.

5 Biz aşktan dolayı zayıflamış bir vaziyetteyiz. Bizi bu hale koyan derdimizdir.

- 6 Hem-dem oldu bizümle ehl-i cünûn
Kays ile hem-civâr-ı ‘aşkuz biz
- 7 Dâmen-i hasreti dilüm pür ider
Yemm-i gevher-nisâr-ı ‘aşkuz biz
- 8 Tîr-i âhum ider ‘adûyî helâk
Nâvek-i kâr-zâr-ı ‘aşkuz biz
- 9 Dil-i sâfa sözüüm virür neş’e
Bâde-i hoş-güvâr-ı ‘aşkuz biz
- 10 Bizde olmaz hemîşe sabr u sükûn
Cûş ider cûy-bâr-ı ‘aşkuz biz
- 11 Bizde olmaz zamân fasl-ı şitâ
Gül-i dâ’im bahâr-ı ‘aşkuz biz
- 12 Bagrumuz hûn derûnumuz yanmış
Lâle-i dâg-dâr-ı ‘aşkuz biz
- 13 Nice eyler şikeste sadme-i bâd
Tâze bir şâh-sâr-ı ‘aşkuz biz
- 14 Hazer eyle şerâre-i dilden
Şu’le-endâz-ı nâr-ı ‘aşkuz biz
- 15 Bizi yakmaz cehennemün nârı
Sûznâk-i şerâr-ı ‘aşkuz biz
- 16 Şimdi olduk cihânda şöhret-yâb
Yâverâ nâm-dâr-ı ‘aşkuz biz

-
- 6 Deli divaneler bizimle arkadaş oldu. Biz Kays/Mecnun ile aşk komşusuyuz.
7 Biz aşkın inci saçan deniziyiz. Gönlüm hasret eteğini doldurur.
8 Ahımın oku düşmanı helak eder. Biz aşk savaşının okuyuz.
9 Sözüüm, saf gönüle neşe verir. Biz aşkın hoş içimli şarabıyız.
10 Bizde sürekli sabır ve sakin durma olmaz. Biz aşk ırmağıyız, coşup akarız.
11 Bizde zaman, kış mevsimi olmaz. Biz aşk baharıyız. Daima gül olur.
12 Bağrımız kan, içimiz yanmış. Biz aşktan dağlanmış/yaralanmış lale gibiyiz.
13 Biz taze bir aşk dalıyız. (Bu aşk dalı,) rüzgârın darbesiyle nasıl kırılır?
14 Gönül kıvılcımlarından sakının! Biz aşk ateşinin alev saçanıyız.
15 Bizi cehennemın ateşi yakmaz. Biz aşk kıvılcımlarının yakanıyız.
16 Ey Yâver! Dünyada şimdi şöhretli olduk. Biz aşk ünlüsüyüz!

83

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Remel: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Pek de bî-hûde degildür neş'e-i şeb-gîrümüz
Nâ'il-i vasl olmaga vâ-bestedür tedbîrümüz
- 2 Kec-nümâlık varsa bende cânuma kasd it begüm
İki kat olsun elünde kâmet-i şemşîrümüz
- 3 Tâk-ı ebyât-ı metfnüm çarha reşk-endâz iken
Sâye-rîz olmaz zemîne kubbe-i tasvîrümüz
- 4 Âteş-i âhum yakar eş'ârumun ma'nâsı[nı]
Yohsa ma'nâ-yı mu'akkad eylemez takrîrümüz
- 5 İddi'â'î tayy-ı mazmûn ile olsun Yâverâ
Seyr-i hûbân-ı Nedîm'ün şî'rine tanzîrümüz

Gazel-i harfû's-sîn

84

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Remel: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Gayra lutfun bendene âzârdan kıldum kıyâs
Ey gülüm çokdur rakîbün hârdan kıldum kıyâs
- 2 Bî-vefâ yâd-âşînâ hercâyî zâlim olduğın
Her geçen gün itdüğün etvârdan kıldum kıyâs

83

22a.

- 1 Gece durmadan devam eden neşemiz pek de boşuna değildir. Tedbirimiz, kavuşma ümidine bağlıdır.
- 2 Beyim! Bende eğrilik gösteren bir durum varsa canımı al. Kılıcımızın boyu senin elinde iki kat olsun.
- 3 Sağlam beyitlerimin çatısı, dünyaya kıskançlık duygusu verirken, tasvirimizin kubbesi yeryüzüne gölge salmaz.
- 4 Şiirlerimin anlamını, içten gelen ahımın ateşi tutuşturur. Sözle ifade etmemiz, anlaşılması zor/kapalı manayı vuzuha kavuşturmaz.
- 5 Ey Yâver! Nedim'in güzellerinin seyri ile ilgili şiirine, mazmunları atlayarak iddialı bir naziremez olsun.

84

22a-22b.

- 1 Ey gülüm! Karşılaştırdım: Başkalara iyilik ediyorsun, ben kulunu ise incitiyorsun. Rakiplerin sayısı da dikenlerden daha çoktur.
- 2 (Ey sevgili!) Vefasız, yabancıya aşinalık gösteren, kararsız ve zalim olduğunu, geçen gün yaptığın hareketlerinden anladım.

- 3 Hatt-ı rûyun bâ'is-i bârân-ı eşküm olduğın
Mevsim-i evvel-bahâr enhârdan kıldum kıyâs
- 4 Fitne-i çeşm-i cihân-âşûb u 'âlem şûrunı
Mekr ü âl-i gamze-i sehârdan kıldum kıyâs
- 5 'Âlemi gark itdüğün tûfân-ı Nûh'un Yâverâ
Eşk-i çeşm-i dîde-i hûn-bârdan kıldum kıyâs

Gazeliyyât-ı harfû'ş-şîn

85

Mef'ûlü/ Mefâ'ilü/ Mefâ'ilü/ Fe'ûlün

Hezec: - - . / . - - . / . - - . / . - -

- 1 Ol hande-i şîrîn leb-i handâna virilmiş
Bu girye vü zârî dil-i nâlâna virilmiş
- 2 Etfâl-i cihân mektebe dil tıflı o şûha
Bülbül-beçeler dahı gülistâna virilmiş
- 3 Her dili sad-pâre ider yâre görünmez
Bu tarzda eser nâvek-i müjgâna virilmiş
- 4 Hem dilleri cem' eyler o hem kendi perişân
Ezdâdı cem'-i zülf-i perişâna virilmiş
- 5 Kumrîleri Yâver giceler hasret ü râhat
Pür-şîvelik ol serv-i hırâmâna virilmiş

-
- 3 Yüzündeki ayva tüylerinin, gözyaşı yağmurlarıma sebep olduğunu, ilk bahar mevsimindeki nehirlerden kıyasladım.
- 4 İnsanlar arasında gürültü çıkaran ve dünyayı karıştıran gözlerindeki fitneyi, büyücü gamzenin hileleri ile karşılaştırdım.
- 5 Ey Yâver! Dünyayı yerle bir eden Nuh peygamberin tufanını, kan saçan gözlerinin yaşları ile kıyas ettim.
- 85 22b.
- 1 O tatlı gülüş, gülen dudağa; bu gözyaşı ve ağlayıp sızlama da inleyen gönüle verilmiş.
- 2 Dünyanın bütün çocukları okula, gönül çocuğu o şuh güzele, bülbül yavruları da gül bahçesine verilmiş.
- 3 Her gönülü yüz parça eder, yara görünmez. Bu tarzda bir eser kirpik okuna verilmiş.
- 4 O, hem gönülleri toplar hem kendi perişandır. Zıtlıklar, perişan zülûf topluluğuna verilmiş.
- 5 Yâver geceleri özlem içinde, kumrular ise rahattır. Baştan ayağa naz etmek, o salınarak giden servi boyluya verilmiş.

86

Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün

Hezec: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Benüm hâl-i diger-gûnum cihâna râygân olmuş
Garîb bî-çârenün hâli 'aceb bir dâstân olmuş
- 2 Ne hiç bir kimseye ifşâ-yı râz itdüm ne âh itdüm
Bu rütbe ketm iderken sırr-ı 'aşkum hep 'ıyân olmuş
- 3 Tabîb-i cân u dilsin haste-i hicrâna bakmazsın
Terahhum eyle zâlim hâl-i dil gâyet yamân olmuş
- 4 Beni ol bî-vefâ vuslatla mesrûr eylemez dîrsin
'Aceb bir var mıdur vaslıyla yârün şâd-mân olmuş
- 5 Anun üftâde-i hüsn ü cemâli oldugum vakti
Geçen günler hisâb itdüm ki Yâver çok zamân olmuş

87

Mefâ'ilün/ Fe'ilâtün/ Mefâ'ilün/ Fe'ilün

Müctes: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Lebünle mest olan 'âşık şarâbı n'eyler imiş
Yanar pişer dil-i zârı kebâbı n'eyler imiş
- 2 Ziyâ bulur dil ü cânım görince ruhsârün
Gören o mihr-i ruhi âftâbı n'eyler imiş

⁸⁶ 22b-23a.

1 Benim değişen halim dünyaya değersiz, ucuz görünmüş. Garip ve çaresizin hali şaşılacak bir destan olmuş.
2 Ne hiçbir kimseye sırrı açıkladım ne de ah ettim. Bu derece gizlemeye çalışırken, aşk sırlarımın hepsi ortaya çıkmış.
3 Ey zalim (sevgili)! Gönlün durumu çok kötüleşmiş. Merhamet et, acı! Can ve gönlün hekimisin. Ayrılıktan hasta olana bakmıyorsun.
4 (Ey âşık!) "O vefasız beni vuslatla sevindirmez." dersin. Acaba yârine kavuşmakla mutlu olmuş bir kişi var mıdır?
5 Yâver! Sevgilinin güzellik ve alımlılığına tutulduğum vakti, geçen günleri, hesap ettim; çok zaman olmuş.

⁸⁷ 23a.

1 (Ey sevgili!) Senin dudağınla sarhoş olan âşık, şarabı ne yapsın? Ağlayıp inleyen gönlü yanar, pişer. Kebabı ne yapsın!
2 (Ey sevgili!) Gönül ve canım yanağını görünce ışık bulur. O güneş gibi parlak yanağı gören, güneşi ne yapsın?

- 3 Kesildi ‘âşık-ı zârun nevâsı kalmadı hîç
Şehîd-i gamzen olanlar hisâbı n’eyler imiş
- 4 Çeken bilür bu gam-ı firkatı ne mihnetdür
Esîr-i hasret olanlar ‘azâbı n’eyler imiş
- 5 Hüner bu derde esîr olmamakdur Yâver
Olnca ‘âşık-ı rüsvâ hicâbı n’eyler imiş

88

Mefâ’ilün/ Mefâ’ilün/ Mefâ’ilün/ Mefâ’ilün

Hezec: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Geçer hışm u gazabdan sanma sen ol âfet-i ser-keş
Kül oldunsa ne gam yirsin yine üfler ider âteş
- 2 Ne yapsun zerreveş nâ-çîz iken ‘uşşâk-ı hayrânı
İder hürşîde istignâ tulû’ itdükçe ol mehveş
- 3 Nihâl-i kadd-i bâlâsını yâ Rab ser-firâz eyle
Beni çün sâye pâ-mâl eyledi ol kâmet-i dil-keş
- 4 Bana tih cür’adur hep sundugun ey sâki-i devrân
N’olur bir kerre nûş itsem elünden bâde-i bî-gaş
- 5 Usandık ol kemân-ebrû gamından Yâverâ artık
Yeter tîr ile oldı sîneler mânende-i terkeş

-
- 3 (Ey sevgili!) Ağlayıp duran âşığın yılları hiç kalmadı, kesildi. Süzgün bakışının şehidi olanlar hesabı ne yapsın?
 - 4 Bu ayrılık gamının ne kadar katlanılmaz bir eziyet olduğunu çeken bilir. Hasret esiri olanlar, azabı ne yapsın?
 - 5 Yâver, hüner bu derde esir olmamaktır. Kişi, aşka düşüp rezil olduktan sonra, utanmayı ne yapsın?
 - 88 23a-23b.
 - 1 Sen, o dikbaşlı güzelin öfke ve hiddetinden vazgeçeceğini zannetme. Kül oldunsa niçin tasalanıp dert ediniyorsun? Üfleyip yine ateş yapar.
 - 2 Çok tutkun âşıkları, zerre gibi değersiz iken ne yapsınlar? O ay (gibi parlak güzel), doğduğu zaman güneşi bile umursamaz.
 - 3 Ey Rabbim! (Sevgilinin) fidan gibi uzun boyunu, daha da yükselt. Çünkü gönül çekici boya (sahip olan o güzel), beni gölge gibi ayakları altına aldı.
 - 4 Ey devrin içki sunan güzeli! Bana sunduğun hep boş kadehtir. Ne olur, bir kez olsun senin elinden saf şarabı yudumlasam!
 - 5 Ey Yâver! O keman kaşlı sevgilinin gamından usandık artık! Yeter! Sineler sadak gibi oklarla doldu!

Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün

Hezec: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Gülistân-ı hayâlümde yine bir mihrbân geçmiş
Hırâm-ı nâz ile bir kâmet-i serv-i revân geçmiş
- 2 Sen ol nûr-ı siyâhı görmedün mi ey dil-i şeydâ
Yanumdan bir siyeh-çerde güzel bir nev-cüvân geçmiş
- 3 O gül-ruhsârı gördükde gönüller çâk çâk olmuş
Kemâl-i hayretinden kendüsinden bâgbân geçmiş
- 4 Mukavves ebruvânın seyr iderken 'âşık-ı zârün
O hûnî gamzenün tîri cigerden nâ-gehân geçmiş
- 5 Süveydâ-yı derûnumda fetîl-i dâg-ı 'aşkundur
Muhabbet şem'ine gûyâ ki bir fânûs-ı cân geçmiş
- 6 O mâhun fikr iderken hey'et-i hüsn-i cihân-sûzın
Derûnumdan yine sûzişli bir âh u figân geçmiş
- 7 'Îlâcı n'eylesün cânâ dilümde zahm-ı nâsûrun
Sakın merhem-resân olma o zahm-ı hûn-feşân geçmiş
- 8 Oturmuş mesned-i i'zâza 'aşkun nâz u şevketle
Dilüm evrengine bir pâdişâh-ı kâm-rân geçmiş

⁸⁹ 23b-24a.

- 1 Hayalimin gül bahçesinden yine bir yumuşak huylu ve naz ile salınan servi boylu (güzel) geçmiş.
- 2 Ey deli divane gönül! Sen o siyah nuru görmedin mi? Yanımdan esmer benizli, güzel, körpe bir fidan geçmiş!
- 3 O gül yanaklı (güzeli) görünce, gönüller parça parça olmuş. Çok şaşırın bahçıvan bile kendinden geçmiş!
- 4 (Ey sevgili!) Ağlayan âşığın yay gibi kaşlarını seyrederken, o kan dökücü süzgün bakışının oku, ansızın ciğerinden geçmiş.
- 5 Gönlümün tam orta yerinde, senin aşkının yarasının fitili vardır. Sanki sevgi mumuna can fanusu geçmiş.
- 6 O ay (gibi parlak güzelin), dünyayı yakan güzelliğini düşünürken, içimden yine dokunaklı bir ah ve feryat geçmiş.
- 7 Ey canım (sevgili)! Gönlümde nasırlaşmış yaran, ilacı ne yapsın? Sakın merhem sürme. O kan saçan yara geçmiş/iyileşmiş.
- 8 (Ey sevgili!) Senin aşkın, naz ve büyüklükle ağırlama makamına oturmuş. Gönlümün tahtına, isteğine kavuşmuş bir padişah geçmiş.

- 9 Kitâb-ı hüsnini görmez ki varsun zevk-i ma'nâya
Bu fenne olmamış vâkıf hezârân 'âlimân geçmiş
- 10 Kimi cânın fidâ itmiş kimi mâl ü menâlün hep
Bu vâdîlerde ey zâhid gürûh-ı 'âşıkân geçmiş
- 11 Bu bâzâr-ı muhabbetde alan almış satan satmış
Metâ'-ı cânı 'uşşâkun ne rütbe râygân geçmiş
- 12 Biri tâkat getirmez pençe-i 'aşka değil Behrâm
Bu meydân-ı muhabbetden niçe bin pehlevân geçmiş
- 13 Beni bîdâr ider her şeb amân ol eşk-i hasretler
Dü çeşmümden anunçündür benim hâb-ı girân geçmiş
- 14 Ne cellâd-ı kazânun zîr-i destinde kalup şimdi
Fîrâkunla hayâtından begüm bu haste cân geçmiş
- 15 Felek bilmem harâbâtî olanlardan ne istersin
Benüm şimdi hesâbumdan dahı pîr-i mugân geçmiş
- 16 Benüm şâdân-ı hicrân mûris-i gamdur bana vuslat
Dilümden ârzü-yı iştiyâk-ı mehveşân geçmiş
- 17 Ben ol mahrûm-ı dîdârum beni şâd itmedi devrân
Ben [ol] mahzûn u nâlânım ki vakt-i şâd-mân geçmiş

-
- 9 Mananın zevkine varmayan güzellik kitabını göremez. Bu ilme vakıf olmayan binlerce âlim dünyadan geçip gitmiştir.
- 10 Ey zahit! Bu yollardan, kimi canını kimi de bütün mal ve varlığını feda eden âşıklar topluluğu geçmiş.
- 11 Bu sevgi pazarında alan almış satan satmış. Âşıkların can sermayesi ne kadar ucuza gitmiş.
- 12 Aşk pençesine, değil Behram hiç kimse karşı koyamaz. Bu sevgi meydanından binlerce pehlivan gelip geçmiş.
- 13 O hasretten dökülen gözyaşları, beni her gece uykusuz bırakır. Bu nedenle iki gözüme çok ağır bir uyku bastırmış. Aman yardım edin!
- 14 Beyim! Kaza cellâdının elinin altında kalan bu hasta can, ayrılığınla hayatından geçmiş!
- 15 Felek, meyhane ehlinde ne istiyorsun? Bilmiyorum. Benim hesabımdan şimdi meyhaneci de geçmiş.
- 16 Ayrılıktan mutlu olan benim. Vuslat, bana gam tarafından miras kalmıştır. Gönlümden ay yüzlü güzelleri görme arzusu geçmiş.
- 17 Ben o güzel yüzlü (sevgiliden) mahrumum. Felek beni sevindirmede. Ben çok üzgün ve hüzünlüyüm. Mutlu olmanın zamanı geçmiş!

18 Nigâh-ı iltifâtından bizi dür eyledi Yâver
Beni ol nâzlı cânâne rakîb-i bed-zebân geçmiş

Gazel-i harfî's-sâd

90

Mef'ûlü/ Mefâ'ilü/ Mefâ'ilü/ Fe'ûlün

Hezec: - - . / . - - . / . - - . / . - -

- 1 Rû'yet o mehi dîde-i bî-dâra mı mahsûs
Rû'yâda görülmek dahı enzâra mı mahsûs
- 2 Dâ'im umarum kesmem ümîdüm gelür elbet
Teşrîfi o şuhun bize ikrâra mı mahsûs
- 3 Ebrûları îmâ ile itmekde tekellüm
Sohbet yalunuz savt ile güftâra mı mahsûs
- 4 Keyfiyyet-i la'l-i lebüni anlayan anlar
Bu neş'e hemân sâgar-ı ser-şâra mı mahsûs
- 5 Tasvîr gibi sâkit ü hâmûş neler var
Nev söylememek sûret-i dîvâra mı mahsûs
- 6 Gel gör hele Yâver gül-i ruhsârını yârün
Hep seyr ü temâşâ gül-i gülzâra mı mahsûs

Gazel-i harfî'd-dâd

91

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

-
- 18 Yâver! O nazlı sevgili iltifatkâr bakışından bizi uzaklaştırdı; ağzı bozuk olan rakip beni geçmiş!
 - 90 24a-24b.
 - 1 O ay (parçası güzeli) görmek, uyanık göze mi mahsustur? Rüyada görülmek de bakışlara mı mahsustur?
 - 2 O şuh güzelin bize teşrif etmesi, açıkça söylemesine mi mahsustur? Ümidimi kesmem. Sürekli beklenti içindeyim. Elbet bir gün gelir.
 - 3 Kaşları, işaret ve ima ile konuşmaktadır. Sohbet, sadece ses ve söze mi mahsustur?
 - 4 Kırmızı dudaklarının lezzetini anlayan anlar. Bu neşe, ağzına kadar dolu kadehe mi mahsustur?
 - 5 Resim gibi sessiz ve hiç konuşmuyor. Daha neler var? Yeni bir şey söylememek duvardaki tabloya mı mahsustur?
 - 6 Yâver, sevgilinin özellikle gül yanaklarını gel, gör! Seyir ve temaşa her zaman gül bahçesindeki güle mi mahsustur?
 - 91 24b.

Remel: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Şîve vü hüsn ü edâdur kadd-i dil-berden garaz
Hep hırâm-ı nâzdur bâlâ-yı ‘ar’ardan garaz
- 2 Nef’ u sûd kesb ü kârı iddihâr itmek degil
Bezî-i râh-ı yâr içündür sîm ile zerden garaz
- 3 Pend-i men’-i ‘aşk iderken ben didüm kim nâsihe
Bir fidâkâra fidâdur cân ile serden garaz
- 4 Âşinâdur nûkhet-i zülfünle gerçi min-vecih
Hâlünü yâd eylemekdür bûy-ı ‘anberden garaz
- 5 Bûse düzd olmaklığa Yâver olur belki sebep
Yâri mest [itmek] içündür devr-i sâgardan garaz

Gazel-i harû’t-tâ

92

Fâ’îlâtün/ Fâ’îlâtün/ Fâ’îlâtün/ Fâ’îlün

Remel: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Safha-i rûyunda peydâ oldı tâze tâze hat
Bağladı mecmû’a-i hüsne güzel şîrâze hat
- 2 Sanma kim hod-rû giyâh-ı gülşen-i ruhsâridur
Sünbülîstândur nazarda dil-ber-i mümtâza hat
- 3 Hat ber-âver olmayınca ‘aşkum ifşâ itmezem
‘Âkıbet oldı sebep gördün mi keşf-i râza hat

1 Dilberin boyundan maksat, naz, güzellik ve edadır. Ardiç ağacının yüceliğinden maksat, her zaman nazla salınan (sevgilidir).

2 Fayda ve zarar, kazanç ve kârı depolamak değildir. Gümüş ile altundan amaç, sevgilinin yollarına saçmaktır.

3 Aştan men etme öğüdünü verene şu sözleri söyledim: Can ile tenden amaç, fedakâr birine kurban etmektir.

4 Saçının kokusuyla gerçi bir bakıma aşınadır. Amber kokusundan amaç, yüzündeki siyah noktacığı hatırlamaktır.

5 Yâver, belki öpücük almaya sebep olur. Kadehlerin dönmesinden maksat, sevgiliyi sarhoş etmek içindir.

⁹² 24b-25a.

1 Yüzünün sayfasında yeni yeni çizgiler belirdi. Güzellik mecmuasına güzel ince şeritli hat bağladı.

2 Yanak gül bahçesinin otlarını yabancı zannetmeyiniz. Ayva tüyleri, bakışta imtiyazlı güzele sümbül bahçesi gibidir.

- 4 Sâyesinde çok gedâ-yı ‘aşk olur ikbâlmend
Evc-i hüsnünde hümâveş başladı pervâza hat
- 5 Kadr-i hüsnin kıldı sad çendân Yâver dil-berün
Zîb ü zînet virdi hâlâ mesned-i i’zâza hat

Gazel-i harfü’z-zâ

93

Mefâ’ilün/ Mefâ’ilün/ Mefâ’ilün/ Mefâ’ilün

Hezec: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Egerçi sayd der-kayd olmamış sayyâddan mahzûz
Esîr-i zülf-i zencîrûn degil âzâddan mahzûz
- 2 Rakîbi tarh idüp ‘uşşâkuna itdün nevâzişler
Olur mazlûmlar elbet efendim dâddan mahzûz
- 3 Gönül bî-hûş kaldı nişter-i gamzenle bir kan al
Girifte-hûn olan elbet olur fassâddan mahzûz
- 4 Yazık murg-ı dilüm efgânla rahm itdürmek istermiş
O bir güldür kim olur dâ’imâ feryâddan mahzûz
- 5 ‘Akârâtın sirişk-i çeşm-i giryân kesmesün Yâver
Olur dil bî-nevâdur n’eylesün îrâddan mahzûz

Gazel-i harfü’l-’ayn

-
- 3 Ayva tüyleri ortaya çıkmayınca aşkıma açıklamam. Ayva tüyelerinin, sonunda sırların ortaya dökülmesine sebep olduğunu gördün mü?
 - 4 Birçok aşk yoksulu, ayva tüyleri sayesinde mutlu olur; (sevgilinin) güzellik burcunda hüma kuşu gibi uçmaya başlar.
 - 5 Yâver, sevgilinin güzellik değerini yüz kat arttırdı. Ayva tüyleri, yücelik tahtını süslendirmeye devam ediyor.
 - 93 25a.
 - 1 Av, özellikle kayıt altında olmayan avcıdan hoşlanır. (Ey sevgili!) Senin zincir gibi saçlarına esir olanlar, serbest bırakılmaktan hoşlanmazlar.
 - 2 Rakibi aradan çıkarıp âşıklarına iltifatlar ettin, onların gönüllerini aldın. Efendim! Mazlumlar elbette adaletten haz alırlar.
 - 3 (Ey sevgili!) Gönül, yan bakış neşterinin karşısında şaşırıp kaldı. Biraz kan al. Kana tutulanlar elbette kan alıcıdan hoşlanırlar.
 - 4 Gönül kuşum, feryat etmekle kendini acındırmak istermiş. O bir gül gibidir ki daima çiğlik duymaktan lezzet alır.
 - 5 Yâver! Ağlayan gözünden dökülen yaşlar gelirini kesmesin. Zavallı gönül ne yapsın? Bir malın getirdiği kazançtan hoşlanır.

94

Fe'îlâtün/ Fe'îlâtün/ Fe'îlâtün/ Fe'îlün

Remel: . . - -/ . . - -/ . . - -/ . . -

- 1 O gülüm 'âşıkâ yâr olsa degildür mâni'
Murg-ı dil 'aşk ile zâr olsa degildür mâni'
- 2 Bu tarâvet ki gülün de var o gül-ruhsârün
Eger 'uşşâkı hezâr olsa degildür mâni'
- 3 Sifle-perverligidür bizleri rencîde iden
Hem-dem-i bezm-i kibâr olsa degildür mâni'
- 4 Gül-nihâl-i kaddinün bülbül-i nâlendeleri
Ne kadar zâr u nizâr olsa degildür mâni'
- 5 Gülşen-i kûyunu Yâver gibi itsem mesken
Hâbgâhum ser-i hâr olsa degildür mâni'

Gazel-i harfû'l-gayn

95

Mef'ûlü/ Fâ'îlâtü/ Mefâ'îlü/ Fâ'îlün

Muzâri: - - ./- . - ./- . - ./- . -

- 1 Gördükde rûy-ı yâri olup bâg u râg dâg
Güller kızardı reşk ile hep oldı dâg dâg
- 2 Bir tatlı bûsesin alup ol sükkerîn lebün
Oldı o lezzetiyle dehân u dimâg dâg

94

25b.

- 1 O gülüm, âşığa sevgili olsa mani değildir. Gönül kuşu, aşk ile ağlayıp inlese engel yoktur.
- 2 Bu tazelik, gül ve gül yanaklıda vardır. Onun âşıkları eğer bülbül gibi/binlerce olsa mani yoktur.
- 3 Bizleri inciten, aşıklık kimseleri korumasıdır. Büyüklerin meclisinde arkadaş olsa engel yoktur.
- 4 Senin gül fidanı boyun için inleyen bülbüller, ne kadar ağlasa ve derdinden zayıflasa da engel yoktur.
- 5 (Ey sevgili!) Gül bahçesini andıran köyünü Yaver gibi mesken tutsam, yatağım dikenlerle dolu olsa önemli değildir.

95

25b.

- 1 Sevgilinin yüzünü görünce güzel bahçe kızardı. Güller de kıskançlıktan kızardı ve hepsi kırmızı kırmızı (yara) oldu.
- 2 (Ey sevgili!) Ağız ve beyin, o şekerli dudağından tatlı bir öpücük aldıktan sonra lezzetiyle kızardı.

96

- 3 Elmâs-pâre bir güzele dâg-ber-dilüm
Görse şu'â'-ı hüsnin olur şeb-çirâg dâg
- 4 Dâg-ı muhabbetün başum üstinde var yeri
Olsun ser-i rakîb-i denîden ırag dâg
- 5 Yâver görünce ol gül-i gülzâr-ı behceti
Güller kızardı reşk ile hep oldu dâg dâg

Gazel-i harfû'l-fâ

96

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Remel: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Bir lebi var ol gülün kim gül-be-şekkerden latîf
Öyle bir ruhsârı da var kim gül-i terden latîf
- 2 Rûh-perver ol dehende lü'lü'-i dendân-ı yâr
Bir müdevver hokka-i la'l içre gevherden latîf
- 3 Bilmem ancak hâl-i ten-zû-fâminun eczâsını
Müşg-i terden bûyî eltâf kendi 'anberden latîf
- 4 Safvetinden sâkiyâ bahs itmeme ammâ bâdenün
Sâ'idün destindeki billûr sâgardan latîf
- 5 La'l-i cân-bahşâdan özge Yâverâ yokdur hele
Hem müferrih hem dahı ma'cûn-ı cevherden latîf

-
- 3 Yaralı gönlüm, elmas parçası bir güzeli görse, güzelliğin alevi ile gece parlayan yakut gibi olur.
- 4 (Ey sevgili!) Senin muhabbetinin yarasının başım üstünde yeri vardır. Yara, alçak rakibin başından uzak olsun.
- 5 Yâver, o güzel gül bahçesinin gülünü görünce, güller de kıskançlıktan kızardı ve hepsi kırmızı kırmızı (yara) oldu.
- 96 26a.
- 1 O gül (yüzlü sevgilinin) bir dudağı var ki gülbeşekerden daha tatlıdır. Öyle bir yanağı da var ki taze gülden daha hoştur.
- 2 O ağızda, bir yuvarlak elmas kap içindeki inciden daha güzel olan sevgilinin inci gibi dişleri cana can katmaktadır.
- 3 Yüzdeki renkli benlerin parçalarını bilmem; ancak kokusu, ter kokusundan daha hoş, kendisi amberden daha güzeldir.
- 4 Ey içki sunan güzel! Şarabın halisliğinden bahsetmem; ama kolun, elindeki billur kadehten daha latiftir.

Gazeliyyât-i harfû'l-kâf

97

Mef'ûlü/ Mefâ'ilü/ Mefâ'ilü/ Fe'ûlün

Hezec: - - . / . - - . / . - - . / . - -

- 1 'Aşkunla senün âteşe yandum haberün yok
Âh u şerer ü nâlelerümden haberün yok
- 2 Hayfâ ki dilâ haste-i bî-tâb yatarsun
Bî-çâre senün derdüne bir çâre-gerün yok
- 3 Gâhîce tegâfûl gehi bî-gâne nigâhun
'Uşşâkuna ey gözleri âhû nelerün yok
- 4 Bir kerre nigâh eylemedün bende-i zâra
Üftâdelerün hâline ey meh nazarun yok
- 5 Yâver ne 'aceb sen dahı pek nâz idiyorsun
Çokdan beridür semtine yârün seferün yok

98

Mef'ûlü/ Mefâ'ilü/ Mefâ'ilü/ Fe'ûlün

Hezec: - - . / . - - . / . - - . / . - -

- 1 Sihir itdi bana gamze-i câdû haberüm yok
'Aklum başuma eyledi yâ Hû haberüm yok
- 2 Hâhişger-i nezzâre-i çeşmânı iken ben
Agyâra nigâh itmiş o meh-rû haberüm yok

5 Ey Yâver! Özellikle can bağışlayan kırmızı dudaklarından başka bir şey yoktur. Hem iç açıcı hem de öz macundan daha hoştur.

97
26a-26b.

1 (Ey sevgili!) Senin aşkınla ateşe yandım, haberin yok. Çektiğim ahlardan, (aşk ateşinin) kıvılcımlarından ve inlemelerimden haberin yok.

2 Ey gönül! Ne yazık! Âciz bir hasta gibi yatıyorsun. Zavallı! Senin derdine bir çare arayan yok.

3 Ey gözleri ahu (sevgili)! Bazen anlamazlıktan gelme bazen ilgisiz bakışından başka âşıklarına nelerin var!

4 Ey ay (gibi parlayan sevgili)! Bir kez olsun senin için ağlayan kölene bakmadın. Âşıklarının haline hiç nazar etmedin.

5 A Yâver! Ne şaşılacak şey! Sen de çok nazlanıyorsun. Uzun zamandan beri sevgilinin mahallesine gitmiyorsun!

98
26b.

1 Cadiya benzeyen gamze, bana büyü yaptı; haberim yok. Allah'ım, aklım başıma geldi; haberim yok!

98

- 3 Ben mest-i şarâb-ı leb iken bir tolu sunmuş
Mey-hânedede bir sâki-i dil-cû haberüm yok
- 4 Teşrifüni rü'yâda dil-i zâra işitdüm
Düşmen gözüme her gice uyku haberüm yok
- 5 Sünbüllerini şemm idicek Yâver o şûhun
Mest itdi dil-i zârum o hoş-bû haberüm yok

99

Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilün

Remel: . . - -/ . . - -/ . . -

- 1 'Âşıkı derde kodı cilve-i 'aşk
Hüsni bir perde kodı cilve-i 'aşk
- 2 Hemen ol cezbe-i hüsn ü ânı
Vech-i esmerde kodı cilve-i 'aşk
- 3 Komadı neş'eyi hîç sahbâda
La'l-i dil-berde kodı cilve-i 'aşk
- 4 Ne kadar tâb u tarâvet var ise
O gül-i terde kodı cilve-i 'aşk
- 5 Ben de Yâver gibi nâlendesiyem
Beni bu derde kodı cilve-i 'aşk

-
- 2 Ben istekli bir şekilde onun gözlerine bakarken o ay yüzlü (güzel), başkalarına bakmış; haberim yok.
 - 3 Ben (sevgilinin) dudak şarabı ile sarhoş iken, meyhanede gönül çeken saki bir kadeh sunmuş; haberim yok.
 - 4 (Sevgilinin) ağlayan gönüle rüyada teşrif ettiğini işittim. Uyku her gece gözüme düşman gibidir; haberim yok.
 - 5 Yâver! O şuh güzelin sümbül gibi kokan saçlarını koklayınca, o hoş koku, ağlayan gönlümü mest etti; haberim yok.
- 99
26b.
- 1 Aşkın görünmesi, âşığı dert içinde bıraktı; güzelliği bir perde yaptı.
 - 2 Aşkın belirmesi, o anda esmer yüzde güzellik ve alımlılık cazibesini ortaya çıkardı.
 - 3 Aşkın cilvesi, neşeyi hiçbir kadehte değil, (sadece) sevgilinin kırmızı dudaklarında bıraktı.
 - 4 Aşkın tecellisi, ne kadar parlaklık ve tazelik varsa o taze güle verdi.
 - 5 Beni bu derde aşkın tecellisi koydu. Ben de Yâver gibi aşkın iniltisini çekiyorum.

100

Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilün

Remel: . . - - / . . - - / . . - - / . . -

- 1 Cânımı yakdı benüm âteş-i sûzân-ı firâk
Ne 'aceb sönmez olur sûziş-i hicrân firâk
- 2 Beytü'l-ahzâna misâl oldı mekânım şimdi
Bana bâr oldı bu şeb Yûsuf-ı Ken'ân-ı firâk
- 3 Buldı âsâyış ü râhat dil-i vîrânımda
Hâne-i dilde yatar gitmedi mihmân-ı firâk
- 4 Şu'leden serv olup kaldı cigergâhumda
Sanki reftâr idiyor serv-i hırâmân-ı firâk
- 5 Zerrece gün göremez hasret-i dîdârun ile
Zulmet-i gamda kodı Yâver'i zindân-ı firâk

Gazeliyyât-ı harfü'l-kâf**101**

Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün

Hezec: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Dilün biz tâ seher bî-hâb u nâlân çıkdugın gördük
O mâhun pisterinden mihr-i tâbân çıkdugın gördük
- 2 Niçün dâmânunı dest-i kesâna girmedî dîrsin
Senün biz ba'zı yirden pek perîşân çıkdugın gördük

¹⁰⁰ 27a.

1 Ayrılığın yakıcı ateşi, benim canımı yaktı! O ateş sönmüyor. Ne şaşılacak şey!
2 Mekanım şimdi Hüzünler Evi gibi oldu. Bu gece Kenanlı Yusuf'un ayrılığı bana yük oldu.
3 Gönül evinde yatan ayrılık misafiri gitmedi. Rahat ve huzuru viran gönlümde buldu.
4 Ayrılığın salınan servi (boylu güzeli) sanki yürüyor! Alevden servi olup ciğerimde yer etti.
5 Ayrılık zindanı, Yâver'i keder karanlığında bıraktı; (sevgilinin) yüzünün özlemi ile zerre kadar olsun güneş göremez.

¹⁰¹ 27a.

1 Biz, gönlün sabahın erken saatlerinde uykusuz ve inler vaziyette çıktığımı gördük. O ay (gibi parlak güzelin) yatağından parlak güneşin çıktığını gördük.
2 Niçin eteğin insanların eline girmedî dersin. Biz senin bazı yerlerden pek perişan bir vaziyette çıktığımı gördük.

- 3 Egerçi ‘abes ‘ismet ile da’vâ eyler ol kâfir
Rakîbün dest-i cevrinden gürîzân çıkdugın gördük
- 4 Benümçün katre yaş akıtmadı dirmiş o hercâyî
Gözümden katre-i eşkün hezârân çıkdugın gördük
- 5 Niçün pâ-mâl-i şeh-râh-ı edâsı olmayız Yâver
O şûhun esb-i nâz ile hırâmân çıkdugın gördük

102

Fâ’ilâtün/ Fâ’ilâtün/ Fâ’ilâtün/ Fâ’ilün

Remel: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Fârig ol dünyâdan ey dil kendüni bir yana çek
Çekme dehrün mihnetün mey-hânede peymâne çek
- 2 Tut elinden rehber ol fenn ü ma’ârif semtine
Tıfl-ı endek-sâlüni sen mekteb-i ‘irfâna çek
- 3 Düşdün ‘aşka çâresi olmaz anun bilmez misin
Sen bu derd-i âteş-i hicrânı yana yana çek
- 4 Âteşin ruhsâr-ı dil-berden gönül oldı kebâb
Hûn-ı dil nûş eyle ey dil na’ra-i mestâne çek
- 5 Her vakit ülfet olur mı ol gül-i zîbâ ile
Bir zamân da Yâverâsâ hasret-i cânâne çek

-
- 3 O kâfir (güzel), günahsız olduğunu boş yere dava ederse de, onu rakibin cefa elinden kaçarken çıktığını gördük.
- 4 O hercai güzel, “Benim için bir damla gözyaşı akıtmadı.” dermiş. Gözümdeki yaş damlalarının seller gibi aktığını gördük.
- 5 A Yâver! (Sevgilinin) naz ve edasının işlek yolunda, onun ayakları altında kalıp niçin çiğnenmiyoruz? O şuh güzelin naz atı ile salınarak çıktığını gördük.
- 102 27b.
- 1 Ey gönül! Dünyadan vazgeç! Kendini bir yana çek! Devrin eziyetini çekme! Meyhanede kadeh çek!
- 2 Yaşı küçük olan çocuğun elinden tut; rehber ol; ilim, sanat ve irfan yuvasına götür.
- 3 Aşka düştün! Onun çaresi olmadığını bilmiyor musun? Sen bu ayrılık ateşinin derdini yana yana çek.
- 4 Gönül, sevgilinin ateşli yanaklarından adeta kebab oldu. Ey gönül! Gam çek! Sarhoş gibi nara at!
- 5 O güzel gül (yüzlü) ile her zaman görüşüp konuşmak olur mu? Biraz da Yâver gibi sevgilinin hasretini çek!

103

Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Fe'ülün

Hezec: . - - -/. - - -/. - -

- 1 O şûhun hasretiyle yana düşdük
Visâline den geçüp hicrâna düşdük
- 2 Refâh-ı hâlümüz var iken evvel
Fakîr oldukda biz bî-gâne düşdük
- 3 Dilüm teşne iken dîdâr-ı yâre
Urılduk gamzesine kana düşdük
- 4 Bizi yâd itdi bir köhne sepedle
Mürüvvet sâhibi cânâna düşdük
- 5 Yazılduk defterine 'âşıkânun
'Aceb Yâver gibi dîvâna düşdük

104

Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Fe'ülün

Hezec: . - - -/. - - -/. - -

- 1 Güzel tasvîr olunmuş hatt u hâlün
Gözüm den nakşî hîç gitmez cemâlün
- 2 Sîrişküm çağlasa cûş itse aksa
Gider mi levh-i dilden bak hayâlün
- 3 Nazar-bâzuz cemâl 'âşıklarımız
Nedür bî-hûde bu rûy-ı celâlün

¹⁰³ 27b.

1 O şuh güzelin özlemiyle uzağa düştük. Kavuşmaktan geçip ayrılığa düştük.
2 Önceden halimiz refah içindeydi. Fakir olunca ilgisizliğe uğradık.
3 Gönül, sevgilinin güzel yüzüne susamışken, onun gamzesine vurulduk ve kana düştük.

4 Bizi eski bir sepetle hatırladı! İyiliksever bir sevgiliye düştük!

5 Âşıkların defterine yazıldık. Şaşılacak şey! Yâver gibi divana düştük!

¹⁰⁴ 27b-28a.

1 (Ey sevgili!) Ayva tüylerin ve siyah benlerin güzel resmedilmiş. Güzelliğinin nakışları gözüm den hiç gitmez.

2 (Ey sevgili!) Gözyaşlarım çağlasa, coşsa, aksa! Bak! Gönül levhasından senin hayalin hiç gider mi?

3 Biz cemâl âşıklarımız; seyretmekle yetiniriz. Niçin boş yere celâl yüzünü gösteriyorsun?

- 4 Helâk itdi beni sehâre çeşmün
Füsûn-ı gamzen ile mekr ü âlün
5 Seni dil-teng iden hep ol perîdür
Nedür dünyâya Yâver infi'âlün

105

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Remel: - . - -/- . - -/- . - -/- . . -

- 1 Gerçi kim sihr-âferîn zülf-i perîşânun senün
Eyleyen meftûn beni çeşmân-ı fettânun senün
2 Ey kemân-ebrû nedür çeşmünde bu hûn-rîzlik
Tâ cigergâhumda oynar tîr-i müjgânun senün
3 Solmasın bâd-ı hazân-ı âh-ı 'âşıkdan begüm
Bâg-ı rûyunda açılmış verd-i handânun senün
4 Aç nikâb-ı rûyunı mânend-i ebr ey mehveşüm
'Âlemi kılson münevver mâh-ı tâbânun senün
5 Yâver-i sûzendeyi bir şeb müşerref eylesen
Ben şebistânunda olsam şem'-i sûzânun senün

106

Mef'ûlü/ Fâ'ilâtü/ Mefâ'ilü/ Fâ'ilün

Muzâri: - - ./- . - ./- . - - ./- . -

-
- 4 (Ey sevgili!) Beni büyücü gözlerin, süzgün bakışlarının sihri ve hilelerin mahv etti!
5 Yâver, dünyaya niçin güceniyorsun? Seni sıkıntıya sokan hep o peri (gibi güzel sevgilidir).
105 28a.
1 (Ey güzel!) Senin karma karışık saçların, büyüleyicidir; fakat beni meftun eden cazibeli gözlerindir.
2 Ey keman kaşlı (güzel)! Gözündeki bu kan dökücülük nedir? Senin kirpik okların ta ciğerimde oynuyor!
3 Beyim! Âşığın sonbahar rüzgârına benzeyen ahından, senin yüzünün bahçesinde açılan gülen güller solmasın.
4 Ey ay gibi (parlayan sevgilim)! Yüzündeki buluta benzer örtüyü aç! Parlak ışıkların dünyayı aydınlatsın!
5 (Ey sevgili!) Senin aşkınla yanıp tutuşan Yâver'e bir gece teşrif etsen! Ben de yatak odanda yanan mum olsam!
106 28a-28b.

- 1 Yakedun sarây-ı kalbümü bir külhen eyledün
Urdun derûna dâglarun gülşen eyledün
- 2 Firkat şebinde kalmış idüm fikr-i vasl ile
Mihr-i ruhunla cân u dilüm rûşen eyledün
- 3 Mahzûn iken firâk-ı cemâl ile ey hayâl
Gam-hâne-i derûnuma geldün şen eyledün
- 4 Ey ‘aşk ülfetün ile hâlüm harâb olup
Rüsvâ beni bu ‘âleme bak hep sen eyledün
- 5 Sabr u karâr u ‘akl u dili Yâverâ kodun
Semt-i habîbe sen de varup mesken eyledün

107

Mef’ûlü/ Mefâ’ilün/ Fe’ûlün

Hezec: - - ./ . - - ./ . - -

- 1 Dil aldı hayâle gül-’izârun
Çeşmânım akıtdı eşk-bârun
- 2 Ben yâr gamın kazandım ey dil
Olmaz mı senün de kesb ü kârun
- 3 Ey dost yetiş yetiş ki öldüm
Gönlümde hemîşe intizârun
- 4 Îrâd-ı mu’ayyeni gibidür
Rüşvet bu zamâne kibârun

-
- 1 (Ey sevgili!) Kalp sarayımı yakıp, hamamlarda yanan ocağa çevirdin! İçimi dağılayıp gül bahçesine döndürdün!
 - 2 Ayrılık gecesinde, kavuşma düşüncesiyle kalmıştım. (Ey sevgili!) Yanağının parlaklığıyla can ve gönlümü aydınlattın.
 - 3 Ey hayal! Güzelliğin ayrılığı ile hüznün içindeyken, sıkıntı çeken iç dünyama geldin! Onu neşelendirdin!
 - 4 Ey aşk! Senin dostluğunla halim harap oldu! Bu âleme beni rezil ettin! Bak! Hepsini sen yaptın!
 - 5 Ey Yâver! Sabır, karar, akıl ve gönlü bir tarafa koyup, sen de sevgilinin mahallesine gidip yerleştin!
- ¹⁰⁷ 28b.
- 1 (Ey sevgili!) Gönül, senin gül yanağımı hayal etti; gözlerim, çok yaş akıttı.
 - 2 Ey gönül! Ben sevgilinin üzüntüsünü kazandım. Senin de kazanç ve kârın olmaz mı?
 - 3 Ey dost! Yetiş, yetiş! Ölüyorum! Gönlümde, sürekli senin beklentin var.
 - 4 Rüşvet, bu devrin büyüklerinin belirlenmiş gelir kaynağı gibidir.

5 Yâver gibi ben de oldum ey dil
Üftâdesi bir cefâlî yârün

108

Mef'ûlü/ Fâ'ilâtü/ Mefâ'ilü/ Fâ'ilün

Muzâri: - - ./- . - ./- - - ./- . -

- 1 Ey nahl-ı nâz berg-i terün yok mıdur senün
Ey gül-nihâl mîvelerün yok mıdur senün
- 2 Geldi derûn-ı cân u dile yâd-ı leblerün
Ey fikr-i yâr cânda yirün yok mıdur senün
- 3 Renc-i humâr-ı bâde-i la'l ile hasteyem
Zâhid 'aceb ki derd-i serün yok mıdur senün
- 4 Ey şâh-ı hüsn hâlet-i 'aşkunla bin kadar
Üftâdegân-ı derbederün yok mıdur senün
- 5 Mir'ât-ı sâf-ı Yâver'e virdünse igbirâr
Çarh-ı sitem-gere kederün yok mıdur senün

109

Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün

Hezec: . - - - ./- - - - ./- - - - ./- - - -

- 1 Safâ vü zevk olur cânâ dilümde mihnet-i 'aşkun
Sakın zanneyleme derd ü elemdür hâlet-i 'aşkun
- 2 Begüm evvel nigâhunla gubâr-ı 'aklı mahv itdüm
Dil-i mir'ât-ı sâfumda görindi sûret-i 'aşkun

5 Ey gönül! Ben de Yâver gibi cefalı sevgilinin tutkunu oldum.
¹⁰⁸ 28b-29a.

1 Ey naz ağacı! Senin taze yaprağın yok mu? Ey gülfidanı! Senin meyvelerin yok mu?

2 Dudaklarının hatırası can ve gönlün derinliklerine geldi. Ey sevgili düşüncesi! Senin canda yerin yok mu?

3 Zahit! Ben, (sevgilinin) şarap gibi kırmızı dudaklarının sarhoşluğunun sıkıntısı ile hastayım! Acaba senin başında dert yok mu?

4 Ey güzellik padişahı! Senin aşkının cazibesıyla, binlerce derbeder âşığın yok mu?

5 Yâver'in saf (gönül) aynasını tozlandırдың/üzdün ise, sana zulmeden feleğe kederin yok mu?

¹⁰⁹ 29a.

1 Ey can (sevgili)! Senin aşkının kederi gönlümde neşe ve zevk olur. Bu durumun acı ve elem verdiğini sakın düşünme.

- 3 Harâbâtun siyeh-mestân u mey-nûşânına sorma
Humâr u neş'esin fehm eylemezler 'işret-i 'aşkun
- 4 Ser-â-pâ mûy-ı cismüm bir zebân olsa edâ itmez
Ne mümkin şükrin itmek nâzenînüm ni'met-i 'aşkun
- 5 Ne nûş-ı bâde eylersin ne hüşyârânedür tavrın
Bilinmez mi senün de Yâverâ keyfiyyet-i 'aşkun

110

Mefâ 'ilün/ Mefâ 'ilün/ Mefâ 'ilün/ Mefâ 'ilün

Hezec: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Ser-âgâz-ı kelâm eyle görinsin dürr-i şehvârun
Toyılmaz zevkine cânâne nâzik tatlı güftârun
- 2 Akarsular gibi akdı gönüller rûy-mâl oldu
Amân ey serv-i dil-cûyum görünce nâz u reftârun
- 3 Eger gitdünse yanumdan benüm ey nâzenînüm sen
Dilümden hiç gider mi ârzû-yı rûy u dîdârun
- 4 Nigâh-ı mest ü nâzundur iden âhûları meftûn
Cihâna sihr iderse çok degildür çeşm-i sehârun
- 5 Gazeller ihtirâ' itdün belî 'aşkıyla cânânun
'Aceb Yâver senün de bir kitâb olmaz mı âsârun

-
- 2 Beyim! İlk bakışınla akıl tozunu yok ettim; sonra aşkının sureti, temiz gönül aynamda göründü.
 - 3 Aşkın işretini/eğlencesini, çok içmekten bir köşeye sızan ve şarap içenlere sorma. Meyhanenin içki sersemliğini ve neşesini onlar anlayamazlar.
 - 4 Ey narin (sevgilim)! Senin aşk nimetinin şükrünü yerine getirmek mümkün değildir. Vücudumun baştan ayağa kadar bütün kılları bir dil olsa (yine de) eda edemezler.
 - 5 Ey Yâver! Senin de aşkının niteliği bilinmez mi? Ne şarap içersin ne de davranışların akıllıcadır!
 - 110 29a-29b.
 - 1 A sevgili! Konuşmaya başla da sultanlara layık inci gibi dişlerin görünsün. Senin nazik ve tatlı sözlerinin zevkine doyum olmaz.
 - 2 Ey gönül çeken servi boylu (güzelim)! Aman! Gönüller, senin nazını ve gidişini görünce, nehirler gibi akıp yüz sürdüler.
 - 3 Ey nazlı (sevgilim)! Sen benim yanımdan gittinse, gönlümden güzel yüzünün arzusu hiç gider mi?
 - 4 (Ey sevgili!) Ceylanları meftun eden senin nazlı ve sarhoş bakışıdır. Çekici gözlerin de bütün dünyayı büyülense şaşırılmamalıdır.

111

Fâ`ilâtün/ Fâ`ilâtün/ Fâ`ilâtün/ Fâ`ilün

Remel: - . - -/ - . - -/ - . - -/ - . -

- 1 Pek güzel bakışlıdır pek hûş-rübâdur gözlerün
Dîde-i âfetle varsa âşinâdur gözlerün
- 2 Vâdi-i hicrâna vâsıl itdi hep râhum benüm
Bir bakışda semt-i vasla reh-nümâdur gözlerün
- 3 Tâk-ı mihrâb-ı dü ebrû içre san kandîldür
Hem mey içmez hem yine ser-hoş edâdur gözlerün
- 4 Dem-be-dem hûn-ı dilümden neş'e-yâb olmaktadır
Sevdüğüm mest-i müdâm olsa sezâdur gözlerün
- 5 Yâver-i dil-hûna gamzenveş ider bahs-i hirâs
Gerçi cânâ cân-fezâdur gam-zidâdur gözlerün

Gazel-i Müstezâd**112**

Mef`ûlü/ Mefâ`ilü/ Mefâ`ilü/ Fe`ûlün

Mef`ûlü/ Fe`ûlün

Hezec: - - . / . - - . / . - - . / . - -

- - . / . - -

- 1 Geh eşk gehî hûn-ı dil-i zâra boyandun
Bin derd kazandun
Gâhî durulup gâhice ammâ ki bulandun
Hayli oyalandun

5 Yâver! Evet, sevgilinin aşkıyla benzeri görülmemiş gazeller yazdın. Acaba senin eserlerin de bir kitapta toplanmaz mı?

111 29b.

1 (Ey sevgili!) Gözlerin çok güzel bakışlıdır; akılları baştan alıcı niteliktedir; felaket doğuracak kadar güzel sevgilinin gözüyle tanışıklığı vardır.

2 (Ey sevgili!) Gözlerin, bir bakışta kavuşma semtine rehberlik yapar. Benim yolum, her zaman ayrılık vadisine ulaştırdı.

3 (Ey sevgili!) Gözlerin, hem şarap içmez hem de yine sarhoş tavrıdır; sanki iki kaş ortasındaki mihrap kubbesinin kandilidir.

4 Sevdığım! Gözlerin sürekli sarhoş olsa da yakışır; zaman zaman üzüntüden mutlu oluyor.

5 Ey can (sevgili!) Gözlerin, cana can katıp gamı yok etmekte ise de hüznü Yâver'e gamzen gibi korku salmaktadır.

112 29b-30a.

- 2 Hayfâ ki dilün şu'le-i ruhsârıla yakdı
Seyrânına bakdun
Yârün leb-i gül-fâmını sen bâde mi sandun
Hûn-ı dile kandun
- 3 Va'd itdi visâlin sana ol va'dine durmaz
Mevlâ'dan utanmaz
Sen öyle yalan sözlere gerçekden inandun
Cânundan usandun
- 4 Ey mihr-i cihân-tâb u felek ey meh-i tâbân
Ey zülf-i perîşân
Gâhî açılıp meh gibi gâhîce kapandun
Kimlerden utandun
- 5 Bahtun senün ey Yâver-i şeydâ ne siyehmiş
Gâyetle tebehmiş
Hâb içre visâle irüp ol demde uyandun
Vuslat demin andun

113

Mef'ûlü/ Fâ'ilâtü/ Mefâ'ilü/ Fâ'ilün
Muzâri: - - ./- . - ./- - - ./- . -

- 1 Bir nîm-nigâh iderse o mestâne gözlerün
Eyler cihânı sihr ile dîvâne gözlerün
- 2 Eylerdi çâk çâk o dâmân-ı 'ismeti
İtse nigâh Yûsuf-ı Ken'ân'a gözlerün

-
- 1 Bazen gözyaşı bazen ağlayan gönlün kanına boyandın. Bin dert kazandın. Kimi zaman durulup kimi zaman bulandın. Hayli oyalandın.
- 2 Ne yazık! (Sevgili,) yanağının aleviyle (âşığın) gönlünü yaktı. Bakıp seyrettin. (Ey âşık!) Sevgilinin gül renkli dudağını sen şarap mı sandın? Üzüntüsüne kandın.
- 3 (Sevgili,) sana vuslat sözü verdi; o, sözünde dırmaz. Allah'tan utanmaz. (Ey âşık!) Sen öyle yalan sözlere gerçekten inandın. Canından usandın!
- 4 Ey gökyüzü ve dünyayı aydınlatan güneş! Ey parlak ay! Ey saçları darmadağın olan (sevgili)! Ay gibi bazen açılıp bazen kapandın. Kimlerden utandın?
- 5 Ey divane Yâver! Senin bahtın ne kadar karaymış! Son derece harap olmuş! Uykuda vuslata eriştiğin anda uyandın! Kavuşma anını andın!
- 113
30a.
- 1 (Ey sevgili!) O mestane gözlerin göz ucuyla da baksa, sihir ile dünyayı deli divane eder.

- 3 Şemşîr-i ebruvânını farkında görse de
Havf eylemez kıyar bu dil ü cânâ gözlerün
- 4 Ber-vech ile itâ'at-i emr itmemek muhâl
Fermân iderse husrev ü hâkâna gözlerün
- 5 Gözler seni çü necm-i semâ dîde-dûz olup
Gör kim ne itdi Yâver-i hayrâna gözlerün

114

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Remel: - . - -/ - . - -/ - . - -/ - . -

- 1 Çeşm-i âhûlarla cânâ ülfetün olmuş senün
Anun için 'âşıkândan vahşetün olmuş senün
- 2 Hûn-ı dil nûş eyledükçe neş'e gelmiş çeşmüne
Hâne-i dil meclis-i germiyyetün olmuş senün
- 3 Dil esîrün zahm-ı müjgânunla oldı zahmnâk
Tutalum bir nîm-nigâha niyyetün olmuş senün
- 4 Tâli'-i Fir'avn'ı gör kim ni'mete gark olmuş âh
Öyle kâfir şâd-mân-ı ni'metün olmuş senün
- 5 İstemez itme nigeh ol Yâver-i nâ-kâmına
Sanma ey ser-mest-i nâzum şefkatün olmuş senün

-
- 2 (Ey sevgili!) Gözlerin Ken'ânlı Yusuf'a baksa, temizliğin sembolü o eteği de parça parça ederdi.
 - 3 (Ey sevgili!) Gözlerin, kaşlarının kılıcını kafasının arkasında görse de korkmaz, bu gönül ve cana kıyar!
 - 4 (Ey sevgili!) Gözlerin padişah ve hükümdarlara ferman ederse, bilindiği gibi, emre uymamak imkansızdır.
 - 5 (Ey sevgili!) Gözlerin, sana hayran olan Yâver'e gör ki ne yaptı!
Gökyüzündeki yıldızlar gibi gözünü dikip seni gözler.
114 30a-30b.
 - 1 Ey can! Ceylan gözlü (güzellerle) senin dostluğun olmuş. Onun için âşıklardan uzaklaşıp تنها köşelere çekilmişsin.
 - 2 (Ey sevgili! Âşığın) üzüntüsünü gördükçe gözüne neşe gelmiş. Gönül evi, senin sıcak sohbetler yaptığın bir yer olmuş.
 - 3 (Ey sevgili!) Senin esirin olan gönül, kirpiklerinin açtığı yaralarla yaralandı. Senin göz ucuyla da olsa bakma niyetinin olduğunu var sayalım.
 - 4 Nimetlere boğulmuş Firavun'un talihini gör! Ah! Kafir, senin nimetlerinle çok sevinmiş.

Gazeliyyât-ı harfü'l-lâm

115

Müfte'ilün/ Müfte'ilün/ Fâ'ilün

Remel: - . . -/- . . -/- . .

- 1 Mâh-ı ruhun bedr-i tamâm oldu gel
Geçdi günüm âh ile şâm oldu gel
- 2 Mihnet-i 'aşkun ile zâr itmege
Kûşe-i gam bana makâm oldu gel
- 3 Meclis-i 'uşşâka gelüp gûş kıl
Bahsün ile feth-i kelâm oldu gel
- 4 Gelmedün insâfa virüp bûseni
Bâgda her mîve-i hâm oldu gel
- 5 Yâver'e gündüz gelemeszen eger
Geçdi günüm âh ile şâm oldu gel

116

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Remel: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Bir nihâl-i 'işve-i hâtır-nişân ister gönül
Bâg-ı dilde kad çeken ser-keş fidân ister gönül
- 2 Çekdüğü cevri ü sitemdür dil-rübâlardan anun
'Âşıkun kadrin bilür bir mihrbân ister gönül

5 Ey nazdan sarhoş olmuş (sevgili)! Şefkatinin olduğunu sanma. Arzularına erişemeyen Yâver'e bakma! İstemez!

115 30b.

1 (Ey sevgili!) Yanağının ayı, dolunay oldu, gel. Günüm ah ile geçti. Akşam oldu, gel.

2 (Ey sevgili!) Senin aşkının üzüntüsüyle ağlaya ağlaya, gam köşesi bana makam oldu, gel.

3 (Ey sevgili!) Âşıkların meclisine gelip dinle. Senin bahsin ile söz açıldı, gel.

4 (Ey sevgili!) İnsafa gelip öpücük vermedin! Bahçedeki bütün ham meyveler olgunlaştı, gel.

5 (Ey sevgili!) Günüm "ah" ile geçti. Yâver'e gündüz gelemeszen akşam olunca gel!

116 30b-31a.

1 Gönül, güzelliği akılda kalan nazlı bir fidan; bahçede boy atan dik başlı fidan (boylu sevgili) ister.

- 3 Rûyına bakmakla toymaz ‘âşık-ı hasret-keşi
Hâsılı ol meh-likâyı her zamân ister gönül
- 4 Derd-i ‘aşkun yana yana eylemek için beyân
Gâhice cânân ile tenhâ mekân ister gönül
- 5 Nîm-nigâh-ı iltifâtun Yâver-i bî-çârene
Âşikâr ister gehî gâhî nihân ister gönül

117

Fe’ilâtün/ Fe’ilâtün/ Fe’ilâtün/ Fe’ilün

Remel: . . - -/. . . - -/. . . - -/. . . -

- 1 Zahm-ı müjgân ciger-sûz ile pür-yâre gönül
Kapılır hayfâ yine ‘aşk ile her yâre gönül
- 2 Ne kadar sa’y-i belîgitse de bir fâ’ide yok
Bulamaz derd-i dil-i zârına bir çâre gönül
- 3 Bir zamân gülşen-i hüsnünde senün bülbül iken
Düşdi şimdi ne ‘aceb hasret ile zâra gönül
- 4 Ser-i zülfünde vatan itdüğünü tuymuş idüm
Kandadur kanda yine şimdi o âvâre gönül
- 5 Böyle bî-hûde figân itmese de Yâver-i zâr
Hâlini ‘arz idebilse n’ola dil-dâra gönül

-
- 2 Gönül, âşğının değerini bilen gülyüzlü sevgili ister. Onun, gönül alan güzelden çektiği cefa ve eziyettir.
 - 3 Hasret çeken âşık, (sevgilinin) yüzüne bakmakla doymaz. Kısacası gönül, o ay yüzlüyü her zaman ister.
 - 4 Gönül, kimi zaman aşkının derdini yana yana anlatmak için, sevgili ile تنها bir yerde buluşmayı arzular.
 - 5 (Ey sevgili!) Gönül, senin zavallı Yâver’ine bazen açıktan bazen gizli göz ucuyla da olsa iltifatını ister.
- 117
31a.
- 1 Gönül, kirpik oklarıyla yaralanmış, acınacak bir vaziyettedir. Yazık! Yine de aşk ile her sevgiliye kapılır gider!
 - 2 Gönül, ne kadar güzel sözlerle anlatmaya çalışsa da bir yararı yok. Ağlayıp inleyen gönlünün derdine bir çare bulamaz.
 - 3 (Ey sevgili!) Gönül, bir zamanlar senin güzellik gül bahçende bülbül iken, şimdi hasret ile ağlamaya başladı. Ne şaşılacak şey!
 - 4 Senin saçlarının ucunu vatan ettiğini duymuştum. O avare gönül, şimdi yine nerededir nerede?

118

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Remel: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Pek perişân-hâl olup sen böyle nâlânsın gönül
Bilmem aslın yâ neden sûzân u giryânsın gönül
- 2 Nakd-ı eşki dem-be-dem râh-ı visâle sarf idüp
Hiç tahammül eylemez bî-sabr u sâmânsın gönül
- 3 Bir nefes ü bir per ârâm u karâr itmez misin
Semt-i yâri çün sabâ cûyân u pûyânsın gönül
- 4 Bülbülâsâ girye vü zârî ferâmûş eyleme
Şerhalarla çün gül-i sad-berg-i handânsın gönül
- 5 Cûylar âb-ı sirişk ü nâleler savt-ı hezâr
Dâglarla Yâverâsâ çün gülistânsın gönül

119

Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün

Hezec: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Firâş-ı gamda bîmâr eyleyüp gel gitme cânım gel
'Îlacın eyle revhânî gel ey rûh-ı revânum gel
- 2 Muhabbetden vefâdan dem urursın hey sitem-kârum
Hakîkatsüz mürüvvetsüz efendim mihrbânum gel

5 Ağlayıp duran Yâver, böyle boş yere çılgık atmasa da, halini sevgiliye arz edebilse ne olur?

118 31a-31b.

1 A gönül! Pek perişan bir hale düşüp böyle inleyip duruyorsun. Aslını bilmem ya! Niçin yanıp yakılıyor, gözyaşı döküyorsun?

2 A gönül! Perişan bir haldesin ve hiç tahammül edemiyorsun. Gözyaşı akçesini sürekli kavuşma yoluna harcıyorsun.

3 A gönül! Bir nefes, bir kanat çırpacak kadar olsun dinlenmez misin? Sevgilinin mahallesini sabah rüzgârı gibi hızla geçip gideceksin.

4 A gönül! Bülbül gibi gözyaşını ve ağlayıp sızlamayı unutma. Parça parça olmuş vaziyetinle gülen yüz yapraklı gül gibisin.

5 A gönül! Irmaklar, gözyaşları, inlemeler, bülbül sesleri ve kırmızı gülü andıran yaralarla, Yâver gibi gül bahçesi olmuşsun.

119 31b.

1 Canım (sevgilim)! Gel! Gam döşeğinde hasta edip gitme, gel! Ey ruhumun canı, gel; ilacını ferahlık et, gel!

- 3 Bahâr-ı köhnedür bir başka ‘âlem var bu gülşende
Hırâmân ol hezâr-ı nâz ile serv-i revânım gel
- 4 Nigâh-ı Zü’l-fekâr-âsârı çeksün gamze-i mestün
‘Alî-sîretli sultânım benüm ey kahramânım gel
- 5 Temâşâ-yı çemense maksadun ey Yâver’ün cânı
Güşâd oldı bütün yer yer gül-i dâg-ı nihânım gel

120

Mef’ûlü/ Mefâ’îlü/ Mefâ’îlü/ Fe’ûlün

Hezec: - - . / . - - . / . - - . / . - -

- 1 Ey ‘aşk-ı cüvânân derûnumda füzûn ol
Bu vâdi-i mihnetde bana râh-nümûn ol
- 2 Hayretle nigâh eyleye herkes sana cânâ
Âyîne-sıfat sen dahı bir sâf-derûn ol
- 3 Bir nokta kadar lokmaya kâni’ olup ey dil
Şol süfre-i ni’metde olan kâse-i nûn ol
- 4 Erbâb-ı hîred gibi sakın fikrete düşme
‘Aklun var ise sen dahı var ehl-i cünûn ol
- 5 İç bâdeni çek kendini bir kûşeye şimdi
Yâver gibi mey-hâne-i vahdetde masûn ol

-
- 2 Hey zalim (sevgilim)! Sevgiden, vefadan dem vurursun! Hakikatsiz, mürüvvetsiz efendim, mihribanım gel!
 - 3 Eski bahardır! Bu gül bahçesinde bir başka âlem var! Servi boylum, naz ile salına salına gel!
 - 4 Ey kahramanım! Gönül dünyası Hz. Ali gibi olan sultanım! Gel! Sarhoş gamzen, Zülfikar kılıcı gibi baksın!
 - 5 Ey Yâver’in cânı! Maksadın bahçeyi temaşa etmekse, bütün (vücudum) güle benzeyen yaralarla doldu, gel.
- ¹²⁰ 42b.
- 1 Ey gençlerin aşkı! İçimde fazla ol! Bu gam vadisinde bana kılavuz ol!
 - 2 Ey can (sevgili)! Senin de ayna gibi için temiz olsun. Herkes sana hayretle bakakalsın.
 - 3 Ey gönül! Bir nokta kadar lokmaya kanaat edip, şu nimet sofrasında nun harfîni andıran kâse ol.
 - 4 Akıl sahipleri gibi sakın fikre düşme. Aklın varsa, sen de gel, deli divanelerden ol!
 - 5 Şimdi şarabını iç; kendini bir köşeye çek; Yâver gibi vahdet meyhanesinde bir köşeye çekil.

Gazeliyyât-ı harfî'l-mîm

121

Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün

Hezec: . - - / . - - / . - - / . - -

- 1 Zuhûr-ı mûy-ı nev-hîzûn ruhunda nûrdan gördüm
Şikest ol hurde hattı 'aynek-i billûrdan gördüm
- 2 O meh-rûnun hilâl-i yek-şebe bârîk-i ebrûsın
Yakın gelmezden evvel kimseye ben dûrdan gördüm
- 3 Meger bûs-ı leb-i sâkî sabûh-ı subh-ı 'işretmiş
Bu tarz-ı tâzeyi bir müdmin-i mahmûrdan gördüm
- 4 Didüm yâre dehân-ı tengini gördükde hat-âver
O şeker-pâreyi hâlâ hücûm-ı mûrdan gördüm
- 5 Hemân gûyâ ki Yâver kadre irdüm nûra gark oldum
Beyâz ol gerdeni kim ol siyeh semmûrdan gördüm

122

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Remel: - . - / - . - / - . - / - . -

- 1 Hatt-ı nev ruhsârda evvel bahârumdur benüm
'Andelîbân-ı çemen efgân u zârumdur benüm
- 2 Eylemem şimden girü âb-ı revâna i'tibâr
Bu akan seyl-âb-ı eşküm cûy-bârumdur benüm

¹²¹ 31b-32a.

1 (Ey sevgili!) Senin yanağında yeni çıkmış kılların çıkmasını nurdan gördüm. Kırılmış o ince ayva tüyleri billur gözlükten gördüm.
2 O ay yüzlünün hilal kaşlarını bir gece ince gördüm. Kimseye yaklaşımadan önce ben uzaktan gördüm.
3 İçki sunan güzelin dudağının öpücüğü, meğer işret sabahının şarabıymış! Bu yeni tarzı, sarhoşluğun verdiği sersemlik konusunda idmanlı olandan gördüm.
4 Sevgiliye, yeni çıkan ayva tüylerini görünce, şeker parçası gibi o kücücük ağzının karıncaların saldırısında gördüğümü söyledim.
5 A Yâver! O siyah samur içindeki beyaz gerdanı gördüm. O anda sanki yüksek derecelere erdim, nura gark oldum.

¹²² 32a.

1 Yanaktaki yeni ayva tüyleri, benim ilkbaharımdır. Çimendeki bülbüller, benim feryat ve çığığımıdır.
2 Sel olup akan bu gözyaşlarım, benim ırmağımdır. Bundan sonra akarsuya itibar etmem.

- 3 Oldı dil âyîneveş timsâlüne ümmîdvâr
Hayret-efzâ-yı derûnum intizârumdur benüm
- 4 Geçmedi agyârdan hayfâ o düşmen-âşinâ
Hâr-zâr-ı vâdi-i gam reh-güzârumdur benüm
- 5 Yâverâ terk eylemem ol yâri pâ-mâl itse de
Hâk-sâr olmak yolında iftihârumdur benüm

123

Fe'ilâtün/ Mefâ'ilün/ Fe'ilün

Haflf: . . - -/. . - -/. . . -

- 1 Nâr-ı 'aşkun mekânıdır gönlüm
Şu'leler gülsitânıdır gönlüm
- 2 Hasretünle senün a şûh-ı cihân
Bâg-ı hicrün hazânıdır gönlüm
- 3 Eyledi tâ cigergehümde karâr
Tîr-i gamzen nişânıdır gönlüm
- 4 Vâkıf-ı lehce-i nigâhundur
'Âlemün nükte-dânıdır gönlüm
- 5 Yâverâ 'arşa çıkdı pâyesi tâ
Bir şehün âsitânıdır gönlüm

-
- 3 İç dünyamın artan şaşkınlığı, benim beklentimdir. Gönül, ayna gibi senin resmine ümit besledi.
 - 4 Düşmana dost olan sevgili, yabancılardan vazgeçmedi. Ne yazık! Gam vadisinin çalılığı benim geçtiğim yoldur.
 - 5 Ey Yâver! O sevgili, ayakları altına alıp beni çiğnese de terk etmem. Onun yolunda toz toprak olmak benim övüncümdür.
- ¹²³ 32a-32b.
- 1 (Ey sevgili!) Gönüm, senin aşk ateşinin mekanı; gönlüm, alevler gül bahçesidir.
 - 2 A dünya güzeli! Gönüm, senin özleminle ayrılık bahçesinin sonbaharıdır.
 - 3 (Ey sevgili!) Gönüm, süzgün bakış oklarının hedef tahtasıdır; attığın oklar ta çiğnerime yerleşti.
 - 4 (Ey sevgili!) Gönüm, dünyada herkesin anlayamayacağı ince mânâlı sözler söyler ve bakışlarının ifade ettiği dil ve anlama vâkıftır.
 - 5 Ey Yâver! Gönüm, bir padişahın eşiği olunca derecesi ta arşa kadar yükseldi.

124

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Remel: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Bu bahâr-ı 'âlemün dil-keş havâsın görmedüm
Bülbül aglar gül güler ben bir safâsın görmedüm
- 2 Cânuma kâr itdi hayfâ âteş-i derd-i firâk
Bu 'azâb u mihnetün bir intihâsın görmedüm
- 3 Mazhar-ı hışm-ı nigâhum bilmezem cürmüm nedür
Oldı pür-hûn zahmum ammâ mâ-cerâsın görmedüm
- 4 Rûşen itdi ser-te-ser rûy-ı zemîni tal'atün
Ben şeb-i firkatdeyem bir gün ziyâsın görmedüm
- 5 Hayli dem bîmâr-ı 'aşkam Yâverâ hâlüm yamân
Ugradum bir derde kim aslâ devâsın görmedüm

125

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Remel: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Cünbiş itse cümle 'âlem ben yine mihnetdeyüm
Vâsıl olsa yâre herkes ben yine hasretdeyüm
- 2 Tâli'üm tâli' degildür kimseden âh eylemem
Fikr idüp baht-ı siyâhum dâ'imâ hayretdeyüm

¹²⁴

32b.

- 1 Bu alem baharının gönül çeken havasını görmedim. Bülbül ağlar, gül güler; ama ben bir zevkini görmedim.
- 2 Ayrılık derdinin ateşi, canıma bir iş etti. Ne yazık! Bu azap ve eziyetin bir sonunu görmedim.
- 3 (Sevgilim,) bakışının öfkesine maruzum. Suçum nedir? Bilmiyorum. Yaram kanla doldu; ama macerasını görmedim!
- 4 (Ey sevgili!) Yüzünün parlaklığı yeryüzünü baştan başa aydınlattı. Ben ise ayrılık gecesindeyim. Bir gün olsun ışığı görmedim.
- 5 Ey Yâver! Uzun süredir aşk hastasıyım. Halim gittikçe kötüleşiyor. Öyle bir derde uğradım ki asla devasını görmedim.

¹²⁵

32b-33a.

- 1 Cümle âlem, cümbüş edip zevkle eğlense ben yine sıkıntıdayım. Herkes sevgiliye kavuşsa da ben yine hasretteyim.
- 2 Talihim talih değildir! Kimseden ah etmem! Sürekli kara bahtımı düşünüp hayrette kalıyorum.

- 3 Çâresüz derdüm benüm yâr oldugiçün n'eylesün
Âşikârı ketmi güç ben bir 'aceb hâletdeyüm
- 4 Bir dakîka ben seni hâtırdan ihrâc eylemem
Ben dahı zannum budur kim hâtır-ı devletdeyüm
- 5 Hâl-i vâsıfdur nümûne hâlüme Yâver benüm
Kâle gelmez sır olunmaz özge keyfiyyetdeyüm

126

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Remel: - . - -/ - . - -/ - . -

- 1 Ol mehi ben her dem anar aqlaram
Âteş-i 'aşkıyla yanar aqlaram
- 2 Hancerinün zahmına dil-teşneyem
Hûn-ı dil-i zâra kanar aqlaram
- 3 Hasret-i la'l-i leb-i meygûnuyam
Gam tolusın câna sunar aqlaram
- 4 Derdini ni'met bileli gam yimem
Hûn-ı dil-figâra banar aqlaram
- 5 Ben dahı Yâver gibi ol zâlimün
Âteş-i 'aşkıyla yanar aqlaram

-
- 3 Benim derdim sevgili olduğu için çaresizim, ne yapayım? Açıkçası ben gizlenmesi güç, şaşılacak bir durumdayım.
 - 4 (Ey sevgili!) Ben seni bir dakika olsun aklımdan çıkarmam! Ben de devletli (sultanımın) hatırında olduğumu zannediyorum.
 - 5 Yâver, benim durumum şudur: Söze gelmez, gizlenmez, bambaşka bir haldeyim.
- 126
33a.
- 1 Ben, o ay (gibi parlak sevgiliyi) her an anar ağlarım; aşk ateşiyle yanar, ağlarım.
 - 2 (Ey sevgili!) Senin hançerinin yarasına susamışım. Ağlayan gönülün üzüntüsüne kanar, ağlarım.
 - 3 Şarap renkli kırmızı dudaklara hasretim. Gam kadehini cana sunar, ağlarım.
 - 4 Derdini nimet bileli sıkıntı çekmem. Gönlü yaralı aşğın üzüntüsüne ortak olur, ağlarım.
 - 5 Yâver gibi ben de o zalim (sevgilinin) aşk ateşiyle yanar, ağlarım.

127

Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilün

Remel: . . - -/ . . - -/ . . - -/ . . - -

- 1 Şu'le-i âhum ile nüh felegi döndüreyüm
Dem-i serdüm ile deryâları da dondurayum
- 2 Âteş-i ehl-i nifâk ile yanar âteş-i dil
Çeşm-i giryânüm ile kangısını söndüreyüm
- 3 Ser-i kûyunda canı var ise dursun rukebâ
Nâvek ü tîr-i du'âyı hele dûr göndereyüm
- 4 Fenn-i 'aşkı hele ta'lîm ideyüm 'uşşâka
Mâye-i 'aşk ile bî-mâyeleri ondurayum
- 5 Bâri bî-hûde figân itmeyelüm gel Yâver
Şu'le-i âhum ile nüh felegi döndüreyüm

128

Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün

Hezec: . - - -/ . - - -/ . - - -/ . - - -

- 1 Mey-i 'aşk ile mest oldum humâr-ı derd-i ser gördüm
Der-i mey-hânedede ben kendümi pek der-be-der gördüm
- 2 Bana öğretti ol meh fenn-i aşkı bir nigâh ile
Temâşâ bundadur kim böyle bir sâhib-nazar gördüm

¹²⁷ 33a-33b.

1 Ahımın alevleri ile dokuz kat feleği döndüreyim. Soğuk nefesim ile denizleri de dondurayım.
2 Gönül ateşi, nifak ehlinin ateşi ile yanar. Gözlerimden akan yaşlar ile hangisini söndüreyim?
3 (Ey sevgili!) Senin bulunduğun yerin başında rakiplerin canı varsa dursun. Dua oklarını özellikle uzaklara göndereyim!
4 Aşk sanatını, âşıklara özellikle ben öğreteyim. Kötü huyluları, aşk mayası ile ben iyileştireyim.
5 Yâver, gel hiç olmazsa boşuna feryat etmeyelim. Ahımın alevleri ile dokuz kat feleği döndüreyim.

¹²⁸ 33b.

1 Aşk şarabı ile sarhoş oldum; içtikten sonraki baş ağrısını gördüm. Meyhanenin kapısında ben kendimi pek derbeder gördüm.
2 O ay (gibi güzel), bana bir bakış ile aşk sanatını öğretti. Temaşa edilmesi gereken budur. Tecrübesi ve düşüncesi kuvvetli birini gördüm.

- 3 Hele hûn-ı dilüm nûş eylediye mest-i hâb oldı
O şûhun haste çeşmânını benden beş beter gördüm
- 4 Düşelden derd-i ‘aşk-ı yâre ben hayli zamândur kim
‘Îlacın görmedüm derdün devâyı bî-eser gördüm
- 5 ‘Aceb âhum mı te’sîr itdi kim oldı hat-âverde
Anun âyîne-i sâfında Yâver bir keder gördüm

129

Mefâ’îlün/ Mefâ’îlün/ Fe’ûlün

Hezec: . - - -/. - - -/. - - -

- 1 Salun nâz ile ey serv-i revânım
Görün ‘uşşâka âşûb-ı cihânım
- 2 Efendim gel fakîrün hânesine
Kudûmünle behişt olsun mekânım
- 3 Seni bir kerrecik öpsem sevinsem
Sarılısam sana ey mûy-ı miyânım
- 4 Kelâmun derd-i hicrâna şifâdur
Leb-i la’li hayât-ı câvidânım
- 5 İnanma rîş-hand-ı yâre Yâver
Vefâsuzdur benüm nâ-mihrbânım

130

Mef’ûlü/ Mefâ’îlü/ Mefâ’îlü/ Fe’ûlün

-
- 3 Özellikle gönül kanımı/kederimi yudumladıysa uyku sarhoşu olmuştur. O şuh
güzelin hasta gözlerini benden daha kötü gördüm.
- 4 Sevgilinin aşk derdine düştüğümden beri, derdin ilacını görmedim; devayı
tesirsiz gördüm.
- 5 Yâver, (sevgilinin) saf (gönül) aynasında keder gördüm. Ayva tüyleri birden
çıkmağa başladı. Acaba ahım mı tesir etti?
129 33b.
- 1 Ey servi boylum! Naz ile salın. Dünyayı karıştıran güzelim! Âşıklara görün.
2 Efendim! Bu fakirin evine gel! Mekânım, ayağımı basmakla cennet olsun!
3 Ey beli kıl gibi ince olan (güzelim)! Sana sarılısam! Seni bir kerecik öpsem!
Sevinsem!
- 4 La’l dudakları, hayat kaynağım olan (sevgili)! Senin sözlerin ayrılık derdine
şifadır.
- 5 Yâver, sevgilinin alay yollu gülümsemesine inanma. Benim sevgiden yoksun
(güzelim) vefasızdır!
130 34a.

Hezec: - - . / . - - . / . - - . / . - -

- 1 Gelmez misün ey şûh-ı cefâ-pîşe cüvânum
Geçdi benüm âh ile figân ile zamânum
- 2 Benzüm sararup ‘aşkun ile soldı efendim
Ben bâg-ı firâkunda senün berg-i hazânum
- 3 Hüşyâr olamaz böyle kalur tâ-be-kıyâmet
Her kim ki fütâden ola ey serv-i revânum
- 4 Vallâhi efendim seni özler seni gözler
Bu zahm-ı ciger-sûz ile her dâg-ı nihânum
- 5 ‘Aşkun edeb-âmûz olalı Yâver’e cânâ
Elfâz-ı mülâyim ile zeyn oldı zebânum

131

Fe’îlâtün/ Fe’îlâtün/ Fe’îlün

Remel: . . - - / . . - - / . . -

- 1 Serv-kad gonca-dehânı severem
Amân ol mûy-ı miyânı severem
- 2 Korkarum ismini yâd eylemege
Bir güzel nâzlı cüvânı severem
- 3 Cezbe-i hüsni anun gâlib olur
Bi’t-tab’ esmer olanı severem
- 4 Ne kadar olsa güzel ta’bîrün
O kadar hüsni beyânı severem

1 Ey genç ve zalim güzel! Benim vaktim ah ve feryat ile geçti. Hâlâ gelmiyor musun?

2 Efendim! Senin aşkın ile benzim sararıp soldu. Ben ayrılığının bahçesinde, hazan yaprağına döndüm.

3 Ey servi boylu (güzelim)! Sana âşık olanların akılları, kıyamete kadar başlarına gelmez.

4 Efendim! Yemin ediyorum, içi ve dışı yaralarla bezenmiş kalbim seni özlüyor, seni gözlüyor.

5 Ey can (sevgili)! Aşkın Yâver’e öğretmen olalı, şiirlerim mülayim sözlerle süslendi.

¹³¹ 34a.

1 Servi boylu, gonca ağızlı ve kıl gibi ince belli (güzeli) severim.

2 Güzel, nazlı, genç birini seviyorum! Adını anmaya korkuyorum!

3 Onun güzelliğinin çekiciliği üstün gelir. Tabi ki esmer olanı severim!

4 İfaden ne kadar güzel olsa, anlatımın güzelliğini o kadar severim!

- 5 Yâverâ ‘âşık-ı zâr oldum ise
Dimedüm ben de fülânı severem

132

Mefâ’îlün/ Mefâ’îlün/ Fe’ûlün

Hezec: . - - -/. - - -/. - - -

- 1 Yem-i eşk içreyüm hem âb bilmem
Tih-i âteşdeyüm hem tâb bilmem
- 2 Sana bakdumsa güstâhâne ‘afv it
‘Aceb dîvâneyem âdâb bilmem
- 3 Rakîb oldı bana ‘aşkunda ‘âlem
Ki sırdaş itmege ahbâb bilmem
- 4 Beni bîdâr iden kendi figânım
Bilelden kendümi ben hâb bilmem
- 5 Der-i Mevlâ’dan özge Yâverâ ben
Teşebbüs itmege esbâb bilmem

133

Mef’ûlü/ Mefâ’îlü/ Mefâ’îlü/ Fe’ûlün

Hezec: - - ./. - - ./. - - ./. - -

- 1 Gördükde seni ey meh-i rahşende hilâlüm
Kalmazdı benüm ‘aşkun ile zerre mecâlüm
- 2 Bilmem ki nasıl şâd olacak bu dil-i mahzûn
Günden güne müzdâd oluyor hüzn ü melâlüm

5 Ey Yâver! Ağlayıp sızlayan bir âşık oldum ise de, “Ben de falan kişiyi severim.” demedim.

¹³² 34a-34b.

1 Hem gözyaşı denizi içindeyim hem de suyu bilmem! Hem ateş çölündeyim hem de sıcaklığı bilmem!

2 (Ey sevgili!) Sana terbiyesizce baktıysam, affet. Şaşılacak derecede deli divaneyim! Edep kurallarını bilmem!

3 Senin aşkında, âlem bana rakip oldu! Sırlarımı paylaşacak dost bilmiyorum.

4 Ben kendimi bildim bileli uyku bilmiyorum! Beni uykusuz bırakan kendi feryadımdır!

5 Ey Yâver! Ben Mevla’nın kapısından başka, gidilecek kapı bilmiyorum!

¹³³ 34b.

1 Ey parıldayan ay (yüzlü sevgili)! Hilalim seni görünce, aşkın ile zerre kadar mecalim kalmaz!

- 3 Sensin hemen ey şûh-ı cihân hâne-i dilde
Her lahza vü her ân benüm fikr ü hayâlüm
- 4 Gördükde bu çeşmümden akan kanlı sirişki
Olma didi ol meh bana me'yûs-ı visâlüm
- 5 Ümmîd idiyor cân u dilüm bûse-i la'lün
Yâver gibi şimdi ne 'aceb fikr-i muhâlüm

134

Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilün

Remel: . . - -/. . - -/. . - -/. . -

- 1 Hele ben kendümi bir kâleb-i bî-cân bulurum
Ne zamân görsem o rûhum yeniden cân bulurum
- 2 Arasam derd-i firâkın bulamam çâresini
Elem-i 'aşkı derûnumda nümâyân bulurum
- 3 O güzel gözlerinün fitnesin itdükçe hayâl
Giceler tâ-be-seher dîdemi giryân bulurum
- 4 Ben de bu gamla begüm hâne-i vîrânemde
Bir tesellî virecek hâlüme yârân bulurum
- 5 O cefâ-cû seni Yâver gibi terk itdi ise
Sen elem çekme gönül ben sana cânân bulurum

-
- 2 Hüzün ve sıkıntım günden güne artıyor. Bu dertli gönül, nasıl sevinecek?
Bilmiyorum.
 - 3 Ey dünya güzeli! Gönül evinde yalnız sen varsın! Her an ve her saniye,
düşünce ve hayalimdesin!
 - 4 O ay (yüzlü sevgili), gözlerimden akan kanlı yaşları görünce bana,
"Kavuşmamızdan ümidini kesme!" dedi.
 - 5 Can ve gönlüm, al dudağından bir öpücük umuyor! Yâver gibi gerçekleşmesi
imkansız bir fikre sahibim. Ne şaşılacak şey!
- ¹³⁴ 34b-35a.
- 1 Ben kendimi özellikle cansız bir beden gibi görüyorum. O ruhum (gibi değerli
olan sevgiliyi) ne zaman görsem yeniden can bulurum!
 - 2 Ayrılık derdinin çaresini arasam bulamam. Aşkın acısını gönlümde açık bir
şekilde bulurum.
 - 3 (Ey sevgili!) O güzel gözlerinin fitnesini hayal ettikçe, geceleri ta sabahlara
kadar, gözlerimi ağlar vaziyette bulurum.
 - 4 Beyim! Ben de bu üzüntüyle harap olmuş (gönül) evimde, bana teselli verecek
dostlar bulurum.

Gazeliyyât-ı harfî'n-nûn

135

Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün

Hezec: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Kirişmen şive vü nâzun kerâmetdür velî sensin
Nigâh-ı hışm-ı çeşmün Zü'l-fekâr'undur 'Alî sensin
- 2 Egerçi mübtelâ oldum niçe hûn-hâr u gaddâra
Velîkin ibtilâ-yı 'aşkumun en evveli sensin
- 3 Niçe ferzâneyi mât eylerem nat'-ı muhabbetde
Bana dirsın yine sevdâ -yı 'aşkuyla deli sensin
- 4 Ayaklandur nigâh-ı merhametle dest-gîrüm ol
Ki bî-tâb-ı gamun bînâ gözi gîrâ eli sensin
- 5 'Înâyet merhamet kıl şeh-levendüm yâr-ı Yâver ol
Ki ecdâdun dahı gâzîdür ammâ çün 'Alî sensin

136

Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün

Hezec: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Gönül hoşlandı gâyetle o Şîrîn'ün edâsından
Sayıldum ben dahı Ferhâdveş bir mübtelâsından
- 2 Kemân-ı ebruvânun ey meh-i rahşende-peyker âh
Rehâ bulmuş 'aceb bir var mıdur sehm-i kazâsından

5 A gönül! O cefa eden (güzel), Yâver gibi seni de terk etti ise üzülme! Ben sana sevgili bulurum!

135 35a.

1 Kaş ve gözle yaptığım işaretler, işve; nazın keramettir. Veli sensin. Gözünün öfkeli bakışı, Zülfikâr'ındır. Hz. Ali sensin.

2 Birçok kan dökücü ve zalim (güzele) gönül verdiysem de, ilk aşkım sensin!

3 (Ey sevgili!) Sevginin satranç tahtasında birçok veziri mat ederim. Bana yine "Aşkımda aşırı gitmekle sen delisin!" dersin.

4 (Ey sevgili!) Merhamet bakışını harekete geçir, bana yardımcı ol! Aşkının acısından yorgun düşen âşğımın, gören gözü tutan eli sensin!

5 Ey yiğidim! Yardım et! Merhamet kıl! Yâver'in dostu ol! Ataların da gazidir; ama Ali gibi olan sensin!

136 35a-35b.

1 Gönül, Şirin'in edasından çok hoşlandı. Ben de Ferhat gibi tutkunlarından biri sayıldım!

- 3 Kimi ta'yîb ider hâlüm [kimi] dahl u ta'arruzda
Usandum hâsılı dehrün sitem-kâr âşinâsından
- 4 Sana bir bir beyân itdüm hakikatde nedür hâlüm
Su'âl eylersin ey zâhid bu 'aşkun mâ-cerâsından
- 5 O hûnî gamze-i hûn-hâra Yâver âşinâ oldum
Kesildüm ben cihânun cünbiş ü zevk u safâsından

137

Mef'ûlü/ Mefâ'ilü/ Mefâ'ilü/ Fe'ûlün

Hezec: - - . / . - - . / . - - . / . - -

- 1 Meclisde o gül-rû ile peymâne çekilsün
Şimden girü hicrân gamı bir yana çekilsün
- 2 Mu'tâd-ı cefâyam gamı birden bire virdün
Bugün dükedüp cevrünü ferdâ ne çekilsün
- 3 Manzûr-ı dü dîden tatalum olmadı sürme
Ebrûlara zîbâyiş için yâ ne çekilsün
- 4 Bayrama degin câma bedel rindün elinde
Tebîh-i riyâ-pîşe-i sad-dâne çekilsün
- 5 Yâver açılıp gül gibi 'uşşâk-ı dil-efgâr
Çün murg-ı seher semt-i gülistâna çekilsün

-
- 2 Ey ay gibi parlak yüzlü (sevgili)! Ah! Acaba senin yay gibi kaşlarının kaza okundan kurtulmuş biri var mıdır?
 - 3 Kimi (insanlar) halime karışır ve saldırır, kimileri de ayıplar. Kısacası devrin zulmeden bakışlarından usandım!
 - 4 Ey zahit! Bu aşkın macerasını soruyorsun! Sana bir bir anlattım. Hakikatte halim nedir?
 - 5 A Yâver! O kan dökücü gamzeli (güzeli) tanıyınca, dünyanın cümbüş, zevk ve safasından uzaklaştım!
- ¹³⁷ 35b.
- 1 Mecliste o gül yüzlü (sevgili) ile kadehler kaldırılın! Bundan sonra ayrılık gamı bir kenara çekilsin!
 - 2 (Ey sevgili!) Cefana alışkıyım. Kederi birden bire verdin. Bugün cevrini bitirince, yarın ne çekilsin!
 - 3 Gören iki gözünde sürme olmadığını var sayalım. Kaşlara süs için ya ne çekilsin?
 - 4 Bayrama kadar, kadehe bedel rint meşreplinin elinde yüz taneli, ikiyüzlülüğün simgesi tesbih çekilsin.

138

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Remel: - . - -/ - . - -/ - . - -/ - . -

- 1 Haste-i bî-tâb-ı 'aşkam hâtırum sormaz mısın
Nâzenînüm 'ahdüne peymânuna turmaz mısın
- 2 Şeh-süvârum çek 'inânın tevsen-i reftâr-ı teng
Esb-i nâzun pek hırâmân eyledün yormaz mısın
- 3 Hat gelince bir dakîka bend-i sînen açmadun
İşte ahşam oldu artık sâ'atün kurmaz mısın
- 4 Lutf u ihsânun zamânında bana ey tıfl-ı nâz
Dest-i cevrun ile bin seng-i sitem urmaz mısın
- 5 Yâver-i derd-i derûnum ol tabîbüm gel amân
Haste-i bî-tâb-ı 'aşkam hâtırum sormaz mısın

139

Mefâ'ilün/ Fe'ilâtün/ Mefâ'ilün/ Fe'ilün

Müctes: . . - / . . - / . . - / . . -

- 1 Bu zulmi sensin iden bendene a zâlim sen
Tegâfûl itme yeter tuymadun mı hâlüm sen
- 2 Düşüp ayaguna rû-mâla iktidârum yok
O rütbe kesdün efendim benüm mecâlüm sen

5 A Yâver! Gönlü yaralı âşıklar, gül gibi açılıp seherde öten kuşlar gibi gül bahçesine çekilsinler.

138 35b-36a.

1 Ey nazlı (yârim)! Aşkın kuvvetten düşmüş hastasıyım; hatırımı sormuyor musun? Sözünde, yemininde durmuyor musun?

2 Ey iyi ata binicim! Sıkıntı ve zorla giden atın dizginlerini çek. Naz atını çok salıdırdın. Onu yorduğunu düşünmüyor musun?

3 Ferman gelince bir dakika gönül bağını açmadın. İşte akşam oldu! Artık saatini kurmuyor musun?

4 Ey naz çocuğu! Bana iyilik ve bağış zamanında, (lütuf olarak) cefa elin ile bin tane sitem taşı atmaz mısın?

5 A doktorum! Gel, ne olursun! Gönül derdimin Yâver'i/yardımcısı ol! Aşkın kuvvetten düşmüş hastasıyım; hatırımı sormuyor musun?

139 36a.

1 A zalim (sevgili)! Kölene bu zulmü yapan sensin, sen! Bilmezlikten gelme! Yeter! Halimi duymadın mı?

- 3 Tefekkürüm gice gündüz senün visâlündür
İnan sahîhi bu hep hâb u hep hayâlüm sen
- 4 Kimi mehi kimi mihri ider misâl ammâ
Cemâl-i Yûsuf'a cânâ benüm misâlüm sen
- 5 Ne hâle girdi gam-ı 'aşkun ile bak Yâver
Bu zulmi sensin iden bendene a zâlim sen

140

Mef'ûlü/ Mefâ'ilü/ Mefâ'ilü/ Fe'ûlün

Hezec: - - . / . - - . / . - - . / . - -

- 1 Feryâd idelüm bülbül-i nâlân ne turursın
Vakti mi degil seyr-i gülistân ne turursın
- 2 Ey dîde-i ter hasret-i yârün elemiyle
Tâ subha degin böylece giryân ne turursın
- 3 Gör kayd-ı serün sen dahı ey 'âşık-ı miskîn
Agyâra gider ol şeh-i hûbân ne turursın
- 4 Ey dil yine bir semte mi 'azm idecek ol şeh
Yollarda kalup böylece hayrân ne turursın
- 5 Ey zülf-i siyeh rûyına yârün dökilürsin
Yâver gibice sen de perîşân ne turursın

-
- 2 Efendim! Benim mecalimi o kadar bitirdin ki ayağına düşüp yüz sürmeye gücüm kalmadı!
 - 3 (Ey sevgili!) Düşüncem, gece gündüz senin vuslatındır! Rüyalarımda hep sen; hayallerimde hep sen varsın! Bu söylediklerimin hepsi gerçektir, inan!
 - 4 Ey canım (sevgili)! Yusuf'un güzelliğine kimi ayı, kimi güneşi örnek gösterir; ama benim misalim sensin!
 - 5 A zalim (sevgili)! Kölene bu zulmü yapan sensin, sen! Bak! Yâver, senin aşkının üzüntüsü ile ne hale girdi?
- 140
36a-36b.
- 1 A inleyen bülbül! Ne duruyorsun? Feryat edelim! Gül bahçesi seyrinin zamanı değil mi?
 - 2 Ey ıslak gözler! Sevgilinin hasretinin acısıyla, ta sabahlara kadar ağlar vaziyette niçin duruyorsun?
 - 3 Ey zavallı âşık! Sen de başına vurulan zinciri gör! O güzeller sultanı, başkalarına gidiyor! Ne duruyorsun?
 - 4 Ey gönül! O sultan, yine bir semte mi gidecek? Yollarda kalıp böyle şaşkın vaziyette ne duruyorsun?

141

Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün

Hezec: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Yine 'uşşâk-ı hasret-keşlere 'îd üzre 'îd olsun
Tulû' itdi çü mihr-i 'îd o meh 'ömri mezîd olsun
- 2 Müzeyyen câme-i 'îd itsün efvân kıymet-i hüsnün
Nigâh-ı çeşm-i bed-manzar cemâlinden ba'îd olsun
- 3 Nümâyân olmasa mâni' değil mâh-ı nev-i şevvâl
Hemân[â] gurre-i garrâ-yı ebrûlar bedîd olsun
- 4 Ne 'îd itdük ne bayramlaşduk ol bî-gâne-ülfetle
Alanlar bûsesin varsun disün 'îdün sa'îd olsun
- 5 Kaçınma 'arz-ı dîdâr eyle 'uşşâk-ı dil-efgâra
Efendim dîde-i Yâver ruhunla müstefîd olsun

142

Mef'ûlü/ Mefâ'ilü/ Mefâ'ilü/ Fe'ûlün

Hezec: - - . / . - - . / . - - . / . - -

- 1 Ol serv-i sehî-kad ile sen kâmet-i cânsın
Mestâne nîgehlerle begüm âfet-i cânsın
- 2 Her lahza seni 'âşıkun eylerse temâşâ
Dîdâruna toymaz yine sen ni'met-i cânsın

5 Ey siyah zülûf! Sevgilinin yüzüne dökülürsün. Yâver gibi sen de perişan halde ne duruyorsun?

¹⁴¹ 36b.

1 Hasret çeken âşıklara yine bayram üstüne bayram olsun! O ay (gibi parlak güzel), bayram güneşi gibi doğdu; ömrü uzun olsun!

2 Süslü bayram elbisesi, (sevgilinin) güzelliğinin değerini arttırsın! Kötü nazarlı gözlerin bakışı, cemalinden uzak olsun!

3 Yeni Şevval ayı görünmese de mani değildir. Kaşları ay gibi parlak (güzeller) ortaya çıksın, (yeter).

4 O başkalarıyla dost olan sevgiliyle ne bayram ettik ne de bayramlaştık! Öpücüğünü alanlar varsın desin: Bayramın kutlu olsun!

5 Efendim! Gönlü yaralı âşıklara yüzünü göster; kaçınma! Yâver'in gözü yanağımla bayram etsin/müstefîd olsun!

¹⁴² 36b-37a.

1 Beyim! Mestane bakışlarla can afetisin! O düzgün boylu servilerle canım kametisin!

- 3 Şîrîn suhanun gâyet ile nâzik efendim
Bu şîve-i güftâr ile sen kıymet-i cânsın
- 4 Dilde ne kadar olsa keder sen giderürsin
Gûyâ bu safâlar ile sen safvet-i cânsın
- 5 Aldukça hayâle ruh-ı pür-tâbunı Yâver
Mir'ât-ı derûnında anun sûret-i cânsın

143

Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün

Hezec: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Ne olduysa bana oldu nigâh-ı çeşm-i fettândan
Bu meftûnluk degildür yalunuz hicrân-ı cânândan
- 2 Ne aglarsın amân ey dil tahammül yok mı hiç sende
'Alîl oldu niçe bî-sabr u tâkat zâr u giryândan
- 3 O mahzûnum ki 'âlemde benüm bir çâre-sâzum yok
Bana bir merhamet eyler bulunmaz oldu yârândan
- 4 O hûnî gamze-i nâ-mihrbândan zâr zâr oldum
Katı pür-yâre mecrûhum urıldum tîr-i müjgândan
- 5 Görürsem yâri Yâver söylerüm bu mısra'ı billâh
Ölürsem kâtilüm sensin eger bu zahm-ı hicrândan

-
- 2 (Ey sevgili!) Âşışın, seni her an görse de yüzüne bakmaya yine doymaz! Sen canın (en) büyük nimetisin!
 - 3 Efendim! Tatlı sözlerin son derece naziktir; bu işveli sözlerle canın (en) değerlisi sensin!
 - 4 (Ey sevgili!) Gönülde ne kadar çok üzüntü olsa da sen giderirsin! Sanki bu temizlikle canın paklığısın!
 - 5 Yâver! (Sevgilinin) çok parlak yanağını hayale aldıkça, gönül aynasında onun canının suretisini!

¹⁴³

37a.

- 1 Bana ne olduysa, cazibeli gözün bakışından oldu. Bu tutkunluk sadece sevgilinin ayrılığından değildir.
- 2 Ey gönül! Aman! Ne ağlayıp duruyorsun? Sende hiç dayanma gücü yok mu? Sabırsız ve güçsüz bir çok insan ağlayıp inlemekten hastalandı!
- 3 O kadar üzgünüm ki dünyada derdime çare olan bir kişi yok! Dostlardan kimse bana acıyıp merhamet etmiyor.
- 4 O kan dökücü ve şefkatsiz gamzeden dolayı zar zar ağlıyorum! Kirpik oklarıyla vuruldum! Vücudumun her tarafı yaralarla doludur!

144

Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Fe'ülün

Hezec: . - - -/ . - - -/ . - - -

- 1 Cihânun âfet-i devrânı sensin
Bu 'asrun Yûsuf-ı Ken'ân'ı sensin
- 2 Vücûdum mülkinün sultânı sensin
Serîr-i behcetün hâkânı sensin
- 3 Devâ-sâz ol leb-i la'lünle cânâ
Dil-i bîmârumun dermânı sensin
- 4 Gel ey rûh-ı revânum kaçma benden
Bu cism-i nâ-tüvânun cânı sensin
- 5 Garîbün Yâver'i terk itme şâhum
Sarây-ı kalbümün sâmânı sensin

145

Mef'ûlü/ Mefâ'ilü/ Mefâ'ilü/ Fe'ülün

Hezec: - - ./. - - ./. - - ./. - -

- 1 'Aklun yitirüp sonra mı 'âkil olacaksın
Ser-halka-i 'uşşâka mı dâhil olacaksın
- 2 Şûhân ile pek ülfeti artdurdun efendim
Kendün gibi bir âfete mâ'il olacaksın
- 3 Şem'-i ruh-ı cânâneyi gördükçe uçarsın
Pervâne gibi yanmaga kâ'il olacaksın

5 Yâver, sevgiliyi görürsem bu mısrayı Allah için ona söyleyeceğim: Eğer bu ayrılık yarısından ölürsem katilim sensin!

¹⁴⁴ 37a.

1 (Ey sevgili!) Dünyanın bu devrinin en güzeli sensin! Bu çağda Kenan şehrinin Yusuf'u sensin!

2 (Ey sevgili!) Vücut ülkesinin sultanı, güzellik tahtının hükümdarı sensin.

3 Ey canım (sevgili!) La'l dudaklarınla çare ol! Hasta gönlümün dermanı sensin.

4 Ey sevgilim! Gel, kaçma benden! Bu zayıf cismin canı sensin!

5 A sultanım! Garip kulun Yâver'i terk etme! Gönlü sarayımın zenginliği sensin!

¹⁴⁵ 37b.

1 Önce aklını yitirip sonra mı akıllı olacaksın? Âşıklar halkasının başına mı dahil olacaksın?

2 Efendim, güzeller ile dostluğu çok ilerlettin! Kendin gibi bir afete eğilim duyacaksın!

- 4 Giryende görüp dün bana cânân didi yolda
Sabr eyle ki matlûbuna nâ'il olacaksın
- 5 Rü'yâda bu şeb gördün ise yârini Yâver
Müjde sana bir bûseye nâ'il olacaksın

146

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Remel: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Kimse bilmez hâlümü bir âfete meftûn iken
Ben niçe âh itmeyem derd-i dilüm efzûn iken
- 2 Zülfi müşgînün siyeh-tâb eylemiş peykânını
Zahm açar tîr-i müjen laht-ı ciger pür-hûn iken
- 3 Meclis-i 'uşşâkda billâhi kalmaz hûşyâr
Sâki-i gül-çihrenün la'l-i lebi meygûn iken
- 4 'Âşıkânun gam yiyüp hûn-ı dilin nûş eylesün
Ol rakîb-i bed-likâ lutfun ile memnûn iken
- 5 Sevdüğüm lâyük mıdur sen gül açıl agyâr ile
Künc-i gamda Yâver-i zârun senün mahzûn iken

147

Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün

-
- 3 Sevgilinin yanağının mumunu/parlaklığını görünce uçarsın. Pervane (geceleri ışığın etrafında dönen küçük kelebek) gibi yanmaya razı olacaksın.
 - 4 Sevgili, dün ağladığımı görünce, bana yolda "İsteğine kavuşacaksın, sabret!" dedi!
 - 5 Yâver, bu gece rüyada sevgilini gördünse sana müjdeler olsun! Bir öpücüğe nail olacaksın!
- ¹⁴⁶ 37b.
- 1 Bir âfete tutulmuşken kimse halimi bilmez. Gönül derdim artmışken nasıl ah etmeyeyim?
 - 2 Misk kokulu saçların, temrenini (okun ucunda bulunan sivri demiri) parlatmış. Kırpık okların, ciğer parçası kan içindeyken yine de yaralar.
 - 3 Gül yüzlü sakinin la'l dudakları şarap renginde iken, âşıkların meclisinde kimsenin aklı başında kalmaz! Yemin ediyorum!
 - 4 (Ey sevgili!) O kötü suratlı rakip, senin lütfunla memnun iken, âşıkların üzülp acı çeksinler!
 - 5 Sevdğim! Senin zavallı kulun Yâver, gam köşesinde sıkıntı çekerken, sen başkalarıyla ye, iç, gül, açıl! Sana hiç yakışıyor mu?
- ¹⁴⁷ 37b-38a.

Hezec: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Nigâh-ı hışm ile cânâ hayât-ı câvidânumsın
Füsûnunla esâs-endâz-ı mülk ü hân mânumsın
- 2 Görinmez çeşmüme sensüz cihân bir zerre mikdârı
Cihânı n'eyleyem cânâ benüm sen tende cânumsın
- 3 Amân rahm eyle söylet derdümi gûş eyle sen hâlüm
Benüm merhem-resân-ı zahm-ı nâsûr-ı nihânumsın
- 4 Cihân der-zîr-i tîg-ı kahramân u ebruvânundur
Begüm destân-ı devrânsın benüm sâhib-kırânumsın
- 5 Sırışk-i çeşmile perver[de] itmişdür seni Yâver
Gönül bâğında kad çekmiş benüm bir gül-fidanumsın

148

Mef'ûlü/ Mefâ'ilü/ Mefâ'ilü/ Fe'ûlün

Hezec: - - . / . - - . / . - - . / . - -

- 1 Ey hasret-i cânân senün yandum elünden
Yakdun beni el-ân senün yandum elünden
- 2 'Aşkun beni bîmâr ideli hayli zamândur
Ey derdüme dermân senün yandum elünden
- 3 Gördükçe tutarsın beni destün yüze cânâ
Ey mihr-i dırâhşân senün yandum elünden

-
- 1 Ey can (sevgili)! Öfkeli bakış ile bana sonsuz hayat bağışlarsın! Büyüleyici gözlerinle tüm varlığımın temelisin!
 - 2 Ey can (sevgili)! Dünya, gözüme sen olmadan bir zerre kadar görünmez! Cihânı ne yapayım? Sen benim tende canımsın!
 - 3 (Ey sevgili!) Aman! Acı bana! Konuşmama izin ver! Derdimi dinle! Benim gizli nasır yaramın ilacı sensin!
 - 4 Beyim! Dünya, kahraman kılıcının ve kaşlarının altındadır! Zamanın destanı ve benim hükümdarımsın!
 - 5 (Ey sevgili!) Yâver, seni gözyaşları ile besleyip büyüt müştür! Gönül bahçesinde boy atmış bir gül fidanımsın!
- 148
38a.
- 1 Ey sevgili özlemi! Senin elinden yandım! Beni yaktın! Hâlâ senin yüzünden yanıyorum!
 - 2 Ey derdime derman (sevgili)! Aşkın beni hasta edeli, hayli zamandır, senin yüzünden yanıyorum!
 - 3 Ey can (sevgili)! Beni gördükçe elini yüzüne tutuyorsun. Ey parlayan güneş! Senin elinden yandım!

- 4 Urdun dil-i mecrûhumı açdun yine yâre
Ey nâvek-i müjgân senün yandum elünden
- 5 Dil-sûzi-i firkatle dil-i Yâver'i yakdun
Ey âteş-i hicrân senün yandum elünden

149

Mefâ 'ilün/ Mefâ 'ilün/ Fe 'ülün

Hezec: . - - -/. - - -/. - - -

- 1 Amân ber-geşte müjgânun elinden
O hûnî tîg-ı bürrânun elinden
- 2 Yitişmez destümüz dâmân-ı yâre
Amân serv-i hırâmânun elinden
- 3 Ecel meyini nûş itmezden evvel
İçeydüm bâde cânânun elinden
- 4 Hemîşe yanarum kan ağlaram ben
Dem-â-dem çeşm-i giryânun elinden
- 5 O şûhî âh kim baht olsa Yâver
Halâs itsen rakîbânun elinden

150

Mefâ 'ilün/ Mefâ 'ilün/ Mefâ 'ilün/ Mefâ 'ilün

Hezec: . - - -/. - - -/. - - -/. - - -

- 1 Begüm havf eylemezsin 'âşıkânun bed-du'âsından
Cigergâhı anun yanmış gam-ı 'aşkun hevâsından

-
- 4 Ey ok kirpikli (sevgili)! Yaralı gönlümü açtın! Yine yaraladın! Senin elinden yandım!
- 5 Ey ayrılık ateşi! Yâver'in gönlünü, ayrılığın dayanılmaz ateşiyle yaktın! Senin elinden yandım!
- ¹⁴⁹ 38a-38b.
- 1 Aman! O kan dökücü, keskin kılıcın ve tersine dönmüş kirpiklerin elinden (kurtarın)!
- 2 Elimiz, sevgilinin eteğine yetişmez! Salınan servi (boylu güzelin) elinden (kurtarın)!
- 3 Ecel şarabını içmeden önce, sevgilinin elinden bir kadeh içeydim!
- 4 Ben sürekli yanarım; kan ağlarım! Devamlı ağlayan gözlerimin elinden (kurtarın)!
- 5 Yâver! Kısmet olsa da, o şuh güzeli, rakiplerin elinden kurtarsan!
- ¹⁵⁰ 38b.

- 2 Gönül ol serv-kaddi gördüğü dem meyl ider ammâ
Zuhûr-ı ‘aşkı hûbânun bilinmez ibtidâsından
- 3 Niçün ol meh beni rencîde-hâtır eyliyor dirsın
‘Aceb bir var mıdur hoşnûd olmuş dil-rübâsından
- 4 Eger dirlerse hakkumda benüm de tevbe-kâr olmuş
Teneffür eylerem halkun bu gûne iftirâsından
- 5 Fidâ eyler dil ü cânın o şûhun râh-ı ‘aşkında
‘Aceb Yâver gibi bir var mı anun mübtelâsından

151

Mef’ûlü/ Mefâ’ilü/ Mefâ’ilü/ Fe’ûlün

Hezec: - - . / . - - . / . - - . / . - -

- 1 Vuslatda olan âteş-i hicrânı ne bilsün
Zevkinde olan hasret-i cânânı ne bilsün
- 2 Mihmânum iken hâne-i dilde gamun ey şûh
Me’lûf-ı gamun ülfet-i yârânı ne bilsün
- 3 Yâr olmaz anun ‘aklı kim eyler ise tedbîr
Mecnûn-ı dilüm derdine dermânı ne bilsün
- 4 Feryâd idiyor ‘aşkı ile ol şeh-i hüsnün
Bî-çâre gönül kendine şâyânı ne bilsün

-
- 1 Beyim! Âşıkların bedduasından korkmazsın. Onun ciğeri, senin aşkının kederinin hevesinden/havasından yanmıştır!
 - 2 Gönül, o servi boylu (güzeli) gördüğü an meyleder ama başlangıçta güzellerin aşkının ortaya çıkışı bilinmez.
 - 3 “O ay (gibi parlak güzel), benim gönlümü niçin incitiyor?” dersin. Acaba şu dünyada sevgilisinden memnun olmuş biri var mıdır?
 - 4 Eğer benim hakkımda “tövbekâr olmuş” derlerse, insanların bu çeşit iftirâsından nefret ederim.
 - 5 O cilveli güzelin aşkı uğruna, onun tutkunları arasında, Yâver gibi gönlünü ve canını feda eden acaba başka biri var mıdır?
- ¹⁵¹ 38b-39a.
- 1 Vuslatta olan, ayrılık ateşini ne bilsin? Keyfi yerinde olan, sevgilinin özlemini ne bilsin?
 - 2 Ey cazibeli güzel! Senin üzüntün, gönül evinde misafirim iken ve onunla dost olmuşken, dostlarla ülfeti ne bilsin?
 - 3 Akli çare olarak görenin yâri olmaz. Mecnun’a benzeyen gönlüm derdine dermanı ne bilsin?

- 5 Yâver gibi bîzâr ider ol halk-ı cihânı
Üftâdelerün sabr ile sâ mânı ne bilsün

152

Mef'ûlü/ Mefâ'ilü/ Mefâ'ilü/ Fe'ûlün

Hezec: - - ./. - - ./. - - ./. - -

- 1 Açdı nîgehün tâze zahım tâ cîgerümden
Var mı haberün ey gül-i ter yârelerümden
- 2 Mahzûn iken ol şûha nîgâh eyler isem de
Mugber görünür safvet-i rûyı kederümden
- 3 Mahrûr olalı âteş-i 'aşk ile vücûdum
Gitmez o mehün hey'et-i hüsni nazarumdan
- 4 Hasretle döker dîdelerüm dâne-i eşkin
Kendüm dahı bîzâr olurum çeşm-i terümden
- 5 Mest itdi beni ol güzelün bâde-i 'aşkı
Yâver haberün var mı benüm derd-i serümden

153

Mef'ûlü/ Mefâ'ilü/ Mefâ'ilü/ Fe'ûlün

Hezec: - - ./. - - ./. - - ./. - -

- 1 Geçdi bu gönül vasl-ı dil-ârâ hevesinden
Geçmez o gülüm nâz u sitignâ hevesinden

-
- 4 Çaresiz gönül, kendine yakışanı ne bilsin? O güzellik şahının aşkı ile feryat ediyor!
- 5 (Ey sevgili!) Senin tutkunların, Yâver gibi insanları rahatsız eder. Onlar, sabır ile serveti ne bilsinler?
- ¹⁵² 39a.
- 1 Ey taze gülüm! Bakışın ta ciğerimden yeni yaralar açtı! Yaralarımın haberin var mı?
- 2 O güzele hüznü iken bakarsam, kederimden yüzünün saflığı bulanık görünür.
- 3 Vücudum aşk ateşi ile hararetleneli, o ay yüzlü (sevgilinin) güzelliğinin şekli hayalimden gitmez.
- 4 Gözlerim yaş tanelerini hasretle döker. Hiç kurumayan ıslak gözlerimden ben kendim de rahatsız olurum!
- 5 O güzelin aşk şarabı, beni sarhoş etti. Yâver! Benim başıma gelen dertten haberin var mı?
- ¹⁵³ 39a-39b.
- 1 Bu gönül, sevgiliye kavuşma hevesinden vazgeçti. O gülüm, naz ve istiğna etmekten vazgeçmiyor.

- 2 Ben yâri görelden beri bir şeyde gözüm yok
Geçdi dil-i zârum hele dünyâ hevesinden
- 3 Reşk-âver olur la'l-i lebün gördüğü demler
Kana boyanur bâde-i sahbâ hevesinden
- 4 Zülf-i siyehin rûyına dökdükçe o meh-rû
Başumda yanar âteş-i sevdâ hevesinden
- 5 Dîdârını görmekle kanâ'at mi ider dil
Yâ n'eylesün ol Yâver-i şeydâ hevesinden

Gazeliyyât-ı harfû'l-vâv

154

Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilün

Remel: . . - -/. . - -/. . - -/. . -

- 1 Âteş-i 'aşkun ile yandı ciger n'olsun bu
Dâg-ı sevdân ile zeyn oldı bu ser n'olsun bu
- 2 Vaslunı itmeden ümmîd ü recâ 'uşşâkun
Firkatün gâyet ile virdi keder n'olsun bu
- 3 Ebr-i âhum mı 'aceb perde-keş-i ruhsârün
Togmadı bu gice ol necm-i seher n'olsun bu
- 4 O cefâ-pîşe dahı gelmedi mi merhamete
Hiç du'âmuz dahı itmez mi eser n'olsun bu

-
- 2 Ben sevgiliyi gördüğümde beri hiçbir şeyde gözüm yok! Ağlayıp acı çeken gönlüm özellikle dünya arzusundan vazgeçti.
 - 3 İçki kadehi, kırmızı dudağımı gördüğü zaman, kıskanır ve tutkusundan kana boyanır!
 - 4 O ay yüzlü (sevgili), yüzüne siyah zülüflerini sarkıttıkça, sevda ateşi hevesinden başımda yanar!
 - 5 Gönül, (sevgilinin) güzel yüzünü görmekle kanaat mi eder? Ya aşkından çılığına dönmüş Yâver hevesinden ne yapsın?
- 154 39b.
- 1 (Ey sevgili!) Ciğer, aşkının ateşi ile yandı; baş, sevdandan dolayı yaralarla süslendi. Başka ne olsun!
 - 2 (Ey sevgili!) Âşıkların senin vuslatını ümit etmeden, ayrılığın son derece üzdü. Başka ne olsun!
 - 3 Ahımın bulutu mu acaba yanağına perde çekti? O seher yıldızı bu gece doğmadı. Daha ne olsun!
 - 4 O zalim (sevgili), daha merhamete gelmedi mi? Duamız da hiç tesir etmez mi? Başka ne yapalım!

- 5 Kasdı cevri itme midür bilmem o meh-pâremüzün
Yâver-i zârına her demde küser n'olsun bu

155

Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün

Hezec: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Yeter cevri eyledün rahm eyle ey bî-dâd cândur bu
Sana da cevri ider bir bî-vefâ bir gün cihândur bu
- 2 Beni evvel nazarda mûyi âteşde [na'l]-veş kıldun
Nasıl perçem nasıl kâkül belâ-yı âsmândur bu
- 3 Sen insâf it bu cevri çekmenün hiç var mı imkânı
Eger var ise sultânım berây-ı imtîhândur bu
- 4 Tegâfüller tecâhüller sitemler bî-vefâlıklar
Eger gâhîce olsaydı ne mâni' her zamândur bu
- 5 O meh va'd-i visâl itmiş işitdüm Yâver'e ammâ
İnanmam i'timâd itmeme ki gerçekden yalandur bu

156

Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün

Hezec: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 O âhû-çeşm-i mestünde ne bu hâlet Şerîfüm hû
Nigâh-ı iltifâtun yok ne bu nahvet Şerîfüm hû

5 O ay parçasının amacı, eziyet etmek midir, bilmiyorum. Ağlayan Yâver'ine her zaman küsüyor. Acaba niçin bu şekilde davranıyor?

155 39b-40a.

1 Ey zalim (sevgili)! Çok eziyet ettin! Yeter! Biraz da merhamet et! Candır bu! Vefasızın biri, bir gün sana da cefa çektirir! Dünyadır bu!

2 Beni ilk bakışta kıl gibi yaktın ve ateşe nal gibi attın! (Bana büyü yaptın!) Bu nasıl perçem, nasıl kaküldür? Bu, İlahî bir afettir!

3 Sultanım biraz insaf et! Bu cefayı çekmenin hiç imkanı var mıdır? Eğer varsa, imtihan içindir.

4 Umursamazlıklar, bilmezlikler, eziyetler, vefasızlıklar... Bunlar, bazen olsaydı önemli değildi; ama her zaman oluyor!

5 O ay yüzlü, Yâver'e kavuşma sözü vermiş. Duydum; ama inanmam ve güvenmem! Bu gerçekten yalandır!

156 40a.

1 Şerif'im, o sarhoş ceylan gözlerindeki bu hal nedir? İltifat eden bakışın yok; bu gurur nedir? Hu (sana söylüyorum)!

- 2 Cihân vaslunla mesrûr olup ‘îd itsün de biz böyle
Dükenmez mi ‘aceb bu hasret ü firkat Şerîfüm hû
- 3 Nigâhunla sarây-ı kalbümü pür-fitne itmişken
Bırakdun bu harîm-i cânuma âfet Şerîfüm hû
- 4 Deründe bu dil-i zârüm niçün kalsun rezâletle
Ser-i kûyunda buldı ‘âşıkun ‘izzet Şerîfüm hû
- 5 Na’îm-i rü’yet-i didârun ile cümle dil şâdân
Niçün yok Yâver-i hasret-keşe ruhsat Şerîfüm hû

157

Mefâ’îlün/ Mefâ’îlün/ Mefâ’îlün/ Mefâ’îlün

Hezec: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Dilüm sûzân tenüm biryân iden sensin Şerîfüm hû
Sirişküm hasretünle kan iden sensin Şerîfüm hû
- 2 Hayâl-i serv-kadd ü nâr u reftâr-ı hırâmunla
Beni şeb tâ-seher nâlân iden sensin Şerîfüm hû
- 3 Ne nûş-ı bâde itdüm ben ne bir mey-hâneye vardum
Mey-i la’lün ile sekrân iden sensin Şerîfüm hû
- 4 Turalum nev-bahâr olmuş gözümde hâr olur sensüz
Gülistânı bana zindân iden sensin Şerîfüm hû

-
- 2 Şerîf’im, dünya, vuslatınla memnun olup bayram etsin de biz böyle kalalım!
Acaba bu hasret ve ayrılık bitmez mi? Hu!
 - 3 Şerîf’im, bakışınla kalp sarayımı büyülemişken, sonradan can evimi felakete
attın. Hu!
 - 4 Şerîf’im, bu ağlayan gönlüm, senin kapında niçin rezalet bir durumda kalsın?
Âşığın, mahallenin başında izzet/değer buldu. Hu!
 - 5 Şerîf’im, bütün gönüller, yüzünü görmenin mutluluğunu yaşarken, hasret
çeken Yâver’e niçin izin yok? Hu!
- ¹⁵⁷ 40a-40b.
- 1 Şerîf’im, gönlümü yakan, cismimi pişiren; gözyaşlarımı hasretinle kana
çeviren sensin! Hu!
 - 2 Şerîf’im, servi boyunun hayali, (hasret) ateşi ve salına salına gidişinle, beni
geceleri seher vaktine kadar inleten sensin. Hu!
 - 3 Şerîf’im, ne şarap içtim ne de bir meyhaneye vardım. Şarabı andıran la’l
dudaklarınla beni sarhoş eden sensin. Hu!
 - 4 Şerîf’im, ilkbahar olduğunu var sayalım; sensiz gözümde diken olur. Gül
bahçesini bana zindan eden sensin. Hu!

- 5 Düşürdün vâdi-i ‘aşka beni Yâver gibi hâlâ
Gamunla böylece pûyân iden sensin Şerîfüm hû

Gazeliyyât-ı harfû’l-hâ

158

Fe’îlâtün/ Fe’îlâtün/ Fe’îlâtün/ Fe’îlün

Remel: . . - -/ . . - -/ . . - -/ . . -

- 1 Bir nigâh itme dahı bendene zahmet degil a
Anladum ben seni şimden girü hâcet degil a
- 2 İltifât it bana î mâ ile olsun cânâ
Kaş u göz ile işâret dahı sohbet degil a
- 3 Ben de zânû-zede-i kurbun olursam ne olur
Hem-celîs olma sana mûcib-i vuslat degil a
- 4 Şeyh efendi bizi tahvîf ile ta’zîb itme
Nâr-ı firkat didügin âteş-i firkat degil a
- 5 Gâhice Yâver-i bî-çâreni tatyîb eyle
‘Âşıkâ cevri ü cefâ itme de ‘âdet degil a

159

Fâ’îlâtün/ Fâ’îlâtün/ Fâ’îlâtün/ Fâ’îlün

Remel: - . - -/ - . - -/ - . - -/ - . -

- 1 Bir şehün hasret-keş-i dîdârıyam sagdan saga
‘Âşık-ı dil-haste vü gam-hârıyam sagdan saga

5 Şerîf’im, Yâver gibi beni de aşk vadisine düşürdün. Beni üzüntünle hâlâ bu şekilde koşturan sensin. Hu!

158 40b.

1 (Ey sevgili!) Kuluna bir bakış atmak da zahmet değil ya! Ben seni anladım; bundan sonra ihtiyaç yok!

2 Ey canım (sevgili!) İma ile olsun bana iltifat et! Kaş ve göz ile yapılan işaretler de sohbet değil ya!

3 (Ey sevgili!) Ben de senin dizinin dibine otursam, sana daha yakın olsam ne olur? Aynı yerde oturmak, kavuşma sebebi değil ya!

4 Şeyh efendi, bizi cehennem azabı ile korkutma! Korkuttuğun ateş, ayrılık ateşi değil ya!

5 (Ey sevgili!) Zavallı Yâver’inin ara sıra gönlünü hoş et! Âşığa cefa ve eziyet etmek de âdet değil ya!

159 40b-41a.

1 Yaşadığım müddetçe, bir sultanın yüzünün hasretini çekiyorum; (onun ayrılığı ile) kederli ve gönlü yaralı bir âşığıyım!

- 2 Dâ'imâ mahmûr olur çeşm-i siyâhî ol mehûn
Ol siyeh-mestûn de ben bîmâriyam sagdan saga
- 3 Nûş-ı sahbâ-yı lebünden öyle ser-mest olmuşam
Bezm-i 'aşkun sâgar-ı ser-şâriyam sagdan saga
- 4 Ol saçı Leylâ için gezmeme beyâbân-gerd olup
Ben esîr-i turre-i tarrâriyam sagdan saga
- 5 Yâverâsâ çâker-i dîrîniyem cânânenün
'Âşık-ı dil-haste vü gam-hâriyam sagdan saga

160

Mef'ûlü/ Mefâ'ilü/ Mefâ'ilü/ Fe'ûlün

Hezec: - - . / . - - . / . - - . / . - -

- 1 Hayret-zedeyüm ol şeh-i hûbânı görünce
'Aklum gidiyor kâmet-i cânânı görünce
- 2 Murg-ı dilümüz gitdi hemân yanına yârin
Kumrî gibi ol serv-i hırâmânı görünce
- 3 Tâkat mı gelür şu'le-i ruhsâruna cânâ
Yandı ciğerüm âteş-i sûzânı görünce
- 4 Meydâna çıkup nâz ile reptâr idiyorken
Görmezlenür ol 'âşık-ı hayrânı görünce
- 5 Üftâdeligüm vardı ki ol rûtbeye Yâver
'Aklum gidiyor kâmet-i cânânı görünce

-
- 2 O ay (parçası güzelin) siyah gözleri daima mahmur olur. Ben, o sarhoşun hayatım boyunca hastasıyım!
 - 3 (Ey sevgili!) Yaşadığım sürece, senin aşk meclisinin ağzına kadar dolu kadehiyim! Şarap gibi kırmızı dudaklarını öpmekle öyle sarhoş olmuşum!
 - 4 Saçı Leyla (gibi güzel olan) için çöllerin tozu olup gezmeme! Ben yaşadığım müddetçe dolandırıcı saçların esiriyim!
 - 5 Sevgilinin, Yâver gibi eskiden beri kölesi, kederli ve gönlü yaralı bir âşığıyım.
160 41a.
 - 1 O güzeller padişahını görünce, şaşakalıyorum! Sevgilinin boyunu görünce aklım gidiyor!
 - 2 Gönül kuşumuz, salına salına giden o servi (boylu sevgiliyi) görünce kumrular gibi hemen yanına uçtu.
 - 3 Ey canım (sevgilim)! Yanağının alev gibi parlamasını görmeye takat mi kalır? Ciğerim, yakıcı ateşi görünce yandı!
 - 4 (Sevgili), meydana çıkıp naz ile giderken, çok seven âşığını görmezlikten gelir!

161

Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün

Hezec: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Hırâş-ı cân ile cânâ bu bîmârı sövündürme
Fîrâkunla Züleyhâ-yı dil-i zârı sövündürme
- 2 Dil-i bîmâruma rahm it marîz-i derd-i hicründür
Sarây-ı mihnet ü gamda emek-dârı sövündürme
- 3 Niyâzum budur ey meh-rû bana va'd-i visâl eyle
Sana cânım fidâ olsun bu gam-hârı sövündürme
- 4 Meded cânâ beni hâk-i mezelletde koyup gitme
Esîr-i pâ-y-mâl olmuş giriftârı sövündürme
- 5 Vücûdum nâr-ı 'aşkundan tutuşdukça ziyâlandı
Çerâgundur bu Yâver zâr u nâ-çârı sövündürme

162

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Remel: - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

- 1 Sâki-i gül-çihreler gördüm bugün mey-hânedede
Âftâb-ı ruhlarınınun 'aksi var peymânede
- 2 Yansa da hiç âh u zâr eyler mi bak bak ey gönül
Hâl-i 'aşkı görmedün mi sen dahı pervânede

5 Yâver! Tutkunluğum, sevgilinin boyunu görünce, aklım gitme derecesine vardı!

161 41a.

1 Ey canım (sevgilim)! Canı üzmele bu hastayı söndürme! Ayrılığınla ağlayan gönül Züleyha'sını söndürme!

2 (Ey sevgili!) Senin ayrılığının derdinden hastalanan gönlüme şifa ver/merhamet et. Sıkıntı ve üzüntü sarayında emektar hizmetçiyi söndürme!

3 Ey ay yüzlü (sevgili)! Senden isteğim şudur: Bana kavuşma sözü ver! Sana canım feda olsun. Bu üzüntülü (âşığı) söndürme!

4 Ey can (sevgili)! Yardım et! Beni düşkünlük toprağında koyup gitme! Ayaklar altında tutsak olmuş düşkünü söndürme!

5 (Ey sevgili!) Vücudum, aşkının ateşinden tutuştukça parladı. Bu Yâver, senin mumundur. Ağlayıp duran çaresizi söndürme!

162 41b.

1 Bugün meyhanede gül yüzlü sakiler gördüm. Kadehte güneş gibi parlayan yanaklarının yansıması var.

- 3 Çâk çâküm zâhidâ ben pençe-i hicrândan
İntizâm-ı hâl umarsın ‘âşık-ı dîvânedede
- 4 Hâne-i kalbe gelür elbet hayâl-i dil-rübâ
Ola mı mihmâna ‘izzet hâne-i vîrânedede
- 5 Ben çekildüm Yâverâ bir kûşeye gönlüm ile
‘Akl u fikr ü zihn ü tab’un cümlesi cânânedede

163

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Remel: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Var mıdır yok mı dehânun kalmışam endîşede
Hem miyânun fikri ile düşmüşem teşvîşe de
- 2 Giryenâk olmakdadur her dem hayâl-i yâr ile
Görmedüm ârâm u râhat çeşm-i hasret-pîşede
- 3 Bezm-i vaslunda senün câm-ı lebün nûş ideli
Tevbe itdüm ‘âkıbet ben nûşa da hem ‘îşe de
- 4 Zülfün içre çeşm-i hâb-âlûdeni gördüm senün
Gûyiyâ bir şîr-i nerdür şöyle yatmış bîşede
- 5 Dil virelden la'l-i nâba hat görünmez çeşmüme
Yâverâ itdüm tabî'at nûşa da hem nîşe de

-
- 2 Ey gönül! Yansa da hiç ah edip sızlar mı? Bak bak! Sen, aşkın durumunu pervanede de görmedin mi?
 - 3 Ey zahit! Ayrılık pençesinden gönlüm parçalandı! Divane âşıktan halinin ölçülü olmasını bekliyorsun!
 - 4 Kalp evine elbette gönül alan sevgilinin hayali gelir. Yıkık evde misafire izzet olur mu?
 - 5 Ey Yâver! Ben gönlüm ile bir köşeye çekildim. Akıl, fikir, zihin ve yaratılışın hepsi sevgilidedir!
- 163
41b.
- 1 (Ey sevgili!) Ağzın var mı yok mu? Şüphede kaldım. Hem de belin düşüncesi ile aklım iyice karıştı.
 - 2 Hasrete alışmış gözde, dinlenme ve rahat görmedim. Sevgilinin hayali ile her an gözyaşı dökmektedir!
 - 3 (Ey sevgili!) Senin vuslat meclisinde dudağının kadehini yudumlayalı, hem yemeye hem de içmeye hepsine tövbe ettim.
 - 4 (Ey sevgili!) Senin saçlarının içinde uykulu gözlerini gördüm. Sanki ormanda bir erkek aslan yatmış!

164

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Remel: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Bir nigâhun açdı yâre bu dil-i bî-çâreye
Kim ider tîmâr yâ Rab bu onılmaz yâreye
- 2 Çeşm-i dille geh hayâlün geh cemâlün seyr ider
'Âşıkun olmakdadur dîdârunı nezzâreye
- 3 Serv-i nâzum sâyeveş dil düşdi hâk-i pâyine
Meyl ider zanneyleme her gördügi meh-pâreye
- 4 Kendi müjgânım bile pûşîde san çeşmânıma
Öyle meshûr olmuşam ol gözleri sehâreye
- 5 Kan döker her çeşm-i zahmun dîde-i giryân gibi
Ne urıldun Yâverâ ol gamzesi hûn-hâreye

165

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Remel: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Sürme çekmiş kudret-i Hak dîde-i bâdâmına
Serviyi hayrette koymış kâmet ü endâmına
- 2 Yok dimez bûs-ı dehânun itseler dahı taleb
Hiç tayanmaz 'âşıkun ol nâzenîn ibrâmına

5 Ey Yâver! Kıpkırmızı dudaklara gönül vereli, yüzdeki ayva tüyleri gözüme görünmez. Hem tatlıya hem de acıya alıştım.

¹⁶⁴ 41b-42a.

1 (Ey sevgili!) Bir bakışın bu zavallı gönlü yaraladı. Ey Allah'ım! Tedavisi olmayan bu yaranın bakımını kim yapacak?

2 (Ey sevgili!) Güzel yüzüne senin âşığın bakmaktadır. Gönül gözüyle bazen hayalini bazen güzelliğini seyreder.

3 Ey nazla salınan servi boylum! Gönül, gölge gibi ayak toprağına düştü; her gördüğü ay parçasına meyleder sanma.

4 O gözleri büyüleyici (güzele), öyle büyülenmişim ki kendi kirpiklerim bile sanki gözlerime perde oldu!

5 Ey Yâver! O gamzesi kan döken (güzele) niçin vuruldun? Yaralı gözlerin ağlarken yaş yerine kan akıtıyor!

¹⁶⁵ 42a.

1 Hakk'ın kudreti, (sevgilinin) badem gözlerine sürme çekmiş; düzgün boyuna serviyi bile hayrette bırakmış.

- 3 Eyledi te'sîr-i âhum cûş iderken bahr-ı eşk
Keşti-i cismi düşürdük biz dahı eyyâmına
- 4 Şimdilik hâli hoş ammâ ülfet-i dil-dâr ile
Ol rakîb-i bed-likânun bak hele encâmına
- 5 Her ne rütbe nûş idersem Yâverâ kanmaz yine
Teşnedür cân u dilüm la'l-i leb-i gül-fâmına

166

Mef'ûlü/ Mefâ'ilü/ Mefâ'ilü/ Fe'ûlün

Hezec: - - . / . - - . / . - - . / . - -

- 1 Gûşın siper eyler 'ukalâ zahm-ı zebâna
Isgâ mı ider söylenilen her hezeyâna
- 2 Üftâdeligüm halk-ı cihân tuydı bilürsin
Hâcet mi begüm hâlümü ben şerh ü beyâna
- 3 Bâlâ-kadüni benzedürem serv-i sehîye
Reftârını teşbîh iderem âb-ı revâna
- 4 Sarmış bele kânûn kuşagın püskülü sarkar
Gâyetle yakışmış aman ol mûy-ı miyâna
- 5 Yâver ideyüm dirse dahı va'dine incâz
Eyler yine 'uşşâkına bin dürlü bahâne

-
- 2 Dudağından bir öpücük isteseler de yok demez. O narin ve nazik güzel, âşığın ısrarına hiç dayanamaz!
 - 3 Gözyaşı denizi, feryadımın tesiriyle coşarken biz de cisim gemisini rüzgara kaptırdık.
 - 4 O kötü yüzlü rakibin hali, şimdilik, sevgilinin dostluğu ile iyi; ama sen işin sonuna bak!
 - 5 Ey Yâver! Can ve gönlüm, (sevgilinin) gül renkli dudağına çok susamıştır. Ne kadar içersem içeyim yine kanmaz!
- ¹⁶⁶ 42a-42b.
- 1 Akıllı insanlar, söylenilen her saçma sapan sözü dinler mi? Onlar, dil yarasına dikkat kesilirler.
 - 2 Beyim! Sana olan tutkunluğumu bütün dünya duydu; biliyorsun. Halimi açıklamaya ihtiyaç var mı?
 - 3 (Ey sevgili!) Güzel boyunu düzgün servi ağacına; yürüyüşünü de kıvrıla kıvrıla akan suya benzetirim.
 - 4 Beline kanun kuşağını sarmış, püskülü sarkıyor. O beli kıl gibi ince (sevgiliye) çok güzel yakışmış.

167

Fe'îlâtün/ Fe'îlâtün/ Fe'îlâtün/ Fe'îlün

Remel: . . - -/. . - -/. . - -/. . -

- 1 Hâlümü anladamam kimseye ben firkatde
Vaslunı fikr iderüm böyle kalup hasretde
- 2 Bulamam çâresini ben gam u endûh-ı dilün
Zevk ider halk-ı cihân ben elem ü mihnetde
- 3 Yanayum yakılayum derd-i firâkunla senün
Hasretün ben çekeyüm halk ile sen ülfetde
- 4 Gice olunca dahı uyku bana düşmen olur
Çeşm-i hasret göremez bizleri hiç râhatda
- 5 Sîne-i sâfını gördükde o şûhun Yâver
Dilüm âyîne gibi kodı beni hayretde

168

Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün

Hezec: . - - -/. - - -/. - - -/. - - -

- 1 Meded lutf it dil-i bî-çârenün hâlin tebâh itme
Bilürken hâl-i zâr-ı 'âşıkânı iştibâh itme
- 2 Hemîşe girye eyler râz-ı pinhân-ı dili isbât
Dü çeşm-i giryenâkün da'vi-i 'aşka güvâh itme

5 Yâver! (Sevgili,) sözü yerine getireyim derse dahi yine âşıklarına bin türlü bahane uydurur!

¹⁶⁷ 42b.

1 Ayrılıkta halimi kimseye anlatamam. Böyle hasrette kalıp (sevgiliye) kavuşmayı düşünürüm.

2 Dünyada herkes zevk edip eğlenirken ben acı ve elem içindeyim. Gönlümün üzüntü ve sıkıntısının çâresini bir türlü bulamıyorum.

3 (Ey sevgili!) Ben, senin ayrılık derdinle yanıp yakılayım, özlemimi çekeyim. Sen ise insanlarla içli dışlı ol, onlarla sohbet et!

4 Gece olunca dahi uyku bana düşman olur. Hasret gözü bizleri hiç rahatta göremez.

5 Yâver! O güzelin temiz göğsünü görünce, gönlüm ayna gibi beni hayrette bıraktı.

¹⁶⁸ 42b-43a.

1 (Ey sevgili!) Yardım et! İyilikte bulun! Zavallı gönlün halini harap etme! Âşıkların kötü durumda olduklarını bilirken şüpheye düşme!

- 3 Reh-i ‘aşka eger sâlik isen pâdâş-ı ‘akl olma
Refik-i nâ-muvâfıkla sakın sen ‘azm-i râh itme
- 4 Bilürsin derd-i hicrânı pezîrâ-yı devâ olmaz
Çeküp bu derd-i hicrânı hemân bî-hûde âh itme
- 5 Ümîd ü melce-i me’vânı râh-ı Hak bil ey Yâver
Hudâ’nun dergehinden gayrı dergâhı penâh itme

169

Mef’ûlü/ Mefâ’îlü/ Mefâ’îlü/ Fe’ûlün

Hezec: - - . / . - - . / . - - . / . - -

- 1 Bakma o mehün çeşmine âfet var içinde
Bakdukça seni almaga hâlet var içinde
- 2 Şeh-râhda ol şâhı görüp pâyine düşdüm
Züll olsa da bilmem yine ‘izzet var içinde
- 3 Düşdi yine mir’ât-ı dile ‘aks-i cemâlün
Kim safvet-i rûyun ile hayret var içinde
- 4 Mecrûh olalı gamzen ile bu dil-i zârum
Dermân bulamaz derdine ‘illet var içinde
- 5 Dil-haste olup Yâver-i zârun gibi cânâ
Mahmûm olalı hayli harâret var içinde

-
- 2 Gözler, gönlün gizli sırlarını ispatlamak için sürekli ağlar. Onları, yaşlar içinde gördükten sonra aşk davasına başka delil arama.
 - 3 Aşk yoluna gitmek istiyorsan, akıl ile arkadaş olma! Uygun olmayan kişiyle sakın yolculuk yapma!
 - 4 Ayrılık derdini bilirsin; ilaç işe yaramaz. Bundan dolayı ayrılık acısını çekip boşuna ah etme!
 - 5 Ey Yâver! Sığınacağın ve ümit edeceğin yer olarak Hakk’ın yolunu bil. Onun dergahından başka kapıları sığınak olarak düşünme.
- ¹⁶⁹ 43a.
- 1 O ay (gibi parlak güzelin) gözlerine bakma! İçinde bir afet var! Baktıkça seni içine alacak gibi bir durum var!
 - 2 Caddede o padişahı görünce ayağına düştüm! Bilmiyorum; ama bu durum alçalma olsa da yine de içinde izzet var.
 - 3 (Ey sevgili!) Gönül aynasına yine senin güzelliğin yansdı. İçinde yüzünün saflığı ile şaşkınlığı var.
 - 4 (Ey sevgili!) Bu ağlayıp inleyen gönlüm, senin gamzenle yaralandığı andan beri derdine derman bulamaz. İçinde hastalık var!

170

Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün

Hezec: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Dimez miydüm gönül duş olma gel bu 'aşk u sevdâya
Bulur elbet belâsın dil viren ol kaddi bâlâya
- 2 Ne rütbe ser-keş olmuşsın amân ey serv-i âzâdum
Hırâm-ı dil-keşün nâz eyler oldı nahl-ı Tûbâ'ya
- 3 Cevâba kâdir olmaz belki eyler derdini izhâr
Muhabbetden su'âl eylersem ol Mecnûn-ı şeydâya
- 4 Cihâna binde bir gelmez benüm gibi sana 'âşık
Gidersem derd-i 'aşkunla eger ben dâr-ı 'ukbâya
- 5 Seni Yâver gibi ol hasret-i dîdâra vakf eyler
Gönül meyl eyleme her gördüğün mahbûb-ı zîbâya

171

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Remel: - . - - / - . - - / - . - - / - . - -

- 1 Bir ferah gelmez mi yâ Rab bu dil-i nâ-şâduma
İtdüğü cevır ü eziyyetdür gelen hep yâduma
- 2 Söylesem derd-i derûnum hâlûme rahm eylemez
Âh kim ol kâmet-i serv-i sehî âzâduma

5 Ey can! Gönül, ağlayıp sızlayan Yâver gibi hastalanmış; humma hastalığına tutulduğundan beri içindeki ateş yükselmiş.

170 43a-43b.

1 A gönül, "Bu aşka, sevdaya düşme!" diye sana demez miydim? O uzun boylu güzele gönül veren, elbette belasını bulur!

2 Ey boyu servi gibi olan (güzelim)! Sen ne kadar dik başlı olmuşsun? Aman! Cazibeli salmışın ile Tuba ağacına naz yapmaya başlamışsın!

3 O divane Mecnun'a aşktan sual etsem, cevap veremez belki derdini söyler.

4 (Ey sevgili!) Senin aşkının derdiyle ahirete gidersem, dünyaya benim gibi seni sevecek binde bir âşık gelmez.

5 A gönül, her gördüğün güzele meyletme! Seni, Yâver gibi yüzüne hasret bırakır!

171 43b.

1 Ey Rabbim! Bu sıkıntılı gönlüme bir ferah, sevinç gelmez mi? Aklıma, her zaman (sevgilinin) ettiği cefa ve eziyetler geliyor.

2 Serbest hareket eden servi boylu (sevgiliye), gönül derdimi söylesem de halime acımaz! Ah!

- 3 Rûzgâr-ı hasretün esdi dilüm itdi harâb
‘Âkıbet oldun sebep bu rütbede ber-bâduma
- 4 Gül ruhun yâd eyleyüp âh u figân itdükçe ben
‘Andelîbân-ı çemen hayrân olur feryâduma
- 5 Gerçi şî’rüm sâde ammâ ma’nisi bî-gânedür
Hiç söz olmaz Yâverâ mazmûn-ı nev-îcâduma

172

Fâ’ilâtün/ Fâ’ilâtün/ Fâ’ilâtün/ Fâ’ilün

Remel: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Serve bakdum kâmet-i cânân geldi hâtıra
Nehre bakdum dîde-i giryân geldi hâtıra
- 2 Bâga vardum nergisün gördüm bugün mahmûrluğun
El-amân ol dîde-i fettân geldi hâtıra
- 3 Ebruvânın seyr idüp itdüm kemân-ı sahtı yâd
Nevk-i müjgânun görüp peykân geldi hâtıra
- 4 Şu’le-i hüsnünle tende yanmaduk yir kalmadı
Andum ‘aşkun âteş-i sûzân geldi hâtıra
- 5 Yâverâ yâ ben niçün âh itmeyem her subh u şâm
Nâzlı nâzlı söyleyen cânân geldi hâtıra

-
- 3 Hasretin rüzgârı esti; gönlümü harap etti. Sonuçta, (sevgilinin davranışları) halimin çok kötüleşmesine sebep oldu.
- 4 (Ey sevgili!) Gül yanağımı hatırlayıp, ah u figan ettikçe yeşillikteki bülbüller bile çılgınlıklarına hayran olur!
- 5 Ey Yâver! Şiirim, gerçi sadedir; ama anlamı dünyası, hayallere sığmayacak kadar geniştir. Yeni icat ettiğim mazmunlara ise hiç söz olmaz.
- 172 43b-44a.
- 1 Servi ağacına bakınca sevgilinin boyu; nehre bakınca ağlayan gözler aklıma geldi.
- 2 Bugün bahçeye gittim, nergis çiçeğinin mahmurluğunu gördüm. Aman, yetişin! O fitne çıkaran güzel gözler hatıra geldi.
- 3 Kaşlarını seyredince ok atan sert yayları hatırladım. Kirpiklerinin oklarını görünce de uçlarında bulunan sivri demirler akla geldi.
- 4 (Ey sevgili!) Güzelliğinin aleviyle, vücutta yanmadık yer kalmadı! Aşkımı anınca akla yakıcı ateş geldi.
- 5 Ey Yâver ! Ben niçin her sabah ve akşam ah etmeyeyim ya? Nazlı nazlı konuşan sevgili akla geldi.

173

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Remel: - . - -/- . - -/- . - -/- . . -

- 1 Hâlümi bildür gönül ol yâre Allâh 'aşkına
Hayli demdür teşneyem dîdâra Allâh 'aşkına
- 2 Nişter-i gamzenle gelsen bir kan alsan ey tabîb
'Aşk ile dil-hûn olan bîmâra Allâh 'aşkına
- 3 Hâtır-ı mahzûnumı kıldun gamunla pek harâb
Haste-i hicrânuna bir çâre Allâh 'aşkına
- 4 Şem'-i hüsnün pertev ü envârına her subh u şâm
Yanmasun pervâneveş dil nâra Allâh 'aşkına
- 5 Merhamet eyler bulunmaz mı 'aceb kim Yâverâ
Ben garîb ü bî-kes ü nâ-çâra Allâh 'aşkına

174

Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilün

Remel: . . - -/. . - -/. . - -/. . -

- 1 Çâre-sâz olmayıcak 'âşık-ı bî-çâresine
Sad Felâtûn ola mı çâre-geri çâresine
- 2 Lezzet-i 'aşkı dahı anlar idün ey zâhid
Bir nazar kılsan eger sen dahı ruhsâresine
- 3 Zahm-ı dil teşne olur gelse diyü peykânun
Cânı âmâc ideli gamze-i hûn-hâresine

173

44a.

- 1 A gönül, o sevgiliye Allah aşkına halimi bildir. Uzun süredir, o güzel yüze susamışım!
- 2 Ey doktor! Aşk ile gönlü kan dolan hastaya, Allah için, gelsen de gamze neşterinle bir kan alsan!
- 3 Ey Sevgili! Hüznü gönlümü kederinle pek harap ettin. Allah aşkına, ayrılık hasta olan âşığına bir çare bul!
- 4 (Ey sevgili!) Allah aşkına, gönül, her sabah ve akşam güzellik mumunun parlaklık ve aydınlığına pervane gibi ateşte yanmasın!
- 5 Ey Yâver! Ben garip, kimsesiz, çaresiz biriyim! Acaba Allah için, bana merhamet eden bir kişi bulunmaz mı?

174

44a.

- 1 Zavallı âşığın derdine (sevgili) çare olmayınca, Eflatunlar mı çare olmalı?
- 2 Ey zahit! Sevgilinin yanağına bir baksan, sen de aşkın lezzetini anlardın!

- 4 Sarsalar üstine sîmîn-ber-i kâfûrun
Merhem olmaz mı ‘aceb tîr-i müjen yâresine
- 5 İltifât itmedi geçdi o hırâmende-i nâz
Reh-güzârında turan Yâver-i âvâresine

175

Mef’ûlü/ Mefâ’ilü/ Mefâ’ilü/ Fe’ûlün
Hezec: - - . / . - - . / . - - . / . - -

- 1 Bir kerre o gül-ruhların öpsem kızarıncâ
Surhî-i ruhı gitmeye tâ haşre varıncâ
- 2 Ejder gibi dem çekmededür ‘âşık-ı zâra
Ol zülf-i siyeh-târını başdan çıkarıncâ
- 3 Kad çekmededür serv-i sehî bâg-ı dilümde
Çeşmümden akan yaş ile dâ’im suvarıncâ
- 4 Farz eyle ki bir kâfir imiş kâkül-i cânân
Rahm itmeye mi ‘âşıkâ kalbi kararıncâ
- 5 Yâver viremez bir dahı ol mîve-i vaslun
Ol nahl-ı hırâmânı yirinden koparıncâ

176

Mefâ’ilün/ Mefâ’ilün/ Mefâ’ilün/ Mefâ’ilün

-
- 3 Gönül yarası, canı, (sevgilinin) kan dökücü gamzesine nişan tahtası yapalı, temreninin gelmesini susamış derecesinde arzuluyor.
 - 4 Beyaz tenli (sevgilinin) kokulu kafurunu, kirpik oklarının açtığı yaraların üstüne sarsalar, acaba merhem olmaz mı?
 - 5 O nazla salınan (sevgili), yolunun üzerinde bulunan perişan durumdaki Yâver’ine iltifat etmeyerek geçip gitti!
 - 175 44b.
 - 1 (Ey sevgili!) O gül yanaklarını kızarıncaya kadar bir kez öpsem, yanağın kırmızılığı ta haşre varıncaya kadar gitmez!
 - 2 (Sevgili,) siyah saçlarının altından başını çıkarıncâ, ağlayıp sızlayan âşığa, ejderha gibi nefes çeker!
 - 3 Gözümünden akan yaşlarla sürekli sulayınca, düzgün servi gönül bahçemde boy atar!
 - 4 Sevgilinin saçlarının bir kafir olduğunu farz et! Kalbi kararınca, âşığa merhamet etmez mi?
 - 5 Yâver! O salınan fidanı yerinden koparıncâ, o bir daha vuslat meyvesi veremez!
 - 176 44b.

Hezec: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Ne âteşdür derûnumda yanar âheste âheste
‘Aceb dinmez mi eşkümde akar âheste âheste
- 2 Mu’attardur dimâgum bûy-ı zülfünle senün cânâ
O bûlarla sabâ her dem eser âheste âheste
- 3 O şûhun cilve-i nâzı o güftâr-ı füsûn-sâzı
Niçe dâna-dili şeydâ ider âheste âheste
- 4 Hezârân nâz ile ol kâmet-i serv-i sehî nâzum
Çemenzâra çıkup gâhî gezer âheste âheste
- 5 Sana ‘îş u tarab zevk u safâlar itdürür ammâ
Felek câm-ı gamı Yâver sunar âheste âheste

177

Fe’ilâtün/ Fe’ilâtün/ Fe’ilâtün/ Fe’ilün

Remel: . . - - / . . - - / . . - - / . . - -

- 1 Gördünüz mi o güzel gözleri sâhir nerede
Gideli hayli zamân gelmedi vâfir nerede
- 2 Nûr-ı mihr-i ruhunı perde-i zülfün örter
Ehl-i İslâm nerede kâfir-i fâcir nerede
- 3 Perçemin itdi nihân kec-külehi zîrinde
Turre-i zülf-i siyeh sünbül-i kâfir nerede

-
- 1 Gönlümde yavaş yavaş yanan nasıl bir ateştir? Gözümden aheste aheste akan yaşlar acaba dinmez mi?
 - 2 Ey can (sevgili)! Dimağım senin saçının kokusuyla kokar! O kokularla, saba rüzgârı her an aheste aheste eser.
 - 3 O güzelin nazının cilvesi ve büyüleyici sözleri, gönül gözü açık birçok kişiyi yavaş yavaş divaneye çevirir!
 - 4 O servi boylu nazlı (sevgilim), bazen bin naz ile yeşillige çıkıp aheste aheste gezer.
 - 5 A Yâver! Felek seni yiyip içirir, gülüp eğlenir; ama gam kadehini yavaş yavaş sunar.
- ¹⁷⁷ 44b-45a.
- 1 O güzel gözleri gördünüz mü? Büyücü nerede? Gideli hayli zaman oldu, gelmedi. Acaba nerededir?
 - 2 Yanağının güneş gibi parlaklığını zülfünün perdesi örter. Müslüman nerede, kötü huylu kafir nerede!
 - 3 Perçemini eğri külah altında gizledi. Siyah saçlar, kafir sümbüller nerede?

- 4 Bî-gınâ mâl-i firâvân bulan kimse ile
Künc-i ‘uzletde olan hâline şâkir nerede
- 5 Bî-tekellüf dinilen Yâver-i zârun gazelin
Gele tanzîr ide bir şâ’ir-i mâhir nerede

178

Fe’îlâtün/ Fe’îlâtün/ Fe’îlâtün/ Fe’îlün

Remel: . . - -/ . . - -/ . . - -/ . . -

- 1 Mâ’il olduk o gülün serv-i sehî kâmetine
Hiç tahammül idemez cân u dilüm hasretine
- 2 Âteşüm çok benüm ammâ ki havâlar da sovak
N’ola varsam o mehün meclis-i germiyyetine
- 3 Sana itsün mi fidâ cânını bu ‘âşık-ı zâr
Kan bahâsı mı ‘aceb la’l-i lebün kıymetine
- 4 Sîm-i eşk eyledüm îsâr metâ’-ı hüsne
Nakd-ı dil geçdi o tâcir-beçenün zimmetine
- 5 Gerçi düşvâr idi tahsîl seni ammâ kim
Virmedi Yâver-i bî-çâre hâlel himmetine

179

Mef’ûlü/ Fâ’îlâtü/ Mefâ’ilü/ Fâ’ilün

Muzâri: - - ./- . - ./- - - ./- . -

-
- 4 Malı çok olan (zengin) ile uzlet köşesindeki yoksuldan hangisi haline şükrediyor?
- 5 Zavallı Yâver’in külfetsiz, yapmacıksız yazdığı gazellerine nazire söyleyecek usta şair nerede?
- 178 45a. Derkenar.
- 1 O gül yüzlü (sevgilinin), servi gibi düzgün boyuna meylettik! Can ve gönlüm, onun hasretine hiç dayanamaz!
- 2 Benim ateşim yüksek; ama havalar da soğuktur. O ay yüzlü (sevgilinin) sıcak meclisine varsam ne olur?
- 3 Bu inleyen âşık, canını sana feda etsin mi? (Feda ederse,) acaba kırmızı dudaklarının değerine karşılık gelir mi?
- 4 Güzellik servetine, gümüş gibi gözyaşlarımı saçtım. O tacir çocuğunun zimmetine gönül hazinesi geçti.
- 5 (Ey sevgili!) Seni ele geçirmek çok zor idi ama zavallı Yâver gayretine son vermedi!
- 179 45a.

- 1 Üftâde oldu dil yine bir serv-i kâmete
Düşdi zemîne sâye gibi vardı râhata
- 2 ‘İlm-i cemâli sûfi-i har anlamak muhâl
Ma’lûmdur hakîkati ehl-i hakîkate
- 3 Seyr it tesettürini o mug-beççenün hele
Pûşîde oldu perçemi sardukda servete
- 4 Ol şeh rakîbe itse dahı hüsn-i i’tibâr
İkbâl yine gelmez o idbâr u nekbete
- 5 Yâver gibi gönül dahı âzâde-ser iken
Sevdâ-yı ‘aşka duş olalı düşdi mihnete

Gazeliyyât-ı harfü’l-yâ

180

Mefâ’îlün/ Mefâ’îlün/ Fe’ûlün

Hezec: . - - -/ . - - -/ . - -

- 1 Gelüp meclisde cânân hâzır oldu
Sürûrmdan cünûnum zâhir oldu
- 2 Beni sen eyledün âşüfte-hâtır
Bu dil dîvânelikte mâhir oldu
- 3 Rakîb-i bed-meniş kâfirdi evvel
Görüp hüsnün dahı pek kâfir oldu
- 4 Ne cânlar eyledi şeydâ nigâhı
Füsûn-ger gamzesi pek sâhir oldu

-
- 1 Gönül yine servi boylu bir güzele tutuldu; gölge gibi yere düştü ve rahatladı.
 - 2 Güzellik ilmini, kafasız/eşek sofunun anlaması imkânsızdır! Bu ilmin gerçek mahiyeti, hakikat ehline bilinir.
 - 3 O meyhaneci çırağının hele örtüsünü seyret! Perçemi servete sarınca örtülmüş oldu!
 - 4 O sultan (sevgili), rakibe çok itibar gösterse de, o bahtsız ve talihsiz yine ikbal gelmez!
 - 5 Yâver gibi gönlün de başı rahat iken, kara sevdaya tutulalı derde düştü!
180 45a-45b.
 - 1 Sevgili, meclise gelip hazır olunca, sevincimden deliliğim ortaya çıktı!
 - 2 (Ey sevgili!) Beni sen baştan çıkardın! Bu gönül, divanelikte ustalaştı!
 - 3 Kötü huylu rakip, önceden kâfirdi; (sevgilinin) güzelliğini görünce daha da kâfirleşti!

- 5 İderdün bir nevâzişle ri'âyet
Bu lutfun Yâver'e pek nâdir oldu

181

Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilün

Remel: . . - -/. . - -/. . - -/. . -

- 1 Yine mekkâre felek hâlümü tagyîr itdi
Devr-i ma'kûs ile idbâruma tedbîr itdi
- 2 Göricek vechini bin cân ile oldum meftûn
Çünkü Bihzâd-ı kazâ kalbüme tasvîr itdi
- 3 Süzme gel çeşm-i siyâhun meded ey mest-i nigâh
Ganzeler kalbe değil cânuma te'sîr itdi
- 4 Dili çâh-ı zekana habs idicek ol zâlim
Zülf-i pür-pîç ü hamın boynına zencîr itdi
- 5 Bilmedi hâlini hiç Yâver-i bî-çâre senün
Gazab-âlûde nigâh eyledi tekdîr itdi

182

Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün

Hezec: . - - -/. - - -/. - - -/. - - -

- 1 Cünûn ehline mansıp yok mı şeydâ olmadan gayrı
Nigâh-ı ehl-i dünyâya temâşâ olmadan gayrı

-
- 4 (Sevgilinin) bakışı, ne canları çılgına çevirdi! Sihir yapan gamzesi, pek büyücü oldu!
- 5 (Ey sevgili!) Bir iltifatla da olsa (seni seveni) gözetirdin; bu lütfun Yâver'e pek nadir oldu!
- 181 45b.
- 1 Hileci felek, yine halimi değiştirdi; uğursuz devri ile işlerin ters gitmesine yol açtı!
- 2 (Ey sevgili!) Güzel yüzünü görünce bin can ile tutuldum; çünkü (resmini) ünlü ressam Behzat kalbime resmetmişti!
- 3 Ey sarhoş bakışlı (güzel)! Yardım et! Kara gözlerini süzme, gel! Süzgün bakışlar değil kalbe, canımın içine kadar tesir etti!
- 4 O zalim (sevgili), gönlü çene çukuruna hapsedince, kıvrım kıvrım zülüflerini boynuna zincir etti!
- 5 Zavallı Yâver, senin halini hiç anlamadı. Öfke ve kızgınlıkla karışık bir şekilde baktı, azarladı!
- 182 45b-46a.
- 1 Divanelere "şeyda", dünya ehline "temaşa" olmaktan mansıp yok mu?

- 2 Rakîb ile keş-â-keşden murâdum olmadı hâsıl
Ne kaldı ‘âzîm-i semt-i müdârâ olmadan gayrî
- 3 Husûl-ı matlab u Nîl-i merâma çâremüz yokdur
Hemân cûyende-i eltâf-ı Mevlâ olmadan gayrî
- 4 Sirişküm çağlayup akmakda ammâ sûdmend olmam
Ki bâd-ı subh ile cûşende deryâ olmadan gayrî
- 5 O mir’âtu’s-safânun Yâverâ bir lutfını görmem
Ser-â-ser cismine mahv-ı ser-â-pâ olmadan gayrî

183

Mefâ’îlün/ Mefâ’îlün/ Mefâ’îlün/ Mefâ’îlün

Hezec: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Begüm bu âteş-i ‘aşkunla sûzân olduğum kaldı
Giceler subha dek derdünle nâlân olduğum kaldı
- 2 Görüp hâl-i diger-gûnum bana rahm itmedün cânâ
Niçe demdür gamunla zâr u giryân olduğum kaldı
- 3 Bütün yagmaya virdüm hân mân-ı sabr u tedbîri
Tahammül itmeyüp bî-sabr u sâ mân olduğum kaldı
- 4 Ne hâlüm ‘arz idebildüm ne nutka kudretüm oldı
Hemân gördükde ol meh-rûyî hayrân olduğum kaldı

-
- 2 Rakip ile çekişmekten muradım yerine gelmedi! Dost gibi görünüp onun mahallesine gitmeliyim. Başka ne çare kaldı!
 - 3 Arzularımızın yerine gelmesi ve Nil nehri gibi uzun emellerimizin gerçekleşmesi için, hemen Mevla'nın lütuflarını araştırmaktan başka çaremiz kalmadı.
 - 4 Gözyaşlarım çağlayıp akıyor; fakat ondan yararlanamıyorum! Sabah rüzgarı ile coşup deniz olmaktan başka çare kalmadı.
 - 5 Ey Yâver! Gönlü saf ayna gibi temiz olan (güzelin), baştan ayağa kadar bütün cismine harap olmaktan başka bir lütfunu görmem.
- 183
46a.
- 1 Beyim! Bu aşk ateşinle yandığım kaldı! Sabaha kadar, geceleri, derdinle inlediğim kaldı!
 - 2 Ey can (sevgili)! Halimin kötüleştiğini gördüğün halde bana hiç acımadın! Uzun süre derdinle ağlayıp gözyaşı döktüğüm kaldı!
 - 3 Sabır ve tedbir evini tamamen yağmaladım. Tahammül etmeyip servetsiz ve sabırsız olduğum kaldı.
 - 4 Ne halimi arz edebildim ne de konuşmaya gücüm yetti. O ay yüzlü (güzeli) görüp hayran olduğum kaldı.

- 5 Dem-â-dem gayrılarla ülfet ider ol perî şimdi
Benüm Yâver gibi mehcûr-ı cânân oldugum kaldı

184

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Remel: - . - -/ - . - -/ - . - -/ - . - -

- 1 Kadd-i mevzûnun görenler didiler serv-i sehî
Nâzenînüm ehl-i 'aşkun sözlerin sanma tehî
- 2 El-amân ey çeşm-i hasret bir gice olsun n'olur
Hâba varsan belki rü'yâda görürsin ol mehi
- 3 'Azm-i agyâr eylemiş reftâr ider gördüm yine
Bir lewendâne edâlı kanlı zâlim eşbehi
- 4 Görmezem hayli zamândur hasretin çekmekdeyüm
Tûtyâdur gözlerümde hâk-i râh-ı dergehi
- 5 Gam yimezdüm ben de bu rûtbe ferâmûş itmesen
Gayrıya lutfun firâvân Yâver'e olsa gehî

185

Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Fe'ûlün

Hezec: . - - -/ . - - -/ . - - -

- 1 Derûnumda muhabbet nâr bitürdi
Dilümde âh âteş-zâr bitürdi
- 2 Bana tatdurmadı sahbâ-yı la'lün
O bezmün 'işretin agyâr bitürdi

5 O peri (gibi güzel), şimdi sürekli başkalarıyla arkadaşlık eder. Benim Yâver gibi sevgiliden ayrıldığı kaldı!

184 46a-46b.

1 Ey servi (boyu güzel)! Düzgün boyunu görenler, "Nazlı güzelim, âşıkların sözlerini boşuna sanma!" dediler.

2 Ey hasret çeken gözler! Yardım et! Bir gece olsun, ne olur? Uyusan, belki o ay yüzlüyü rüyada görürsün!

3 Bir lewendane edalı, kanlı ve zalim birini yine rakiplerin tarafına giderken gördüm.

4 (Ey sevgili!) Uzun zamandan beri görmediğim için özlemimi çekiyorum. Dergahının yolunun toprağı, gözlerime sürme gibidir.

5 (Ey sevgili!) Başkalarına yaptığın iyiliklerden bazen Yâver'e olsa ve bu derece unutmasan ben de üzülmezdim.

185 46b.

1 Sevgi, içimde ateş yaktı. Ah, gönlümde ateşi bol olan yer yetiştirdi.

- 3 Gül-i ruhsârını ümmîd iderken
Gülistân-ı ruhında hâr bitürdi
- 4 Felek Mecnûn serin itdiyse has-pûş
Benüm başumda da mantar bitürdi
- 5 Firâk-ı la'l-i meygûnunla Yâver
Niçe peymâne-i ser-şâr bitürdi

186

Mefâ 'ilün/ Mefâ 'ilün/ Mefâ 'ilün/ Mefâ 'ilün

Hezec: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 'Aceb bu kâmeti zîbâ nihâl-i bâg-ı cennet mi
Hırâm-ı nâz ile reftâr iden ol serv-i kâmet mi
- 2 Görinmezsin amân ey nâzenînüm hayli demlerdür
Beni bu derd ü mihnetle helâk itmek mürüvvet mi
- 3 Güzergâhunda beklerdüm seni görmek için cânâ
Yolunda hâk-sâr olmak o da bir resm-i 'âdet mi
- 4 Olur hûn-âb-ı eşkümlü elümde sâgarum pür-hûn
Dü çeşmümden akan kanum şarâb-ı eşk-i hasret mi
- 5 Nedür bu âh vâh u nâle vü feryâd-ı bî-câlar
Yine derd-i derûndan Yâverâ halka şikâyet mi

-
- 2 (Sevgili,) şarap gibi kırmızı dudaklarından bana tattırmadı! O meclisin işretini başkaları yaptı!
 - 3 Gül yanağını umarken, yanak gül bahçesinde diken yetiştirdi.
 - 4 Ey Mecnun! Felek, başımı çalı çırpı ile örttüyse, benim başımda da mantar bitirdi!
 - 5 Yâver, (sevgilinin) şarap renkli dudaklarından ayrıldığı için, birçok şarap dolu kadehi bitirdi!
 - 186 46b-47a.
 - 1 Boyu güzel olan bu (sevgili), acaba cennet bahçesinin fidanı mı yoksa naz ile salınarak giden o servi boylu mu?
 - 2 Ey narin (sevgilim)! Uzun zamandır görünmüyorsun. Beni bu sıkıntı ve dertle öldürmek mertlik mi?
 - 3 Ey canım (sevgili)! Seni görmek için geçeceğin yolda bekliyordum. Senin yolunda toz toprak içinde perişan olmak resmi bir kural mı?
 - 4 Kanlı gözyaşlarımla elimdeki kadeh kanla dolar! İki gözümde akan kanım, özlem sebebiyle dökülen gözyaşı şarabı mıdır?
 - 5 Ey Yâver! Bu yersiz feryat, inleme, ah vah nedir? Gönül derdini yine insanlara şikâyet mi ediyorsun?

187

Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Fe'ülün

Hezec: . - - -/ . - - -/ . - -

- 1 Lebün gül-gonce-i handân bitürdi
Hat-ı rûyun gelüp reyhân bitürdi
- 2 Seni eşküm hat-âver eylemez mi
Çemende sebzeyi bârân bitürdi
- 3 Gülistânı tutup gül-bâng-ı nâlem
Figânı murg-ı hoş-elhân bitürdi
- 4 Gözümden kan gelince girye itdüm
Sirişküm pençe-i mercân bitürdi
- 5 Dahı feryâdı kesmez Yâver ammâ
Figânı bülbül-i nâlân bitürdi

188

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Remel: - . - -/ - . - -/ - . - -/ - . -

- 1 'Aşkun aldı 'aklumu gönlümde râhat kalmadı
Hâlümü tahrîre vü takrîre hâcet kalmadı
- 2 Çille-i cevrun çeker mi Rüstem-i Zâl olsa da
Bir kemân-ı saht imiş bâzûda kuvvet kalmadı
- 3 Öyle dil-teng eyledün kim 'âşık-ı mahzûnını
Tâli'-i ber-geşteden dilde şikâyet kalmadı

¹⁸⁷

47a.

- 1 (Ey sevgili!) Dudağın, gülen gül goncası; yüzündeki ayva tüyleri, reyhan yetiştirdi.
- 2 (Ey sevgili!) Yağmur, bahçedeki otları yeşertti. Gözyaşlarım da ayva tüylerini çıkarmaz mı?
- 3 Ağlayarak yüksek sesle okuduğum ilahi ve dualar gül bahçesini kaplayınca, güzel nağmeli kuşların sesini bastırdı!
- 4 Gözümden kan gelinceye kadar ağladım! Gözyaşlarım, pençeye benzeyen mercan meydana getirdi!
- 5 Yâver, feryadını kesmez; ama çığlıkları, inleyen bülbüllerin sesini kesti.

¹⁸⁸

47a-47b.

- 1 (Ey sevgili!) Aşkın aklımı aldı; gönlümde rahat kalmadı; halimi yazmaya ve anlatmaya gerek kalmadı.
- 2 (Ey sevgili!) Zulmünün çilesini, Zaloğlu Rüstem gibi bir pehlivan da olsa çeker mi? (Çilen,) sıkı bir yay imiş; kolda kuvvet kalmadı!

- 4 ‘Aşkun istîlâsı vardır hâne-i mülk-i dile
Ey ‘akıl şimden girü sende hükûmet kalmadı
- 5 Bizlere dâ’im sitignâ gayrıya her dem vefâ
Bu cefâyı çekmede Yâver’de tâkat kalmadı

189

Mefâ’ilün/ Mefâ’ilün/ Fe’ûlün

Hezec: . - - -/ . - - -/ . - -

- 1 O âhû gözlerün sâhir degil mi
Füsûn u fitnede mâhir degil mi
- 2 Şu’â vü şu’le-i mihr-i cemâlün
Cihânda gün gibi zâhir degil mi
- 3 Na’îm ü rü’yet-i dîdârı münkir
Rakîb-i bed-meniş kâfir degil mi
- 4 Çeker cevvrün gönül feryâd kılmaz
Sen insâf it begüm sâbir degil mi
- 5 Niçün eş’ârını tezyîf idersin
Senün Yâver kulun şâ’ir degil mi

190

Mef’ûlü/ Fâ’ilâtü/ Mefâ’ilü/ Fâ’ilün

Muzâri: - - ./- . - ./- . - ./- . -

-
- 3 (Ey sevgili!) Hüzünlü âşığı o kadar incittin ki gönülde tersine dönmüş talihten şikâyet düşüncesi kalmadı!
- 4 Gönül ülkesinin içine (sevgilinin) aşkının saldırısı vardır. Ey akıl! Bundan sonra sende idare kalmadı!
- 5 (Ey sevgili!) Bizlere sürekli umursamazlık, başkalarına her an vefa! Bu cefayı çekmede Yâver’de güç kalmadı!
- ¹⁸⁹ 47b.
- 1 (Ey sevgili!) O ceylan gözlerin büyücü değil mi? Fitne ve büyücülükte usta değil mi?
- 2 (Ey sevgili!) Güzelliğinin güneş gibi alev ve ışınları, dünyada gündüz gibi görünür değil mi?
- 3 (Ey sevgili!) Yüzünü görmeyi ve cenneti inkâr eden kötü tabiatlı rakip, kâfir değil mi?
- 4 Beyim! Gönül, senin cefanı çeker; ama feryat etmez; sen insafla söyle, sabırlı değil mi?
- 5 (Ey sevgili!) Senin Yâver kulun şair değil mi? Şiirlerini niçin kötülüyorsun?
- ¹⁹⁰ 47b.

- 1 Ser-'asker itdi gamze-i ceng-âveri 'Alî
Kırdı geçürdi hışm ile 'âlemleri 'Alî
- 2 Kıldı sarây-ı kalbümi nûrıyla pür-şu'â
Tâb-âverî-i mihr-i ruh-ı enveri 'Alî
- 3 Mahmûm-ı 'aşk-ı tâbiş-i ruhsârunum senün
Sun teşnegâna la'l-i leb-i kevseri 'Alî
- 4 Ger hâkim olsa mesned-i 'izz ü gurûrda
Bir hükm iderse fârig ider dâveri 'Alî
- 5 İtdi karîn-i merhamet ü lutf u iltifât
Gördükde hâl-i zâr-ı dil-i Yâver'i 'Alî

191

Müfte'ilün/ Müfte'ilün/ Fâ'ilün

Serî: - . . - / - . . - / - . . -

- 1 Kâmeti ey serv-i İrem Mustafâ
Ruhları gül-gonce-i fem Mustafâ
- 2 Hayli zamân hasret-i rûyun ile
Çekmedeyüm mihnet ü gam Mustafâ
- 3 'Âşık olaldan beri dîdâruna
Aglamadan ben gülemem Mustafâ
- 4 Gayrı yeter rahme gel insâfa gel
Lutfun ile eyle kerem Mustafâ
- 5 Niçeye dek gayra nevâziş idüp
Yâver'üne cevri ü sitem Mustafâ

-
- 1 Ali, savaşan gamzeyi ordu kumandanı yaptı; kızgınlıkla âlemi kırdı geçirdi.
 - 2 Ali, güneş gibi parlak yanağının ışınlarıyla kalp sarayımı doldurdu!
 - 3 Ali! Senin parlak yanağının aşkından yanıp tutuşuyorum! Kevser havuzunu andıran kırmızı dudağımı susayanlara sun!
 - 4 Ali, eğer yücelik ve gurur makamında hâkim olsa, bir hüküm vermek isterse hükümdarlığı terk eder!
 - 5 Ali, Yâver'in gönlünün zavallı durumunu görünce; iltifat, lütuf ve merhametine yaklaştırdı!
- 191
48a.
- 1 Boyu, İrem bağının servisi Mustafa! Yanakları gül goncası ağzı gibi Mustafa!
 - 2 A Mustafa! Uzun süredir yüzünün özlemi ile sıkıntı ve üzüntü çekmekteyim!
 - 3 A Mustafa! Yüzüne âşık olduğumdan beri ağlamadan gülemem!
 - 4 A Mustafa! Artık yeter! İnsafa gel! Biraz Acı! Lutfet! İkranda bulun!

192

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Remel: - . - -/ - . - -/ - . - -/ - . -

- 1 Sihir ile meshûr iden bir çeşm-i fettândur beni
Kayddan âzâd iden bir serv-i kâmetdür beni
- 2 Hasretünle cân u dil pür-âteş ü sûzân olur
Her zamân her ân yakan ol âh-ı hasretdür beni
- 3 Sîne-i billûrı kim duş oldı çeşm-i cânuma
Eyleyen âyîneveş sâffı bu hayretdür beni
- 4 Tatlı bir bûs-ı lebin rü'yâda almışdum bu şeb
Pür-harâret eyleyen hâlâ o lezzetdür beni
- 5 Kanda varsam Yâverâ cûyende-i Hakk'am hele
Eyleyen dervîşveş kesretde vahdetdür beni

193

Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün

Hezec: . - - -/ . - - -/ . - - -/ . - - -

- 1 Senün âhû nigâhun mest-i hâb olsun da kalsun mı
Gönül zahm-ı müjenle pür-'azâb olsun da kalsun mı
- 2 Müzeyyen hâne-i dil dest-i lutfunla yapılmışken
Yine bu seng-i cevrunle harâb olsun da kalsun mı

5 A Mustafa! Yâver'ine cefa ve eziyet; başkalarına iltifat ediyorsun! Bu durum ne zamana kadar sürecektir?

192 48a.

1 Beni, sihir ile büyüleyen bir fitneci gözdür; zincirden kurtaran bir servi boyludur.

2 (Ey sevgili!) Can ve gönül, senin özleminle ateşler içinde kalır! Beni, her zaman ve her an yakan özlem ahlardır!

3 (Sevgilinin) parlak göğüsleri can gözüme ilişti! Beni ayna gibi temizleyen bu hayrettir!

4 Bu gece, rüyada dudaktan tatlı bir öpücük almıştım! Beni hâlâ ateşler içinde bırakan o lezzettir!

5 Ey Yâver! Nereye gitsem Hakk'ı arıyorum! Beni derviş gibi yapan kesretteki vahdettir!

193 48a-48b.

1 (Ey sevgili!) Senin ceylan gözlü bakışın, uyku sarhoşu olsun da kalsın mı? Gönül, kırıp oklarınla açtığın yaralarla azap içinde kalsın mı?

- 3 Bizi bezmünden istiskâl gûne tarh idüp cânâ
Rakîbân vaslun ile kâm-yâb olsun da kalsun mı
- 4 Kemâl-i ‘izzet ü ikrâmunı gördükde mâhum dil
Mülâkâtun deminde pür-hicâb olsun da kalsun mı
- 5 Olurken Yâver’ün eş’ârı bir bir cümle manzûrun
Benüm bu ser-güzeştüm bir kitâb olsun da kalsun mı

194

Mefâ’ilün/ Mefâ’ilün/ Mefâ’ilün/ Mefâ’ilün

Hezec: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Haberdârum gel inkâr itme gönlüm sendedür şimdi
‘Aceb sen kandasın bilmem hayâlün bendedür şimdi
- 2 Bu rütbe olmamışdum derd-i ‘aşkunla senün böyle
Bu cân-ı nâ-tüvân pek haste vü nâlendedür şimdi
- 3 O hûnî gamzelerle var idi ünsiyyetüm evvel
Görinmez hayli demlerdür ‘aceb ol kandadur şimdi
- 4 Beni bir hâle koydun kim ecelden gayrı yok çâre
N’olur bir kerre gelseydün ki cânum tendedür şimdi
- 5 Olaldan bir cefâ-cû dil-berün âvâresi Yâver
Garîb ü pâ-y-mâl üftâde vü nâlendedür şimdi

-
- 2 (Ey sevgili!) Süslü gönül evi, senin başışlarınla yapılmışken, yine bu cefa taşlarınla harap olsun da kalsın mı?
 - 3 Ey can (sevgili)! Bizi, meclisinden çok görerek/istemeyerek dışarıya çıkarıyorsun! Rakipler, senin vuslatınla arzularına kavuşsun da kalsın mı?
 - 4 Ey ay (gibi parlayan güzelim)! Gönül, senin mükemmel izzet ve ikramının gördükten sonra, görüşme anında utansın da kalsın mı?
 - 5 Yâver’in şiiirleri tek tek gözünün önünde dururken, yaşadıklarım bir kitap olsun da kalsın mı?
- ¹⁹⁴ 48b.
- 1 (Ey sevgili!) Gel, inkâr etme; haberim var; gönlüm şimdi sendedir! Bilmiyorum, acaba sen neredesin? Hayalin şimdi bendedir!
 - 2 (Ey sevgili!) Senin aşkının derdiyle bu derece rütbe almamıştım. Bu zayıf can, şimdi çok hasta ve inler bir vaziyettedir!
 - 3 (Sevgilinin) o kan dökücü süzgün bakışlarıyla önceden dostluğum vardı. Uzun zamandır görünmüyor. Acaba şimdi nerededir?
 - 4 (Ey sevgili!) Beni öyle bir hale koydun ki ölümden başka çare kalmadı! Canım şimdi tendedir! Ne olur bir kez gelseydin!

195

Fe'îlâtün/ Fe'îlâtün/ Fe'îlâtün/ Fe'îlün

Remel: . . - -/. . - -/. . - -/. . -

- 1 Kim bakar hâlûme cânâ nîgehümden gayrı
Hem-dem olmaz bana baht-ı siyehümden gayrı
- 2 Şöyle vâlih gezerüm kendümi aslâ bilmem
Dahı bir yir göremem pîşgehümden gayrı
- 3 Kime şekvâ ideyüm derd-i dil-i zârumdan
Bana zulmi kim ider pâdişehümden gayrı
- 4 Var mıdur hüsn ile mümtâz-ı cihân 'âlemde
Şeh-levendâne edâ kec-külehümden gayrı
- 5 Vâdi-i 'aşka düşüp böylece kaldum Yâver
Bir tarîka gidemem kendi rehümden gayrı

196

Mef'ûlü/ Mefâ'ilün/ Fe'ûlün

Hezec: - - ./. - - -/. - -

- 1 Cânâ yiter itme cevır ü nâzı
'Uşşâkun ider sana niyâzı
- 2 Dâg-ı dil-i zârum itdi ifşâ
Bu gizlice dilde sûz u sâzı

5 Yâver, cefa etmek için vesile arayan bir dilberin divanesi olduğundan beri,
garip, ayaklar altında ezilen, düşkün ve inilti içindedir!
195 48b-49a.

1 Ey can! Kendi bakışımdan başka halime kim bakar? Kara talihimden başka
kimse bana arkadaş olmaz.

2 Öyle şaşkın bir durumda geziyorum ki kendimi bile tanımıyorum! Ayağımın
ucundan başka bir yer görmüyorum!

3 Ağlayan gönlümün derdini, kime şikâyet edeyim? Bana zulmeden
padişahımdan başkası değildir!

4 Dünyada güzellikle seçkin bir yer edinen boylu boslu, eğri külahlı yiğidimden
başka biri var mıdır?

5 A Yâver! Aşk vadisine düşüp öylece kaldım. Kendi yolumdan başka bir yola
gidemem.
196 49a.

1 Ey canım (sevgili)! Yeter! Eziyet etme! Naz yapma! Âşıkların sana dua eder!

2 İnleyen gönlümün yaraları, gizlice yaptığı ağlama ve sızlamaları gün yüzüne
çıkardı!

- 3 Üftâde-i kûy-ı ‘aşk-ı cânân
Her hatvede kılmada namâzı
4 Nâmem yazılıp giderken ey şûh
Verkâ gibi itdi takla-bâzî
5 Yâver yine oldı duş ‘aşka
Sevdi yine bir meh-i Hicâz’ı

197

Fâ’ilâtün/ Fâ’ilâtün/ Fâ’ilâtün/ Fâ’ilün

Remel: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Bir mahalde ey gül-i ter nâ-gehân gördüm seni
Havf-ı agyâr ile ammâ kim nihân gördüm seni
2 Hârveş etrâfun almışdı rakîbân gerçi kim
Nev-şüküfte gül gibi hande-künân gördüm seni
3 Dünki gün bir reh-güzerde hancer elde nîm-mest
Kec-küleh bâzû açık pek bî-amân gördüm seni
4 Ebr-i kâkül açılır geh gâhice rû-pûş olur
Mâh-tâbum geh ‘iyân u geh nihân gördüm seni
5 Bahr-ı eşkûn cûş kılmış başdan aşmış gavtası
Yâverâ n’oldı sana gâyet yamân gördüm seni

198

Müfte’ilün/ Müfte’ilün/ Fâ’ilün

Serî: - . . -/- . . -/- . -

-
- 3 Sevgilinin aşkının mahallesinin tutkunu, her adımda namaz kılıyor!
4 Ey şuh güzel! Mektubum yazılıp giderken, yabani güvercin gibi takla attı.
5 Yâver, yine aşka düştü ve yine Hicaz’ın ay (yüzlü bir güzelini) sevdi!
¹⁹⁷ 49a-49b.
1 Ey taze gül! Bir yerde seni ansızın gördüm; fakat rakiplerin korkusuyla saklanarak baktım!
2 (Ey güzel!) Rakipler, gerçi etrafını diken gibi sarmışlardı; seni yeni açılmış gül gibi gülerek gördüm.
3 (Ey güzel!) Dünkü gün seni, bir cadde üzerinde elde hançer, yarı sarhoş, eğri külahlı, kollar açık ve pek acımasız bir vaziyette gördüm.
4 Dolunayım! Kaküllerin, bulut gibi bazen açılır bazen de yüzünü örter; seni kimi zaman açık kimi zaman da gizli gördüm.
5 Ey Yâver! Gözyaşı denizin coşup dalgalanmış, yüksekliği başından aşmış! Ne oldu sana? Durumunu kötü gördüm!
¹⁹⁸ 49b.

- 1 Cân evine geldi müjen yâresi
Bildüm anı yokdur anun çâresi
- 2 Cân u dili sihr ile eyler helâk
Ol güzelün gamze-i hûn-hâresi
- 3 Murg-ı dile virmededür pîç ü tâb
Perçeminün turre-i tarrâresi
- 4 Mest idiyor tâ-be-kıyâmet beni
La'l-i lebün bâde-i ser-şâresi
- 5 Ol şeh-i hüsne gönül üftâdedür
Yâver ise 'âşık-ı gam-hâresi

199

Mef'ûlü/ Mefâ'ilü/ Mefâ'ilü/ Fe'ûlün

Hezec: - - . / . - - . / . - - . / . - -

- 1 Hayfâ ki dilâ derd-i muhabbet sana kaldı
Bu vâdi-i 'aşk içre meşakkat sana kaldı
- 2 'Afv eyle dilersen de dilersen de helâk it
Ey gamzesi cellâd meşîyyet sana kaldı
- 3 Gel itme hakâretle nazar fâka-keşâna
Zannitme ki dünyâda bu 'izzet sana kaldı
- 4 Bildüm ki benüm hâlûme bir rahm idenüm yok
Ey kân-ı kerem lutf u 'inâyet sana kaldı

-
- 1 (Ey sevgili!) Can evine gelen kirpik okunun yarasının çaresi yoktur! Bunu anladım.
 - 2 O güzelin kan döken süzgün bakışı, sihir ile can ve gönülü yok eder.
 - 3 (Ey sevgili!) Saçlarının öne dökülen kısmı, gönül kuşuna sıkıntı veriyor!
 - 4 (Ey sevgili!) Şarap dolu kadehi andıran kırmızı dudakların, beni kıyamete kadar sarhoş eder!
 - 5 Gönül, o güzellik padişahına tutkundur! Yâver ise onun gam çeken bir âşığıdır!
- ¹⁹⁹ 49b-50a.
- 1 Ey gönül! Ne yazık! Sevgi derdi sana kaldı. Bu aşk vadisindeki sıkıntılar sana kaldı!
 - 2 Ey gamzesi cellat (gibi olan sevgili)! İrade senindir! Dilersen affet, dilersen de helak et!
 - 3 (Ey sevgili!) Gel! Yoksulluk çekenlere hakaretle bakma! Bu dünyada izzetin sadece sana kaldığını zannetme!

5 Geldünse eger görmek için yârüni Yâver
Gitdi o güzel âteş-i hasret sana kaldı

200

Fâ'îlâtün/ Fâ'îlâtün/ Fâ'îlâtün/ Fâ'îlün

Remel: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Bezmüme rindânı mahrem itmeyince olmadı
Kendümi rüsvâ-yı 'âlem itmeyince olmadı
- 2 Ol gazâl-i vahşi vü ol gül-nihâlüm bana râm
Nâle vü feryâdı her dem itmeyince olmadı
- 3 İttisâl ol mihr-i ruhsâr u semâ-yı 'işveye
Çeşümü mânend-i şeb-nem itmeyince olmadı
- 4 Âh zâlim bana Nîl-i vuslatun çeşmânımı
Girye-i hasretle pür-nem itmeyince olmadı
- 5 Neş'e-yâb-ı bûs-ı meygûn-ı lebi ol nâzenîn
Yâver-i nâ-çârı pür-gam itmeyince olmadı

201

Mef'ûlü/ Fâ'îlâtü/ Mefâ'îlü/ Fâ'îlün

Muzâri: - - ./- . - ./- . - - ./- . -

- 1 Ol [nev]-nihâlüme sakın itme hıyâneti
Ey bâgbân sana bu Allâh emâneti

-
- 4 Ey ikram kaynağı (sevgili)! Halime acıyan kimsenin olmadığını anladım.
Lütuf ve yardım sana kaldı.
 - 5 A Yâver! Sevgilini görmek için geldinse, o güzel gitti! Sana özlem ateşi kaldı!
200 50a.
 - 1 Meclisime rintlerin girmesine izin vermeyince olmadı! Kendimi alemin rezili
etmeyince olmadı!
 - 2 O vahşi ceylan ve o gül fidanı (andıran sevgilim), her an inleme ve feryat
seslerini duymayınca bana boyun eğmedi!
 - 3 Gözümü çiğ tanesi gibi yapmayınca, o yanağı güneşe ve cilvesi gökyüzüne
benzeyen (sevgiliye) yakınlık olmadı!
 - 4 Ah zalim (sevgili)! Gözlerimi Nil nehri gibi özlemle dökülen yaşlarla
doldurmayınca vuslatın mümkün olmadı!
 - 5 O nazlı (sevgilinin) şarap renkli dudağının öpücüğü ile neşelenmek, zavallı
Yâver'i üzmeden mümkün olmadı!
201 50a-50b.
 - 1 Ey bahçıvan! O taze fidanıma sakın hainlik yapma! Bu sana Allah'ın
emanetidir!

- 2 Kad çekdi sahn-ı bâg-ı dil-i dâgdâgda
Bir serv-i nâz kadlice bostâncı âfeti
- 3 Hayrânı olmamak nice mümkün ol âfetün
Mir'ât-ı sînesi dilüme virdi hayreti
- 4 Tîg-ı nigâhı itdi beni gerçi zahmnâk
Hûn-rîzlikde gamzesinün artdı şöhreti
- 5 Tarz-ı gazelden itmesi âgâz Yâver'un
Zeyl eylemek imiş meger anlandı niyyeti
- 6 Bir zât-ı bî-mu'âdili medh itmek istemiş
Vasf-ı güzîdesiyle bula nazmı gâyeti
- 7 Ol zât-ı ber-güzîn ü semâhat karînünüm
Destinde buldı cûd u 'atâyâ nihâyeti
- 8 El-hak semâhat ile şecâ'atle misli yok
Vasf olma lâyıkınca ne mümkün mürüvveti
- 9 Zâl-i zamâne gâlib-i mutlak vücûhla
Ya'nî cenâb-ı Rüstem Aga'nun şecâ'ati
- 10 Bin cânı olsa girmeye meydân-ı cengüne
Behrâm-ı Gûr olsa da itmez cesâreti
- 11 Medh ü senâsı ile ki ben itdüm iştigâl
Düşdi zebân-ı kilküme da'vâtı hıdmeti

-
- 2 Karmakarışık gönül bahçesinde bir nazlı serviye benzeyen (sevgili), bostancı afeti gibi boy attı!
 - 3 O afet gibi güzelin hayranı olmamak mümkün mü? Göğüs aynası, gönlüme şaşkınlık verdi!
 - 4 (Sevgilinin) bakış kılıcı beni yaraladı ise de, süzgün bakışının şöhreti kan dökücülükte arttı!
 - 5 Yâver'in gazel tarzından başlaması, meğer zeyl yapmış; niyeti anlaşıldı.
 - 6 Seçkin vasıflarıyla, nazmı son dereceye erişsin diye, eşi benzeri olmayan bir kişiyi övmek istemiş.
 - 7 O seçkin ve iyiliksever zata yakınım. İkram ve bağışların en üst derecesini elinde buldu.
 - 8 Doğrusunu söylemek gerekirse cömertlik ile yiğitliğinin benzeri yoktur. Onun üstün sıfatlarının layıkınca anlatılması mümkün değildir.
 - 9 Rüstem Ağanın yiğitliği, zamanın her yönüyle üstün kişisi Zal'i andırır.
 - 10 Onun savaş meydanına girmeye, bin canı olsa Behram da cesaret edemez.
 - 11 Medih ve övgüsü ile ben uğraştım. Duaları ve hizmeti de kalemimin diline düştü.

12 Allâh ‘ömr ü devletin itsün füzûnter
Bulsun kemâl-i ‘izz ile ikbâl ü devleti

202

Fe’ilâtün/ Fe’ilâtün/ Fe’ilâtün/ Fe’ilün

Remel: . . - -/. . - -/. . - -/. . -

- 1 Seherî aklar idüm gözlerümi kan bürüdi
Dil-i vîrân-şodemi âteş-i sûzân bürüdi
- 2 O gülün seyrine ben gitmiş idüm gülşende
Aldı etrâfımı hep hâr-ı mugaylân bürüdi
- 3 Kadd-i zîbâsı hayâlümde hırâm itdükçe
Gülşen-i fikretümi serv-i hırâmân bürüdi
- 4 Dâmenüm fark idemem şimdi girîbânımdan
Dâmen-i ‘ismetümi çâk-i girîbân bürüdi
- 5 Elem-i hasret-i cânânımı gördükçe gönül
Yâver’ün dîdesini eşk-i firâvân bürüdi

203

Mef’ûlü/ Mefâ’ilü/ Mefâ’ilü/ Fe’ûlün

Hezec: - - ./. - - ./. - - ./. - -

- 1 Ol gül-ruhumı bülbül-i nâlân bilür mi
Nergislerini çeşm-i gazâlân bilür mi

12 Allah, ömrünü ve devletini daha da arttırsın. Mükemmel bir yücelikle, devleti ve talihi olsun.

202 50b-51a.

1 Seher vakti ağlardım; gözlerimi kan bürüdü. Viran olmuş gönlümü yakıcı ateş kapladı.

2 Ben gül bahçesinde o gülü seyretmeye gitmişim; etrafımı tamamen deve dikenleri kapladı!

3 (Sevgilinin) güzel boyu hayalimde salındıkça, düşünce gül bahçemi salınan serviler kapladı!

4 Masumiyet eteğimi elbise parçaları kapladı! Şimdi elbisemin yakasından eteğimi fark edemem!

5 Gönül, sevgilinin hasret acısını görünce, Yâver’in gözlerini ırmak gibi yaşlar bürüdü.

203 51a.

1 O gül yanaklı (sevgilimi), inleyen bülbül bilir mi? Nergis (gözlerini) ceylanların gözü bilir mi?

- 2 Her katresi reşk-âver olur bahr-ı muhîte
Çeşmümden [akan] eşkümi ‘ummân bilür mi
- 3 Ben tâ-be-seher fâhteveş târik-i hâbum
Bilmem ‘aceb ol serv-i hırâmân bilür mi
- 4 Her şeb ki geçer fikr ü hayâliyle zamânı
Bî-çâre gönül kendini bir ân bilür mi
- 5 Dîvânuma imrâr-ı nazar itmeden âyâ
Yâver bu benüm hâlümü yârân bilür mi

-
- 2 Gözümde akan yaşları engin denizler bilir mi? Her damlası okyanusları kısılandırarak akar!
 - 3 O salınan servi (boylu güzel), üveyik kuşu gibi sabahlara kadar uykuyu terk ettiğimi acaba biliyor mu? Sanmam!
 - 4 Her gece (sevgilinin) düşünce ve hayaliyle geçer! Çaresiz gönül, kendini bir an (olsun acaba) bilir mi?
 - 5 Ey Yâver! Dostlar, divanımı dikkatli bir şekilde okuyup incelemeyen, acaba benim halimi bilirler mi?

[MUSAMMATLAR]

1

Terkîb-bend-i ‘âşıkâne

Fe’ilâtün/ Fe’ilâtün/ Fe’ilâtün/ Fe’ilün

Remel: . . - -/. . - -/. . - -/. . - -

- 1 Bir gül-i gül-bün-i nev-reste-i gülzâr-ı safâ
Bir nihâl-i çemenistân-ı letâfet-pîrâ
Bir lebi gonca-i zîbâ ruhı verd-i hamrâ
Bir saçı sünbül-i ter kaddi bülend ü bâlâ
Bir meh-i mihr ü vefâ semen ü sîmîn-sîmâ
Bir sihir-perver ü efsûn-ger ü şûriş-efzâ
Bir nigâh u müje vü dîdeleri fitne-nümâ
Bir bakış ile iden ‘âşık-ı zârın şeydâ
Aldı ‘aklum beni âvâre vü medhûş itdi
Bir nazarda beni üftâ[de] vü bî-hûş itdi
- 2 Söylesem hâl-i dil-i zârımı ısgâ itmez
Yüregüm yâresin açsam da temâşâ itmez
Merhamet bende-i efgendeye aslâ itmez
Hışmla dahı nigeş-i hâlüme kat’â itmez
Var mı bir gün ki gelüp sabrumı yagma itmez
Bunu bir ‘âşık bir dil-ber-i ra’nâ itmez
Vâmık olsam bu cefâyı bana ‘Azrâ itmez
Belki Mecnûn dahı olsam bunu Leylâ itmez
Hâlüme âh iderüm yok dehenümden gayrı
Bakanum yok bana dâg-ı kühenümden gayrı

¹ 51a-52a.

- 1 Neşe ve safa gül bahçesinin yeni yetişen dalları üzerindeki bir gül; güzellik ve hoşluğu ile yeşilliği süsleyen bir fidan; dudağı güzel gonca ve yanağı kırmızı gül; saçı taze sünbül, boyu uzun ve yüce; sevgi ve vefanın ay (gibi parlayanı), kıymetli ve gümüş gibi parlak yüz; sihir yapan, büyücü ve güzelliği ile karışıklık çıkarıcı; bakış, kirpik ve gözleri ile fitne çıkaran; bir bakış ile zavallı aşğını çılgına çeviren, deli divane eden (güzel) aklımı başımdan aldı, serseri yaptı, dehşete düşürdü, bir bakışta kendine âşık etti ve deliye çevirdi!
- 2 (Sevgili,) inleyen gönlümün halini söylesem dinlemez; yüreğimin yarasını açıp göstersem de bakmaz; zavallı kuluna asla merhamet etmez, acımaz; öfkeyle de olsa kesinlikle durumumla ilgilenmez; sabrumı yağma etmediği bir gün dahi yoktur. Güzel bir dilber, bunu bir âşığa yapmaz! Bu cefayı bana Vâmık olsam

- 3 Beklerüm reh-güzerin şimdi güzâr ide diyü
Cismümi pâ-y-ı semendinde gubâr ide diyü
Sînem üstinde gelüp câ-y-ı karâr ide diyü
'Âşıkândan beni de 'add ü şümâr ide diyü
Gülşen-i hüsn ü cemâline hezâr ide diyü
Murg-ı dil murg-ı gülistân gibi zâr ide diyü
Gül-i dâg âb-ı sirişkümle bahâr ide diyü
Belki feryâd-ı dilüm kalbine kâr ide diyü
Âteşüm eşk ile teskîn iderüm bir pâre
Gayrı gûne bulamam derd-i derûna çâre
- 4 Gamzesi sîne-i mecrûha çeker tîg-ı sitem
Nigeh-i lutfi komaz rîş-i derûna merhem
Aglasam derd ü gamı ile olur ol hurrem
Şâd olur her ne kadar olsam eger ben pür-gam
Rahmı yok zerrece Allâhu Te'âlâ a'lem
Böyle bî-dâda nice sabr idebilsün âdem
Diyemem hâlümü kan agrayamam ben bir dem
Korkarım söyleyemem derd ü gamından ölsem
Böyle bir mâhveşün bendesi oldum şimdi
Şöyle bir ser-keşün efgendesi oldum şimdi
- 5 Eylemez 'âşık-ı âvâresine 'arz-ı cemâl
Cân virürsem dahı itmez yine kerre su'âl
Görmede lîk rakîbânımız itmez ihmâl
Virşün insâf hemân ana Hudâ-yı müte'âl

Azra; Mecnun olsam Leyla yapmaz! Kendimden başka halime ah edenim, eski yaralarımın başka da bana bakanım yoktur!

- 3 (Sevgilinin) geçeceği yolları, şimdi geçer diye; cismimi, ayağının altında toz eder diye; göğsümün üstüne gelip de yerleşir diye; beni de âşıklardan kabul eder diye; güzelliğin gül bahçesine bülbül yapar diye; gönül kuşu, gül bahçesindeki diğer kuşlar gibi öter diye; gül rengindeki yaralar, gözyaşı sularıyla bahar etsin diye; belki gönlümün çığlıkları, kalbine kâr eder diye beklerim! Ateşimi gözyaşları ile bir parça sakinleştirmeye çalışırım. Gönül derdine başka şekilde çare bulamam!
- 4 (Sevgilinin) gamzesi, yaralı sineye cefa kılıcı çeker; iyilik bakışı, gönül yarasına merhem sürmez. Derdi ve üzüntüsü ile ağlasam o mutlu olur; kederim ne kadar çok olursa sevinir! Allah bilir, zerre kadar acıması yoktur! İnsan böyle zalime nasıl sabretsin? Bir an olsun halimi anlatamam, kan agrayamam! Gam ve derdinden ölsem de korkarım, söyleyemem! Şimdi böyle ay gibi (parlak bir güzelin) kölesi, şöyle dikbaşı (güzelin) düşkünü oldum!

Bilürüm vaslunı hakkumda benüm emr-i muhâl
Ez-kazâ düşdi ne çâre ana tab’-ı meyyâl
Bahs-i ‘aşkında dahı pek uzadı kıl ile kâl
Kalmadı çekmege de firkatini dilde mecâl
Yâverâ çâresi ağılayalum sabr idelüm
Âh-ı cânkâh idelüm cânumuza cebr idelüm

1

Tahmîs-i gazel-i merhûm Nedîm

Mefâ’ilün/ Mefâ’ilün/ Mefâ’ilün/ Mefâ’ilün

Hezec: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Amân ol mest-i nâzum bezme gelse neş’edâr olsa
Keder gitse derûnumdan biraz zevke medâr olsa
N’olur tab’umca bir gün bir müsâ’id rûzgâr olsa
“Ben olsam bir de mutrib bir de taraf-ı cûybâr olsa
Hoş imdi bir de farzâ bir cûvân-ı şîvekâr olsa”
- 2 Geçirdüm seyr-i gülzârı temennâlarla evkâtum
Çemen nakşın mücessemde temâşâlarla evkâtum
Şitâ faslı sovuğdan geçdi şekvâlarla evkâtum
“Yeter geçdi bu gûne mâlihulyâlarla evkâtum
Amân bir gün mukaddem âh fasl-ı nev-bahâr olsa”
- 3 Sana meyl eyledi ey mest-i nâzum tab’-ı meyyâlüm
Bisât-ı ‘îşi tezyîn eylemekde yokdur ihmâlüm
Hemân teşrîf kıl kim reşk ide akrân u emsâlüm

· Bu mısranın vezni hatalıdır.

- 5 (Sevgili,) başıboş gezen âşığıma güzelliğini sunmaz. Can versem de yine bir kez olsun halimi sormaz; fakat rakiplerimizi görmeyi ihmal etmez. Allah ona insaf versin! Benim için ona kavuşmanın imkansız olduğunu biliyorum. Ne çare! Güzelliğe meyleden yaratılış, ona yanlışlıkla düştü! Aşk konusunda da dedikodu çok uzadı. Ayrılık derdini çekmede, gönülde güç kuvvet kalmadı. Ey Yâver! (bütün bu dertlerin) çaresi için ağlayalım, sabre delim, can azaltan ah edelim. (Böylelikle) canımıza cebr edelim!

1 52b-53a.

- 1 Aman! O naz sarhoşu (sevgilim) meclise gelse, neşeli olsa, gönlümden keder gitse, biraz zevke vesile olsa... Bir gün yaratılışıma uygun bir zaman olsa ne olur? “Ben olsam, bir çalgıcı bir de ırmak kenarı olsa, bir de faraza cilveli genç olsa ne iyi olur!”
- 2 Zamanımı, gül bahçesinin seyrini arzulamakla; yeşilin resmini cisimlerde temaşa etmekle; kış mevsimini soğuk sebebiyle şikâyetlerle geçirdim. “Yeter! Hayatım bu çeşit hayallerle geçti! Ah! Bir an önce ilkbahar mevsimi olsa!”

“Bize geldükde inkâr eyleme ikrârını zâlim
Dimişsin yok dimezdüm bâde-i şîrîn-güvâr olsa”

- 4 Senünle âh bir gün bâga gitsem de biraz çaksam
Temâşâ-yı gülistân-ı cemâle cû gibi aksam
Turuncun gösterüp nârenc-i bâgun başına kaksam
“‘Aceb pistânına benzer mi dikkat üzre bir baksam
Sen açsan sîneni bâg içre birkaç da enâr olsa”
- 5 Mey-i ‘aşk ile revnak-yâb olup geh gâhice solduk
Sebû-yı mey gibi ya’nî boşalduk gâh geh tolduk
Olaldan mübtelâ bu derd-i ‘aşka bilmeyüz n’olduk
“O şuhun hasretinden çâr-çeşm-i intizâr olduk
Bize nevbet irişse bârî ebrûsı çehâr olsa”
- 6 Niçe hüsn eyledüm seyrân niçe ra’nâ güzel gördüm
Güzel vafında niçe şî’r-i bî-misl ü bedel gördüm
Ne didüm Yâverâ böyle ne söyler ilen el gördüm
“Nedîm’ün olmak üzre bir neşât-âver gazel gördüm
Olursa tâze eş’âr öyle pâk ü âb-dâr olsa”

2

Tahmîs-i gazel-i Mîr Nedîm

ez-tâze-gûyân-ı enderûn-ı hümâyûn

Fe’ilâtün/ Fe’ilâtün/ Fe’ilâtün/ Fe’ilün

Remel: . . - -/. . - -/. . - -/. . -

- 3 Ey naz sarhoşu (güzelim)! Çok istekli tabiatım sana meyletti. Eğlence sofrasını hazırlayıp süslemekte ihmalim yoktur. Hemen buyur ki akran ve arkadaşlarım kıskansın! “Ey zalim (güzel)! Bize gelince kabul ettiğini yalanlama! ‘Tadı hoş olan şarap olsa yok demezdim.’ demişsin.”
- 4 (Ey sevgili!) Ah! Seninle bir gün bahçeye gitsem de biraz şarap içsem; güzellik gül bahçesinin seyrine ırmak gibi aksam; senin memeni gösterip, bahçenin narenciye türündeki meyvelerin başına kaksam! “Dikkatle baksam, acaba memelerine benzer mi? Bahçe içinde sineni açsan, birkaç da nar olsa!”
- 5 Aşk şarabıyla bazen parladık bazen solduk! Başka bir ifade ile şarap testisi gibi bazen boşaldık bazen dolduk! Bu aşk derdine düşeliden beri, ne olduğumuzu bilmez olduk! “O şuh güzelin hasretinden dört gözle bekler olduk. Kaşları ve ayva tüyleri çıksa da (olgunlaşsa da), hiç olmazsa bize nöbet gelse!”
- 6 Nasıl güzellikler seyrettim, nasıl güzeller gördüm! Eşi benzeri olmayan birçok güzel şiir gördüm. Ey Yâver! Ben ne diyorum, o ne söyler, şiiri bu şekilde birlikte yazdık! “Nedim’in olmak üzere sevinç veren bir gazel gördüm. Yeni şiirler yazılacaksa böyle pak ve parlak olmalı!”
- 2 53a-53b.

- 1 Ne hakâret kim ider ol şeh-i mümtâz bana
Ben dirüm eyledi lutf itmege âgâz bana
Hâk-i dergâhı olur mesned-i i'zâz bana
“O hemân cevri idegörsün bu cefâ az bana
Ben niyâz eylerem eylerse dahı nâz bana”
- 2 ‘Aşk vâ-reste-i kayd itdi dili bir demde
Aramam neş'e-i bezm-i Cem'i câm-ı Cem'de
Telh-kâm olalı hicrân ile künc-i gamda
“İstemez kand-ı lebün tûti-i dil ‘âlemde
Rû-nümâ olsa da ger âyine-i râz bana”
- 3 Diyemem binde birin derdümün eyvâh size
Neler itdi neler ol şûh-ı cihân bendenize
Geldi bin gûne felâket reh-i ‘aşkunda bize
“Virmemiş ruhsat-ı hâb dîde-i gam-dîdemüze
Öyle gamz eyledi ol gamze-i gammâz bana”
- 4 Yûsuf'un yâd iderek verd-i ruh-ı handânun
Gül virür hâr-ı mugaylânı reh-i Ken'ân'un
Hoş gelür cevri bile ‘âşıkına cânânun
“Rûz u şeb tavr u edâsında çekersem anun
Gelemez zerre kadar hâlet-i i'câz bana”
- 5 Enderûn-ı dilümi ana harîm itmegiçün
Hâne-i dilde ana nâz u na'îm itmegiçün
Gülsitân-ı dil-i Yâver'de mukîm itmegiçün
“O kamer-çihreyi hem-bezm-i Nedîm itmegiçün
Sînesin itdi felek hâsılı dem-sâz bana”

-
- 1 O seçkin sultan bana ne hakaretler eder! Ben, ona bana iyilik etmeye başladığını söylerim! Bulunduğu yerin toprağı, bana yücelik tahtı olur! “O hemen cefa etmesini sürdürsün! Bu cefa bana az bile! Bana naz etse dahi ben ona dua ederim!”
 - 2 Aşk, gönülü bir anda zincirlerden kurtardı! Gam köşesinde ayrılık ile ümitsiz olalı, Cem'in meclisinin neşesini, kadehinde aramam! “Sır aynası bana görünse dahi gönül papağanı, dünyada dudağının şekerini istemez!”
 - 3 Derdimin binde birini size diyemem. Ne yazık! O dünya güzeli bana neler etti neler! Onun aşkı yolunda bize bin çeşit felaket geldi! “O dedikoducu gamze, bana öyle bir kaş göz işareti yaptı ki, hüznü gözüme uyku izni vermedi!”
 - 4 Yusuf'un gülen gül gibi yanağını hatırlayarak, Kenan şehrinin yolunun deve dikenini gül verir! Sevgilinin cefası bile âşığına hoş gelir! “Gece gündüz, onun tavr ve edasında çekersem, bana zerre kadar i'caz haleti gelmez.”

3

Tahmîs-i gazel-i Seyyid Pertev Efendi

Mef'ûlü/ Mefâ'ilü/ Mefâ'ilü/ Fe'ûlün

Hezec: - - ./. - - ./. - - ./. - -

- 1 Gülveş açılup gülmeğiçün bir çemenüm yok
Şem' -i gam olup yanmağiçün encümenüm yok
Ölsem gam ile hâlüme rahm eyleyenüm yok
“Ya'kûb-ı gamem Yûsuf-ı gül-pîrehenüm yok
Hüzn ile figân itmege Beytü'l-hazenüm yok”
- 2 Hicrinde ben ol gül-bedenün vaslını andum
Nâr-ı gam-ı firkat ile âteşlere yandum
Ol gonca-lebi bulmağiçün hayli arandum
“Etrâfımı hâr-ı gam alup kendümi sandum
Bir şâhçeyüm tâze açılmış semenüm yok”
- 3 Cûlar gibi eylerse ne var eşküm eger cûş
Gül-gonceyi giryânlığum itse n'ola hâmûş
Bülbülleri nâlem n'ola eylerse de bî-hûş
“İtdürsem olur fâhteğe zârı ferâmûş
Reşk-âver-i serv-i çemen ol nârvenüm yok”
- 4 Gelmez ise lutf itmek eger yârün elinden
Şekvâ katı bî-câ olur agyârün elinden
Geçdüm hele ben yâr-ı dil-ârânun elinden

5 (Sevgiliye) gönlümün derinliklerini açmak, gönül evinde naz ile cenneti yaşatmak, Yâver'in gönlünün gül bahçesinde yaşamasını sağlamak, “o ay yüzlü (güzeli) Nedim'in meclisine getirtmek için, kısacası, felek bana sinisini arkadaş etti.”

3 53b-54a.

- 1 Gül gibi gülüp açılacak yeşilliklerle dolu bir bahçem yok. Yanmak için keder mumu olacak meclisim yok. Gam ile ölsem acıyanım yok. “Yakup gibi üzüntülüyüm; fakat gül (kokulu/renkli) gömlekle Yusuf'um yok. Sıkıntı ile feryat etmeye hüznün evim yok.”
- 2 Ben o gül tenli (güzelin) vuslatını ayrılığında andım. Ayrılığın üzüntüsünün ateşi ile ateşlere yandım. O gonca dudaklı (güzeli) bulmak için uzun süre aradım. “Çevremi gam dikenleri sarınca kendimi sandım. Küçük bir fidanım, yeni açılmış bir yasemin çiçeğim yok.”
- 3 Gözyaşlarım, ırmaklar gibi coşup akarsa ne var? Henüz açılmamış gülü ağlamam susturursa ne olur? İniltim, bülbüllerin aklını başlarından alırsa ne olur? “Üveyik kuşuna ağlamayı unuttursam olur. Çimendeki servi ağacını kıskandıracak karaağacım yok.”

“Bî-hûde ne feryâd ideyüm hârun elinden
Bu bâgda bir gonçe-gül-i nesterenüm yok”

- 5 Ger gamzeleri çekse de her dem sana hancer
Olsun dahı hışm u gazab çeşmine mazhar
Sabr itmelidür derd ü gamun çekmeli Yâver
“Tâ olmayıcak Pertev o nev-reste hat-âver
Destümde rehâya çeh-i gamdan resenüm yok”

1

Murabba'

Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün

Remel: - . - -/- . - -/- . - -/- . -

- 1 Şöyle te'sîr itdi kim 'aşkun efendim cânuma
La'l-i meygûnun gamıyla çıkmadum mey-hâneden
Bir nifâk-âmîz söz mi didiler sultânuma
Bu tegâfûl bu tecâhül bu cefâ âyâ neden
- 2 Gûş idüp insâf idersen var huzûra bir sözüm
Hâk-pây-ı pâkine ferş iderek cânâ yüzüm
Hasretünle giryenâk olmakdadur iki gözüm
Fark olunmaz eşk-i hûn-âlûd ile peymâneden
- 3 Yog imiş hîç rahm u şefkat u [lutf] vâh vâh
Merhametle itmedün efgendene bir kez nigâh
Derd-i hicrânunla bak işte seçilmez oldum âh
Vâdi-i 'aşkunda zencîrûn sürer dîvâneden

4 Sevgilinin elinden eğer yardım gelmezse, başkalarının elinden şikâyet etmek yersiz olur. Ben artık gönül alan sevgilinin elinden vazgeçtim. “Dikenin elinden niçin boş yere feryat edeyim? Bu bahçede açılmamış yabani bir gülüm yok.”

5 (Sevgilinin) gamzeleri, eğer sana her an hançer çekse; gözüne, öfke ve kızgınlık gelse de sabretmelidir. Yâver, onun dert ve üzüntüsünü çekmelidir. “Pertev, o körpe ve ayva tüyleri yeni çıkan olmayınca, elimde gam kuyusundan kurtaracak ipim yok.

1
54b.

1 Efendim! Senin aşkın canıma o kadar tesir etti ki şarap renkli dudağının kederiyle meyhaneden çıkmadım! Sultanıma nifak çıkarıcı bir söz mü dediler? Bu umursamazlık, bu bilmezlikten gelme, bu eziyet acaba neden?

2 Ey canım (sevgili)! Kulak verip dikkatle dinlersen, sana bir çift sözüm var. Yüzüm, ayağının temiz tozuna halı gibi serilmekte ve iki gözüm özleminle ağlamaktadır. Döktüğüm kanlı gözyaşları kadehten fark olunmaz.

- 4 Perçemün ey murg-ı pervâzî-i kalbün lânesi
Kendi hâlün şem'-i hüsnün olsa da pervânesi
İ'timâd it kavlüme ey Yâver'ün cânânesi
Kalmazam nâr-ı gamunla yanmada pervânedен

1

**Târîh-i berây-ı ta'mîr-i hammâm u
tevsî'-i câme-kân-ı hâne-i kılâr-ı hâssa**

Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün

Hezec: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Şehenşâh-ı zamân Sultân Selîm Hân-ı kerem-bahşâ
Cihânı eyledi ihyâ o kim şâh-ı cihân oldu
- 2 Kemâliyle ne mümkün vasfın itmek ol şehenşâhun
Hulâsa lutf u ihsânıyla 'âlem kâm-rân oldu
- 3 Mukârin itdi Mevlâ bir silâhdâr-ı keremkâra
Ki lutf u cûd u ihsân ile dilde dâstân oldu
- 4 Ki ya'nî Seyyid 'Abdullâh Aga ol zât-ı bî-hemtâ
Nigâh-ı feyzmendi mâye-bahş-ı 'izz ü şân oldu
- 5 Cenâb-ı şeh-r-yâr-ı kâmkârı sevk idüp hayra
'Înâyetle mürüvvetle müşârün bi'l-benân oldu

3 (Sevgilinin) hiç acıma ve şefkati yokmuş! Vah vah! (A sevgili,) kalbi kırık
âşığına bir kez olsun merhametle bakmadın! Bak işte! Ayrılık derdinle
seçilmez oldum! Ah! Aşkın yolunda delilikten zincirini sürer!

4 Ey perçemi, kalbin uçan kuşunun yuvası olan (sevgili)! (Yüzündeki) kendi
benin, güzellik mumunun pervanesi olsa da, Ey Yâver'in cananı, kederinin
ateşiyle yanmada pervânedен geri kalmam. Sözüme inan!

¹ 54b-55a.

1 Devrin cömert padişahı Sultan Selim Han dünyaya can verdi; cihan sultanı
oldu!

2 O sultanlar sultanının özelliklerini tam olarak anlatmak mümkün değildir.
Kısaca, âlem onun lütuf ve ihsânıyla mutluluğa erişti.

3 Mevla, eli açık bir silahtara yaklaştırdı. Lütuf, cömertlik ve ihsanları ile
dillerde destan oldu!

4 O eşsiz kişi, Seyit Abdullah Ağa'dır. Onun feyizli bakışı, izzet ve şöhretin
kaynağı oldu.

5 İsteğine ulaşmış hükümdarı hayırlı işlere teşvik edip, yardım ve cömertlikte
parmakla gösterilen oldu.

- 6 Husûsâ kethudâ Hamdullâh Aga'nun zamânında
Gürûh-ı bendegânı bu keremle şâd-mân oldu
- 7 Hamâm u câme-kânı hâne-i kîlâr-ı hâssun hem
Harâb u dîk iken tevsî' idüp çün gülsitân oldu
- 8 Der ü dîvâr u sakf-ı pür-nukûşun yapdurup zîbâ
Müzeyyen muntazam gûyâ ki bir kasr-ı cinân oldu
- 9 Düşürdüm Yâverâ ta'mîrine bir mısra'-ı târîh
Yapıldı himmet-i şehle ne zîbâ câme-kân oldu (1210)

2

Târîh-i sâl-i cedîd

Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün/ Mefâ'îlün

Hezec: . - - - / . - - - / . - - - / . - - -

- 1 Cenâb-ı Hazret-i şâh-ı cihân Sultân Selîm Hân'a
Açup bay u gedâ subh u mesâ destin du'â eyler
- 2 Du'â-yı devletin yirde beşer cehr ile itdükçe
Sürûşân-ı semâ âmînini gökden nidâ eyler
- 3 Şeref-yâb olalı zâtı ile taht-ı hümâyûnı
Cihânı kûs-ı 'adl ü dâdî pür-sît ü sadâ eyler
- 4 Şecâ'at anda hüsn ü hulk u lutf u merhamet anda
Bütün halk-ı cihân ol şâh-ı zî-şânı senâ eyler

-
- 6 Özellikle kethuda Hamdullah Ağa'nın zamanında, kullarının topluluğu bu cömertlikle sevindi.
- 7 Has odanın hamam ve elbise değiştirilen yerini, harap ve karanlık bir vaziyette iken genişletip gül bahçesi gibi yaptı.
- 8 Kapı, duvar ve tavanın tamirini ve süslemesini güzel bir şekilde yaptırdı. Burası güzel, süslü, düzenli sanki bir cennet köşkü gibi oldu.
- 9 Ey Yâver! Tamirine bir tarih mısraı düşürdüm: Sultanın himmetiyle yapıldı. Elbise değiştirilen yer ne güzel oldu!
- 2 55a-55b.
- 1 Zengin ve yoksul herkes, sabah ve akşam her zaman ellerini açıp cihan padişahı Sultan Selim Han'a dua ederler.
- 2 Devlet/mutluluk duasını, yeryüzündeki insanlar sesli şekilde dile getirdikçe, gökyüzündeki melekler de "âmin" derler.
- 3 Kutlu taht zatı ile şerefleneli, dünyayı adalet ve doğruluğun davul/kös sesi çınlatır!
- 4 Yiğitlik, güzellik, iyi huy, lütuf ve merhamet gibi özellikler ondadır. Dünyadaki bütün insanlar, o şanlı padişahı över.

- 5 Süleymân-ı zamândur mûrun istifsâr ider hâlin
Re'âyânun refâhın gûş idüp kesb-i safâ eyler
- 6 Cebîn-i şehr-yârisinde rahşân pertev-i devlet
Nigâh-ı iltifâtın mihr-i gerdûn ilticâ eyler
- 7 O bir zıll-ı İlâhîdür ki rûy-ı arz u dünyâda
Huzûrında felek devr eyleyüp kaddin dü-tâ eyler
- 8 Hümânun sâyesi bî-hûde dem urmuş sa'âdetden
Türâbı sâye-i eltâf-ı şâhî kîmyâ eyler
- 9 Kamer her şehrün encâmında oldukça mahâk u selh
Ziyâ vü incilâyı şems-i lutfundan recâ eyler
- 10 Muharremde husûsâ kim teceddüd eyleye her sâl
Nigâhıyla ruh-ı bî-nûrını ferruh-likâ eyler
- 11 Hulûs üzre füzûn-ı 'ömrinün da'vâtı dil-hâhum
Du'â-yı bî-riyâyî müstecâb elbet Hudâ eyler
- 12 Düşürdüm Yâverâ sâl-i cedîde bir güzel târîh
Hilâl-i sâl-i nev el kaldurup şâha du'â eyler (1212)

-
- 5 Zamanın Süleyman'ıdır; karıncanın bile halini sorar; halkının dilek ve temennilerini dinleyip sıkıntılarına çözüm bulur.
 - 6 Padişahın alnında parlayan devlet ışığına ve iltifatlı bakışına, gökyüzündeki güneş bile sığınır!
 - 7 O, dünya ve yeryüzünde İlahî varlığın gölgesidir. Felek, huzurunda dönüp iki büklüm olarak boynunu eğer.
 - 8 Hüma kuşunun gölgesi, mutluluktan boş yere dem vurmuş! Padişahın iyiliklerinin gölgesi, toprağı kimyevi işlemlerden sonra altına döndürür.
 - 9 Ay, her ayın son üç günü yahut son günü olunca, ışık ve parlaklığı iyilik güneşinden umar.
 - 10 Her yıl özellikle Muharrem ayında yeniler. Bakışıyla nursesuz yanağını kutlu yüze çevirir.
 - 11 Ömrünün uzun olmasını samimiyetle ve gönülden istiyorum. Gösterişsiz dua, elbette Allah tarafından kabul edilir.
 - 12 Ey Yâver! Yeni yıla güzel bir tarih düşürdüm: Yeni yılın hilali, el kaldırıp padişaha dua eder.